Den gamla psalmboken

ett urval ur 1695, 1819 och 1937 års psalmböcker

SVENSKA KLASSIKER
UTGIVNA AV SVENSKA AKADEMIEN

DEN GAMLA PSALMBOKEN

Den gamla psalmboken

ett urval ur 1695, 1819 och 1937 års psalmböcker

Under redaktion av Håkan Möller
och med inledning av Gunnel Vallquist

SVENSKA KLASSIKER
UTGIVNA AV SVENSKA AKADEMIEN
I SAMVERKAN MED
BOKFÖRLAGET ATLANTIS

Den gamla psalmboken
Atlantis, Stockholm

© 2001

INLEDNING: Gunnel Vallquist
och Svenska Akademien
TEXT: Resp. upphovsrättsinnehavare*
TEXTREDIGERING, KOMMENTARER
OCH ORDFÖRKLARINGAR:
Håkan Möller och
Svenska Akademien

FORMGIVNING OCH TYPOGRAFI:
Anders Ljungman och Johan Melbi

PDF-GENERERING:
Brimer Media och Megin Media, 2003

* Stor möda har nedlagts på att i förekommande fall uppspåra innehavarna av upphovsrätten till psalmerna ur 1937 års psalmbok. Där detta inte har lyckats ombeds rättsinnehavarna att kontakta Svenska Akademien, Box 2118, 103 13 Stockholm.

Innehåll

Gunnel Vallquist: Den gamla psalmboken VII

1695 års psalmbok..... 1
1819 års psalmbok..... 127
1937 års psalmbok..... 225

Kommentarer och ordförklaringar..... 307
De utvalda psalmernas nummer i Den svenska psalmboken 1695–1986..... 411
Författarregister..... 419
Förstaradsrregister..... 423

Den gamla psalmboken

av Gunnel Vallquist

Sveriges genom tiderna mest lästa, mest använda bok är antagligen Den Svenska Psalmboken. Mer hanterlig, mer lättillgänglig än Bibeln, som är dess rot och källa, har den följt oräkneliga kvinnor och män bokstavligen från vaggan till graven. Den har sjungits i kyrkbänken om söndagarna under de många hundra år då den kyrkliga gudstjänstseden var allmän, den sjungs alltjämt av de glesnade skaror som ännu tar sig till sockenkyrkan när det ringer samman. Den kommer fortfarande till självklar användning när man samlas i kyrkliga kretsar till arbete, rekreation eller måltid.

Inte minst i ensamheten har människor sökt sig till psalmboken. Där kan varje sinnesstämning finna uttryck eller mötas av ett svar. Ingen förtvivlan är så djup, ingen glädje så översvallande att inte psalmboken kan ge röst åt den. Morgonpsalmen sjunger glädjen över en ny dag eller ber om mod och styrka att än en gång ta itu med livet. Aftonpsalmen kan gjuta en välsignad ro i själen efter dagens oro och stress. I psalmboken söker man tröst i sorgen, hopp trots allt och stöd för sin vacklande tro. I allt detta har psalmboken fyllt ett aldrig sinande behov.

Det har sagts att den svenska psalmboken både poetiskt och musikaliskt är oöverträffad; inget annat språk har något sådant att erbjuda. Jag tror det gärna; ingenting motsvarande jag sett och hört kan tillnärmelsevis mäta sig med den svenska psalmskatten. Så är den också till större delen ett verk av diktare som får räknas bland våra främsta genom fyra århundraden.

Psalmboken har bevarat skatter ur det förgångna, tagit emot nya tillskott, underkastats gallring och utsatts för putsning. Vi brukar räkna med fyra utgåvor av Den Svenska Psalmboken: 1695, 1819, 1937 och 1986. De speglar, förutom de eviga san-

ningarna, var och en sin tid, med dess styrka och svagheter. Wallin gick fram ganska hårdhänt mot 1695 års psalmbok, men så hade också både upplysning och romantik förändrat klimatet sedan sextonhundratalet. 1937 års män hade inte samma behov av radikala förändringar; Wallins psalmbok framstod alltjämt som det mästerverk den är, och man nöjde sig med att utesluta sådant som för en ljusare livsåskådning kändes främmande eller kanske teologiskt stötande. Åtskilligt nytt tillkom, som snart blev förtroget och älskat.

Den nu gällande psalmboken, av 1986, har utsatts för ganska hård kritik, också från Svenska Akademiens sida. Erfarenheten visar att alla myndighetsingrepp på sakralt område rör vid något mycket ömtåligt och kan utlösa starka kontroverser. I vår tid har vi bevittnat detta såväl i fråga om liturgi och bibelöversättning som när det gällt psalmboken. Särskilt fatalt blir det när »reformen« företas i ett språkligt lågvattenläge, så som fallet var med 1981 års översättning av Nya Testamentet och även när arbetet med 1986 års psalmbok pågick. Vid sidan av värdefulla nydiktningar, som kommer att tillhöra den omistliga psalmskatten, tillkom en hel del lättare gods som bättre hade passat i visböcker. Dessutom kunde tidsandan inte tolerera ålderdomliga ord och böjningsformer utan framtvingade pedantiska rättelser; ganska få psalmer undgick helt den modernistiska rödpennan. Avtrubbad stilkänsla i förening med allmän antikonservatism gjorde att man i gudstjänsten också började både sjunga och säga »Herre, förbarma *dej*.« Politisk korrekthet krävde uteslutning av den förvisso pompösa men mycket älskade »Fädernas kyrka«.

Men ser man efter ordentligt skall man finna att åtskilliga värdefulla äldre psalmer faktiskt »räddats« eller förbättrats tack vare ändringar utförda med lätt och finkänslig hand. Ett av de vackraste exemplen på sådan räddning är 488, Karl-Gustaf Hildebrands retuschering av sextonhundratalspsalmen »Ljus

av ljus, o morgonstjärna«. Olov Hartmans nydiktning av »den kristliga dagvisan«, »Den signade dag«, 175, går tillbaka direkt på det medeltida originalet och framhäver därigenom bättre än Wallins version psalmens kristocentriska drag med särskild tonvikt på korsets teologi. Man hade gärna sett att båda versionerna fått finnas kvar som alternativ, eftersom Wallins är känd och älskad och Hartmans trots sina stora kvaliteter kan behöva tid för att bli inarbetad i kyrkfolkets medvetande.

Med tillbörlig reverens för allt vad 1986 års psalmbok har att ge har Akademien inte velat att svenska folket, hur sekulariserat det nu må vara, skall mista kontakten med fädernas psalmskatt i dess ursprungliga, autentiska form. Därför presenterar vi nu ett fylligt urval ur de tre äldre psalmböckerna, Spegels, Wallins och J. A. Eklunds, här benämnda efter sina främsta upphovsmän. Att denna samling skall lika flitigt nötas som tidigare utgåvor är väl en fåfäng önskan, men man lär säkert kunna finna mången »dagens dikt« däri.

Under hela min skoltid hade man morgonbön. Jag vet inte om någon nämnvärd uppbyggelse därvid utvecklades, men nog var det roligt att sjunga psalmer. En icke ringa del av kristendomslektionerna åtgick till att läsa upp inlärda psalmer, liksom modersmålsundervisningen innefattade inlärning av många klassiska dikter. Den numera bortlagda och förkättrade utanläsningen har jag senare i livet ständigt haft glädje av att ha varit utsatt för. Så bra att man fick passa på att lära sig utantill medan det var så lätt och versen var rytmisk och rimmad! Jag minns när en av klasskamraterna frivilligt valde att lära sig – och läsa upp – Wallins »Dödens Ängel« med dess trettiosju tioradiga verser. Klassen satt häpen och fascinerad. Vilken puls! Vilken dramatik!

»Dödens Ängel« står ju inte i psalmboken, men i den här volymen återfinner vi mycken mäktig och oförvanskad Wal-

linsk dikt. Inte minst då den psalm som ända fram till 1986 var psalmbokens första: »Upp, psaltare och harpa!«. Den är ett magnifikt exempel på vad man brukar kalla ersättningsteologi, nämligen att det som i Bibeln sägs om Israel nu gäller för kristenheten; kyrkan, det nya förbundet, har avlöst det gamla. Av goda skäl har man modifierat denna teologi; numera skulle man säga att både Israel och kyrkan är Guds folk. Därför har man ansett sig tvungen att drastiskt korta ned denna psalm, som i 1986 års psalmbok fått numret 326 i stället för 1. Men i den här boken kan vi åter läsa:

Var trogen, o, var trägen
I lov och bönesång.
Så bliver himlavägen
Ej slipprig eller lång.
De frommas samljud tvingar
Till tystnad kvalens röst.
När Davids harpa klingar,
Det stormar ej i Sauls bröst.

Döden är ett frekvent tema i de äldre psalmböckerna, men vår tids fromma förutsätts inte tåla sådant tal, och psalmerna med dödsmotiv hör ofta till dem som rensats ut. Det är ju paradoxalt: varenda dag matar media gammal och ung med ond bråd död i ord och bild, så även kyrkfolket bör vara härdat. Man hade gott kunnat behålla en psalm som Wallins 451. Här finns den bevarad:

Mina levnadstimmar stupa
Mot det stilla målet ner:
I det tysta, mörka, djupa
Sjunka de allt mer och mer.
Dagen, som i skymning skrider,
Går för mig ej upp igen:
Herre, bliv mig när; det lider
Snart, ack, snart till aftonen.

I Wallins psalmbok står moralen centralt, samvetet fostras, men förtröstan på Guds barmhärtighet och människornas goda vilja framhävs alltid. Ibland, som i ps. 117, kan det bli väl mycket av det goda:

Segerns rop mot himlen skalla
Från en frälst, lycksalig jord.
Mild och klar går Jesu lära
Att, ej mer av villor skymd,
Kring den vida världens rymd
Himlens bud och löften bära,
Och i hennes ljusa spår
Tro och hopp och kärlek går.

Så optimistiskt kunde man för tvåhundra år sedan se på utsikterna för en värld som låtit sig omvändas till Jesu lära. Det går inte att sjunga så i kyrkan längre. Men man läser det gärna.

Till det som i stor utsträckning har rensats ut och försvunnit hör helvetes- och jämmerdalsskildringarna, talrika särskilt i 1695. Det är svårt att önska dem tillbaka i gudstjänsten, och en psalm som Spegels 278 försvann redan 1819:

Vad vill du fördenskull braska,
O du arme mull och träck!
Som äst idel stoft och aska:
O du snöde maskesäck!
Äst du dock en matkemat:
Måtte så väl bära hat
Till din högfärd, och förfäras
Att du skall av mal förtäras.

Mer drastiskt kan det knappast bli, men vad som för Wallins samtid tedde sig som uttryck för en definitivt övervunnen människosyn saknar i dag inte en viss kuslig aktualitet. Den som nu läser det kanske känner igen sin egen ångest och självförakt på ett helt annat sätt än föregående generationer, som sällan stigit

ned till sådana avgrunder som många, inte minst unga människor, i dag gjort bekantskap med. Den gamla psalmbokens bistrare register kan nog rätt väl motsvara många ungas sinnestillstånd.

Spegels robusta sextonhundratal tvekar inte att kalla synden synd – vår tids kyrkliga språk gör det ogärna; för närvarande talas det hellre om »brustenhet«. Kyrkoherden i Mora, Jakob Boëthius, som för sin hetsiga kritik av överheten fick plikta med ett grymt fängelsestraff, veklagar i ps. 309 över det syndiga levernet i Sverige:

O! du fördömde Sodome,
Står du ej till att hjälpa mer?

Ps. 275, tillskriven Jesper Svedberg, dundrar mot fylleriet:

Stor synd, stor skam och svordom svår,
Och slagsmål, kiv och träta,
Av drucknom höres år från år:
Allt månd' dem platt uppfräta.

Oss råder Kristus innerlig
Att taga oss till vara,
Att dryckenskap och frosseri
Ej störter i evig fara.
Den dag skall komma hastelig,
Som fåglen grips i snara;
Strax följer pina evinnerlig:
O drinkar, tag dig vara!

Ps. 381 återger Dödens strafftal till »en unger man« som han gripit och som tigger om att bli fri: »Men det hjälper ingalund«:

Slätt ingen skall bli skonad,
Som uppå jorden bor.
Högfärd och prakt i kläder

Nu bruka kvinna och man;
Lösaktighet och ocker
Nu hållas för en dygd.

För alla utom den yngsta generationen kyrkogångare har 1937 års psalmbok varit Psalmboken. Den kom till under en tid då obruten fred sedan länge rådde i landet, då ett borgerligt leverne av allmän hygglighet och hyfs var normen; man var i stort sett överens om gott och ont, dygd och last. Det var ett tillstånd som möjligen är unikt i historien och som vi aldrig lär få se igen. Synden fanns förstås, men psalmdiktaren dundrade inte som förr utan förmanade, ivrigt men milt. Guds majestät, allmakt och helighet intog en dominerande plats i Spegels och Wallins psalmböcker. Den Gudsbild som möter i 1937 års psalmbok är framför allt den barmhärtige Fadern. Psalmdiktarna söker mindre väcka gudsfruktan än förtröstan på en kärleksrik Gud. Kristusfromheten får ett sublimt uttryck i Runebergs psalm 82: »Han på korset, han allena«. Hos Anders Frostenson i ps. 48 möter en tidstypiskt jordnära Kristus: »Jesus av Nasaret går här fram…«.

1937 års psalmer rör sig i ett mer personligt, intimt register än föregångarna. Det är individen, den moderna människan med hennes inre kamp, längtan och tvivel, som kommer till tals och tilltalas. Den sökande människan, som i Natanael Beskows ps. 29:

Tränger i dolda djupen ner
Tanken, som söker och spanar,
Finner jag, var mitt öga ser,
Spår av en vilja, som danar…

Här träder dogmatiken tillbaka för termer som Fader, allmakt och kärlek; de räcker att leva på, tills den dunkla porten öppnas och alla frågor besvaras. Den lidelsefulla sökaren i Emil

Liedgrens 532 känner »sinnenas uppror, viljans split« och hur »tvivlet kan trycka och tära«; hans sökande utmynnar i en bön av förtröstan:

Själarnas Herde, sök du mig,
Aldrig jag når dig eljes.

Dödens fasor är som redan nämnt inte ett tema för de nyare psalmböckerna, men psalmer om döden måste alltid finnas, eftersom det är inför döden som människor mest behöver få styrka och tröst. Nu läggs tonvikten vid evighetshoppet, som i Wexels-Siléns trösterika vision i ps. 594:

Tänk när en gång vart *varför* blir besvarat
Var gåta löst, som här jag grubblat på,
När allting blir av Herren själv förklarat,
Tänk när jag Herrens väg skall fullt förstå!

Eller i Oehlenschlägers ps. 572: »Lär mig, du skog, att vissna glad«. Naturens skönhet har för svenska psalmdiktare alltid uppenbarat Guds härlighet och godhet. Det gäller mer än någonsin i vår tid. 1937 års psalmbok bjuder en bukett vackra exempel på from naturlyrik, som Gerhardts »I denna ljuva sommartid« (475), Grundtvigs »Likt vårdagssol ur morgonglöd« (472) och C. D. af Wirséns 476, där den andäktige poeten barmhärtigt överskuggar Ständige sekreteraren:

En vänlig grönskas rika dräkt
Har smyckat dal och ängar.
Nu smeker vindens ljumma fläkt
De fagra örtesängar,
Och solens ljus
Och lundens sus
Och vågens sorl bland viden
Förkunna sommartiden

Nutidsmänniskan har sällan den självklara tro som fyllde gångna århundradens kristna. Tänkandet har blivit kritiskt, tvivlet ett normalt förhållningssätt, världsbilden har förändrats och omvärlden förlorat sin trygghet. Många har lämnat tron, andra söker och finner den. Men det är ingen »stortro«, knappast heller någon korsfarartro, även om man finner sådana tongångar i en del »ungkyrkliga« psalmer som J. A. Eklunds »Fädernas kyrka« eller L. Linderots »Ingen hinner fram till den eviga ron« (265).

För många som för mig blir morgon- och aftonpsalmerna de oftast och helst brukade. Själv älskar jag särskilt Bengt E. Nyströms morgonpsalm »Som sådden förnimmer Guds välbehag«. Den finns inte med i detta urval av 1937 års psalmbok, men där har den nr 458. I den tackar psalmisten »för klara och stränga bud, för jordisk gärning och jordisk plikt«, ber att få »helga mitt verk åt din kärleks sak och glömma mitt eget liv« och om »den bördas tyngd som gör ryggen rak«. Den psalmen sjöngs vid Torgny Segerstedts begravning i Uppsala domkyrka, och ingen kunde ha passat bättre.

»Min« aftonpsalm är 433 i Wallins psalmbok, Frans Michael Franzéns »När allt omkring mig vilar«. Från kvällens stillhet och tystnad leder den fram till det eviga livet så som det framstår i den klassiska kristna tron och hoppet:

Låt mig din nåd ej sakna,
Tills jag en gång får vakna,
Där själv du solen är,
Där jag på dig blott aktar,
Ditt anlete betraktar
Och kommer dig alltmera när.

En del psalmer i 1937 har en utpräglat meditativ karaktär, ett drag av mystik; de kunde vara klosterpoesi . Så Emil Liedgrens nr 267:

En dunkel örtagård jag vet,
Vars port jag ofta nalkas…

I denna »klostergenre« har flera kvinnliga diktare varit verksamma. Så Betty Ehrenborg-Posse, ps. 302:

Klippa, du som brast för mig,
Låt mig gömma mig i dig.

och Stina Anderson, ps. 340:

Att bedja är att helt sig själv förglömma
I bönen: »Ske din vilja, icke min«…

»Överlåtelse« är ett nyckelbegrepp för mystiken och för fromhetsliv överhuvudtaget. Få har uttryckt det så vackert och enkelt som Jeanna Oterdahl i ps. 527:

O du som ser, o du som vet
Vart stackars väsens hemlighet,
Som också vet, långt mer än jag,
Mitt väsens natt och dag,

Tag allt jag äger i din hand,
Bränn slagget med din renhets brand
Och låt mig leva i ditt land,
Min Fader och min Gud.

Till samma register hör Lina Sandell-Bergs ps. 355:

Blott en dag, ett ögonblick i sänder,
Vilken tröst, evad som kommer på!
Allt ju vilar i min Faders händer,
Skulle jag, som barn, väl ängslas då?
Han som bär för mig en Faders hjärta
Giver ju åt varje nyfödd dag

Dess beskärda del av fröjd och smärta,
Möda, vila och behag.

Den psalmen är kanske den allra käraste för den som plågas av bekymmer för morgondagen – och vem gör inte det?

1695 års psalmbok

2

1. Den som vill en Kristen heta,
Och rätt det namnet bära,
Han skall tio Budorden veta,
Som rätta reglan äro,
Med Guds finger i stentavlor skrivne,
Och sedan på Sinai berg utgivne,
Genom den trogna Mosen.

2. Tänk på att du håller min Bud,
Och lär vad du skalt göra,
Säger till oss Herren vår Gud,
Som låter lagen föra:
Hav mig för din Herra Gud allen,
Hålt mig i trona skär och ren,
Och fly främmande gudar.

3. Mino namne gör vördning med,
Som värt är allan heder:
Om du låter missbruka det,
Varder jag på dig vreder.
Så skalt du veta det är min lag,
Att du skalt helga Sabbats dag,
Och låt mig i dig verka.

4. Fader och moder hedra väl,
Så får du länge leva.
Och slå ej din nästa ihjäl.
Hordom skalt du ej driva.
Du skalt ej stjäla: ej falskt tyg bära:
Och ej dins nästas hustru begära,
Eller hans ägodelar.

5. Desse äro Budorden all,
Som lära oss Guds vilja:
Dem var människa hålla skall,
Och ej ifrån sig skilja.
Tron kräva de tre första Budord:
I kärleken varda de alla fullgjord,
O Gud giv oss din Anda!

Olaus Petri

16

1. Jesu Kristi oskyldiga död
Hugsvalar oss i all vår nöd:
Och när vi tänke där uppå,
En hjärtans glädje vi då få.

2. Avplanat har han med sitt blod
Den handskrift som emot oss stod,
Ty han var oss så god och huld,
Att han betalte all vår skuld.

3. Ja att slikt är trofast och sant,
Ty giver han oss säker pant,
Uti sin helga Nattvard, där
Vi smake och se huru söt han är.

4. Ty hans lekamen väsentlig,
Så ock hans blod ju visserlig,
Undfå vi vid det helga bord,
Som han har lovat i sin' ord.

5. En härlig spis är detta visst,
   På vilken aldrig bliver brist,
   Ett himmelskt Manna, som vår själ
   Till evigt liv upphåller väl.

6. Säll är då var en värdig gäst,
   Ty den vill Jesus vara näst:
   Eho som har en stadig tro,
   Hos honom vill visst Jesus bo.

7. Samt har det uppsåt att han sig
   Omvända vill, och rättelig
   I Kristo lever, synden dör,
   Och så Guds helga vilja gör.

8. Men den ovärdig går där till,
   Ej tror, ej sig omvända vill,
   Han äter döden uti sig,
   Och blir fördömd evinnerlig.

9. O Jesu Krist, vår broder kär,
   Som för vår skull korsfäster är,
   Din' helga sår helbrägda väl
   En sargad och bedrövad själ.

10. Giv oss att tro av hjärtans grund,
    Att vi få nåder och misskund,
    Utav dins nådes fullhet stor:
    Amen! välsignad den det tror.

H. Spegel

56

1. Vår Gud är oss en väldig borg,
Han är vår sköld och värja:
Han hjälper oss av nöd och sorg,
Som oss vill här besnärja.
Vår fiende bätsk
Är oss så hätsk;
På makt eller list
Haver han ej brist;
På jorden är icke hans like.

2. Vår egen makt var här försvag,
Det måste vi själve röna:
Ty gick för oss till detta slag
Kristus, den kämpen sköna.
Herren Sebaot
Beviste oss gott:
Den kämpen god,
Som gav oss mod,
Han vann seger och äro.

3. Vore oss än hela världen gram,
Och ville i grund nedkasta:
Dess uppsåt skall dock ej gå fram,
Ehuru hon sig kan hasta.
Hennes förman
Göre vad han kan:
Hans skadeliga akt
Får dock ej makt:
Han haver sin dom allt funnit.

4. De måste låta oss med frid,
Evad de sjunga eller springa:
Ty Guds Son är kommen här nid,
Och skyler oss under sina vingar.
Röva de oss ifrå
Vårt gods, liv också;
Have sig det bort,
De vinna icke stort,
Guds Rike vi väl behålle.

M. Luther. Övers. Olaus Petri

63

1. O Människa Gud klagar
Utöver mycken synd,
Att man i dessa dagar
Är utav arghet blind.
Mån I då dumbar ären?
Att I för skäl och rätt
Allsintet tala lären,
Men glömmen sådant slätt.

2. Av blotta ondsko drives
Stort våld uti all land:
De falske lycksamt trivas,
Och hava överhand:
De arge varda hörde
Uti sin vrånga sak:
De menlöse förförde,
Och rätten är i vrak.

3. Den hop som Gud förgäter,
Går om med lögn och list;
Sin nästas välfärd fräter
Igenom kiv och tvist.
De såsom ormar rasa,
Och stoppa örat till,
Att de ej skola fasa
För den dem tjusa vill.

4. Men Gud kan sönderbryta
De ondas skarpa tand,
De lejon som så ryta
Han snart förjaga kan.
De skola så försvinna,
Som röken ända tar;
Som man ser vattnet rinna,
Och vet ej vart det far.

5. Som sniglars avgång hastas,
Som en otidig börd,
Den av sin moder kastas,
Blir ej i Solen förd;
Så skola de försmäkta,
Och deras arga skott,
Som sker med falskhets skäkta,
Skall få ett nesligt brott.

6. Förr än som törnets kvistar
Sin högsta mognad få,
Och det i taggar brister,
Så att det stinga må,
Skall Herrans vrede rycka

Den stygga växten bort,
Och ondskons blomster trycka,
Att det skall bliva torrt.

7. När då den fromme märker
En sådan Herrans hämnd
Och ser den samma verkar,
Att syndaren blir skrämd;
Skall han stor glädje finna,
Och se dens argas blod
För sina fötter rinna,
Som förr mot honom stod.

8. Slik glädje Herren giver,
Där av att menlöshet
Av honom hägnad bliver,
Som allas vägar vet.
Ty Gud vill städse vara
All rätts och lags försvar.
Emot de ondas skara
Han straffet intet spar.

H. Spegel

73

1. Min Gud jag nu åkallar
Med en andäktig röst;
Som han mig själv befallar,
Så söker jag hans tröst.
Min nöd mig där till driver,

Och sorgen som mig kväl,
All tröst som världen giver
Förnöjer ej min själ.

2. Men när jag är bedrövad
Så tänker jag på Gud:
När själen varder prövad,
Besinner jag hans bud,
Och i min ångest talar,
Fast kraften är ej stor;
Ty när Gud ej hugsvalar,
Förmår jag ej ett ord.

3. Jag tänker på de tider,
Och på de förra år,
Samt vad som jag nu lider,
Och huru mig nu går.
Jag tänker på de stunder,
Då jag månd lova dig.
Min ande djupt begrundar,
Vi du nu ängslar mig.

4. Mig titt i hågen rinner
En tanke som är svår,
Mån Gud sig ock påminner
Den nöd som på mig går?
Mån han har mig förskjutit?
Skall jag förvänta nåd?
Har han nu igenslutit
Sin kärleks runda råd?

5. Har nu Guds mildhet ända?
Och rygger han sin ed?

Förgäter han att sända
Sin hjälp? är han så vred,
Att han med makt tillycker
Barmhärtighetens dörr?
Och ej den arma rycker
Ur nöden nu som förr?

6. Med slika tankar kväljes
Min tröstelösa själ.
Och fast din hjälp fördväljes,
Hågkommer jag likväl,
Att du kant allt förvandla
Med dine högra hand;
Emot din allmakt handla
Förmår ej någon man.

7. Jag därför' alltid minnes
På det du förr har gjort:
Din förra under finnes,
Dem har mitt hjärta sport.
Jag säger: Herrans vägar
De äro utan brist;
Allt vad han lova plägar,
Fullbordar han förvisst.

8. Han fordom lätt förstörde
Egyptens stora makt;
Och Israel utförde,
Som var i träldom bragt.
De under jag besinner,
Som Herren haver gjort;
Och där av mig påminner
Hans välde, som är stort.

9. Han haver havsens vägar
Rört, åtskiljt och förskräckt:
Till Hedningarnas plågor
Har han sin sky uppväckt,
Och där av nedergjutit
Elds pilar, dunderskott,
Som hava genom brutit,
Gjort fienden till spott.

10. Si hela jorden rördes,
Och bävde fast där vid,
Då Herrans dunder hördes,
Och ofrid sändes nid.
Men Gud sitt folk utförde,
Allt efter löftets Ord,
Rätt som en trogen herde
En värnlös fårahjord.

H. Spegel

95

1. Jag lyfter mina händer
Upp till Guds berg och hus,
Från dem han hjälpen sänder,
Och skickar ut sitt ljus.
Herren mig hjälp bejakar,
Som Himmel, jord har gjort:
Han min bön ej försakar,
Men skyddar mig allt fort.

2. Han låter mina fötter
Ej slinta, ty han är
Ej sömnig eller trötter,
Men blir mig alltid när.
Han nådigt mig bevarar,
Och skygger mina hand;
Mig dag och natt försvarar;
Välsignar ock mitt stand.

3. Allt ont han från mig vänder,
Och frälsar mina själ:
Evad som helst mig händer,
Så slutes det dock väl.
Min utgång han bevarar,
Min ingång lika så:
Sin nåd Gud aldrig sparar
För dem med honom stå.

J. Arrhenius

105

1. Pris vare Gud, som min hand lärer strida,
Och föra krig förutan sorg och kvida:
Pris vare Gud nu och i evighet,
För all sin nåd och sin barmhärtighet!

2. Han är min tröst, min borg, den mig bevarar;
Han är min sköld, min hjälp, den mig försvarar;
Han är min tröst, han är den starke Gud,
Som tvinga kan mitt folk att lyda bud.

3. Vad äre vi som du här såleds vaktar?
Och våre barn, på vilka du så aktar?
Man hastigt som en skugge går sin kos,
Försvinner snart, som en förvissnad ros.

4. Du Herre av din Himmel stiger neder,
Och seger mot min fiend mig bereder;
Du styrker mig med dine högra hand;
Förströr dem mig förfölja, såsom sand.

5. Ty vill jag dig här sjunga en ny visa;
Ditt helga Namn förutan ända prisa;
Ja, spela dig ock uppå Psaltare,
Av strängar mång' in för ditt Altare.

6. Du Herre som din David har förlossat,
Och så hans fienders huvud sönderkrossat:
Du värdes mig ock hjälpa nådelig
Från alla dem som vilja skada mig!

7. De önska se att deras barn som roser
Här växa upp; och skina som turkoser:
Att deras hus är fullt, och rundelig
Kan giva ut god spisning stundelig.

8. Att deras hjord sig tusenfalt föröker;
Att oxen fort sig under oket kröker;
Att ingen sorg på deras gator är:
Vem detta sker, han skattas salig här.

9. Men salig är den man, som Herran fruktar,
Den man, som han här faderligen tuktar;
Den man, som Gud rätt älskar över allt,
Och skickar sig som han oss har befallt.

J. Arrhenius

112

1. Lover Gud i Himmels höjd
Med stor gamman, lust och fröjd,
Änglar och var människa from,
Lover i hans Helgedom.

2. Ty allt vad hans hand har gjort,
Är allt dråpeligt och stort.
Och hans stora härlighet
Varar i all evighet.

3. Lover honom allan stund,
Högt och utav hjärtans grund,
Uppå harpor och regal,
Pipor, trummor och cymbal.

4. Allt det liv och anda har,
Skynda dig och redo var,
Lova Herran gladelig,
Halleluja innerlig!

J. Swedberg

116

1. Fröjda dig du Kristi brud,
Emot din Herra och Gud:
Förhanden är hans nåde,
Som de Profeter spådde.
Hosianna, heder och ära
Skall denna vår Konung vara.

2. En Åsna honom bär,
Som dock en Konung är.
Hans prål är ganska ringa;
Dock kan han döden tvinga.
Hosianna, heder och ära
Skall denna vår Konung vara.

3. Han är saktmodig och god
Både i sinne och mod:
Salighet har han att föra.
Det skall hans brud tillhöra.
Hosianna, heder och ära
Skall denna vår Konung vara.

4. Låt upp dina portar vidt,
Kristum bjud hem till dig;
Han aktar hos dig gästa,
Din salighet till bästa.
Hosianna, heder och ära
Skall denna vår Konung vara.

5. Gack ut av din paulun,
Och se en gladelig syn;
Här rider ärones Konung,
Gläd dig du dotter Sion.
Hosianna, heder och ära
Skall denna vår Konung vara.

6. Strö kvistar på hans väg,
Och spar din kläder ej,
Bekänn dig uppenbarlig,
Ty världen är så farlig.
Hosianna, heder och ära
Skall denna vår Konung vara.

7. Din barn stora och små
Skola göra lika så;
Den ganske Hedna Skara
Skall sjunga utan fara:
Hosianna, heder och ära
Skall denna vår Konung vara.

DANSK PSALM (1500-talet).
Övers. omkr. 1570

117

1. Gör porten hög, gör dörren bred,
Av ödmjukhet böj dig djupt ned
Mot Herran Jesum din Gud kär,
Som nu sin ro hos dig begär.

Kom snart, kom snart, stäm in med fröjd,
Att höras må i Himmels höjd:
Dig vare pris, O Jesu kär,
Som komma vill och bliva när.

2. All godhet Jesus med sig för;
All nåd av hjärtat han dig gör:
Hans krona är av helighet;
Hans spira av barmhärtighet:
På all din jämmer gör han slut,
Och hjälper dig av nöden ut.
Dig vare pris, o Jesu Krist,
Som hjälper mig av nöd och brist!

3. Du stad är säll, du land står bäst,
Som denna Konung får till gäst.
I dig finns kärlek, dygd och ro;
Ty Kristus själv han hos dig bor.
Han förer med sig ynnst och nåd;
Och är med dig i råd och dåd.
Dig vare pris, o Jesu båld,
Som över mig har makt och våld!

4. Gör porten hög, gör dörren bred,
Ditt hjärta snart till boning red:
Och lät din tro här brinna klar;
Grant akta på, och redo var:
Han komma vill nu visserlig,
Och med all nåd bekröna dig.
Dig vare pris, O Jesu kär,
Som mig så mild och nådig är!

5. Kom snart till mig, o Jesu kär!
Mitt hjärta för dig öppet är:
Kom in med nåd och kärlighet;
Och bliv där kvar i evighet.
O Jesu, hjälp till Himmels ro,
Att jag hos dig må evigt bo!
Jag kommer snart, o kära själ.
Ja, Amen kom! Nu är mig väl.

G. Weissel. Övers. J. Arrhenius

131

1. Så skön lyser den Morgonstjärn,
Full nåd och sanning av Herran,
Den söte roten Jesse:
Du Davids Son av Jakobs släkt,
Min Konung och Brudgumme täck,
Mitt hjärta vill besitta;
Kärlig,
Ljuvlig,
Skön och härlig,
Rik och ärlig,
Stor av nåde,
Hög och kraftig i din gåvor.

2. Du min pärla och dyra kron,
Sanner Gud och Marie Son,
En stor högboren Konung!
Mitt hjärta fröjdar ditt lilium,

Det helga Evangelium
Är idel mjölk och honung.
Ej! mitt
Blomster fint,
Hosianna!
Himmelsk Manna,
Det vi äte,
Dig kan jag aldrig förgäta.

3. Efterlåt mig mitt hjärtans sinn,
Du klare Jaspis och Rubin,
Din kärlek stor och blida:
Och intryck honom att jag är
En lem i din Församling kär,
Ett revben av din sida.
Efter dig
Längtar mig,
Gloriosa
Coeli rosa,
Sjuk och sund,
Min sår hela i alla stund.

4. När Gudi är min hjälp och fröjd,
Där med han mig av Himmels höjd
Så mildeliga styrker.
O Jesu Krist mitt högsta god,
Ditt Ord, din Ande, liv och blod
Mig alltid vederkvicker.
Tag mig
Till dig,
I din barm
Mig uppvärm.

Lät mig hålla
Ditt Ord, som mig där till mån kalla.

5. Och förr än världen skapad var,
Du mig till arving utvalt har
I dinom Son den höga.
Mig honom lovat haver du,
Att jag skall vara hans kära Brud,
Och mig till honom föga.
Eja!
Eja!
Himmelsk glädje
Vill han giva
I sitt Rike,
Där vi fröjdoms då tillike.

6. Mäktigt skall då den Kitara,
Så ock den sköna Musica
Högt klinga över alla,
När jag mig till min Frälserman,
Min tröst, min fröjd, min Brudgum sann,
Skall innerliga hålla:
Sjunga,
Springa,
Jubilera,
Triumfera,
Honom prisa,
Som vill mig så gott bevisa.

7. Avtorkas skola då med flit,
Evart man ser hit eller dit,
De många Kristnas tårar,

När Gud låter sig självan se,
Och vad gott han vill dem bete,
Som finnas i hans gårdar:
Klart vin
Skänkes in,
Obemängt,
Väl inskänkt,
Dem så tröstar,
Att de aldrig mera törsta.

8. Giver ock Gud den sköna skrud,
Som han lovar sin kära Brud
Och Esaias skriver:
Där med hon honom täckes bäst,
Som Aron Guds överste Präst,
Den alltid stadigt bliver,
Safir,
Jaspis,
Ametister,
Hyacinter,
Ädla stenar,
Dem då ingen kan förmena.

9. När henne skola ock då stå
De klara Änglar stora och små,
Som fröjdas över måttan,
Att Bruden Satans tyranni
Är så alldeles vorden fri,
Det han för henne satte.
Helig,
Helig
Vårom Herra

Vi hembära
För den ära,
Som han skänkte sin Brud kära!

10. I det har jag en hjärtans ro,
Att min skatt är nu A och O,
Begynnelsen och änden:
Att Gud mig sig till lov och pris
Vill införa i Paradis;
Ty klappar jag med händer:
Amen!
Amen!
För synden
Mig förskona,
Ädla Krona:
Hel och säll är mig den dagen!

PH. NICOLAI.
Övers. PETRUS JONÆ ANGERMANNUS

151

1. Jesu! djupa såren dina,
Ängslan och din bittra död,
Giva i livsdagar mina
Tröst i kropps och själens nöd.
Faller något argt mig in,
Tänker jag på pinan din,
Där utav kan jag väl hämta,
Att man skall med synd ej skämta.

2. Vill då sig i vällust göda
Mitt fördärvad' kött och blod,
Minns jag då din svett den röda,
Fattar jag straxt annat mod.
Om mig Satan fresta tör,
Honom ställer jag strax för
Din förtjänst den nåderika,
Strax så måste han bortvika.

3. Ville världen hjärtat föra
På den breda vällust ban,
Där jag glädje-sång får höra;
Skådar jag då flitigt an
På din marters tunga last,
Som dig haver plågat fast:
Så kan jag i andakt bliva,
Onde lustars makt fördriva.

4. Ja, för allt vad helst mig kränker,
Giva dina sår mig kraft,
När sig hjärtat där insänker,
Finner jag ny livsens saft:
Din hugsvalans sötma god
Vänder bort mitt sorge-mod.
Du mig hälsan har förskaffat,
Då du led för mig döds-straffet.

5. På dig jag min tröstan ställer,
Du min tillflykt äst försann.
Din död döden nederfäller,
Att han mig ej skada kan:
Att jag haver i dig del,
Skydd och hälsa utan fel:

Nåden din skall mig uppväcka,
Ifrån döden vederkvecka.

6. Har jag dig i hjärtat inne,
Allan godhets källa vid,
Ingen sveda kan mig hinna.
Ja, i sista kamp och strid,
Jag fördöljer mig i dig
Vilken kan då skada mig?
Den i din sår rum har funnit,
Han har lycklig övervunnit.

J. Heermann. Övers. E. L. Norenius

155

1. Min Frälsare, vad själave
Går på dig i Getsemane,
Där om har David skrivit:
Att helvetit och dödsens kval,
Och alle bäcker Belial,
Där hava dig omgivit.
Du går,
Än står,
Kvider, bäver,
Och upphäver
Dina händer,
Till de Himmels trösteländer.

2. Ack! käre Fader, sade du,
Om det dock möjligt vore nu,
Det svåra kval och långa,
Den bittra kalk och helvets glöd,
Din vredes eld osäglig nöd,
Mig måtte undan gånga!
Ber jag
Förtag
Denna kvida;
Dock så vida
Gud din vilja
Täckes henne från mig skilja.

3. Du svettas blod uti din nöd,
Emedan dig Guds vredes glöd
Så jämmerliga plågar.
Allt som en mask du kastar dig
På jorden ganska ömkelig.
En Ängel trösta vågar.
Ack! vad
Blodbad,
Ack! vad puster,
Vad oluster,
Vad för pina,
Du utstår för synder mina.

4. Jag har förskyllt, och mig har bort
Inställas på den plågeort,
Och utstå sådan smärta.
Jag skulle denna bitterhet,
Med evig skräck och gruvsamhet,
Ha smakat i mitt hjärta.
Lida,

Kvida,
För synd mina,
I den pina
Och den låga,
Som de dömda själar plåga.

5. Så hjälper du min arma själ,
O trofaste Immanuel,
Ifrå så stort elände,
Din själaångst i örtagård,
Din kamp och strid med döden hård,
All fara frå mig vände.
Dig vill
Jag still
Nu lovsjunga
Med min tunga,
Dig beprisa,
Som vilt mig den nåd bevisa.

6. Dig vare därför lov och pris!
Ack! låt din glädje-Ande vis,
Mitt sinn' och hjärta styrka.
Att jag må dig städs äran ge,
När mig i mitt Getsemane
Margfallig plågor trycka:
Hjälp mig
Äntlig
Utur kvalen
In i salen
Väl att komma,
Där du lever med de fromma.

J. Quirsfeld. Övers. A. P. Amnelius

156

1. Skåder, skåder nu här alle,
Hur det går med Jesu kär:
Gråter, klager med högt skalle,
Alle I som stån här när.
Kan ock någon plåga här
Vara såsom Jesu är?

2. Hand och fot är genombårad,
Själ och sinnen matt och svag,
Huvud är av törne sårat,
Och mång annor hårda slag.
Kan ock någon plåga här
Vara såsom Jesu är?

3. Bitter ättiko med galle,
Givs att dricka i hans törst.
Med stort spe de ropte alle:
Se om Elias kommer först.
Kan ock någon plåga här
Vara såsom Jesu är?

4. Sist han i sin nöd utsänder
Överljutt ett böneskri:
Fader, jag i dina händer
Nu min själ befaller fri.
Kan ock någon plåga här
Vara såsom Jesu är?

5. Ack! ho är som icke ryser,
Och för bröstet slår sig nu?
Solen själv ej mera lyser,
Bergen brista mitt i tu.
Ty slätt ingen plåga här
Vara kan som Jesu är.

J. QUIRSFELD. Övers. A. P. AMNELIUS

157

1. Upp min tunga
Att lovsjunga
En berömlig kamp och strid,
Som sig hände
När Gud sände
Oss till hjälp sin Son här nid.
Vilken värvde
Att vi ärvde
Seger och en evig frid.

2. Ormen rådde
Och förmådde
Eva till olydighet.
På det oråd
Följde onåd
När hon dödsens äpple bet:
Då var brutit
Och beslutit
Döden dö i evighet.

3. Nu att visa
Straff och lisa
Och Guds misskund; var förvisst
Utav nöden,
Att med döden
Eve brott och ormsens list
Skulle straffas
Och förskaffas
Läkedom emot den brist.

4. När då tiden
Var förliden,
Som av Gud besluten var,
Stiger Sonen
Utav tronen,
Av en jungfru Mandom tar:
Blir vår broder,
Jungfrun moder,
Som Profeten talat har.

5. När förledne
Och framskredne
Voro tre och tretti år;
Lät han skilja
Sig med vilja,
Som ett lamm ifrån sin får.
Måste lida
Spott och kvida:
Villig till sin pino går.

6. Törnekröntes,
Att här röntes
Mer än mänskligt tålamod,
Ack besinna!
Han lät rinna
För vår synd sitt dyra blod:
Vilket renar
Och förenar
Oss med Gud i Dopsens flod.

7. Han hudflängdes
Och upphängdes
Uppå korsens trä och stam:
Han är vorden
Här på jorden
Ett oskyldigt Påskalamm:
Han har dragit,
Från oss tagit
Syndsens bördo last och skam.

8. När fullbordat
Allt var vordet,
Han sin anda sist uppgav.
Togs strax neder;
Och med heder
Lades uti Josefs grav.
Fadrens iver
Blidkad bliver;
Dödsens bojor lösas av.

9. Efter Skriften
Utav griften
Stod han upp och seger vant;
Där med fällte
Satans välde,
Den med mörksens kedjor bant.
Först förlänte
Testamente
Till sin kärleks vissa pant.

10. Satan fängslas
Och nu ängslas:
Syndsens våld och dödsens makt
Är nu bunden,
Övervunnen,
Helvetis port är nederlagd.
Nu är helat
Vad har felat,
Fadrens nåd är återbragt.

11. Ty lovsjunge
Gamle, unge,
Fadren i sin härlighet;
Och hembäre
Tack och äre,
Sonen för hans kärlighet;
Samt den sanne
Helge Ande,
Nu och i all evighet.

Venantius Fortunatus. Övers. G. Ollon

158

1. Jesu! lär mig rätt betänka
Din tänkvärde svåra död,
Och din bittra pinos nöd:
Hjälp att jag kan mig nu sänka
I din helga djupa sår,
Där jag liv och hälsa får.

2. Fast min tunga måste lämna,
Mycket som i själen är,
Vilken har dig ganska kär;
Vill jag likväl något nämna
Dig till ära, mig till tröst:
Jesu hör en ödmjuk röst.

3. Efter jag all världslig tanka
Bör i dag ur hågen slå,
Och hos korset stadigt stå;
Ty hjälp mig att jag må samka
Helga droppar av ditt blod,
Som uppfriskar själ och mod.

4. Öppna mig förståndsens öga,
Att det kan din kärlek se,
Som du ville då bete,
När du på det korset höga
Som ett lamm uppoffrad var,
Och all världsens synder bar.

5. Jag kan deras svårhet finna
Efter du har svettat blod,
Då dig döden förestod,
Och du fant Guds vrede brinna
Över synden, efter jag
Bär kallt sinne mot Guds lag.

6. Högfärds stygghet jag besinner,
Vet hon bliver svåra lönt,
För den ästu törnekrönt;
Världens falskhet jag då finner,
När du varder först berömd,
Och till korset sedan dömd.

7. Vällust mig då bitter bliver
När som galla bjudes dig,
Vilken borde skänkas mig:
Girighet jag från mig driver,
När man dig till hån och spott,
Kastar om din kjortel lott.

8. Huru avund dem förföljer
Som Gud frukta ser jag bäst,
Efter världen haver mest
Hatat dig, som aldrig döljer
Dina nåd, men gjorde väl,
Och halp mångens kropp och själ.

9. Jude kyss och Petri eder,
Kaife så ock Hanne trug,
Samt Pilati rädda hug,
Och Herodis stolta seder
Sanna, att allsingen man
Uppå världen lita kan.

10. Du blevst för ett ringa värde
Av din vän förrådd och såld
I det arga folkets våld;
Att då Satan mig besnärde,
Skulle jag förlossad bli
Med din blod, och köpas fri.

11. Du blevst grepen utav många,
Överfallen bunden hårt,
Och i mörkret släpad bort;
På det jag en usel fånge,
Som satt fast i mörkrets band,
Lösas må ur Satans hand.

12. Du vast hårt av dem beskyllter,
Dem du aldrig gjorde ont,
Utan hade ofta skont,
Att jag som med synd uppfyllter,
Till allt ont ock brottslig var,
Måtte njuta ditt försvar.

13. Dina lemmar måtte svida,
När man dig med grymhet slog,
Stötte, släpte, svåra drog;
På det jag ej skulle lida
Det som Satan själv är hänt,
Och min synd har väl förtjänt.

14. Du hudflängdes och avkläddes,
Att min sjuka, nakna själ
Måtte läkas, prydas väl:
Du led spott och svåra häddes,
Att jag ära vänta må,
När jag skall för domen stå.

15. Du blevst dömder och upphängder
På ett kors bland rövare
Utom staden, och lätst se,
Att jag som var utestängder
Från Guds Ansikt, varder kär,
När jag korset tåligt bär.

16. Ty vill jag nu övergiva
Världen med dess flärd och list,
Och hos dig, o Jesu Krist,
Uti liv och döden bliva;
Vara med ditt kors förnöjd,
Och i dig förvänta fröjd.

17. Ty ditt kors är all min ära,
Och din pina är min skatt;
Ja, jag har mig föresatt,
Att jag vill din smälek bära,
Hellre lida allt förakt,
Än behaga världsens prakt.

18. Värdes mig det hopp förläna,
Styrk mig i den fasta tro,
Att din möda var min ro,
Att du ville för mig tjäna,
På det jag en syndaträl
Vinna må en friad själ.

19. Sådant ville visst ditt hjärta
Uti nåd försäkra mig
Då det öppnat blev på dig;
Och din mun av dödsens smärta
Var så sluten och så tyst,
Att han utgav ingen röst.

20. Hjälp mig Jesu detta lära,
Hjälp mig detta stadigt tro,
Så får jag till själen ro:
Ty jag kan dig ej rätt ära,
Eller leva som mig bör,
Om jag icke med dig dör.

H. SPEGEL

160

1. Så är fullkomnat Jesu kär,
Vad om din död förkunnat är,
Vad som Profeter hava spått,
Det har nu sin fullbordan nått.

2. Du lydig vast din Fader huld
Till korsens död för våra skuld;
För våra skuld din blod utrann,
Som all vår synd utplåna kan.

3. Fast döden har din ögon sövt,
Har dock din död här döden dövt.
Si! Jesu död oss livet ger:
Ej kan oss döden skada mer.

4. Oss graven synes mörk och led,
Men givom oss dock ej där ved;
När Jesus läggs i graven ner
Stor heder våra gravar sker.

5. Tack vare dig, o Jesu kär,
Som för oss pint och dödad är;
Tack dig som gravens mörka port
Har ljus med din begravning gjort.

6. Hav vilo, Jesu, hav din ro
I våra hjärtan bliv och bo;
Hav Jesu där din vilostad,
Så far man sist i graven glad.

7. I graven du som lagder vart,
Hav om min grav stark vård och vakt;
Att intet ont där rörer mig,
Men haver ro och frid av dig.

8. Du som av graven månd uppstå,
Lät oss med lust av graven gå;
Och fara sedan med stor fröjd
Till evig ro i Himmels höjd.

J. Swedberg

184

1. Helge And mins hjärtans nöje!
Bäste skatt och högsta tröst!
Du som värdes dig nedböja
Till att höra böneröst,
Som utav ditt Tempel går,
Där du heligt offer får:
Lät min själ där till utväljas,
Att du vill i henne dväljas.

2. Du äst den förnämste gåva,
Den min Jesus skänker mig;
Den han värdes allom lova,
Som begärat hjärtelig.
Du äst Ordets vittne sant;
Och min återlösnings pant;
Själens hugnad; Herrans finger;
Hoppets ankar; trones vingar.

3. Kärleks eld och nådsens källa;
Vishets brunn och sannings And:
Du kan samvetet friställa,
När det kväls av syndsens band.
Giv min Anda vittnesbörd,
Att jag varder av Gud hörd,
Som ett barn utav sin fader;
Så är jag förnöjd och glader.

4. Du äst ned av Himmelen gjuten
Som en ljuvlig dagg och regn:
Frid och tröst är med dig fluten,
Samt med Kristi nåd och hägn.
Ack! uppfyll då mildelig
Mina själ som öppnar sig,
Och vill dig med glädje fägna,
Ja, med tron dig sig tillägna.

5. Du kanst alla ting utgrunda,
Ja, Guds djuphet vetst du väl.
Ty vill jag av dig åstunda,
Det du lärer så min själ,
Att jag vet Guds vilja rätt,
Och kan leva på det sätt,

Som hans Ord mig föreskriver,
Att jag honom täcklig bliver.

6. Du äst helig, dig misshagar
Allt vad synd och orätt är:
Den dig framgent här förjagar
Vilt du aldrig vara när.
Helga mig i en rätt tro,
Att du värdes när mig bo.
Ty jag kan till Himlen fara,
Om jag må din boning vara.

7. Du äst nådig, mild, saktmodig,
Som en duva: men flyr bort
Ifrå den, som vred och blodig,
Har ett sinne stolt och stort.
Lär, o! lär mig samma dygd:
Gör mig tålig och förnöjd;
Att jag ej min nästa hatar
Eller, det du älskar, ratar.

8. Hjälp att jag mot synden sträver;
När jag stapplar, var min stav:
Var mitt liv den stund jag lever:
När jag dör, tillslut min grav.
När jag skall igen uppstå,
Giv att jag med glädje må
In för Jesu domstol ställas,
Och med de utvalda sällas.

P. Gerhardt. Övers. H. Spegel

188

1. O Fader vår, barmhärtig och god,
Som oss ville till dig kalla,
Och stänka oss med Kristi blod,
Som borttager synder alla;
Låt komma till oss ditt helga Ord,
Din vilja kan det förklara:
Som skapat haver Himmel och jord:
Det må vår ledare vara,
Att vi icke ville fara.

2. Men alle rope vi nu till dig,
Oss är ej annat till råde,
Ty ingen tager din Ord till sig,
Utan han får dina nåde.
O helge Fader tänk där på,
Att Djävulen gör oss vånda;
Och vill oss taga din Ord ifrå,
Och komma oss sig tillhanda:
Ty sänd oss din Helga Anda.

3. O Gud och människa Jesu Krist!
Som synden på dig lade,
Du vetst väl själv vår stora brist,
Efter du ock Mandom hade.
O Jesu Krist vår broder kär!
Värdes ditt löfte hålla;
Hugsvalaren låt komma här,
Som oss lärer sanning alla,
Att vi icke från dig falla.

4. O du Helige Ande kom!
Slit sönder Djävulens snara,
Låt Guds Ord få i vårt hjärta rum,
Att det måtte när oss vara:
Så varde vi alle rene gjord,
Och prise vår Gud med gamman,
Av Jesu Kristi helga Ord;
Den vi tacke allesamman,
Nu sjungande där till Amen.

OLAUS PETRI

195

1. Gud låter här sin Kristenhet
Allt gott av nåd förfara,
Av kärlek har han den berett
Mång tusend Ängla skara.
Ty sjungom nu med gott behag,
Nu är de helga Änglars dag,
De oss så väl bevara.

2. De lägra sig kring var och en,
Som fruktar Gud så gärna,
Att hjälpa äro de ej sen
Mot dem som allt ont ärna.
Ty sjungom nu med gott behag,
Nu är de helga Änglars dag,
De oss här troligt värna.

3. På vägar de oss föra så,
Att vi vår fot ej stöta,
Ej heller lide skada då,
När oss allt ont kan möta.
Ty sjungom nu med gott behag,
Nu är de helga Änglars dag,
De oss så villigt sköta.

4. Slik nåde varder dem betedd
Som tillflykt till Gud taga,
De Änglars vård är dem beredd
Som Satan kan förjaga.
Ty sjungom nu med gott behag,
Nu är de helga Änglars dag,
De oss till Himla draga.

5. O Herre Gud var mild och god,
När vi med döden stride,
Din Ande give kraft och mod,
Att vi i frid avlide.
Så skole vi med gott behag
Dig sjunga på den stora dag.
O Gud hör vad vi bedje!

G. Reimann.
Övers. J. Swedberg

200

1. Så have vi i denna dag
Av dig förstått o Herre!
Att det har varit ditt behag,
Den större och den smärre
Förhjälpa till din kännedom,
Att varda här din egendom,
Och evigt salig bliva.

2. Din helga Ord och Sakrament,
Den sällhet till oss föra.
Dem bör oss flitigt, titt och sent
Väl nyttja; och städs höra
Vad du oss haver här befallt,
Och tjäna dig utöver allt,
Ty du äst Gud vår Herre.

3. Du har förordnat, store Gud,
Ett ämbet här på jorden,
Var med din Ord och helga Bud
Oss äro kungjord vorden:
Apostlomen gavst du den makt,
Uti den mening och den akt,
Att de ditt råd förkunna.

4. Vi tacke dig, o Fader blid,
För denna nåde gåva!
Din Anda give oss här nid,
Vi må dig därför' lova;
Och vandra såsom de ha lärt,
I tro, i kärlek, samvet skärt,
I Kristo Kristligt leva.

5. Ditt Ord tag aldrig oss ifrå,
Och Sakramenten dyra.
Lät oss ock alltid kunna få
De din Församling styra;
Allt som din vilje det förmår,
Att ingen denna tjänsten får,
Den du ej värdes kalla.

6. Så skicka du din klena hjord,
De herdar, som den vakta,
Och spisa med ditt helga Ord;
Sitt kall rätt troligt akta.
Vi äre, Gud, din egne får,
Igenom Jesu dyra sår,
Från ulven återlöste.

7. Dem som arbeta i din säd,
Som dyrbar är och mycken,
Med kraft av höjden du bekläd;
Att de i alla stycken
Må finnas tro arbetare,
Rätt kallas Herrans tjänare;
Att säden ej fördärvas.

8. Förtag, o Gud, den slemma sed,
Den Satan haver drivit,
Som är så stygg och svåra led,
Och skadar oss till livet,
Att mången löper mot din bud
Till denna tjänst: o store Gud,
Sitt straff där med föröka.

9. Ty giv du oss en sådan nåd,
Som själen evigt riktar,
Att vi förblive vid ditt råd,
Var till ditt Ord oss pliktar:
Och bedje dig rätt innerlig,
Du ville sända nådelig
De herdar som dig frukta.

10. Giv dem som här i tjäna dig,
Din Helge Andes nåder,
Att de förkunna flitelig
Allt vad ditt Ord oss råder:
Det vare ljuvt, det vare lätt,
Så lät oss dock få höra det;
Ditt Ord lät aldrig döljas.

11. Bevara dem för Satans mord,
Som alltid eftersträver,
Att hindra oss ditt helga Ord.
Du Gud dock evigt lever,
Och uppehåller dem i nöd,
Att de ej frukta trug och död,
När du dem ger din Anda.

12. Lät dem ock alltid granna akt
Uppå sig själva hålla;
De stå ju på sins Herras vakt;
Att de dock aldrig vålla,
Det någon själ förargad blir,
När hon den illa leva sir,
Den oss all dygd skall lära.

13. I högfärd och i yppighet,
O Gud, lät dem ej leva;
Ej efter gods och världslighet
Samt fåfäng ära sträva.
På det, o Gud, så mången själ
Ej dräpas måtte här ihjäl,
Den eljest kunde leva.

14. Förstör, o Herre, synden led,
I nåder oss förskona!
Och var ej svåra på oss vred,
Lät Sonen dig försona.
Lät dem som föra här ditt Ord,
Städs vakta väl din klena hjord,
Att ulven den ej skingrar.

J. Swedberg

205

1. En riker man, väldiger han,
En bröllops kost tillredde
Åt sinom son med mycken mån,
Sin stora äro betedde.
Där till böd han så mången man,
Så fåm den äran skedde.

2. Han sände ut vidt, både hit och dit,
Och bad till bröllops komma.
De budne voro, gjorde som dårar.
De aktade icke hans domar.
De hade förfall, och sade de all,
De ville försöka sin fromma.

3. Han bad sin vän att komma till sin,
Han ville honom gärna väl pläga.
Han svarade så: Jag ej förmå,
Jag kommer det ej till väga
Att varda din gäst, ty jag haver fäst
En kvinno som jag vill äga.

4. Han sände en annan både vissan och sannan:
Du bed honom till mig fara,
Och göra sig glad, som jag honom bad,
Jag vill min kost ej spara.
För fram min bön, och lova till lön
Allt det som gott kan vara.

5. Han sade: nej, jag gitter det ej,
Jag bygger en gård av nyo,
Där jag vill bo, och hava min ro;
Jag haver ock flere byar:
Jag vill dem skåda, så må du båda,
Jag vill se huru de sig flya.

6. Han sände den tredje, och lät honom bedja,
Och töva icke förlänge,
Skynda sig brått, det varder skött natt,
Och folket går allt till sänga.
Jag haver nu bitt, så långan tid,
Jag vill mina portar stänga.

7. Han sade: nej, jag säger för vi,
Jag haver fem starka ökar,
Jag vill dem åka, allt för den saka,
Jag vill deras kraft försöka.
Jag haver dess akt, med all min makt,
Jag vill mitt gods föröka.

8. Jag tänker allt å, huru jag skall få,
Vill världen med mig gånga:
Med rätt och orätt jag tager allt slätt,
Emedan jag godset kan fånga.
Jag brukar fast till, och gör vad jag vill:
Jag dårar och sviker så många.

9. Han älte och körde, och sammanförde,
Hans oxar gingo att ligga.
Kvällen kom å, och mörkret blå,
Han ville då vilo tigga.
Hans hustru hade stängt och sig omtänkt,
Hon ville honom icke sia.

10. Honom började långa, och ville då gånga,
Och Konungens gäster varda.
Då var försent, och allt förment,
Och dörren var låst så hårda.
Han måste stå ute, de rätter ej njuta,
Som förr hade varit osparda.

11. Gack snarliga bort frå denna port,
Mine gäster äro allt satte:
Den äran sker dig aldrig mer
Du äter av mina rätter:
Du tag nu råd av den dig bad,
Att du min Bud ej sätte.

12. Mig är allt emot, och ingen bot,
Min hustru, mitt gods, mitt välde:
Var skall jag ro? var skall jag bo?
Var tager jag hus åt kvälle?
Gud laste den stund, jag sjunker till grund,
Så stor äro min missfälle.

13. O värld! du stänger, allt medan mig tränger,
Jag litte allt å din nåde:
Det står allt skrivit huru jag haver levat;
Vad skall nu varda till råda?
Himmelriket är stängt dit jag hade tänkt:
Nu står jag åter i våda.

14. Nu kommer döden, som allom är öde,
Jag kan ej undan rida.
Världenes svik haver dårat mig,
Det är min högelig kvida.
Si, allsköns nöd, med helvetis glöd,
Den måste jag därföre lida.

Ericus Olai

211

1. Oss Kristna bör tro och besinna,
Vad Kristus så nådigt har lärt,
Då han oss har velat påminna,
Vad omsorg allt världsligt är värt:
Ty den som vill Himmelen söka,
Han kan ej det jordiska öka,
Och sätta sitt hjärta där till.

2. Att tjäna två herrar tillika,
Det kan ingen människa rätt,
Men en dera måste man svika,
När de bjuda var på sitt sätt.
Om man vill älska den ena,
Kan man ej den andra väl mena;
Men glömmer eller hatar hans ord.

3. Vi kunne omöjligen tjäna
Både Mammon och Herran vår Gud,
Så att vi dem bådom förläna
Vårt hjärta och lyda deras bud.
Men den sig till Gud vill böja,
Han bör där med låta sig nöja;
Förakta vad världsligit är.

4. Så sörjer ej för detta livet,
Ej för dess tarver och brist;
Ty Gud som det haver givit,
Vill ock försörja det visst.
Vi tage vi på oss all mödan?
Är livet ej mera än födan,
Och kroppen än klädernas skjul?

5. Ser fåglar dem luften mån bära,
Som hava ej vett eller skäl,
Fast de varken så eller skära,
Försörjer dock Gud dem väl.
Ären I icke bättre än slike,
Som Gud haver redo gjort rike
Utav sin kunskap och nåd.

6. Ej kan med sin omsorg uträtta
En liten till växten och kropp,
Att han någon aln kan sätta
Till längden, och höja sig opp.
Fåfängt de sig här ock plåga,
Som vänta all världslig förmåga,
Igenom sin klokhet och konst.

7. Ser liljorna vilka upprinna
På markene när hon är grön,
De intet arbeta och spinna:
Dock är deras fägring så skön,
Att Salomon fast han var mäktig,
Var ej i sin klädnad så präktig,
Som ett av de blomstren är.

8. Om Gud nu så gräset bekläder,
Som växer och varar så kort,
Och man under fötterna träder:
Skulle han då glömma oss bort?
O I klentrogne och svage,
Som städse bekymrens och klage,
Som visste ej Gud eder nöd.

9. Så sörjer och fråger då icke
Utav en misströstan rädd:
Vad skole vi äta och dricka,
Vad skole vi kläda oss med?
Ty Hedningar som Gud ej känna,
De plågas med tankarna denna,
Och hava varken tro eller ro.

10. Vår Himmelske Fader besinner
Allt vad som vi have behov,
Men att man titt det påminner
I bönen, är ödmjukhets prov.
Ty söker nu först Guds Rike,
Efter hans rättfärdighet fiker,
Så faller allt detta er till.

11. Ack! skoner då eder för sorgen,
Som är så fåfängelig:
Den dagen som kommer i morgon,
Skall själv bära omsorg om sig.
Vad hjälper otidig åhoga?
Var dag haver nog av sin plåga:
Man bör intet öka där till.

H. Spegel

242

1. Jag tackar dig, min högste Gud,
För ditt Ords tröst och fröjdeljud,
Var av mitt hjärta gläder sig
Uti anfäktning stadelig.

2. Jag känner nu din Andas tröst,
Som gör från sorg mitt hjärta löst,
Och mig förvissar om din nåd,
Fast jag har brukat överdåd.

3. Av sådan nåd jag fröjdar mig,
Och ganska ödmjukt tackar dig;
Att Herrans kraft så väldelig
Uti min svaghet styrker mig.

4. Din nåd föröka, Gud, i mig,
Och led mig på din viljas stig:
Mitt livs lopp du bäst styra kan,
Att jag förargar ingen man.

5. Giv stadig tro och kärlek rund,
Förlän att jag uti all stund
Botfärdig finnes, så att jag
Bereder mig till dödsens dag.

6. Du Satans list ifrån mig driv,
Upphållt mig till ett evigt liv:
En salig ända mig beskär,
Min själ tag till dig, Herre kär.

7. På det jag för din Himmels tron,
Dig prisa må också din Son,
Samt Helge And: o Fader kär,
Giv vad ditt barn av dig begär!

P. Brask

245

1. Jesus är min vän den bäste,
Vilkens like aldrig är;
Skall jag då så med de fleste
Övergiva honom här?
Ingen skall mig kunna skilja
Ifrån den mig har så kär,
En skall vara bägges vilje,
Alltid här och evigt där.

2. Han har döden för mig lidit,
Ingen skall fördöma mig;
Hos sin Fader för mig bidit,
Det mig gagnar eviglig.

Ho är då som vill förklaga
Den han själv utkorat har?
Ho vill ifrån honom draga
Den han har i sitt försvar?

3. Jag är viss och där på liter,
Varken livet eller död
Mig ifrån min Jesu sliter.
Änglar, höghet eller nöd,
Djuphet eller annat mera,
Vare kommand' eller när,
Skall mig från Guds kärlek föra,
Som i Jesu Kristo är.

J. Arrhenius

247

1. Misströsta ej o Kristen god,
När synden gör dig sorgse mod:
För Gud är synden hatelig,
Förtvivla ej, det skadar dig.
Med ödmjuk bön fall Gud till fot,
Med god förtröstan gör sann bot.

2. Ty Jesus Guds enfödde Son
Är kommen ned av Himmels tron,
I världen för dem synden svår
Hårt trycker, att man nåder får:
I döden han sig givit har,
Och all vår synd han på sig bar.

3. Har du otaligt gott bortmist:
Otaligt gott har Jesus Krist
Förvärvat dig, din Frälserman,
Som seger över döden vann.
Rättfärdighet har han uppfyllt,
Med sin förtjänst Guds vrede stillt.

4. Har du förtörnat Herran Gud,
Och överträtt hans helga Bud,
Och kväljes utav Lagsens hot:
Hos Jesum finner du god bot,
Guds vrede har han på sig lagt,
Och har dig friden återbragt.

5. Förskräckes du för evig död,
För Satans våld och helvtis glöd:
Din Jesus har allt nederlagt,
Död, helvetit och Satans makt:
Har värvat dig rättfärdighet,
Guds nåd och frid i evighet.

6. Om tron dig synes allt för svag,
Och fast förminskas dag från dag:
Din Jesus som har tron begynt,
Fullbordat ock; han är så sint:
En rykand' veka släcks ej ut,
Den svaga tro når ock gott slut.

7. Din bättring ofullkomlig syns:
För Gud rättfärdig ingen finns:
Gud gör din bot och bättring sann,
Om du i trona håller an.
Hans Ord och löfte det förmå;
I tålmod sätt din lit där på.

8. Ästu Guds godhet intet värd:
Gud har av nåd dig allt förärt:
Din Jesus undfår syndare,
Som äro rätt botfärdige.
Till honom fly, hans dyra blod,
Och hans förtjänst är dig nu god.

9. Om dig stor svaghet kommer på,
Befall den Gud, som allt förmå.
Hos Jesum finnes tröst och råd,
Ty han är rik av gunst och nåd:
Sann läkdom emot syndsens brist,
Uti hans sår du finner visst.

10. Slätt ingen, utan Jesus kär,
I Himlen och på jorden är,
Som glädja kan en syndig själ:
I Kristo är oss evigt väl.
Hålt dig med tron till honom fast,
Han hjälper dig av all din last.

I. Kolmodin

252

1. Min högsta skatt o Jesu kär!
Du källa rik av nåde,
Si, huru jag besvärad är,
Och sitter uti våde,
Med pilar sargad margelund,
Som samvet mitt rätt uti grund
Fast kvälja och nedertråda.

2. Mig nådig och misskundig var,
Förlåt mig synder mina,
För dem du nogsamt pliktat har
På korset med stor pina:
Att de mig ej tillfoga men,
Men gör mig från dem skär och ren,
Din hjälp lät mig påskina.

3. Ack! när jag min missgärning svår
Med ångest eftertänker,
Mitt hjärta då en bördo får,
Som det fast trycker och kränker:
Om jag ditt Ord ej hade då,
Ej någon tröst jag kunde nå,
Fördärv mig nedersänker.

4. Men ditt Ord ju förtröstar mig,
Ej skada skall till livet
Vad jag har ångrat bitterlig,
Ty det är platt tillgivet:
Din nåd du ter, o Herre god!
Den som med ett förkrossat mod
I tron har till dig skridit.

5. Nu medan jag en syndare är,
Där över jag fast klagar,
Och till min synd en leda bär,
Som mig mitt samvet gnager;
Och vill att du av syndsens men,
Som David och Manasse ren
Uti ditt blod mig tvager.

6. Alltså träder jag nu till dig,
Och faller för dig neder,
Med böjda knä så innerlig,
Av allt mitt hjärta beder:
Förlåt mig Gud så mildelig,
Att jag med synden styggelig
Har gjort dig mot mig vreder.

7. För ditt Namn skull den bördo svår,
Som välfärd min mån hindra,
Och mig utöver hjässan går,
Den värdigas du lindra,
Att hjärtat mitt må väl förnöjt,
Och framgent dig till äro böjt,
I barnslig lydno glindra.

8. Dins Andes tröst uti min nöd
Lät mig också förnimma,
Och två mig ren din blodsvett röd,
Uti min sista timma:
För mig till de utvaldas skar,
I en fast tro till Himmelen klar,
Ur denna världen grymma.

B. Ringwaldt. Okänd övers.

258

1. Är jag allen en främling här på jorden?
Är ingen mer så eländ som jag vorden?
Får jag för denna sorg alsingen ro?
När skall jag fri för kval och jämmer bo?

2. Var morgon då ny dag oss Solen giver,
Min sorg och nöd förökt och större bliver:
Var afton när som andre vänta ro,
Då gråt och låt uppfyller allt mitt bo.

3. Guds vrede mig så plågar och förskräcker,
Sin svåra hand utöver mig han sträcker,
Att jag ej vet vart jag skall vända mig;
Hans skott min själ hårt träffa stundelig.

4. Mitt hjärta sårt, mitt samvet är bedrövat,
För all den synd och ondsko jag har övat:
Guds stränge hand mig alltid förestår,
Evar jag är, evart jag flyr och går.

5. Men vi vilt du så strängt med mig förfara,
O Herre Gud, och evigt vreder vara?
Du ser visst på min ungdoms fel och brist,
Då jag for vill, och följde världsens list.

6. Ack ringa lust! Det kan rätt lust ej heta,
Som uppå oss all jämmer månde reta,
Som vänder sig med hast i sorg och nöd,
Och äntlig sist upptänder evig glöd.

7. Om du vilt städs på synden vreder vara,
Vad kan jag dig, o store Gud, då svara?
Men tror, fast jag är brottslig till stor skuld,
Att du mig äst en Gud av nåde huld.

8. Viltu jag skall så länge sorgse vara,
Till dess jag dör, och måste hädan fara?

Med mycken gråt jag beder, suckar högt;
Men finner ej ditt hjärta till mig bögt.

9. Mig synes som jag gråter allt förgäves,
Och som min röst till dig allt fåfängt häves:
Din vrede har lyckt din barmhärtighet,
Fördjupat mig i nöd och ängslighet.

10. Jag sitter här allen med kinder våta,
Och ropar högt; men vad kan det mig båta?
Du döljer dig, och låts ej höra mig;
Där av min sorg och jämmer ökar sig.

11. O! hade jag dock duvo-vingar snälle,
Jag flögo bort långt ifrå detta ställe!
Dock vem kan fly för Herrans starka hand?
Att gömma sig, finns icke rum och land.

12. Jag hellre vill den Högstas vrede draga,
Fast han far fort mig framgent allt att plåga;
Gott tålamod, ett ödmjukt lydigt sinn
Bär jag, o Gud, inunder plågan din.

13. Jag myckit har, fast gräslig myckit brutit,
Mig har dock nåd i Himlen aldrig trutit:
Ty du har Namn, o Herre Sebaot!
Att du äst mild, som oss bevisar gott.

14. Ty tar jag mod, och mig till glädje giver,
Att du den son, det får som vilse driver,
Den penning som var borto, letar fram,
Och friar mig från syndsens blygd och skam.

15. Ja, kröner mig med himmelsk ärekrona,
Ikläder mig rättfärdig klädebona;
Och förer mig uti din glädje-sal,
In till min Brudgum bland de valdas tal.

C. Reusner? Övers. J. Arrhenius

259

1. O Du bittra sorge-källa!
O fördärvad synda-kropp!
Ho skall mig ifrå dig ställa?
Ho skall rätta sinnet opp?
Ho vill taga mig ur nöd?
Gör det Jesu med din död!
Ryck mig utur världsens snara,
Lät mig se den Himmel klara:

2. Herre Gud, jag var kullslagen,
Och av Satans råd förstörd:
Av hans onda hop bedragen,
Och hans arga list förförd.
Men si, dina nådes hand
Sönderslet hans mordaband:
Jesus haver för mig kämpat,
Satans makt i grund neddämpat.

3. Fader ack! hur kan jag tänka,
Utan sky och gruvsamhet,
På de såren som mig kränka,
Och mitt hjärta med mig vet?

Då jag lust till världen fick,
Bort ifrå ditt Ansikt gick;
Som mig dock ditt Ord mån giva,
Att jag där vid skulle bliva.

4. Ack! vart hade jag dock råkat
Med min dårskaps överdåd?
Helvets kval mig skulle bråkat:
Men min själavän fann råd.
Med sin nåd han ropte mig:
Syndare besinna dig;
Vilt du så Guds Rike sälja,
Och så stackot lust utvälja?

5. Ack! det gör mig hjärtans kvida,
Jag så svåra fallen är:
Jesu med din sår och sida,
För Guds stränga dom mig vär.
Och ditt helga dyra blod
Stäcke Satans grymma mod.
För din hårda död och pina
Skänk mig, Jesu, glädjen dina.

6. Medan du mig unnar leva,
Vill jag med dins Andas kraft,
Mig i synd ej mer inveva,
Dämpa den med allo makt:
Lät din Anda med mig stå,
Att jag städs må vägen gå.
Lät mig bland de frommas skara
Få hos dig i glädjen vara.

J. Quirsfeld. Övers. A. P. Amnelius

260

1. Allena till Gud sätt ditt hopp fast,
Ty människors hjälp går hän med hast:
Gud är allena trofast och hull,
Med otrohet är världen full.

2. Bevara din ära jag säger förvisst,
Ty hon är dig en ädel kvist:
Du kant henne mista för fögo ting,
Hon möter dig ej, löp världen omkring.

3. Christi folk du detta lär,
Baktala ingen eho han är:
Hava tand för tunga är ingen blygd,
Baktala folk är stor odygd.

4. Döm du ej illa den dig är förnär,
Ty Satan strax din gärning åtler:
Den ringare är du ej försmå,
All högfärd en ond ända får.

5. Enär dig tillfaller rikedom,
Högmodas ej, men tänk dig om:
Ty rikedom är ett lån av Gud,
Den du skalt bruka allt efter hans Bud.

6. Fromhet och dygd, tukt, ära också,
Du mer än gullet skatta må;
När gull försvinner, man vet ej vart,
Så blir dock dygd och fromhet kvart.

7. Guds arma betänk när du mår väl,
Så kan dig hända samma skäl;
Om Gud som haver din lycko hos sig,
Vill den omvända din barn eller dig.

8. Har någon bevist dig ära och gott,
Förglömmer du det, är dig stor spott:
Det finnes alltid hos gammal och ung,
Att tacklös gärning är alltid tung.

9. I din ungdom beflita dig
I arbet och lärdom idkelig:
När du äst gammal det pryder smuckt,
Ty ungdoms planta är ålderdoms frukt.

10. Känn ej för vän så lättelig
Den som för ögonen tjänar dig:
Ty mången i tal är söt och rund,
I hjärtat menar han annorlund.

11. Lycka eller motgång om dig kommer på,
Ditt sinne du stadigt regera då,
Att du ej viker hit eller dit:
Ty änden är ej begynnelsen lik.

12. Med vrede du ej din sak för an,
God framgång hon då ej hava kan:
Ty mången gör i vrede med hast,
Det honom sedan ångrar fast.

13. När det dig lärs det du ej kan,
Blygs ej där vid, ty hos var man
Hålls den i äro som något vet,
Den intet har lärt är allom led.

14. Om något klagomål kommer för dig,
Döm det ej av så hastelig:
Förhör först parterna var för sig;
Giv sedan rätt dom, det råder jag dig.

15. Prål och ståt avlägg försann,
Ty det bortskämmer kvinno och man:
Ödmjukhet älska hav för sed:
Den högt vill kliva faller ofta ned.

16. Qvida och sorg kväl mången man,
Förök den ej; hjälp vad du kan:
Och gläds ej åt den olycko får,
Ty sten på bördo är ganska svår.

17. Ros och beröm ej bliver när
Den rosas vill och ros haver kär:
Ty det skall man gemenlig se,
Den sig berömmer, går av med spe.

18. Se dig väl före, ont sällskap sky,
Om du vilt all olägenhet fly:
Men i umgänge med fromma bliv,
Så har du heder och säkert liv.

19. Tu skalt ej glädjas vid annars fall,
När hjulet sig vänder, är din lycka all:
Ty mången har varit högt uppsatt,
Som har nedfallit och givit tappt.

20. Uti stor träto, våld och kiv,
För rikedom våga ej ditt liv:
Det med synd kommer, med sorg bortgår:
Rättfångit gods med äron består.

21. Vänlig i allt umgänge dig hålt,
Det är stor synd att vara stolt:
Ty ingen aktas för den han är,
Om han sig själv vill hava förkär.

22. Xerxes förlät sig på sin makt,
Där av han kom i stort förakt:
Om du vilt lycksamt föra krig,
Så sök att du har Gud med dig.

23. Ytterst ock detta lär för allt,
Att du Gud frukta och älska skalt.
Och mot din nästa dig så bete,
Som du vilt dig av honom skall ske.

24. Zakarie lovsång med stor fröjd,
Sjungom Herran i Himmels höjd,
Som oss all nåde haver betett:
Vilkom ske pris i evighet!

»Det Gyllene ABC« (Okänd förf.)

272

1. Ack! vad är dock livet här?
Jämmer, plåga, stort besvär.
När som det bäst varit har,
Är det möda uppenbar.

2. Ack! vad är vår korte tid?
En städs varand kamp och strid:
Ty den ene på allt vis
Är den andras plågoris.

3. Ack! vad är vår gudlighet?
Idel ofullkomlighet:
Ingen kan där med bestå,
Om Gud vill till rätta gå.

4. Ack! vad är dock gods och gull?
Intet utan träck och mull:
Rik i dag, i morgon arm;
Bägge föda sorg och harm.

5. Ack! vad är högt stånd och kall?
En brant klippa, som gör fall:
Den där äger ära blid,
Alltid är där avund vid.

6. Ack! vad är dock mänsklig gunst?
En blå töcken, rök och dunst.
Gläd dig ej av vänner mång,
Bröders trohet är ej lång.

7. Ack! vad är vår medgång blid?
En förgiftig sjukdoms tid,
Vilken mången själ förgör,
Och i evig vånda för.

8. Ack! vad hat och avund led,
Oss här söker störta ned?
Här är vrede, där förtal:
Allstäds hålls vår ära fal.

9. Ack! vad krankhet och besvär
Plågar oss som tidast här?
Ingen lem man nästan har,
Den ej någon plågo drar.

10. Vad är äntlig dock vår död?
En god ändskap på all nöd,
Vilken oss ur ångst och kval
Förer i Guds glädje-sal.

11. Det allena gör mig nöjd,
Att jag uti Himmels höjd,
Väntar visst den fröjd att få,
Vilken evigt vara må.

12. Fröjd, den intet öra hört,
Intet dödligt hjärta rört;
Fröjd, den in och ute är,
Sådan fröjd jag väntar där.

J. Rosenthal. Övers. P. Brask

275

1. O Herre Gud av Himmelrik!
Hur' sorgelig må jag klaga,
Oskicklig håller mången sig,
I dessa sista dagar,
Med dryckenskap och frosseri;
Stor synd mån det visst vara,
Bland lekt och lärd, bland tjänare och fri,
Och störtar i stor fara.

2. I andligt stånd är det ju så,
Den dryckenskap där övar,
Sitt kall kan han ej förestå,
Men Gud han högst bedrövar;

Sitt dyra ämbet skämmer han,
Det dock bör heligt vara,
Förargar ock var Kristen man:
Det blir fast dyrt att svara.

3. När Noe lät sig drucken se,
Vart det då där i stannat,
Att sonen gjord' av fadren spe,
Och vart där över bannad.
Vad synd kom icke Lot uti,
Då han sin döttrar skämde;
Det var allt för det fylleri,
Se vad skam honom hände.

4. När den som Gud har givit makt,
Förtrott det ämbet dyra,
Att land och folk med granna akt,
Och stora riken styra;
Begiver sig på fylleri,
Och låter vinet råda:
Där drives skam och tyranni,
Och riket kommer i våda.

5. Den mindre ämbet haver fått,
Och vill städs drucken vara,
Ej varder det så förestått,
Att han det kan försvara.
Vad ont är kallas ofta gott,
Det gott är blir ogillat:
Rättvisan varder då till spott,
Gudsfruktan blir förspillat.

6. I fordom tid då nykterhet
Här hölts för dygd och ära,

Så stod väl till: ty ärbarhet
Då prisen månde bära.
Men nu gement föraktas de
Som ej må dricka, svälja,
Samt svärja, åt all otukt le:
Ho kan de synder tälja.

7. Här övas sådant fylleri,
Att Herrans Sabbats-dagar
De vändas uti frosseri:
Där över Gud fast klagar.
Då borde själen spisa sig,
Och av Guds Ord sig nära;
Men betungas fast ömkelig
Av svalg och synder flera.

8. Gott hushåll är ett Paradis,
När nykterhet är inne;
Ibland all stånd bär hon stort pris,
Det kan var man besinna:
Men det kan icke länge stå,
När dryckenskap där vankar,
Ty ser man många usla gå,
Och hava synda-tankar.

9. Ty hälsa och gods de mista snart,
Det de så platt förfara;
Strax kommer nöden med en fart,
Och vill dem intet spara.
Stor synd, stor skam och svordom svår,
Och slagsmål, kiv och träta,
Av drucknom höres år från år:
Allt mån dem platt uppfräta.

10. Den plåga är allt timelig,
Den de i världen lida:
Men sedan blir evinnerlig
En svår och ömklig kvida;
När de där klaga och ropa svårt,
Vi pinas i lågan denna.
Där de betala måste hårt
Sitt fylleri det slemma.

11. Den rike man drack bästa vin,
Och hade vällusts dagar,
Han får ej vatten på tungon sin,
Fast ömklig han sig klagar:
Han lider törst, stor hungers nöd,
Och pinas i den vånda,
Allt för sin dryck och överflöd,
Han här föröva månde.

12. Oss råder Kristus innerlig,
Att taga oss till vara,
Att dryckenskap och frosseri
Ej störter i evig fara.
Den dag skall komma hastelig,
Som fåglen grips i snara;
Strax följer pina evinnerlig:
O drinkar tag dig vara!

13. O Fader! av barmhärtighet
Sänd oss dins Andes nåde,
Att vi må leva i nykterhet,
Som oss din Son mån råda:
På det vi må med aktsamhet,

Beredde alltid vara,
Och leva i all vaksamhet,
Att undgå evig fara.

Okänd förf. (trol. 1500-talet)

278

1. Ack! vi ästu dock så blinder,
Att du ej beskådar här,
Huru du äst snärd i synder,
Ej betänker vad du är?
Det du ej är, känns du vid,
Vad du är, tänks ingen tid:
Bästa visshet är dock denna,
Kunna rätt sig självan känna.

2. Du äst jord och måste bliva
Jord, som du äst tagen av;
Uppå jorden mån du leva,
Uti jorden blir din grav:
Du äst aska, stoft och mull,
Utav slem och stygghet full;
Ibland slem du måste sväva;
Vad vilt du dig då förhäva?

3. Ty så lät dig ej förföra:
Ingen skön av pärlor är;
Ej kan namnet ädel göra;
Ej den präktig kläder bär.
Dräng och herre, arm och rik

Bliva här var annan lik.
Alle vi på jorden äre,
Utav jorden namnet bäre.

4. Död och födsel gör oss lika;
Gack ock till de dödas ben,
Sök där ut de arm' och rika,
En förnäm och en gemen.
Gack till vaggan se och lär,
Om det barn som ligger där,
Och så stilla menlöst sover,
Med sig förer gull och håvor.

5. Vad vilt du fördenskull braska,
O du arme mull och träck!
Som äst idel stoft och aska:
O du snöde maskesäck!
Äst du dock en matkemat:
Måtte så väl bära hat
Till din högfärd, och förfäras
Att du skalt av mal förtäras.

6. Kom ihåg när Gud gav kläder,
Att de voro ej så fin,
Adam, Eva då framträda,
Uti klädnad gjord av skinn.
Herren Jesus för din prakt,
Stod på korset i förakt
Blott och bar med nesor flera;
Och du mull vilt så stoltsera.

7. Du äst som det belät stora,
Vilket Babels Konung såg,

Huvud, bröst och armar voro,
Gull och silver, jämväl ock
Utav järn var fot och ben,
Och av jord som ej var ren:
Men det belät vart förkrossat.
Tänk på den dig har förlossat.

8. Tänk på Jesu törnekrona;
Tänk uppå hans huvud-sår:
Att du en gång måtte skona
Dina själ, att hon ej får
Dyrt betala det hon här
Utan blygd slik högfärd bär.
Att ditt samvet icke sargas,
Och att mången ej förargas.

9. Sions döttrar de ock gingo
Liksom du uti stor prakt;
Men de visst förnimma fingo,
Att de levd' i Guds förakt:
Ty de uti fienda hand
Kommo, och i främmand land;
Där de blott och nakna blevo,
För den prakt de hemma drevo.

10. Lät fördenskull Gud dig tukta,
Var ej ett förtorkat land;
Lät din bättrings tårar fukta
Hjärtat ditt, den torra sand.
Lägg dig Gudi ned till fot,
Med en ödmjuk syndabot:
Skynda dig din synd bekänna,
Och till Gudi dig omvända.

11. Såsom stoftet uppå jorden
Är din synd oräknelig;
Gud är själv eländig vorden,
Att han måtte hjälpa dig.
Så betänk hans blodsvett röd,
Hans förakt, hans ångst och död:
Ty hans dyra blod allena
Kan dig av all smitto rena.

H. Spegel

288

1. Min själ och sinne lät Gud råda,
Och hoppas på din Fader blid;
Ty han kan dock med himmelsk nåde
Bekröna dig till evig tid:
Den sig betror uti Guds hand,
Han bygger ej på lösan sand.

2. Vad hjälper oss vi mycket sörje?
Vad gagnar oss vår pust och kval?
Vad är att vi var morgon börje
Begråta nöden utan tal?
Ju mer vi sörje i vår nöd,
Ju större blir vårt sorge-bröd.

3. Ty är det bättre litet lida,
I hoppet och i sig förnöjd
Med Guds vårs Faders vilja blida,

Och hans försyn av Himmels höjd.
Ty Gud som känner bäst var man,
Han vet väl vad oss fela kan.

4. Han utser tiden att hugsvala,
Han skickar väl det nyttigt är;
Vad vi av troget hjärta tala,
Det märker strax vår Fader kär.
Så kommer Gud förr än vi tro,
Och skänker hugnad, tröst och ro.

5. Tänk ej uti din motgångs timma,
Att du av Gud förlåten är:
Ty snart förgår en sorgedimma,
Han håller dig då mera kär.
Tänk tiden snart förbyter sig,
Och motgång är föränderlig.

6. Det kostar Gud ja ganska ringa,
En fattig man att göra rik;
Den riker är, till armod bringa;
En stor och nedrig göra lik.
Ty Gud den högste underman
Upphöja och förnedra kan.

7. Sjung, läs och gack på Herrans vägar;
Och gör din kallelse med flit:
Förtro Guds löfte som han säger;
Och hav till Himmelen din lit.
Ty den blir en lycksalig man,
Som fast på Gud förtrösta kan.

G. Neumark. Övers. G. Ollon

291

1. Herre, du min tröst och fromma,
Hör mitt rop misskundelig;
Lät min suckan till dig komma,
Lät min bön behaga dig:
Tag mig utur detta fängsel,
Att jag slipper all min ängsel:
Till dig står allt mitt begär,
Jesu, du min broder kär.

2. Här är idel sorg och jämmer,
Ångest och bedrövlighet,
Som mitt hjärta städes klämmer,
Och min glädje sänker ned;
Ty vill jag allt övergiva,
Och hos dig, o Jesu! bliva:
Till dig all min åtrå är,
Jesu, jag dig haver kär.

3. När mig Satan vill bestrida,
Och försöka listelig,
Statt, o Jesu! på min sida,
Att jag vinner ridderlig:
Herre värdes mig då hjälpa,
När de onde vilja stjälpa;
Ty jag håller mig förvisst
Till dig, Herre Jesu Krist.

4. Trägna suckar vill jag sända
Till dig, Jesu, upp i höjd,
Och min håg från jorden vända,

Dess får jag en evig fröjd:
Då skall ingen mot din vilja
Kunna mig ifrån dig skilja:
Ack! jag längtar hos dig bo,
Jesu, du min tröst och ro.

5. Klaglig måste jag bekänna,
Att i mig bor intet gott,
Syndsens lusta vill mig bränna,
Och påföra evigt spott:
Men jag beder dig, o Herre!
Driv all smitto från mig fjärre,
Och lät mig snart vistas där,
Där du, Jesu, själver är,

6. När jag frälst från all min våda,
Uti Himlens fröjde-sal,
Får ditt blida Ansikt skåda,
Vill jag med din Helgons tal
Dig lovsjunga och städs prisa
Med en ny och härlig visa.
Till dig står min håg och sinn,
Herre Jesu trösten min.

J. Arrhenius

303

1. Lovad vare Herren
Våra fäders Gud!
Båder när och fjärran,
Höres detta ljud:

Lovat, upphöjt, prisat
Vare Herrans råd,
Som har oss bevisat
Sådan hjälp och nåd!
Priser och berömmer
Gud som rättvist dömer,
Och de trogna ej glömmer.

2. Herre, i din Kyrka
Skall man lova dig;
Alle bör' dig dyrka,
Och ödmjuka sig;
Du som härlig sitter
Över Kerubim,
Och dock skåda gitter
Ned i djupen in:
Priser och berömmer
Gud som rättvist dömer
Och de trogna ej glömmer.

3. Du som mäktig råder
På din Konungs stol;
Och fast längre skådar
Än den klara Sol:
Hela Himlens fäste
Styres av din hand;
Din makt gör det bästa
Uti alla land,
Priser och berömmer
Gud som rättvist dömer
Och de trogna ej glömmer.

4. Alle Himlar sjunger
Med samhällig mun;
Och I Ängla tungor
Priser Guds misskund;
Vattnet det som svallar
Över Himlens höjd,
Och ej nederfaller,
Vise nu sin fröjd:
Priser och berömmer
Gud som rättvist dömer
Och de trogna ej glömmer.

5. Alle Herrans härar
Lover honom rätt;
Serafim oss lärer
Edert fröjde-sätt;
Sol och Måne priser
Herrans stora makt:
Alle stjärnor viser
Edor gyllne prakt:
Priser och berömmer
Gud som rättvist dömer
Och de trogna ej glömmer.

6. Regn och dagg och väder
Stämmer nu uti;
Eld och låga gläder
Sig i luften fri;
Hagel, snö och isar,
Rimfrost, töcken, köld,
Herrans allmakt priser,
Som är Sol och sköld:

Priser och berömmer
Gud som rättvist dömer
Och de trogna ej glömmer.

7. Dag och natt förkunnar
Guds barmhärtighet;
Ljus och mörkrets munnar
Säge vad är skett:
Ljungeld, moln och dunder
Vare nu ej töst
Men om Herrans under
Rope med sin röst:
Priser och berömmer
Gud som rättvist dömer
Och de trogna ej glömmer.

8. Hela jorden tackar
Gudi som är god,
Högar, berg och backar,
Källor, hav och flod,
Bäckar, brunnar, älver,
Och vart enda djur,
Som i vattnet välver,
Ja all kreatur:
Priser och berömmer
Gud som rättvist dömer
Och de trogna ej glömmer.

9. Allt det som upprinner
Utur jordens sköt;
Och vart trä man finner,
Som hon haver fött;
Örter, blad och blommor

Ja det minsta frö,
Och all växt som kommer
Utav jord och sjö,
Priser och berömmer
Gud som rättvist dömer
Och de trogna ej glömmer.

10. Allt vad luften förer,
Vad i vädret far,
Och allt det sig rörer
Uti vattnen klar;
Alle fåglar talar
Om Guds härlighet;
Och i stora Valar
Priser hans godhet:
Priser och berömmer
Gud som rättvist dömer
Och de trogna ej glömmer.

11. Vilda djur och tama,
Uti mark och skog,
Göre ock det samma,
Ty de hava fog:
Men o Adams söner,
Er för ändra bör
Med lovsång och böner
Säga vad Gud gör:
Priser och berömmer
Gud som rättvist dömer
Och de trogna ej glömmer.

H. Spegel

309

1. Ack! Herre Gud i höjden bor,
Se till vår nöd och jämmer stor,
Här uti Sveriges rike:
Ty ondskan tager överhand
Så här som i mång annor land,
Bland män och kvinnor like.

2. Hos oss är ängslan och stor nöd
Se till, o Gud! för dins Sons död,
Och lät dig dock förbarma;
Tillräkna ej vår synd så led,
För vilken du äst vorden vred:
Ack! tröst och hjälp oss arma.

3. Vår klagan och vårt rop är stort,
Allt för den synd vi have gjort,
Med svärjande och eder:
Din helga Bud vi platt försmå,
Din vilja ingen aktar på;
Ty äst du vorden vreder.

4. Dine tjänares förmaning god
Ej aktas eller deras hot,
Allsingen bättring finnes:
Fördenskull store plågor tre,
Som vi med våra ögon se,
I landet äro inne.

5. Den lede egennyttighet,
Och girighet som var man vet,
Fast alla stånd fördärvar.
För Gud är det avguderi,
Dem fattigom ett tyranni:
Den mödan döden värvar.

6. Stor högfärd man här daglig ser,
Vart år sig öka mer och mer,
I tal, i hus, i kläder:
De storas och de rikas prakt,
De ringas och de armas förakt,
På land, i hov och städer.

7. Ej går så snart en måne om,
Som det maner nu senast kom
Med nytt förbytas måste.
En man nu drager kvinno hår,
En kvinna i främmand dräkt hon går,
Evad det månde kosta.

8. Av högfärd den odygd så led,
Babel och andre rike med,
De togo en nyckelig ända:
Det samma stundar oss visst till;
Ty ingen sig nu bättra vill
Och sig till Gud omvända.

9. Nu tager svordom överhand,
I städer så ock uppå land.
Det hålles för en ära:
Den synd bedrives i var vrå,
Ja, utav unga barnen små;
De gamle dem det lära.

10. Med hordoms last är lika så,
Lättfärdighet dygd heta må,
Det ej så noga skötes.
Här vankar självsvåld i var by,
Och dryckenskap med frosseri
På gränd och gator mötas.

11. Krig, blods utgjutelse och mord,
Och hunger vid så mång mans bord,
Och pestilens regerar:
Vår synd hon har det väl förtjänt:
Bekännom det nu titt och sent,
Ja, om det vore mera.

12. Ty görom bättring, nu är tid,
Förr'n yxen fäller träet nid,
Tre stor ris är förhanden,
Krig, pestilens och hunger med:
Är det ej nog, betrakta det,
Uti vårt fäderslande?

13. Man tror det ej, allt är förakt,
Guds trug och hot givs ingen makt,
Och ingom går till hjärtat.
O! du fördömde Sodome,
Står du ej till att hjälpa mer?
Ack vad för synd och smärta!

14. Si, Ninive den stora stad
Han gjorde bot som Jonas bad,
De en predikan hörde.
Men oss predikas år från år,
Gud ingen bättring av oss får:
Ack synd du tunga börda!

15. O Gud! vi bedje alle slätt,
Lät oss dock njuta barna rätt,
Din nåde oss bevisa:
Din grymma vrede från oss vänd:
Tag bort det straff vi ha förtjänt.
Evinnerlig vi dig prise.

Tysk psalm (trol. 1500-talet).
Övers. omkr. 1614.
Bearb. J. Boëthius

317

1. Den blomstertid nu kommer
Med lust och fägring stor,
Nu nalkas ljuve Sommar,
Då gräs och örter gror.
Den blida Sol uppvärmer
Allt vad har varit dött;
Då hon oss skrider närmer,
Blir det på nyo fött.

2. De fagra blomsterängar
Och åkrens ädla säd,
De grönskand' örtesängar
Och alla gröna träd,
De skola oss påminna
Guds godhets rikedom:
Att vi Guds nåd besinna,
Som räcker året om.

3. Man hörer fåglar sjunga
Med mångahanda ljud;
Skall icke då vår tunga
Lovsäga Herran Gud?
Min själ, upphöj Guds ära
Med lov och glädjesång,
Som fröjda vill och nära
Oss med välgärning mång.

4. Du ädle Jesu Kriste,
Vår glädje-Sol och skin,
Bliv hos oss till vårt siste;
Uppvärm vårt kalla sinn:
Giv kärleks eld i hjärta:
Förnya själ och and:
Vänd bort all sorg och smärta,
Med dine milda hand.

5. Du Sarons blomster sköna,
Du Lilja i grön dal,
Ack! värdes själen kröna
Med dygder till stort tal:
Din nåd låt henne fukta,
Som dagg utav Sion;
Att hon må ljuvligt lukta,
Som ros i Libanon.

6. Välsigna årets gröda,
Och vattna du vårt land:
Giv oss nödtorftig föda;
Välsigna sjö och strand.
Din fotspår drype av fetma.
Bespisa med ditt Ord,

Och med dess ljuve sötma,
Oss uppå denna jord.

I. Kolmodin

319

1. Den som frisker är och sund,
Må för sådan gåva
Böja hjärta, håg och mun
Herran till att lova:
Tacka honom natt och dag
Med en härlig visa,
Vilken giver till behag
Sundhet och god lisa.

2. Ty när Herren mild och god
Giver hälsan kära,
Och där hos ett nöjsamt mod,
Vad vill man begära
Då i denna världen mer?
Helst när vi förbida
Evig lust, där allt besvär
Ändas och all kvida.

3. Vore jag som Salmon rik
Utav guld och ägor,
Där till tappra hjältar lik
I triumf och seger;
Men där hos med krankhet full,
Hade ingen lisa,
Ack! vad kunde makt och gull
Mig då gott bevisa?

4. Stodo än min duk och disk
Full med kostlig rätter,
Hade villbråd, vin och fisk,
Som en rik framsätter:
Vad för nytta hade jag
Av slik kräslig födo,
Om jag både natt och dag
Lede värk och svedo?

5. Sutte jag i ståt och prakt,
Utan vederlike,
Hade jämväl våld och makt
Över land och rike,
Och all sjukdom jämmerlig
Månde mig påkomma:
Ack! vad kunde sådant mig
Lända då till fromma?

6. Bättre är ett stycke bröd,
När man hälsan åger,
Än som guld till överflöd,
Då allt kval oss plågar:
När jag mig kan äta mätt
Utan någon krämpa,
Låter jag en ringa rätt
All min vällust dämpa.

7. Dyrbar dräkt ej hjälper mig
Mitt elände bära,
När all krankhet grymmelig
Månde mig besvära:
Hellre vill jag glader gå
Uti ringa kläder,

Än med värk och ängslan stå
Uti präktigt fläder.

8. Men nu felar intet mig,
Frisk jag månde vara;
Jag har hugnad innerlig
Utav Solen klara:
Mina ögon se min gång,
Hörslen väl ock hörer
Huru alla fåglars sång
Herrans lov utförer.

9. Händer, fötter, hjärta, själ,
Ingen bräck besinna:
Att jag mina sysslor väl
Med all lust kan hinna
Så uträtta, som bör sig,
Till Guds lov och ära,
Såsom ock till nytto mig,
Samt min nästa kära.

10. Är det dager, gör jag då,
Vad mitt kall tillhörer:
Men när natten komma må,
Som till sömns oss förer,
Vilar jag i ro och frid,
Till dess Solen klara
Väcker mig i rättan tid
Ifrån mörksens fara.

11. Dig, min Gud, i allan stund
Vill jag tack hembära
För den nåd, du margelund

Månde mig beskära:
Fast jag med min syndaskuld
Har min rätt förlisat;
Haver du dock, Fader huld,
Mig allt gott bevisat.

12. Giv, den tid jag lever här,
Till min sista ända,
Att jag må den gåvo kär
Väl och rätt använda:
Hjälp att min helbrägda mun,
Med min själ och tunga,
Måtte uti alla stund
Lov och pris dig sjunga.

13. Hålt mig ock vid krafter opp,
När mig åldren trycker,
Till dess döden sist min kropp
Ned i graven rycker;
Då skall all min bräcklighet
Bort med allo svinna,
Och en evig härlighet
Hos dig, Herre, finna.

P. Gerhardt. Övers. P. Brask

339

1. Sjungom nu av hjärtans grund,
Lovom Gud i alla stund,
Som oss sin nåde har bevist,
Med mat och dryck oss väl bespist:

Djur och fåglar haver han närt,
Rundeligen oss beskärt
Det som vi have nu förtärt.

2. Ty lovom Gud vår Herre mill,
Den tjänst han av oss hava vill:
Besinnom huru han oss är kär:
Människan där om vittne bär,
Ty hon är av kött, hud och ben,
Konstigt och väl tillsamman kommen,
Att hon må skåda dagsens sken.

3. Så snart som mänskan livet får,
Strax hennes köke redo står
I hennes moders liv försann,
Att hon sig där av föda kan:
Ändock det en ringa spis är,
Likväl felas intet där,
Till dess hon födes i världen här.

4. Gud haver jorden ock berett,
Att djuren få sin födo och bet:
Berg och dalar vattnar hans hand,
Han giver växten i all land;
Frukt av jorden, bröd och vin
Giver han utav nåder sin:
Alltså föder han kroppen din.

5. Fisk i vattnet efter sitt Ord
Giver oss Gud uppå vårt bord,
Ägg av fåglar stora och små,
Där varda ungar av också:
Allt måste vara födan vår,

Älg, oxe, hara, hjort och får,
Allt oss av Gud tillhanda står.

6. Ty tackom Gud uti all land,
Han give oss sin Helga And,
Att vi hans godhet rätt förstå,
Och alltid i hans Budord gå:
Hans helga Namn vidt utföra,
Och hans lov allom kungöra,
Tacksägelse vill han höra.

Tysk psalm (omkr. 1568).
Okänd övers. (1594)

356

1. Ljus av ljus, o Morgonstjärna!
Kriste sanne Sol och dag,
Vi se nu den Solen gärna
Framgå efter ditt behag,
Som med rosenstrålar sin
Världsens omkrets överskin;
Det i natt var täckt upptäcker,
Och var till sitt kall uppväcker.

2. Men vårt hjärta är betagit
Utav dårhets dimma kall;
Syndsens mörker har bedragit,
Och oss kommit uppå fall.
Herre, se vi vilse gå,

Våra tankar, verk också
På en falsker ban omsväva,
Och din sannings ljus motsträva.

3. Lät din Andas Morgonröda
Skina i vår mörka själ;
Att vi med dess strålar döda
Världs fåfänga, den oss kväl;
Gör vår vandel med ditt sken
Av all töcken och villo ren;
Att vi din gunst känna läre,
Och dins kärleks eld rätt äre.

4. Styrk dins Kyrkos svaga skara
Med den gyllne fridsens band;
Uti nåde väl bevara
Våra hus och fädersland.
Vär oss väl för fejd och strid;
Giv god råd och dåd, god tid:
Hunger, pest, allt ont förmena:
Ty du äst vår hjälp allena.

5. Lät vår lampos oljo brinna,
När du dömer världen vid:
Lät vårt lopp så här avrinna,
Denna korta vandrings tid;
Att du oss av sorgedal,
Värdes till din fröjdesal,
Och vårt rätta hemvist föra,
Där du evigt lov får höra.

M. Opitz. Okänd övers. Bearb. J. Swedberg

360

1. Vak upp min själ och var ej sen:
Ty Solen nu sitt blida sken
Begynner åter visa:
Gud haver mig i natt betäckt
Med sitt beskydd, och mig uppväckt;
Ty bör mig honom prisa,
Hjärtelig
Vill jag mig
Nu bereda
Och framträda
Med min gåva,
Och Guds nåd och godhet lova.

2. Ty intet offer är så kärt,
Och intet håller han så värt,
Som en andäktig tunga,
Den utav en botfärdig själ,
Och av den Helga Anda väl
Uppmanas till att sjunga:
Sådant ljud
Vill vår Gud
Gärna höra,
Själv framföra,
Att det hinner
Till hans tron, och nåden finner.

3. All djur på marken fröjda sig,
Och på sitt sätt lovsjunga dig
Du store världsens Herre;
Var fågel sjunger dig till pris:

Dig lovar hagel, snö och is:
Mig bör ej vara värre,
Jag har fått
Mera gott,
Större gåvor,
Bättre håvor
Än de alla,
Ty bör jag dig mer åkalla.

4. Din omsorg har bevarat mig,
Och dragit mig så underlig
Utur mins moders live.
Du vast min enda hjälp och tröst,
Då jag låg till mins moders bröst,
Och du har täckts mig giva
Liv och lem,
Hus och hem;
Ja, bevarat och försvarat
Från elände,
Som mig titt har kunnat hända.

5. Besynnerlig har du, o Gud!
Av blotta nåd lärt mig din Bud,
Och låtit mig få veta
Den tron som själen frälsa kan,
Den plikt som fordras av var man,
Som vill en Kristen heta;
Tagit mig
Nådelig
I din Kyrka,
Där vi dyrka
Dig, och höra
Det Ord som kan salig göra.

6. Det samma Ordets stora kraft,
Samt Jesu blods heligste saft,
Har jag titt rönt och njutit,
Då jag i Dopet tvåddes ren
Utav min synd, och ofta sen,
När jag har glader suttit
Vid ditt bord,
Som är gjort
Till att frälsa,
Giva hälsa
Dem som sörja.
Och ett nytt liv vilja börja.

7. Ett liv som av dig självan är,
Och gör att vi dig komma när,
Igenom trona rätta;
Ett liv som övar sig i dygd,
I hopp och kärlek, frid och fröjd,
I kyskhet: och allt detta,
Bör mig visst,
Jesu Krist,
Till din ära
Både lära
Och bevisa,
Och ditt Namn sålunda prisa.

8. På det jag nu dest bättre må
Ett sådant heligt mål rätt nå,
Vill du mitt liv föröka,
Och unna mig så mången dag;
Ja, var dag säga mig din Lag,
Att jag må kunna söka

Det som är,
Jesu kär,
Av dig funnit,
Och dyrt vunnit
Med din pina,
Evig ro för själen mina.

9. Dess tackar jag dig, Herre mild,
Att du mig tiden lämna vill,
Och än med domen dröja,
Att jag min levnad bättra må,
Och framgent större krafter få,
Till att mitt hjärta böja,
Som din Bud,
Store Gud!
Mig befalla,
Och oss alla,
Som förtröste
På dig som oss återlöste.

10. Förläna mig dins Andas nåd,
Som giver mig de bästa råd,
Hur' jag min tid skall leva;
Att jag mot världsens synd och flärd,
I vilket hon nu är besnärd,
Må städigt kunna sträva.
Styrk du mig
Kraftelig
Till att vandra,
Ej som andra
Köttsens trälar,
De där dräpa sina själar.

11. Men lät mig som ett ljusens barn,
Se och undvika alla garn,
Som Satan för mig ställer:
Ja, lät mig aldrig glömma bort,
Att min livstid är ganska kort,
Och likväl mycket gäller.
Ty bör mig
Flitelig
Nyttja dagen,
Höra Lagen,
Som kan lära
Det som länder till din ära.

H. Spegel

370

1. Nu haver denne dag,
Allt efter Guds behag,
Sin äntlig ända nått;
Och natten sömnens vän
Har åter nu igen
I ljusets rum uppstått.

2. O store Herre Gud!
Vars röst och stränga Bud
Allt lyda måste här:
Du skapte dag och natt;
När dagen gör mig matt,
Ger natten vilo kär.

3. O Gud! mig ej försmå,
Lät mig din nåde få,
Ty jag är svag och trött:
Men Satans makt är stor;
Dock du i höjden bor,
Gör att jag sover sött.

4. Min ögon slutas till,
Din Ängel blid och mild
Förordna du åstad,
Som håller trogen vård,
Och stänger fastan gård
Omkring min vilostad.

5. Min kläder klädas av,
Min synd, o Gud! begrav
I Kristi sido-sår:
Så skall min skröplighet
Bli vänd i härlighet,
När jag av jord uppstår.

6. Hur gladlig skall jag då
In för ditt Ansikt stå
Uti en härlig skrud?
Och sjunga dig med fröjd,
Uti dins Himmels höjd:
Min Herre och min Gud!

S. Columbus

375

1. Nu vilar hela jorden,
Och luften är mörk vorden,
All världen sover sött:
Men dig, min själ, bör vaka,
Din Gud ödmjukest tacka,
Och i din andakt ej bli trött.

2. Sitt ljus nu Solen döljer,
Och natten överhöljer
Det stora luftens tjäll:
Min Sol, o Jesu! visa
Mig dina nåd, upplysa
Med dinom And min mörka själ.

3. Nu haver dagen ända,
Och stjärnor börja tända
Sitt dägeliga ljus:
O Gud! lät mig ock komma
Dit alla själar fromma
Så skina i dins Himmels hus.

4. Till sömn jag mig bereder,
Bortlägger mina kläder,
Den dödelighets hamn:
O Jesu! lät mig vila
Uti din sår, och skyla
Min synd samt all dess blygd och skam.

5. Dagsbördan nu så klämmer
Min kropp och alla lemmar,
Att de betarva ro:

Ack Jesu! lät mitt hjärta
Från syndsens tyngd och smärta
Snart livas och få hos dig bo.

6. När sömnen mig nedtrycker,
Min' ögon igenlycker,
O Gud hav vård om mig!
Ditt milda Faders öga
Se neder av det höga,
Att jag må vila tryggelig.

7. Lät mig ej oro väcka,
Och ingen nöd förskräcka,
När jag nu somnar in:
Men dine Änglar blive
När mig, och hädan drive
Vad som kan hindra vilan min.

8. Vad jag i dag har syndat,
Av världsens flärd förblindad,
O Gud! förlåt mig det:
I Jesu Namn jag beder,
Att du mig alltid leder
På dina Budords vägar rätt.

9. Giv att jag icke saknar,
I morgon när jag vaknar,
Din starka allmakts hand,
Som mig i alla dagar
Beskyddar och ledsagar
Omsider in i livsens land.

P. Gerhardt. Övers. H. Spegel

381

1. Hemlig stod jag en morgon
Uppå en lönnlig stad,
Med mycken gråt och sorger
Hörde jag huru bad
Döden en unger man,
Den honom hade gripit
Och bundit med starkt band.

2. Kom här och lät dig hasta,
Så sade döden då:
Ty jag alltid utkastar
Pilar stora och små;
Ehvem de drabba uppå,
Mång tusend unge, gamle,
Med mig de följa må.

3. Förfärades den unga
Av hjärtat där han stod,
Ty dödsens bojor tunga
Förtog' hans sinne och mod:
Sade den unge man:
Du finner många gamla,
Mång' år jag leva kan.

4. Döden till honom sade:
Det hjälper ingalund,
Unga och gamla både
Dem tager jag all stund,
De späda barn också:
Min vrede de förnimma,
Det nu ej hjälpa må.

5. De unge lära svärja,
De gamle le där åt,
Ty fattar jag min värja
Och vill dem göra gråt,
Ty skall jag dem fullsnart
Med pestilens och plågor
Förgöra med en fart.

6. I reten mig så svåra
Med så mång gruvelig synd,
I skolen fälla tårar
För mig så margelund:
Intet straff hjälpa vill,
Som Gud uti sin vrede
Sänt haver eder till.

7. Sjukdomar eder plåga
I städer och på land,
Både höga och låga,
Så kvinna såsom man;
Mången man tvingas så,
Den förr har kunnat löpa,
Med krycka måste gå.

8. Dyr tid, krig också örlig
Nu höres i all land:
Här handlas otillbörlig
Med mord, rov, eld och brand,
Både till vatn och land:
För synden Gud det sänder
Genom sin starka hand.

9. Dessa plågor och flera
Ingen betrakta vill,
Ty skall jag ock dest mera
Mitt kall där bruka till,
Här dräpa liten och stor,
Slätt ingen skall bli skonad,
Som uppå jorden bor.

10. Högfärd och prakt i kläder
Nu bruka kvinna och man;
Många främmande seder,
Som man upptänka kan,
De räknas ej för blygd:
Lösaktighet och ocker
Nu hålles för en dygd.

11. Ty är din dag förhanden,
Här hjälper ingen bön;
Fast du flyr utav landet,
Jag finner dig igen:
Jag är känd i all land:
Evart du hädan viker,
Där fattar dig min hand.

12. Så lärer människor alla
Att göra bättring i tid,
Att när Gud eder kallar
Han må då finnas blid,
En mild och nådig Gud,
Och till sitt Rike föra,
Såsom sin kära Brud.

Tysk psalm. Okänd övers. (omkr. 1610)

387

1. O Jesu! när jag hädan skall,
Och andan min uppgiva,
För vinning skattar jag det fall;
Hos dig får jag då bliva.
Min kropp han sås här dödelig,
Men skall stå upp odödelig,
Fast härlig och förklarad.

2. Jag kläder av förgänglighet,
Blir lös av syndsens bande;
Ikläder mig stor salighet,
Uti de levandes lande.
Där Himmels kronan för mig står,
Den jag av Herrans hand då får,
Som jag har efterlängtat.

3. Jag kommer av ett brusand' hav
På rätta glädje stranden,
Min kropp han lägges ned i grav,
Men Gud upptager andan.
Ur mörkret kommer jag till ljus,
Ur fattigdom till ett rikt hus,
Från oro till god vilo.

4. Min sorg i fröjd förvandlad är,
För jordisk hyddon slätta
Ett Paradis Gud mig beskär,
Ett evigt liv för detta.
Min ögon öppnas, varda klar,
Jag liv i döden funnit har:
Så har all sorg en ända.

5. Ty detta liv är idel död,
Man må det liv ej nämna,
Behäftat med stor ångst och nöd,
Och tar i graven ända.
Ju längre jag här leva får,
Ju närmar jag till graven går.
Min dödsstund äntlig nalkas.

6. O usle liv! o bräcklighet!
Ho dig kan rätt betrakta,
Han må din lust och härlighet
Ej synnerligen akta.
Men döden är nu ingen död,
En gång till livet, fri från nöd,
Förlossning av elände.

7. O död! du äst dem fromom god,
Och bitter för de arga:
Saktmodigheten ger du ro,
Men fäller högmod marga:
Och fattigdom får evigt nog,
Men girigheten måste dock
I evigheten brista.

8. Kom Jesu, du min Frälserman,
Kom, för mig till det livet,
Där du äst på Guds högra hand,
Det du mig haver givit.
Lät mig fullborda så mitt lopp,
Att själen tages till dig opp,
Till de utvaldas skara.

M. G. De la Gardie

388

1. När jag uti min enslighet
Hos mig väl eftertänker
Vår usle världs fåfänglighet,
Och margahanda ränker;
Så längtar jag fast här ifrå,
Och önskar till min Jesum gå,
Som fullt för mig inskänker.

2. Ty han av sin barmhärtighet
Ger fröjd förutan ända:
Där jag får bli i säkerhet;
Och utan återvända
Uti mitt kött får skåda Gud,
Omklädd med samma ben och hud,
Dock utan allt elände.

3. Här söka världsens barn med makt,
Att de må leva länge
I vällust, välgång, prål och prakt,
Om syndsens ban sig tränga:
Ty följer fall på deras fel,
När var vill ha den största del
I timelig fåfänga.

4. Allt vad i världsens fagra fält
För deras syn kan glimma,
Det blir dock sist av eld försmält,
Och lagt i stoft och dimma;
Så blir då allt till intet platt,
På vilket de sin håg ha satt,
Och skött var dag och timma.

5. Men dem, som efter Herran se,
Och taga sig till vara
För synds och Satans retelse,
Vill evigt Gud förvara
En krono prydd med härlighet,
En skrud beredd av helighet,
I de utvaldas skara.

6. Fördenskull Jesu, led du mig
Städs med ditt Ord det rena,
I hopp och tro på jämnan stig;
Och böj mig till det ena,
Att jag för allt det jorden bär,
Dig väljer, och dig håller kär,
Och dyrkar dig allena.

7. Hjälp du, min Jesu, mig där till,
Att jag må alla dagar
Så leva som du hava vill,
Och dö när dig behagar,
Av denna världen väl förnöjd,
Du äst min lust, mitt liv, min fröjd,
Vem kan mig från dig draga?

8. Till dina sår med tron jag flyr,
I dem att bli intagen;
Utav ditt blod all smitta blir
Betäckt och platt avtvagen.
Du har ju dragit all min last,
För min skuld fäst på korset fast,
Bespottad, kvald och slagen.

9. Den pina som du lidit har,
Min Gud till nåde länker,
Att han ej strängt mot mig förfar,
Ej på min synd mer tänker:
Men utav ganska stor misskund
Den samma uti havsens grund,
För din skull nedersänker.

10. Med förbön vare du tillreds,
När jag anklagad bliver;
Guds vrede ställ du då till freds,
Att han allt eftergiver.
Ty du har ju för mig betalt;
Vad mig har tryckt, vad mig har kvalt,
Din nåd ifrån mig driver.

11. På denna dina stora nåd
Vill jag mitt hopp då fästa:
Lär mig att vandra i ditt råd:
Vänd all ting till det bästa.
Min svaga tro giv större kraft,
Giv kärlek mer än jag har haft
Till Gud och till min nästa.

12. Så kan jag när det täckes dig,
Mig till min' fäder samka,
Frå denne världen gladelig
Upp till de Hyddor vandra,
Som du har utav evighet
Dem trognom uti nåd berett,
Vidt över människo tanka.

13. Hjälp mig, min Jesu, styrk mitt hopp:
Hålt mig fast vid din lära:
Och när fullbordat är mitt lopp,
Giv mig en evig ära;
Min själ uti ditt sköte tag,
Min kropp också på domedag
Oändlig fröjd beskära.

E. Lindschöld

399

1. Hela världen klagar sig,
Vi måste döden lida:
Ingen är misskundelig,
Ho vill för oss strida?
Det haver synden allena gjort,
Som öppnade för oss dödsens port;
Därföre må vi kvida:
Kyrie Eleison, Kriste Eleison.
Vi äre alle Adams barn
Snarde uti syndsens garn.
Kyrie Eleison.

2. Mitt i döden gå vi här,
Ändock vi nu leve:
Ingen hörer vårt begär,
Som vill livet giva:
Ho kan slippa av denna ö?
Vi måste allesammans dö,
Och till asko bliva:
Kyrie Eleison, Kriste Eleison.

Är det ej stor sorg och gråt,
Själ och kropp skall skiljas åt?
Kyrie Eleison.

3. Våre vänner falla ifrå,
Oss en spegel varda:
Samma väg vi måste gå,
Smaka döden hårda:
Ho är fattig, ho är rik?
Vi äre fast var annan lik;
Lät oss där om vårda.
Kyrie Eleison, Kriste Eleison.
Vi tänker man ej där uppå,
Mitt i döden vi här stå?
Kyrie Eleison.

4. Världen må väl fröjda sig,
Gud vill livet giva:
Han är också nådelig,
Vi skole hos honom bliva:
Det haver Kristus allena gjort,
Som öppnade för oss livsens port,
Att vi må evigt leva.
Halleluja! Halleluja!
Denne död är ej utan en sömn,
Vi skole få en bättre hamn.
Halleluja!

5. Själen hon ej döden ser
Efter detta livet;
Lagen hon ej skaffar mer,
Än det hon nu driver;
Att kroppen så förruttna skall,

Det haver Gud tillgivit.
Halleluja! Halleluja!
Kroppen skall med fröjd uppstå,
Och sin anda åter få.
Halleluja!

6. Sälle äro de som sova väl
Och Guds dom förbida,
De skola snart med kropp och själ
Upp till Himla stiga:
Vad kan vara större fröjd
Än vistas uti Himmels höjd,
Se Guds Ansikte blida?
Halleluja! Halleluja!
Där skole vi mest tänka uppå,
Från döden vi till livet gå.
Halleluja!

LAURENTIUS PETRI GOTHUS

406

1. Herre Gud, för dig jag klagar,
Vad mig kväljer natt och dag;
Vad min själ och kropp försvagar,
Är en fruktan för din Lag,
Den jag titt har överträtt,
Uppfyllt ock mitt synda-mått:
Ty vill Satan nu mig stjälpa,
Herre värdes du mig hjälpa.

2. Alla mina fel och synder
Jag uti mitt samvet bär:
Jag har varit ganska blinder
I allt det som heligt är.
Alltid följt de ondas råd
Med förmätit överdåd:
Jag har alla Budord brutit,
Och dins Andas nåd förskjutit.

3. Nu vill därför döden grymma
För din dom framställa mig,
Ack! vart skall jag undanrymma?
Ack! vart skall jag fly för dig?
Ty min ondska är så stor,
Den uti mitt hjärta bor.
Fåfängt jag mig då fördöljer,
När mitt straff mig stadigt följer.

4. Dag från dag är jag bedrövad,
Vet ej mer av någon lust:
All min fröjd är mig berövad,
Allt mitt tal är suck och pust,
Ängslan, pina, själekval,
Förer mig i mörksens dal.
Jag kan ej med nöje leva,
Och vill dock mot döden sträva.

5. Ofta tycker jag mig höra:
Syndaträl vart har du gått?
Städse ljuder i mitt öra:
Kom och svara för din brott.
Vad i världen skapat är
Vittnesbörd emot mig bär;

Det som Gud har täckts mig läna,
Lät jag mig till synden tjäna.

6. Dygden har jag platt försummat,
Laster har jag lärt med flit;
Var jag något ont förnummit,
Har jag gärna hastat dit.
Herrans Ord har jag försmått,
I hans hus ovilligt gått.
Men ont sällskap helst behagat;
Och allt gott ur hågen slaget.

7. Stygge laster, synder lede
Hava fört mig i den nöd;
Fört mig i Guds straff och vrede:
Att jag fruktar evig död.
Ack! jag blinde syndaträl,
Som så har försatt min själ.
Domen, domen mig förskräcker,
Och helvetes ångst uppväcker.

8. Men ho lärer dig så klaga?
Själ, var tar du sådant tal?
Skall dig samvets ormen gnaga,
Skall du känna syndsens kval,
Och ej märka någon tröst,
Att du dyrt äst återlöst
Av Guds Son, som än dig kallar,
Och dig tidig bot befaller.

9. Satan vill dig så bedraga,
Att du Jesum glömma skall;
Han vill dig vid handen taga,

Och förleda till sitt fall.
Förr har han dig synda lärt,
Och i säkerhet besnärt;
Nu vill han förtvivlan lära,
Och allt hopp om nåd avskära.

10. När du dig nu själv beklagar,
Och bekänner all din brott,
Gör du då det Gud behagar,
Och ej länder dig till spott.
Men förnekar du din skuld,
Bliver Gud dig intet huld:
Vilt du synden kunnig göra,
Så skall Gud dig visslig höra.

11. Medan nu mitt samvet vakar,
Och kan se min brist och fel,
Gud då mig ej platt försakar,
Ty i honom har jag del.
Är jag en förlorad son,
Flyr jag till Guds nådatron.
Gud han är en Fader blider,
Och mig i sitt hus dock lider.

12. Döden gör mig intet häpen,
Ändock han är faselig;
Ty han är av Kristo dräpen
Och kan intet skada mig.
Domen fruktar jag ej stort,
Fast jag haver illa gjort.
Ty den trösten jag ej glömmer,
Att min broder Jesus dömer.

13. Jesu blod min skuld avplanar,
Jesus haver allt försont;
Jesus allt gott för mig manar,
Att jag varder nådigt skont.
Jag ock säker tillflykt får
Uti Jesu djupa sår.
Jesus hjälper utur nöden,
Uti livet och i döden.

L. Johanson (»Lucidor«)

409

1. O Syndig man som säker är och trygger!
I syndsens sömn och dödsens dvala ligger:
Vak upp, och se dig om, det är hög tid;
Ännu så är din Gud dig huld och blid.

2. Si, huru milt Gud Fader dig uppväcker,
Och sina Faders armar till dig räcker;
Försumma ej att taga nåden mot,
Fast genom sen, dock sannan syndabot.

3. När nådens tid en gång är platt försvunnen,
Och du vid liv ej mera varder funnen,
Då är försent när Himlens dörr är stängd
Till evig tid: o mer än faslig längd!

4. Fördenskull lät ditt hjärta väl betrakta
Din uselhet, och dödlighet grant akta.
Tänk vad för lön den Kristlig lever får,
Men gräslig hämnd dem ondom förestår.

5. Vad är ditt liv? en sömn som snart försvinner.
Vad är din lust? en ström som fast bortrinner.
Vad däglighet? en färgad maske-säck.
Vad gods och guld? en glittrand mull och träck.

6. Vad adlig ätt? ett ord som hastigt nämnes.
Vad styrka? svaghet som i graven lämnas.
Vad högvis konst? ett tacklöst huvudbrott.
Vad nit och flit? besvär för spe och spott.

7. Vad salighet? en fröjd förutan ända.
Vad Himmelen? en hamn, dit oss bör lända.
Vad Gud? allt gott, all glädje, tröst och nåd.
Vad samvets ro? ett dagligt gästabod.

8. Vad evighet? en tid förutan tider.
Vad helvete? en eld, var själen lider.
Vad världsens gunst? en byggning satt på sand.
Vad Satan? ack! vår grymme avundsman.

9. Betänk då själ, vad glädje Gud vill giva
Dem som i tro och bättring stadigt bliva;
En evig ro, en oförgänglig fröjd,
Som uti liv och död gör rätt förnöjd.

10. Tänk ock där hos, hur grym och gräslig plåga
En obotfärdig får i avgrunds låga:
Var aldrig nånsin finns förlossnings hopp:
Han brinner där, men brinner aldrig opp.

11. Rys, hissna, skälv, bäv, darra kropp och leder,
Res upp mitt hår; min tankar stiger neder

Till avgrunds djup, och ser vad kval där är,
Som fräter allt, men ingen ting förtär.

12. Men fröjda dig mitt hjärta, håg och sinne;
Min tunga sjung så titt jag får i minne,
Vad härlighet hos Gud hans Helgon få;
Ack! hjärtans fröjd, när jag där tänker på.

13. Tänk huru god Gud är som dig vill hjälpa,
Hur listig Satan, som dig platt vill stjälpa,
Fly synden som en orm och dödligt gift,
Hålt dig vid Gud och vid hans helga Skrift.

14. Giv ju väl akt, att lampan intet slocknar,
Och syndsens moln ej över själen tjocknar.
Och när du faller, statt strax upp igen,
Och löp till Gud som till din bästa vän.

15. Säg: Fader fromme, milderike Herre;
Jag vet, ack! ack! jag vet att jag, ty värre,
Har onåd, död och helvetit förskyllt,
Om du Gud efter brott mig döma vilt.

16. Men fast min fel de äro ganska store,
Fast syndsens tal som sand i havet vore;
Så tog din Son dem alla uppå sig.
Och hans förtjänst tillägnar jag nu mig.

L. Johanson (»Lucidor«)

410

1. I himmelen, i himmelen,
Där Gud själver bor,
Få vi honom beskåda
I salighet fast stor,
Ansikte mot ansikte:
Ansikte mot ansikte:
När Herran Sebaot.

2. Av det saliga åskådande
Orsakas glädje stor
Med fröjde-sång och spelande,
Uti Guds Ängla Kor,
Sjungande Helig,
Sjungande Helig,
När Herran Sebaot.

3. I Himmelen, i Himmelen,
Där är klarhet fin,
Så att den klara Solen
Hon ej så klara skin,
Som den klarhet i Himmelen är,
Som den klarhet i Himmelen är,
När Herran Sebaot.

4. Utav den klarhet i Himmelen
Människan skina skall,
Allt som den klara Solen,
Vidt över Stjärnor all,
Änglomen fast mycket lik:
Änglomen fast mycket lik:
För Herran Sebaot.

5. Den klarhet som omtalat är,
Till kropp och så till själ,
Fast oförändrad bliver där,
Som Gud det täckes väl,
Med en evig odödelighet,
Med en evig odödelighet,
För Herran Sebaot.

6. Och själens prydning bliver där
Frid, fröjd, rättfärdighet,
Rätt ödmjukhet och sanning kär,
Med all fullkomlighet,
Igenom Guds åskådande,
Igenom Guds åskådande,
På Herran Sebaot.

7. Utvärtes skall ock kroppen där,
Ifrån all krankhet ren,
Med Änglakraft och vishet skär,
Begåvas utan men.
Klädd med oförgängelighet,
Klädd med oförgängelighet,
När Herran Sebaot.

8. Vad mera som här felar
Gud allt uppfylla skall,
Uppå de frommas delar,
Uti sin fröjdesal:
Döden blir ock icke mer:
Döden blir ock icke mer:
För Herran Sebaot.

9. Ej torv där någor tänka
På det som förra var,
Ty Gud mån därför skänka
Lust glädje, fröjd ospar,
Med helt evigt hugsvalande:
Med helt evigt hugsvalande:
I Herran Sebaot.

10. Ej finnes någon tunga,
Den rätt utsäga må,
Hur de med lust där sjunga,
De store med de små.
O Herre Gud vad lust där är!
O Herre Gud vad lust där är!
När Herran Sebaot.

11. Exempel kan ej givas,
Mer än det Petrus sett har,
Allt såsom det beskrives,
Då han på berget var,
Och Kristi klarhet litet såg:
Och Kristi klarhet litet såg:
I Herran Sebaot.

12. Ja, Paulus ock bejakar,
Att det ohörligt är,
Fast om man än rannsakar,
Om den klarheten skär,
Som Gud de fromma giva vill:
Som Gud de fromma giva vill:
När Herran Sebaot.

13. De andre ej omtalas,
Som det ej kunna nå;
Ty de må ej hugsvalas,
Och ingen glädje få
Av den som evigt är beredd:
Av den som evigt är beredd:
När Herran Sebaot.

14. Stor härlighet och lust är till
När Herran Sebaot:
Väl allom han dem giva vill,
Och mycket mera gott:
Allenast tron den tager an:
Allenast tron den tager an:
När Herran Sebaot.

15. O Herre Gud! var du så god,
Där lät oss komma till:
Föröka du vårt svaga mod,
Allt såsom du själv vill:
Gör oss svaga frimodiga:
Gör oss svaga frimodiga:
I Herran Sebaot.

16. Dödsens skarpa pilar
O Herre lindra väl!
När det till ändan ilar,
O Herre tag vår själ!
Och lät oss få en evig ro:
Och lät oss få en evig ro:
När dig Herre Sebaot.

17. Gud Fader och hans enda Son
Man alltid ära bör
För sine nåd och mycken mån,
Den han oss alltid gör:
Desslikes ock den Helge And:
Desslikes ock den Helge And:
I Herran Sebaot.

LAURENTIUS LAURENTII LAURINUS

1819 års psalmbok

I

1. Upp, psaltare och harpa!
Upp, kraftens ord, du Andans svärd,
Tveeggade och skarpa!
Ur dvalan väck en syndig värld.
Och, nådens milda lära!
De väckta hjärtan bjud
Att känna, älska, ära
Barmhärtighetens Gud,
Som huld, i Sions gårdar
Med Andan och sitt ord
Alltsom en herde, vårdar
Sin dyra återlösta hjord.

2. Han, för de kvistar torra,
Ej hugga vill sitt vinträd ner.
Han skonar ett Gomorra,
Där tio fromma blott han ser.
Där två och tre allena
Uti hans dyra namn
Sin bön och sång förena,
Han öppnar nådens famn,
Och hjärtan vederkvecker
Och giver själar ro
Och med sin sköld betäcker
Sin frälsta Kyrkas hopp och tro.

3. Så kom i helig prydnad,
O Sulamit, du Kristi brud!
I oskuld och i lydnad

Möt här din Herra och din Gud.
Han är din brudgum bliven,
Att frälsa dig från fall,
Och är för dig utgiven,
Att han dig helga skall:
I trohet och i renhet
Giv hjärtat med din hand,
Och vårda andans enhet
Med kärlekens och fridens band.

4. Ej evigt är du vorden
I dessa Kedars hyddor fäst;
En liten tid på jorden
Du går en främling och en gäst.
Var trogen, o! var trägen
I lov och bönesång,
Så bliver himlavägen
Ej slipprig eller lång.
De frommas samljud tvingar
Till tystnad kvalens röst.
När Davids harpa klingar,
Det stormar ej i Sauls bröst.

5. Men glad som Moses skådar
Från öknens sand, från mödans ban,
Det land som Herren bådar
På andra sidan av Jordan;
Så själen sig förnöjer
Av salighetens hopp
Och tjust från jorden höjer
Sin blick till himlen opp;
I tron hon ser och smakar
Hur ljuvlig Herren är,

När helig andakt vakar
På alla känslor och begär.

6. Kom, Israel! att dyrka
Din Gud på varje tid och ort,
Men blive dig hans Kyrka
Ett heligt rum och himlens port.
Ej större mänskofunder
Och jordiskt känsloprål
De helga Sabbatsstunder,
De höga föremål;
Att Herren i ditt öra
Ej ropar innan kort:
»Jag vill ditt spel ej höra,
Hav dina visors buller bort.«

7. Dig skall ditt Sion sjunga
Och bära fram för dig, o Gud!
Med hjärta och med tunga
Sin lovpsalm och sitt böneljud.
Ditt ord i våra bygder
Må rikeliga bo
Och bära frukt i dygder,
Gudaktighet och ro.
Som havets sand otaligt,
Ditt folk föröke sig
Och, heligt och lycksaligt,
I evighet lovsjunge dig!

J. O. Wallin

3

1. Höga majestät! vi alle
För dina fötter nederfalle:
Ditt lov från våra hjärtan går.
Evig är din makt och ära;
Dig jord och himmel vittne bära:
Av allt ditt verk du offer får.
Dig lova Kerubim,
Dig sjunga Serafim:
Hosianna!
Helig är Gud,
All världens Gud,
All krafts och nåds och visdoms Gud!

2. Solen dig sitt offer tänder,
Där klar hon fram på fästet länder
Med ljusets helga rikedom,
Och, då ljuvt naturen svalkas,
Med friden vördsamt månen nalkas
För dig i nattens helgedom:
Och hela himlens här
Dig samma vördnad bär.
Med ditt finger,
O Jehova!
I världarna
Du skrev ditt namn. Halleluja!

3. Hör ditt lov från tusen munnar.
En dag den andra det förkunnar,
En natt den andra säger det.
Åskans knall och blixtens lågor
Och stormens ljud och havets vågor

Förkunna, Gud! ditt majestät.
Och själen, denna fläkt
Utav din andedräkt,
Går med andakt
På ljusets stig,
Och närmar sig
Med evigt lov, o Fader! dig.

4. Fader! allt i dig sig gläder:
Du föder allt, och allt du kläder,
Och vårdar med din högra hand:
Stjärnan du på fästet leder
Och minsta kräk dess väg bereder
Och vakar över minsta grand.
Dig fågeln i sitt ljud,
Och liljan i sin skrud,
Fader kallar.
Ditt barn är jag:
Med varje dag
Jag röner säll ditt hjärtelag.

5. Helige, som bor i ljuset!
Du vårdar dina verk i gruset,
Du dina barn ej överger:
Du, o Fader! dig förbarmar;
Din egendom i dina armar,
Ditt folk, Barmhärtige! jag ser.
Din Son du världen sänt;
Vi dig i honom känt
Huld och nådig:
Din Anda för
Och rena gör
De hjärtan, som din kärlek rör.

6. Kor av fromma röster skallar:
Dig Helig, Helig, Helig kallar
Din helga hjord, din Kristenhet.
Hör de barn, du tvagit rena!
I trohet vilja de dig tjäna
Och vandra uti helighet.
I oss din kärlek tänd;
Din höga vishet sänd
Från din himmel,
Att hon oss när
På jorden är,
Och dina vägar rätt oss lär.

7. Oss välsigna och bevara:
Med nåd ditt ansikte förklara
Och vänd det till ditt folk med frid!
Här ditt namn vi vilja sjunga;
Och sedan, med en helig tunga,
Dig lova, Gud, till evig tid,
Med dina Kerubim
Och dina Serafim:
Hosianna!
Helig är Gud,
All världens Gud,
All krafts och nåds och visdoms Gud!

S. J. Hedborn

12

1. I det djupa, i det höga
Råder en osynlig hand,
Och ett aldrig slutet öga
Vakar över minsta grand.
Intet valv dig innestänger,
Dit den handen icke når;
Ingen natt omkring dig står,
Dit det ögat icke tränger.
Vart du flyr och var du är,
Före dig är Herren där.

2. Dig han möter allestädes:
Blir du ej av häpnad stum?
Rummet, som av dig beträdes,
Är det ej ett heligt rum?
Ingen är dig mera nära,
Än den Gud, som skrev sin lag,
Skrev sitt heliga behag
I ditt hjärta och sin lära,
Och som själv dig döma skall:
Syndare! i stoftet fall.

3. Slå dig för ditt bröst och bäva:
Du är röjd av Hämnarns blick;
Du det vittnet ej skall jäva,
Som dig följde, var du gick.
Kan ock här din gärning döljas,
Brottsling! för en gäckad värld;
Kan ock, skrymtare! din flärd
Här i dygdens mantel höljas:
Inför Gud är mörkret klart
Och det dolda uppenbart.

4. Men, du nödens barn, som klagar,
Eller tyst din plåga bär!
Hav den tröst i mulna dagar,
Att din hjälp ej fjärran är.
Sanningsvän, som omilt dömes,
Otack får och smälek tål!
Mänskovän, som utan prål
Gör det goda och förglömmes!
Tänk på den, som allting ser,
Makten har och lönen ger!

5. Höga tanke! ljuv att tänka:
Överallt bor Herren Gud!
Icke blott där stjärnor blänka
Och där åskan bär hans bud.
Han i mörkret mig betäcker,
Gläder mig i dagens ljus,
Svalkar mig i vindens sus,
Och i källan vederkvicker.
Jag i allt, som är och sker,
Honom hör och honom ser.

6. Gud! jag lever och jag röres
Blott i dig och genom dig.
Av din fadershand jag föres
Över tidens dunkla stig;
Under ditt beskärm jag vilar
Uti själva gravens famn:
Tills du ropar mig vid namn,
Och jag vaknar glad, och ilar,
Fader! att evinnerlig
Skåda och lovsjunga dig.

J. O. Wallin

19

1. Oändlige, i ljusets strålar
För dödlighetens blickar skymd!
Ditt väsens härlighet sig målar
Kring himlens valv, kring jordens rymd.
Upp till din höjd ej tanken hinner,
Ner till ditt djup ej tanken når;
Men hjärtat i ditt verk dig finner,
Och dyrkar dig i dina spår.

2. Från jordens stoft till himlars himlar,
Allt vad som varelse har fått,
Allt vad i vida rymden vimlar,
Allt är ditt verk; och allt är gott.
I allt din makt sig uppenbarar,
I allt din vishet strålar klar,
I allt du mild och god förklarar,
Att du är alla väsens Far.

3. I oskuld prydd, ur dina händer
Gick mänskan säll, din tankes bild;
Men snart hon sig till brottet vänder
Och blir från paradiset skild:
Och lustans yrsel föder nöden,
I hjärtat hämndens gissel slår;
Förbannelsen, i följd med döden,
Går tätt i fallna släktets spår.

4. Ack! vad försoning kan jag giva?
Vad offer för min syndaskuld?
Blod? tårar? Kan jag friköpt bliva

Med lösen av allt jordens guld?
Förgäves! nej! det dyra Ordet
Blott är i Skaparns hjärta fött;
O hemlighet! och det är vordet
I tiden uppenbart i kött.

5. Oändlige! i ändligheten
Du sänker dig försonande;
O höjd! o djup! och mänskligheten
Får uti dig en like se,
Som går för syndare att blöda
Och, skuldfri själv, vår börda bär,
Och låter sig på korset döda,
Och säger: allt fullkomnat är.

6. Hos Gud då inga hinder mera
För mänskans frälsning, ljus och frid!
Men i mitt eget bröst dess flera,
Dem jag med tårar kännes vid.
Ack! född i synd, och på dess bana
Så irrande i överdåd,
Hur kan jag bryta köttets vana?
Hur vinna del i himlens nåd?

7. Blott vanmakt är all min förmåga;
Men evigt Herrans råd består:
Hans Ande, helighetens låga,
Av Gudoms-skötet evigt går.
Ej blott uti naturens under,
Ej blott i återlösningens;
I nådens verk ock, alla stunder,
Hans kärlek strålar utan gräns.

8. Ja, han, den evigt gode Anden,
Själv kallar mig från villans spår
Och sönderbryter syndabanden
Och läker mina samvetssår:
Han mig förnyar, och bereder
Sig själv en boning i min själ,
Och mig på livsens bana leder
Till frid och fröjd och evigt väl.

9. Så, Evige! den nåd du skrivit,
Som Fader, uti skapelsen,
Utav din Son förnyad blivit,
Och Anden själv bekräftar den.
En i ditt väsen, du förklarar
I dina verk dig trefalt stor;
Och Helig, Helig, Helig svarar
På jordens lov din änglakor.

J. Åström. Bearb. J. O. Wallin

30

1. Store Gud, som tusen världar
Ur sitt intet bragt och styr!
Sträng mot den, som sig förhärdar,
Mild mot den, som till dig flyr!
Hör ett stoft, som tanken höjer
Till din gudoms majestät,
Till den vishet, som sig röjer
Överallt i dina fjät.

2. Du den värld, vars lopp du vänder,
Med ett ord i dagen bragt.
Vart jag ögats blickar sänder,
Strålar idel nåd och makt.
Ljusets fart den klarhet sprider,
Som din glädjes avbild är.
Hjärtat, som av mörkret lider,
Gläds, att du ock finnes där.

3. Till din tron lycksalig träder
Högste ängeln över skyn.
Din försorg och godhet gläder
Masken under jordens bryn.
Trädet, som av bördan sviktar,
Bär din rikdom på sin stam;
Nåden, som naturen riktar,
Utur blomman doftar fram.

4. Himlens valv och jordens yta
Du med ljus och fägring prytt.
Du, då strålar mörkret bryta,
Dukar oss ditt bord på nytt.
Du vår stig med ögat följer,
Med din hand du styr vårt lopp.
Töcknet, som vår framtid höljer,
Skingras av förnyat hopp.

5. Du till lycklig utgång leder
Dårens oförvägna råd.
Du med långmod dig bereder
Väg att göra dubbel nåd.
Du den tryckta dygdens tårar
Ser och deras antal vet;

Dock den hand, som henne sårar,
Njuta får din skonsamhet.

6. Men tvärtom du ofta bryter
Åt din vän ett sparsamt bröd;
Den förföljdes öga flyter,
Oskuld trampas i sin nöd;
»Kan en värld, där sådant händer,
Styras av en rättvis Gud?«
Mänska! frågar du, och sänder
Upp till skyn ditt klagoljud.

7. Lär, o svage! att tillbedja,
Tyst och tålig Herrens råd.
Han, som håller tingens kedja,
Ser till varje länk i nåd.
Glädjens himlafrukter knoppas
I ett bröst, där dygden bor:
Kristen! fyll ditt kall och hoppas!
Salig den som löftet tror!

S. Ödmann

42

1. Höj, mänska! höj ur gruset
Din blick till himlen opp!
Se strålande i ljuset
Ditt värde och ditt hopp!
Guds avbild i naturen,
I skapelsen en länk
Från änglarne till djuren,
Ditt höga mål betänk!

2. Vad är din själ? en låga,
Som från Guds kärleks sköt,
Med levande förmåga,
Sig ned i stoftet göt.
I Gud du lever, röres
Och varelse du har;
Till Gud din ande föres,
När han från jorden far.

3. Upp! dig med kraft bemanna.
Vartill uti din själ
Guds vink upp till det Sanna,
Om du är villans träl?
Upp! Herrens verk betrakta,
Hans under känna lär,
På himlens vilja akta,
Och sök din vishet där.

4. En evig lag naturen
I tvångets fjättrar slöt;
Du är till frihet buren,
Du högre kärlek njöt.
Ej må på spel du sätta
Det värde himlen gav:
Välj, ack! men välj det Rätta,
Och var ej lustans slav.

5. En röst ur hjärtat talar;
Det är Guds egen röst,
Som Dygdens vän hugsvalar,
Men nekar lasten tröst.
Det Goda Gud dig bjuder:

Gör det; och lycklig var.
Det onda Gud förbjuder:
Fly det; och frid du har.

6. Med känsla för det Sköna
Dig himlen danat har:
Sitt mästerverk att kröna,
Gud ingen gåva spar.
Njut; men med tacksamt sinne
Och helgade begär:
Dig varje fröjd påminne,
Att Gud ditt högsta är.

7. Det arv dig himlen lämnat,
Förspill ej brottsligt det.
Den sällhet Gud dig ämnat,
Ej följer lastens fjät.
Höj blicken över tiden
Till evighetens ljus,
Och vet: du finner friden
Blott i din Faders hus.

8. Av stoftet är du tagen,
Till stoft skall du ock bli;
Men anden upp i dagen
Sig svingar säll och fri.
I dödens stund du födes
Å nyo till ett liv,
Som icke mer förödes.
Din krona värdig bliv!

J. Åström

45

1. Huru länge skall mitt hjärta
Sucka, söka efter friden,
Och, med outsäglig smärta,
Aldrig finna den i tiden?
Huru länge skall mitt öga
Efter ljus förgäves spana
I det molnbetäckta höga
Och på livets dunkla bana?

2. Tanken sig ej reda mäktar
Ur det mörker, som mig höljer;
Viljan vacklande försmäktar
I den vanmakt, som mig följer;
Och, vad hjärtat eftersträvar,
Av mitt samvet förevites;
Mellan liv och död jag svävar,
Mellan jord och himmel slites.

3. Svåra fallen, skild från Herran,
Den vid stoftet bundna anden
Ser sin Faders boning fjärran;
Och förmår ej lösa banden.
Men han anar Fadrens mening;
Och den hemligt närda sorgen,
Med hans trängtan i förening,
Är hans återlösnings borgen.

4. Stilla, heligt dunkla minne
Av ett Eden, som försvunnit!
Tysta aning i mitt sinne

Om ett mål, som ej är hunnit!
Viser mig den väg till livet,
Som oss uppenbar är vorden;
Tolker Ordet, som är skrivet
Uti himlen och på jorden.

5. Himlens, jordens och mitt hjärtas
Profetia sig fullbordar.
Ej av tvivel skall jag smärtas;
Herrans, Herrans Ande ordar:
»Flydda äro nattens väkter,
Över Sion uppgår ljuset,
Och för jordens fallna släkter
Öppnas åter fadershuset.«

6. Ner i dödligheten stiga
Nåd och sanning och försoning,
Och det fromma hjärtat viga
Till Guds Helge Andas boning.
Sig med människonaturen
Herrans härlighet förenar,
Och Guds Son, av kvinna buren,
Blir det offer, som oss renar.

7. I det heligsta ingången,
Han ock min förlossning funnit,
Och åt mig, i synder fången,
Frid och frihet återvunnit:
Att jag kärleksfull och trogen
Skulle i hans fotspår sträva
Och, till ändan redebogen,
Världen dö och Gudi leva.

8. Salig, salig den som kände,
Den som trodde dig allena,
Sannan Gud, och den du sände,
Att med dig oss än förena.
Jesu Kriste! du är vorden
Vägen, sanningen och livet;
Och, i himlen och på jorden,
Är ej annat namn oss givet.

J. O. Wallin

53

1. Bereden väg för Herran!
Berg, sjunken! djup, stån opp!
Han kommer, han, som fjärran
Var sedd av Fädrens hopp:
Rättfärdighetens Förste,
Av Davids hus den störste.
Välsignad vare han,
Som kom i Herrans namn!

2. Guds folk! för dig han träder
En evig Konung opp.
Strö palmer, bred ut kläder,
Sjung ditt uppfyllda hopp.
Guds löften äro sanna;
Nu ropa: Hosianna!
Välsignad vare han,
Som kom i Herrans namn!

3. Gör dina portar vida
För Herrans härlighet.
Se, folken kring dig bida,
Att nå din salighet.
Kring jordens länder alla
Skall denna lovsång skalla:
Välsignad vare han,
Som kom i Herrans namn!

4. Ej kommer han med härar
Och ej med ståt och prakt;
Dock ondskan han förfärar
I all dess stolta makt.
Med Andans svärd han strider,
Och segrar när han lider.
Välsignad vare han,
Som kom i Herrans namn!

5. O folk, från Herran viket
I syndig lust och flärd!
Giv akt! det helga riket
Ej är av denna värld;
Ej av dess visa funnet,
Ej av dess hjältar vunnet.
Välsignad vare han,
Som kom i Herrans namn!

6. Den tron, som han bestiger,
Är i hans Faders hus;
Det välde han inviger,
Är kärlek blott och ljus.
Hans lov av späda munnar

Blott nåd och frid förkunnar.
Välsignad vare han,
Som kom i Herrans namn!

7. Jerusalem är öde,
Dess tempel fallit ner,
Dess präster äro döde,
Dess spira är ej mer:
Men Kristi rike varar
Och sig alltmer förklarar.
Välsignad vare han,
Som kom i Herrans namn!

F. M. Franzén

55

1. Var hälsad, sköna morgonstund,
Som av Profeters helga mun
Är oss bebådad vorden!
Du stora dag, du sälla dag,
På vilken himlens välbehag
Ännu besöker jorden!
Unga
Sjunga
Med de gamla;
Sig församla
Jordens böner
Kring den störste av dess söner.

2. Guds väsens avbild, och likväl
En Mänsko-son, på det var själ
Må glad till honom lända,
Han kommer, följd av frid och hopp,
De villade att söka opp
Och hjälpa de elända,
Värma,
Närma
Till varandra
Dem, som vandra
Kärlekslösa,
Och ur usla brunnar ösa.

3. Han tårar fälla skall, som vi,
Förstå vår nöd och stå oss bi
Med kraften av sin Anda;
Förkunna oss sin Faders råd
Och sötman av en evig nåd
I sorgekalken blanda,
Strida,
Lida
Dödsens smärta,
Att vårt hjärta
Frid må vinna
Och en öppnad himmel finna.

4. Han kommer, till vår frälsning sänd,
Och nådens sol, av honom tänd,
Skall sig ej mera dölja.
Han själv vår herde vara vill,
Att vi må honom höra till
Och honom efterfölja,

Nöjda,
Höjda
Över tiden,
Och, i friden
Av hans rike,
En gång varda honom like.

J. O. Wallin

69

1. Nu segrar alla trognas hopp:
Vid änglars lovsång rinner opp
En salig morgonstjärna.
Hon stannar över Herrans hus,
Och folken skola i dess ljus
Församla sig så gärna.
Stort ljus,
Klart ljus,
Nedergjutes,
Natten slutes,
Dagen börjas,
Att kring hela världen spörjas.

2. I nåd och sanning bland oss bor
Den dolda Guden, mild och stor,
En Frälsare för alle.
Vi skåde nu hans härlighet,
Som ende Sonens härlighet,
Och till hans fötter falle.
Hav tröst,

Mitt bröst!
Gläds, att ordet
Kött är vordet,
Gud förklarad,
Och hans kärlek uppenbarad.

3. O gläds, min själ! och sjung hans pris,
Som öppnat dig det paradis,
Vars port din synd tillslutit.
O gläds, att Gud förbarmar sig,
Och huld förnya vill med dig
Förbundet, som var brutit!
Ära
Vare
Gud i höjden!
Friden, fröjden,
Helig vilje
Sig från jorden aldrig skilje!

S. J. Hedborn

72

1. På krubbans strå man lade dig,
O Jesu! himlens Förste!
Och människor ej kände dig,
Fastän du är den störste.
Du bådades av stjärnors gång,
Du prisades av änglars sång;
För världen var du ringa.

2. Med lydigt sinne tog du an
Det kall, vartill du valdes.
I armas hyddor man dig fann,
Med syndare du dvaldes.
Dig låg om hjärtat, Helige!
Att ej ett får borttappat se
Av dem dig anförtroddes.

3. Du mild, av hjärtat ödmjuk var;
Ditt ord gav ro i själen.
Åt alla samma tröst du bar,
Åt Konungen och trälen.
Ett hopp, en tro, en mildrik Far,
Och, vem botfärdigt hjärta har,
Förlåtelse, försoning.

4. Du tålig var till smädlig död,
Ja, intill korsens pina.
Ett lamm, du dig åt bödlar bjöd,
Du flyddes av de dina.
Nu i ditt helga, milda namn
Böjs varje knä, och himlens hamn
Åt mänskor du förvärvat.

5. För dig ej världen hade band,
Och graven icke stängsel,
Förgängelsen ej hade tand,
Och helvetet ej fängsel.
Din seger evigt vittne bär,
Att den, som ren och helig är,
Är ock allena mäktig.

6. Befästa oss uti din tro,
Din lära, ditt exempel.
Din Anda låt i hjärtat bo
Och gör det till ditt tempel:
Att vi åt Gud, som du det bjöd,
Må säga, så i liv som död:
Ske, Fader! blott din vilje!

E. G. Geijer

73

1. Vänligt över jorden glänser
Strålen av ett himmelskt hopp;
Stilla inom tidens gränser
Evighetens Sol går opp:
Ack! så stilla, att mitt öga
Hennes sken fördraga må
Och Guds dolda råd förstå.

2. Ej av världens vise kändes
Den oändligt vises råd.
Kristus kom; och dagen tändes,
Full av sanning och av nåd:
Sanning för de trognas blickar,
Nåd för ångerfulla bröst.
Så fick jorden Ljus och Tröst.

3. I en värld, där lustar strida,
Föddes brott och spriddes ve.
Kristus kom; och vid hans sida

Kärlek gick och helgelse:
Helgelse blev hjärtats yrke,
Kärlek slöt begärens strid.
Så fick jorden Dygd och Frid.

4. Sälle äro de, som höra
Vad den evigt Gode lärt;
De som älska, de som göra,
Vad den Helige begärt;
De som, ledda av hans Anda,
Lysta av hans milda ljus,
Nalka sig till Fadrens hus!

5. Deras tro skall övervinna
Tidens otro, jordens flärd;
Deras kärlek skön skall brinna
I den kärlekslösa värld;
Deras hopp, i livets skiften
Och i livets aftonstund,
Vilar på sin klippas grund.

6. Milda sken av Fadrens ära!
Dina rena strålar sprid
Kring vår jord, att hon må bära
Ljus och Tröst och Dygd och Frid;
Att hon må en förgård bliva
Till den himmel, dit du vill
Samla dem dig höra till!

J. O. Wallin

89

1. Du bar ditt kors, o Jesu mild!
Då dödsens väg du trädde
Till frälsning för den värld, som vild
Och full av hat, dig hädde.
O kärleks höjd!
Du blöder, böjd,
För dem, som dig förfölja.

2. Du bar ditt kors. Då bar du ock
Med världens skulder mina,
Och bland de otacksammas flock,
Som du vill nämna dina,
Är också jag,
Fast dag från dag
Din kärlek mig besöker.

3. Du bar ditt kors. Din härlighet,
Som alla himlar prisa,
Din makt, som icke gränsor vet,
Du lade av, att visa,
Det intet finns,
Som icke vinns
Av kärleken som lider.

4. Du bar ditt kors. Så lär ock mig,
O Segerhjälte! vinna,
Och uppå korsets helga stig
Till himlamålet hinna.
Då är min själ
Förvarad väl,
Och lever i din kärlek.

E. G. Geijer

102

1. Vad ljus över griften!
Han lever, o fröjd!
Fullkomnad är Skriften,
O salighets höjd!
Från himmelen hälsad,
Han framgår i glans,
Och världen är frälsad,
Och segren är hans.
Bortvältad är stenen och inseglet bräckt,
Och vakten har flytt för hans Andas fläkt,
Och avgrunden bävar.
Halleluja!

2. Här var mellan ljuset
Och mörkret en strid;
Dock segrade ljuset
För evig tid.
Nedstörtad är döden;
Och tron står opp,
Bland jordiska öden,
Med himmelskt hopp.
I sörjande kvinnor! vem söken I här?
Den levande ej bland de döda är:
Uppstånden är Jesus.
Halleluja!

3. Så himlen med jorden
Försonade sig.
Så graven är vorden
Till glädjen en stig.
I huvun, som böjdens
Vid korsets fot!

Upplyftens och fröjdens,
Trots världens hot.
Kom, skingrade hjord! till din Herde igen:
Han lever! han lever, och följer dig än
Osynlig från himlen.
Halleluja!

4. Nu stormen, o tider!
Hans kyrka står fast.
Som ljuset, sig sprider
Hans lära med hast.
Ut gå i all världen
Hans sändningabud,
Och vittna bland svärden
Och bålen om Gud,
Och vittna om honom, o tröst i all nöd!
Som, död för vår synd, blev genom sin död
En Förstling till livet.
Halleluja!

5. I fromme! vi klagen,
Vi misströsten I?
Hur fort är båd' dagen
Och natten förbi!
Snart jorden upplåter
Sin famn till er ro;
Snart uppstån I åter,
Likt kornen som gro.
Han själv, som dem sådde, skall komma till slut
Och samla in skörden; men skilja förut
Ogräset från vetet.
Halleluja!

F. M. Franzén

105

1. Du segren oss förkunnar,
Du oss förlossat har.
Dig prise våra munnar,
O Jesu, vårt försvar!
Du dödsens udd har krossat,
Och gravens bommar lossat,
Och livet fört därut.

2. Du träder fram i ära;
Och världen fylls av ljus.
Dess strålar hugnad bära
I själva dödsens hus.
Fröjd är i änglars boning,
På jorden fröjd, försoning
Och ett odödligt hopp.

3. Ej graven oss förskräcker:
Den var din bädd också.
Din milda hand oss räcker,
Hur djupt vi vila må.
Den dig i livets skiften
Har följt, skall ock ur griften
Upptagas i din famn.

4. Ty lär oss leva, lida,
Som du, och dö din död;
Låt oss din hjälp få bida,
I kampen var vårt stöd.
Blott den, som delar striden,
Skall dela segren, friden
Och himlens ro med dig.

5. När, Herre! du oss väcker,
Den sista morgonväkt,
Och du din hand utsträcker,
Att döma jordens släkt;
Ljuvt skall din stämma klinga
Och oss det budskap bringa,
Att ingen död mer är!

E. G. Geijer

113

1. Till härlighetens land igen
Jag ser dig, Jesu! fara;
Men jag på jorden måste än
En gäst och främling vara.
Långt från mitt hem jag vandrar här:
Mitt sällskap sorg och möda är.

2. Långt från min Faders hus jag går:
Ack, Herre! huru länge?
Men dit mitt öga icke når,
Min ömma bön sig tränge;
Min suck, osäglig, innerlig,
Skall dela skyn och hinna dig.

3. En skymt jag då i trone ser
Utav det goda landet,
Där du från mig ej skiljes mer,
När, löst ur syndabandet,
Bland helgonen jag, fri och glad,
Får bo i levande Guds stad.

4. Där uppe är det ingen natt
Och ingen gråt och smärta;
Där uppe är min högsta skatt:
Där vare ock mitt hjärta.
I himlen hos min Frälsare,
Där vare min umgängelse.

5. Och, som du for, du komma skall,
O Jesu! hit tillbaka.
Jag akta vill uppå mitt kall,
Jag bedja vill och vaka.
Jag vet ej stund, jag vet ej dag;
Men dagligt dig förbidar jag.

6. Och salig är den tjänaren,
Som du så finner göra,
När sist du komma skall igen:
Du honom lovat föra
Till ära och odödlighet
Uti din Faders härlighet.

J. O. Wallin

117

1. Upp, att Kristi seger fira,
Frälsta, sälla mänskosläkt!
Oförgänglig är den spira,
Som han över världen sträckt.
Lik en klippa, mot vars grunder
Vågen fåfängt vredgad slår,
Kristi kyrka tryggad står,

Sanningens och nådens under,
Bland begärs och villors svall,
Meningars och troners fall.

2. Ej skall mörksens hela skara,
Ej den fräcka otrons makt,
Henne övermäktig vara:
Gud om henne själv har vakt.
Fåfängt förstar sig omgjorda,
Fåfängt resas folken opp,
Under tidevarvens lopp,
Emot Herran och hans Smorda:
Sina fiender han skall
Lägga till sin fotapall.

3. Si, de föllo, och de falla,
För det svärd, som är Guds ord.
Segrens rop mot himlen skalla
Från en frälst, lycksalig jord.
Mild och klar går Jesu lära
Att, ej mer av villor skymd,
Kring den vida världens rymd
Himlens bud och löften bära:
Och, i hennes ljusa spår,
Tro och Hopp och Kärlek går.

4. Ordets ringa frö så bliver,
Under vård av Odlarns hand,
Till ett härligt träd, som giver
Frukt och hägn åt alla land.
Mänskosläkt! stäm glädjens toner,
I dess skugga lyckosam;
Stödjen mot dess trygga stam,

Jordens förstar! edra troner:
Ty ej någon makt består,
Som av Gud sin kraft ej får.

5. Dygden, ljuset, glädjen, friden
I de helgas samfund bo,
Där det eviga ur tiden
Uppgår för en salig tro.
Jord och himmel skall försvinna,
Men ej Herrans Jesu ord:
Vid dess sken vi en ny jord,
En ny himmel skole finna,
Där rättfärdighet och frid
Bliva skall i evig tid.

J. O. Wallin

119

1. Den korta stund, jag vandrar här,
Vad fruktar jag och klagar?
Han, som den gode Herden är,
Han mina steg ledsagar.
Han, som gav livet för sin hjord,
Än med sin Anda och sitt ord
Är när oss alla dagar.

2. Jag hör hans röst, och känner den,
Och går dit han vill kalla.
De sina känner han igen,
Han räknat har dem alla.

Han söker den som vilse far,
Den svaga i sin famn han tar,
Upprättar dem som falla.

3. Han styrker mig med livsens bröd
Vid nådens helga källa,
Där Andans kraft mot synd och död,
Där frid och fröjd uppvälla.
Hur mörk min väg bland törnen går,
Blott jag ej viker från hans spår,
Jag ej skall modet fälla.

4. O du, som sade: »Ingen kan
De mina från mig taga«;
Dig mot en värld jag ropar an,
Som vill mig från dig draga.
Låt mig ej villas bort från dem,
Som till din Faders sälla hem,
Du lovat att ledsaga.

5. Hur tomt är allt vad världen har!
Hur kort dess nöjen vara!
Snart stundar natten, då en var
Av oss skall hädanfara.
Och då, vad är all lycka här,
Emot det löftet: »Var jag är,
Där skolen I ock vara!«

F. M. Franzén

140

1. Av himlens här den Högstes makt
Förtäljs med tusen munnar,
Det vida fästets ljusa prakt
Hans händers verk förkunnar,
Och dagen, som ifrån oss flyr,
Bebådar för den dag, som gryr,
Hans ära och hans under.

2. Den rösten hörs av en och var,
Den gyllne skriften glänser
Från österns portar, lika klar,
Till västerhavets gränser:
Så vidt som solen sträcker ut,
Från dagens uppgång till dess slut,
Sin höga hjältebana.

3. Dock strålar i en högre dag
Det fröjdefulla Ordet,
Där, gode Fader! ditt behag
Är uppenbarat vordet;
Där själen, av din kärlek rörd
Och vis utav ditt vittnesbörd,
Sin plikt och sällhet skådar.

4. Ett klarligt ljus av dina bud
På all min väg mig leder,
Och dina löftens nåd, o Gud!
Mitt hjärtas fröjd bereder.
Din sanning och din fruktan är
Mig mera kostelig och kär,
Än alla jordens håvor.

5. Säll den, som alltid låter sig
Utav ditt ord förmana!
Hans lön skall bliva stor hos dig,
Vid slutet av hans bana.
Men ho är den, som märka kan,
Du Helige! hur ofta han
Emot din vilja bryter?

6. Bevara mig för överdåd,
Förlåt de gömda brister,
Och giv, o Gud! att jag din nåd
I evighet ej mister.
Dig, min Förlossare, min tröst!
Må täckas mina läppars röst
Och dig mitt hjärtas tankar.

J. O. Wallin

146

1. När världens hopp förtvinat stod,
Likt blomman uti sanden,
Rann upp så klar en hälsoflod,
Gav kraft och mod
Åt kvalda mänskoanden.

2. Det Jesus var, som, huld och god,
Blev oss en livsens källa;
Vi funno i hans dyra blod
Den hälsoflod,
Som gör oss evigt sälla.

3. I världen han den ende är,
Som hugna kan och liva
Den syndaångrens smärta tär
Och som begär
I honom salig bliva.

4. Han ljuset är och sanningen,
Han vägen är och livet:
Den honom söker, finner än,
Och även den,
Som beder, varder givet.

5. Han genom hela livets dag
Uträcker sina händer
Till syndare, och med fördrag,
Där tron är svag,
Han veken återtänder.

6. Och, som en herde för sin hjord,
Allt vad oss fattas giver:
Sin Anda, salighetens ord,
Sitt rika bord,
Och alltid trofast bliver.

7. Vad skulle Herren göra mer,
Att fallna mänskor frälsa?
Han för oss strider, segern ger,
Vår längtan ser
Och är vårt liv och hälsa.

8. Må vi som dina barn få bo
När dig, och alltid njuta
Kraft av ditt ord till hopp och tro,

Till själens ro,
Tills vi vår vandring sluta.

9. Du är i lidandet vårt stöd,
O kärlek utan like!
Du för oss genom sorg och nöd,
Och kval och död,
Till härlighetens rike.

S. J. Hedborn

150

1. O Jesu! än de dina
Du vill omkring dig se,
Och av din bittra pina
En salig frukt dem ge.
Dem in i döden älskar du,
Och i din Faders rike
Vill undfå dem ännu.

2. Dock vill du än på jorden
Bland oss ock stiga ner.
För oss ett offer vorden,
Dig själv åt oss du ger
Och säger, evigt huld och god:
»Tag! det är min lekamen;
Och tag! det är mitt blod!«

3. Dig, Jesu! än vi höra
I dessa dyra ord.
Oss alla vill du göra

Till dina vid ditt bord;
Oss alla, då du brödet tog,
Du slöt intill det hjärta,
Som för oss alla slog.

4. Det hjärtat, som i nöden
Den armas tillflykt var;
Som bad för oss i döden
Och våra synder bar;
Det hjärtat än med frid och tröst,
Med salighet från höjden,
Här nalkas trogna bröst.

5. Du kommer, Kärleksrike!
Ännu i Herrans namn
Och för oss i ditt rike
Emot en Faders famn:
En Faders, som förlåta vill
De barn, du återlöste,
Och som dig höra till.

6. Dig vilje vi tillhöra,
O Jesu! till vår död
Och Herrans vilja göra
I medgång, som i nöd
Då blir du när oss alla dar
Intill vår levnads ända;
Som själv du lovat har.

F. M. Franzén

165

1. Vak upp! hör väkten ljuder
Från Sions murar än.
Se nådens Sol dig bjuder
En bättringsdag igen.
Men snart skall budet fara
Från livsens Förste ner,
Och i hans namn förklara,
Att ingen tid är mer.

2. För sent skall syndarn vakna,
Där ingen morgon är,
Där han skall evigt sakna
Den nåd han spillde här;
Där inga böner höras,
Där ingen bättring sker;
Ty kan väl bättring göras,
Då ingen tid är mer?

3. O du i synden döde!
Se denna evighet,
Där allt är mörkt och öde
Och ej av ändring vet.
Att synden hopplöst minnas:
O mask, som ro ej ger!
Ack kan väl hoppet finnas,
Då ingen tid är mer?

4. Vak upp! hör ropet skallar:
Nu är behaglig tid,
Nu gack dit Herren kallar

Med bön och bot och strid.
Vill du den nåd förnimma,
Som syndarn bjuds ännu,
Så tänk var dag, var timma,
Att nu är tid, blott nu!

F. M. Franzén

168

1. Store Gud, som handen räckte
Mig till räddning i min nöd,
Och mig med din Anda väckte,
Då jag låg i synden död!
Värdes ock min själ upplysa,
Att hon rätta vägen ser,
Och ej vrångvis irrar mer.

2. Giv att jag må kunna skåda
Vidden av mitt överdåd,
Djupet av min själavåda,
Höjden av din dyra nåd.
Låt den rätta morgonstjärnan
Stråla klar, på det min själ
Må förstå sitt sanna väl.

3. Ack, med ånger, blygd och smärta,
Mina synders mängd jag ser;
Men ifrån ditt faders-hjärta
Flödar nåden mycket mer.
Lagens blixt vid korset faller,

Släckt uti det dyra blod,
Som ingiver frid och mod.

4. Skingra, Gud! all tvivlans dimma,
Låt mig ljus i ljuset se,
Låt i trone mig förnimma,
Att blott du kan frälsning ge,
Att den väg, som Jesus banat,
Är den enda, jag kan gå,
För att liv och räddning få.

5. Var mitt ljus på livets bana,
Var mitt ljus i dödsens dal.
Låt mig, fri från syndens vana,
Lagens hot och ångrens kval,
Mer och mer det landet nalkas,
Där allt mörker skingrat är:
Ty du själv är Solen där.

J. Åström

193

1. Jag vet på vem jag tror, när mina synders minne,
Med ångrens bittra kval, betungar själ och sinne:
Botfärdig nalkas jag min Gud, i Jesu namn,
Och öppnad ser för mig en Faders hulda famn.

2. Jag vet på vem jag tror, när, modfälld och förlägen
Jag saknar egen kraft, att gå den goda vägen:
Med redlig bättringshåg min bön till Jesum går;
Och helighetens kraft jag av hans Anda får.

3. Jag vet på vem jag tror, när världens lust och lycka
Mig vilja söva in och i fördärvet rycka:
Jag Jesu varning hör, och vandrar i hans spår;
Och så med heligt mod i frestelsen består.

4. Jag vet på vem jag tror, när livets glädje rymmer
Och hjärtat brista vill bland oro och bekymmer:
Jag minns vad Jesus led; min själ ock måste så,
Igenom svåra prov, in i Guds rike gå.

5. Jag vet på vem jag tror, när dödsens timma nalkas
Och dagens heta kval i aftonskuggan svalkas:
Min Jesus i sin död har döden bragt på fall;
Han lever, och min själ med honom leva skall.

6. Jag vet på vem jag tror: men honom rätt jag prisar,
När jag mitt hjärtas tro med verk och gärning visar;
Ej ropar Herre blott, men Herrans vilja gör:
Blott så i Kristi tro jag lever och jag dör.

J. O. Wallin

210

1. Vaka, själ! och bed,
Och till strids dig red.
Räds, att frestarn lägger snaran,
Där du minst förmodar faran:
Sådan är hans sed.
Vaka, själ! och bed.

2. Uti lustans spår
Smygande han går,
Vännens röst han efterapar,
Sig till ljusens ängel skapar,
Tills dig snärd han får,
Uti lustans spår.

3. Under världens larm,
Vägen till din barm,
Som en listig orm, han hittar
Och med flärd och otro smittar
Hjärtat i din barm,
Under världens larm.

4. Vaka, bed, min själ!
Bliv ej köttsens träl
Och låt världen dig ej köpa;
Vad dess barn så efterlöpa,
Är ett flyktigt väl.
Vaka, bed, min själ!

5. Glädjen flyr sin kos;
Nöjet är en ros,
Som med fagert sken dig dårar,
Men dig, när hon brytes, sårar,
Vissnande därhos.
Glädjen flyr sin kos.

6. Lyckans falskhet känn:
Bäst hon smilar än,
Ditt Urie-brev hon skriver;
Joabs kyssar dig hon giver,

Dräpande sin vän.
Lyckans falskhet känn.

7. Vad är ärans pråL?
Gift i gyllne skål;
Dryck, som törsten icke släcker;
Resekost, som icke räcker
Fram till resans mål.
Vad är ärans pråL?

8. Ack! i tidens hav
Får det allt sin grav,
Likt Egyptens resenärer;
Men det hopp, som hjärtat närer,
Skall ej gå i kvav
Uti tidens hav.

9. Se det goda land
På den andra strand,
Dit Guds folk, igenom strider,
Genom hav och öknar, skrider
Vid sin Josue hand.
Sök det goda land.

10. Arvet ej förspill,
Som dig hörer till,
Endast du vill bedja, vaka,
Världen och dig själv försaka,
Jesum följa vill.
Arvet ej förspill.

11. Vaka, bed och strid,
Än en liten tid.

Snart ditt Kanaan skall hinnas,
Kronan räckas, palmen vinnas
I en evig frid.
Vaka, bed och strid.

J. O. Wallin

247

1. Glädje utan Gud ej finnes,
Utan Gud ej finnes frid.
Tom den lycka är, som vinnes,
Om vi glömme Gud därvid.
Men ej högsta nöd skall rycka
Glädjens känsla ur vårt bröst,
Om i både nöd och lycka
Vi förnimme Herrans röst.

2. Molnen våra blickar stänga,
Vanmakt tecknar våra spår;
Men till allt hans blickar tränga,
Överallt hans makt förmår.
Fadershjärtat i det höga
Vårdar barnahjärtats rätt;
Fadershand och Fadersöga
Heter Guds regeringssätt.

3. Låt oss därför glade sträva
Genom tidens dunkla lopp,
Och ej tröttna eller bäva;
Ställande till Gud vårt hopp.
Låt oss i hans fruktan vandra

På den väg, som blivit vår,
Och den högre väg ej klandra,
Där han själv i vishet går.

4. Stilla är hans gång och säker,
Som hans milda stjärnors gång.
Våra hjärtans sår han läker,
Löser våra bördors tvång,
Endast vi de bud hörsamme,
Dem han skrev i våra bröst,
Och det nådens ord anamme,
Som är själens ljus och tröst.

5. Så vi känne, hur försoning,
Helgelse och sinnesro,
På vår vandring, i vår boning,
Med oss vandra, bland oss bo.
Så vårt hjärta tröstligt minnes
Under livets sorg och strid:
Glädje utan Gud ej finnes,
Utan Gud ej finnes frid.

J. O. Wallin

260

1. O Gud! all sannings källa!
Jag tror ditt löftes ord.
Vad du har sagt, skall gälla
I himmel och på jord:
Åkalla mig i nöden,

Så får du hjälp av mig;
Ja, Herre! intill döden
Vill jag åkalla dig.

2. Vad lindring i min smärta,
Att trösta på din nåd
Och anförtro mitt hjärta
Åt dina visa råd!
När du mig bedja lärde
I Jesu Kristi namn,
Du åt mitt hopp beskärde
En fristad i din famn.

3. Och, vad mitt hjärta beder,
Det vet jag att du hör,
Och, vad mitt väl bereder,
Det vet jag att du gör.
I nödens högsta smärta
Din hjälp mig närmast är;
Jag vet att på ditt hjärta
Du mina sorger bär.

4. Jag skall ej övergiva
Den enda tröst jag har,
Jag skall ej tröttad bliva
Att sucka till en Far.
Förtvivlan vike fjärran:
Till avgrund bär dess stig.
Jag släpper icke Herran,
Förr'n han välsignar mig.

P. O. Nyström

277

1. Ho är den, som, trött av striden,
Får med friden,
Herre! i din hydda bo?
Ho skall, upphöjd över nöden,
Sorgen, döden,
Bliva på ditt berg i ro?

2. Den, som utan vank och villa
Vandrar stilla
På rättfärdighetens stig;
Den, som utan skrymtan övar
Vad han prövar
Vara gott och rätt för dig;

3. Den, som sanning trygg förklarar
Och försvarar
Utav hjärtat all sin tid;
Den som, utan flärd och ränker,
Aldrig kränker
Någons ära, någons frid;

4. Den, som fattiga och rika
Aktar lika,
Lasten blott föraktlig tror;
Den, uti vars lugna öga,
Ej den höga,
Men den Heliga är stor;

5. Den, som nästans hopp ej sviker,
Eller viker
Från sin ed, för vinnings skull;

Den, som dygdens fall ej våller,
Ej förhåller
Nödens rätt för gunst och gull.

6. Han, o Herre! skall med friden
Efter tiden
I din helga hydda bo;
Han skall upphöjd över nöden,
Sorgen, döden,
Få hos dig en evig ro.

J. O. Wallin

286

1. Gud, som gläder mina dagar
Med din rika nåd och vård!
Giv, att för den röst, som klagar,
Jag ej finnes döv och hård.
Det är du, som allt beskär;
Jag ditt redskap endast är,
Då du genom mina händer,
Hjälpen till min broder sänder.

2. Då jag, under nödens börda,
Mina likar svikta ser,
Lär mig då din kärlek vörda,
Som en bättre lott mig ger.
Då med tacksam blick till skyn
Jag välsignar din försyn,
Giv att hjärtats värma sprider
Hjälp och tröst till den som lider.

3. Må min vänstra hand ej veta
Vad den högra handen gör,
Högmod ej mitt hjärta reta,
Då jag dina gåvor för.
Må min tro, av kärlek ledd,
Endast av ditt öga sedd,
Sin välgärning icke mäta,
Göra gott och det förgäta.

S. Ödmann

321

1. Hur härlig, Gud! din sol uppgår!
Allt av din nåd sig fröjda får,
Allt i ditt ljus förnöjes.
Hur löses ej all mödans tvång!
Och blott en enig, stilla sång
Till dig från jorden höjes.
Din menighet, i tro och hopp,
Till dina gårdar träder opp,
Vart hjärta till dig böjes.
Du är, du är,
O Gud! oss när.

2. Som vällukt går av blomstrens ring,
En stilla andakt runt omkring
Uppstiger att dig dyrka.
Ja, dig förkunnar, Herre Gud!
Allt vad som anda har och ljud,
Och världen är din kyrka:

Och luft och ljus och berg och flod
Och mänskohjärtats glada mod
Den samma lära yrka:
All världen har
En Gud och Far.

3. Skall jag då ensam vara stum?
Nej, uppgå till de helga rum
Jag vill ock se din ära!
Skön är din himmel och din jord,
Men härligare är ditt ord,
Din lag, din nådelära.
Dig nalkas jag, i Jesu namn:
Tag bort min skuld, slut ej din famn,
Och låt mitt hjärta bära
Mig vittnesbörd,
Att jag är hörd.

4. Vår jord, och vad som är därpå,
Skall störtas, himlen skall förgå,
Med alla stjärnors skara;
Men ej ditt ord och ditt förbund,
Som varit har till denna stund,
Och skall för evigt vara.
Lär mig då akta på din lag:
Att på den stora sabbatsdag,
Då jag för dom skall svara,
För Jesu skull,
Du är mig huld!

E. G. Geijer

341

1. Du, som var den minstes vän
Och lät barnen till dig träda:
Jesu! du välsignar än
De oskyldiga och späda.
Du en faders omsorg leder
Och en moders fröjd bereder.

2. Gode Herde! i din hjord
Du de svaga lamm ej glömmer.
Livsens bad och nådens bord
Du så huldrik åt dem gömmer.
I din famn du vill de kära
Till din Faders boning bära.

3. Jesu! i din vård vi ge
Våra barn, vårt glädjeämne.
Gud! din gåva äro de:
Dig vi dem tillbaka lämne.
Re'n i dopet till dig tagna,
Låt dem ej från dig bli dragna.

4. Låt oss vandra med dem så,
Att vi himlen med dem ärva;
Ej med ont dem föregå,
Ej en menlös själ fördärva:
Att de änglar, dem ledsaga,
Ej hos dig må oss anklaga.

5. Ingen, så ditt ord oss lär,
Ingen kommer i ditt rike,

Som ej barnsligt hjärta bär
Mot sin Gud och mot sin like:
Giv, att dig, som barn, vi alla
Älska, lyda och åkalla.

F. M. Franzén

351

1. Du, vars gudahjärta blödde,
För att mänskohjärtan gläda!
Du, som huld de svaga stödde
Och i famnen slöt de späda!
Jesu! trygg jag överlåter
Åt din ledning mina dagar,
Och av salig fröjd jag gråter,
Att du mig så ömt ledsagar.

2. Dig mitt hjärta vill jag ägna,
Dig det evigt må tillhöra!
Du allena kan det hägna,
Frälsa, fröjda, saliggöra.
Aldrig, aldrig må jag glömma
Vad av dig är talat vordet;
Som Maria, vill jag gömma
I mitt bröst det dyra ordet.

3. Men vad är, att jag dock bävar,
Gjuter tyst en suck av smärta?
Herre! faran kring mig svävar;
Svagt och värnlöst är mitt hjärta.
Övergiv mig ej, ty världen

Vill mig från din kärlek draga;
Stöd mig, när den falska flärden
Vill mitt hopp till dig försvaga.

4. Himlavän! du ej förskjuter
Den dig har i troget minne;
Du din Anda nedergjuter
I ett fromt och menlöst sinne:
Att det bedja må och vaka
Och i frestelsen ej falla,
Och dig, Jesu! ej försaka,
Om de dig försaka alla.

5. Kvinnans hjärta templet vare,
Där din kärlek renast lågar;
Hennes känsla mild förklare
Vad med oro tanken frågar.
Hennes hand, åt den, som lider,
Tröstekalken vänligt räcke,
Och, bland mödor, nöd och strider,
Mänskligheten vederkvecke.

6. Hon med himmelsk frid förlike
Vad en jordisk tvedräkt skilde,
Och en förgård till Guds rike
Småningom av jorden bilde.
Och, när otro världen dårar,
Höre hon dock dig allena,
Dröje hon, med stilla tårar
Vid ditt kors, som Magdalena.

7. Herre! se din tjänarinna;
Lär mig så mitt kall bevaka,

Att på dagar, som försvinna,
Jag med frid kan se tillbaka.
Mången prövning, sorg och fara
Står i tiden till mitt möte;
Men du kan mitt hopp bevara:
Jag mig tryggar till ditt sköte.

8. O! du vet och ser allena,
Vilket kors min tro behöver,
Vilket prov min själ kan rena,
Och jag sörjer ej däröver;
Sörjer ej, om livets stunder
Bliva flere eller färre,
Blott du vet, att jag därunder
Älskar, älskar dig, o Herre!

J. O. Wallin

358

1. Ålderdomen redan sprider
Kring min hjässa vita hår.
Jag till min förvandling skrider,
Trött av skiften, tung av år.
Gud, som har ledsagat mig
Genom livets mödostig!
Låt mig så min bana sluta,
Att jag må din glädje njuta.

2. Ofta i min ungdoms yra
Överträdde jag din lag,
Maktlös att begären styra,

Ömsom brottslig, ömsom svag.
Syndens vana mig förfört,
Sent jag har din varning hört;
Och du har dock ej förskjutit
Den så länge mot dig brutit.

3. Äntlig märkte jag min villa:
Värld! jag såg dig, som du var;
Såg hur jag har använt illa
Himlens lån och styrkans dar;
Såg min trägna verksamhet
Offrad åt fåfänglighet.
Nu, vad ogjort är, jag finner,
Ack! då dagen re'n försvinner.

4. O! att flydda dagar kunde
Än tillbaka skänkas mig!
O! att du en livslängd unde
Mig, på nytt att tjäna dig!
Fåfäng bön! med tidens flykt
Denna tröst är från mig ryckt;
Men den trösten står mig åter,
Att, som Fader, du förlåter.

5. Ur din bok, o Herre! plåna
Mina fels och bristers mängd;
Till nytt liv mig krafter låna,
Innan nådens dörr är stängd.
Om min dag gått fruktlöst bort,
Låt min afton, fastän kort,
Prov av Kristna dygder skänka
Och dess himmel molnfri blänka.

6. Låt mig leva till din ära
Och blott helga dig min själ;
Låt min vandel även bära
Frukter till min nästas väl.
Ök min vishet dag från dag;
Och, om bördan gör mig svag,
Lär mig du att tåligt lida
Och din hjälp med lugn förbida.

7. När den sista klockan klämtar,
När för ögat sprides natt,
När mitt bröst med möda flämtar,
När mitt hjärta röres matt:
Lindra dödsens bitterhet,
Giv mitt hopp ståndaktighet,
Låt mig, i din äras rike,
Gå att bliva änglars like.

G. J. Adlerbeth

372

1. Kring rymden breddes fasa,
Och natten föll på böljans stig.
Vi hörde vädren rasa,
Vi sågo djupen öppna sig.
Från denna sköra planka,
Som kringdrev, lik ett flarn,
For hjärtats sista tanka
Till vänner, makar, barn.
Vår sista suck i nöden

Till Gud med bävan gick;
Och hotande kom döden
Allt närmare, vart ögonblick.

2. Men Herren tillslöt graven,
Som öppnade sig, djup och vid;
Den Herren, som åt haven
Och länderna kan giva frid.
Till stormen: »tyst!« han sade,
Till böljan: »lägg dig ner!«
Och böljan ner sig lade,
Och stormen röt ej mer.
I vattnets lugna spegel
Nedblickar solen skön:
Vi hisse våra segel,
Och prise den, som hört vår bön.

3. Pris dig, som ensam räddar
Och kärleksfull det rop förnam,
Som, genom molnens bäddar,
Till dig ur djupen trängde fram!
Till dig vårt lov skall stiga
Med glad och tacksam röst.
Ack! bjud ock stormen tiga
I våra egna bröst;
Fräls oss ur syndanöden,
I Jesu dyra namn,
Och låt i själva döden
Oss finna där vår säkra hamn.

J. O. Wallin

378

1. Förfäras ej, du lilla hop!
Fast fiendernas larm och rop
Från alla sidor skalla.
De fröjdas åt din undergång,
Men deras fröjd ej bliver lång:
Ty låt ej modet falla.

2. Din sak är Guds: gack i ditt kall,
Och i hans hand dig anbefall;
Så räds du ingen fara.
Hans Gideon skall än bli spord,
Som Herrans folk och Herrans ord
Skall manligen försvara.

3. I Jesu namn vårt hopp är visst,
Att de gudlösas våld och list
Ej oss, men sig förstörer.
Till hån och spott de skola bli!
Med oss är Gud, med honom vi:
Och segren oss tillhörer!

»Gustav Adolfs fältpsalm«. J. Fabricius?
Bearb. J. O. Wallin

391

1. En jämmerlig och usel ting
Är livet, och tar snarligt slut.
Dödsängeln svävar alltomkring

Och över världen ropar ut:
Fåfänglighet!
Förgänglighet!

2. Allt, som på jorden anda har,
Till jorden faller för hans glav,
Och sorgen ensam lever kvar,
Att rista på den vida grav:
Fåfänglighet!
Förgänglighet!

3. En stark ej tröste på sin makt,
Och på sin visdom ej en vis!
Vad är dock lycka, fröjd och prakt
Och jordagods och mänskopris?
Fåfänglighet!
Förgänglighet!

4. När samma jord man famna ser
En dagakarls och Konungs ben,
Vad säger mindre eller mer
En mullhög eller marmorsten?
Fåfänglighet!
Förgänglighet!

5. Si! den, vars värld är honom trång,
Och den, som sätter kött till arm,
De finna bägge rum en gång
Vid samma moders kalla barm.
Fåfänglighet!
Förgänglighet!

6. Si! den, som nyss på maktens höjd
Av böjda skaror dyrkan fått,
För dödsens makt själv nederböjd,
Bevittnar stum all världens lott:
Fåfänglighet!
Förgänglighet!

7. O mänskor! mänskor! frukter Gud,
Som ensam evig spira bär!
Hans löften b l i v a och hans bud;
Allt annat under solen är
Fåfänglighet,
Förgänglighet.

J. O. Wallin

393

1. Naturen åter träder
Förnyad fram i högtidsskrud.
Allt av din nåd sig gläder,
Du världens Skapare och Gud!
Av solens milda strålar
Förlänges glädjens dag,
Och blommans knopp du målar
Med färgor och behag.
Du fröjdar alla väsen
Med känslan av din nåd.
Din dagg på låga gräsen,
Är ymnighetens förebåd.

2. Dig, milde Fader! ärar
Allt, vad du liv och anda gett:
Dig prisa luftens härar,
Dem din försyn ett bord berett;
Dig prisa regnets droppar
Och vindens ljuva fläkt,
Och fruktens späda knoppar
Och trädets rika dräkt,
Och havets vilda vågor,
Och bäckens lena fall,
Och blixtens klara lågor
Och åskans dunder, fart och knall.

3. Till dig naturen sänder,
O Skapare! sin högtidssång.
Dig prisa flodens stränder;
Dig prisar källans friska språng:
De stjärnbeströdde himlar
Och djupets mörka stig;
Allt, vad i böljan vimlar,
Allt, Fader! prisar dig;
Och allt, vad ljuset gläder,
Och allt, vad jorden bär,
Till dig med lovsång träder
Och vittne om din godhet är.

4. Från berg och dalar skallar
Till Herrans lov ett återljud,
Som dig, o mänska! kallar,
Att höja hjärtat till din Gud.
Dig hugnar fältets gröda
Och axets böjda topp:
Så glöm i dag din möda,

Och gläd dig i ditt hopp;
Lär dina plikter sköta
Med nöjt och helgat bröst,
Så skall du en gång möta
I lugn din ålders sena höst.

S. Ödmann

404

1. Med hastat lopp och dunkelt sken
Oss solen snart förlåter,
Att uppgå, sorgelig och sen,
På mulna fästet åter.
Förbi är årets sköna tid,
Och stormar störa bygdens frid,
Och täta skurar svalla.
Den sista blomman lutad står,
Och i den kulna höstens spår
De gula löven falla.

2. Förbleknad åkren tynat av,
Sin gyllne skrud berövad.
Till vilan i sin vintergrav
Naturen går bedrövad.
Och, över hav och över land,
Så fjärran, till en bättre strand,
Nu luftens härar draga:
Och Herren dem sig tager an;
De vandrande allena han
Kan mätta och ledsaga.

3. Men oss i själva vintrens bygd
Vår Fader vill försörja;
Vi skole, i hans milda skygd,
Än samma nåd förspörja.
Ej nöden oss förfära skall,
Ej vinternatten, mörk och kall;
Ty Herren vill beskydda
Den stilla flitens förrådshus,
Och låta uppgå nådens ljus
Uti den frommes hydda.

4. O Gud! vår tid så snart förgår,
Vårt mål så hart är nära;
Ack! lär oss du, att, vad man sår,
Det skall man ock uppskära:
På det vår ålder, ångerfri,
Må lycklig som vår ungdom bli,
Med gråa hårens heder,
Och livets höst, som förestår,
Omärkligt bytas i den vår,
Vars sol går aldrig neder.

R. Münter. Övers. J. O. Wallin

407

1. Än ett år uti sitt sköte
Oss en mängd av dagar bär,
Dem vi skole gå till möte,
Om det Herrans vilja är.
Vem blir mulen? Vem blir klar?
Gud oss det förborgat har.

2. Dock begär ej, mask i gruset!
Att hans dolda råd förstå:
Varje morgonväkt med ljuset
Goda gåvor till oss gå;
Varje natt, vid vilans bädd,
Vakar Gud, i mörker klädd.

3. Herrans nåd i solens låga
Sprids från himlens klara fält,
Skiftar härlig i den båga,
Han i molnen haver ställt;
Ty han tänker varje stund
Uppå oss och sitt förbund.

4. Herrans öga aldrig blundar,
Varje dag han sett och ser,
Den som var, och den som stundar:
Vad vill jag då veta mer?
Han ock sett min dolda stig,
Och den stakat ut för mig.

5. Ej en framtid mig betungar,
Jag dess omsorg lämnar Gud:
Han försörjer örnens ungar,
Kläder liljan i dess skrud:
Skall han mig förgäta? nej!
Han de sina glömmer ej.

6. Israel på honom trodde,
Då han genom öknen drog;
Gud i tjäll med Aron bodde,
Och hans folk då ägde nog:
Det sitt bröd från himlen fick,
Och ur klippan tog sin drick.

7. Döden bör mig ej förfära,
Om han möter mig i år;
Att en skörd för himlen skära,
I Guds ärende han går:
Himlens port han låter opp,
Målet för mitt trogna hopp.

8. Jag kan trygg vid Herran vila,
Så i glädje, som i sorg,
Medan tidens stunder ila:
Ty han är min fasta borg.
Han min starkhets klippa är:
Trygg mitt hus jag bygger där.

S. J. Hedborn

420

1. Din klara sol går åter opp:
Jag tackar dig, min Gud!
Med kraft och mod och nyfött hopp
Jag höjer glädjens ljud.

2. Din sol går opp för ond och god,
För alla, som för mig:
O! må jag så, i tålamod
Och kärlek, likna dig!

3. O! må jag ock, med flit och dygd
Och måtta i begär,

Än kunna glädjas i ditt skygd,
Var dag, du mig beskär!

4. Då skall jag trygg, i råd och dåd,
Till dig, o Fader! fly,
Och än förnimma, att din nåd
Är varje morgon ny.

J. O. Wallin

423

1. Morgonrodnan mig skall väcka
Till den helga sångens ljud;
Tidigt vill jag händren sträcka
Upp till Herran Gud, min Gud,
Och, med hjärta och med tunga,
Den Allsvåldige lovsjunga,
Vilken ej det lov försmår,
Som av fromma läppar går.

2. Samma sol, som, fordomtima,
Över Edens lunder brann;
För vars strålar nattens dimma
Från en nyfödd jord försvann:
Si, hon lika härlig brinner,
Lika mild hon oss påminner,
Att med samma nåd och makt,
Herren på sitt verk ger akt!

3. Herren Gud, i alla tider,
Är de frommas ljus och tröst;
Frid och salighet sig sprider
Av hans ord till alla bröst.
Han, i alla evigheter,
Över allt vad fader heter,
Är i himmel och på jord,
Som den rätte Fadren spord.

4. Därför vill jag hoppfull möta
Allt vad han mig förelagt,
Och mitt kall med trohet sköta
Och förbida vad han sagt.
Glad som fågeln skall jag sjunga,
När jag går i dagens tunga;
Trygg i Herrans skugga bo,
När jag går till nattens ro.

5. Och när Solens ljus sig röjer
För min blick ej mer, en gång,
– Örat hörer, tungan höjer
Här ej mera bön och sång:
Då skall öga, tunga, öra
Bättre skåda, sjunga, höra
Herrans nåd och härlighet
I en salig evighet!

J. O. Wallin

433

1. När allt omkring mig vilar,
Till dig min ande ilar,
O Gud! och lovar dig.
När världens larm försvinner
Och jag mig ensam finner,
Är du, Barmhärtige! hos mig.

2. När mörker jorden höljer
Och all dess prakt fördöljer,
Jag till ditt rike ser;
Jag ser det, kring de dina,
Av nåd och sanning skina
Uti ett ljus, som ej går ner.

3. Det ljuset när mig bliver,
Då natten mig omgiver:
Därvid jag somnar in,
Därvid jag vaknar åter,
Så länge du mig låter
Här fostras, att bli evigt din.

4. Låt mig din nåd ej sakna,
Tills jag en gång får vakna,
Där själv du solen är,
Där jag på dig blott aktar,
Ditt anlete betraktar
Och kommer dig allt mera när.

F. M. Franzén

437

1. Jag, i tysta skuggors timmar,
Herrans lov förkunna skall:
Himlen av hans klarhet glimmar,
Jorden är hans fotapall.
O min tro! du själens öga!
Skåda den, som, på det höga
Dessa sköna facklor satt,
Att oss leda i vår natt.

2. Skriv på fästet, klara måna!
Skaparns milda majestät;
Och ditt bloss åt natten låna,
Att vi där ock se hans fjät.
Gläns utöver berg och dalar:
Allt om Herrans under talar.
Kläd i silver flod och fält:
Över allt sin tron han ställt.

3. Ack! så nära, mig så nära
Är du då, Oändlige!
Fast mitt öga ej kan bära
Glansen av ditt anlete;
Fast min tanke, dig att fatta,
Fåfängt skall sin vinge matta,
Lever jag och rörs i dig,
Gud, min Gud! så nära mig!

4. Din är jag, när jag uppvaknar;
Din, när jag ock går till ro:
Och det ljus, som här jag saknar,
Bidar jag med stadig tro.
Jag i stilla andakt tiger:
Men min känsla högre stiger,
Än dit alla stjärnor nå,
Än dit alla tankar gå.

J. O. Wallin efter E. Lindschöld

449

1. Snart döden skall det öga sluta,
Som länge sorgens tårar göt;
Snart skall mitt stoft sin vila njuta
Och frid i jordens lugna sköt.

2. Men i den stund, då dödsens smärta
Mig omger med sin ryslighet,
O! då gör kännbar för mitt hjärta,
Allfader! din barmhärtighet.

3. När rösten, skälvande och bruten,
Åkallar, Skapare! ditt namn,
O sträck mot mig i dödsminuten
Din hulda, faderliga famn.

Anna Maria Lenngren

451

1. Mina levnadstimmar stupa
Mot det stilla målet ner:
I det tysta, mörka, djupa,
Sjunka de allt mer och mer.
Dagen, som i skymning skrider,
Går för mig ej upp igen:
Herre! bliv mig när: det lider
Snart, ack! snart till aftonen.

2. Snart, från allt vad livet äger,
Går jag bort, att, kall och stum,
Sova på mitt trånga läger
I mitt låga vilorum;
Över mig den gamla lagen
Ljuder snart, vid mullens fall:
Mänska! du av jord är tagen,
Och till jord du varda skall.

3. Är jag färdig? Är jag mogen?
Har jag, under dagens tid,
Verkat tålig, from och trogen,
För den goda nattens frid?
Har jag, när mitt hjärta brister,
Något stöd för hoppet kvar;
Någon tillflykt, när jag mister
Allt vad här min glädje var?

4. Ack! i jordens stilla sköte
Multnar blott en vansklig kropp;
Anden kallas, till ditt möte,

Bävande ur gruset opp.
Han skall för din domstol ställas,
Att, vid evighetens dag,
Prövas, dömas, vedergällas
Efter Helighetens lag.

5. Domare! jag är ej färdig
Att för dina blickar stå;
Fader! nåd, jag är ej värdig,
Att de sällas krona få.
Ofta fängslad utav världen,
Har jag glömt mitt sanna väl:
Lyckan, lustarne och flärden
Hava rått uti min själ.

6. O! jag finner, o! jag känner
Huru arm och svag jag är.
Ära, nöjen, skatter, vänner,
Allt mig övergiver här...
Sköra vänskap, som jag knutit!
Usla skatter som jag ökt!
Tomma nöjen, som jag njutit!
Falska ära, som jag sökt!

7. Gud! misskunda dig! jag beder,
Som ett villat barn sin Far:
Ryck mig ej i graven neder
Uti mina halva dar;
Slut mig ej i dödsens fjättra,
Innan döden blir min vän!
Jag har mycket att förbättra,
Mycket att begråta än.

8. Men förgäves jag begråter
Mina dyra, flydda år;
Tiden kallas icke åter,
Skulden ensam återstår.
Nej! till korsets fot jag dignar –
Herre! styrk min svaga tro.
Jag behöver och välsignar
Nådens kraft till hjärtats ro.

9. O! jag känner, o! jag finner
Huru stor din kärlek är:
Nåd i Jesu blod jag vinner,
Frid hans Anda till mig bär.
O! så vill jag troget göra,
Tåligt lida, vad du bjöd,
Och dig älska, dig tillhöra,
Gode Gud! i liv och död.

10. Du, som ser vad jag besluter,
Du, som vet vad jag förmår,
Och min suckan ej förskjuter,
Och mitt löfte ej försmår!
Du skall ej min vanmakt döma,
Men min viljas redlighet,
Och vid ångrens tårar glömma
Mina bristers myckenhet.

11. Nu, o Gud! för dina lagar
Jag mig böjer, trygg och nöjd:
Vill du skifta mina dagar
Än åt livets kval och fröjd,
Eller snart min ande skilja

Ifrån stoftets tunga band:
Gode Fader! ske din vilja!
Jag mig lämnar i din hand.

J. O. Wallin

461

1. O hoppets dag, som klarnar opp
Ur dödlighetens dimma!
Du sänker till mitt vandringslopp
Utav ditt ljus en strimma;
Och brist och nöd
Och sorg och död
Fly bort, som nattens skuggor.

2. Förgås må världen med sin prakt,
Sin ära, lust och lycka;
Dock skall från vansklighetens makt
De sina Herren rycka,
Ty döden har
Sin udd ej kvar
För Jesu återlösta.

3. Jag livets dag ej slöse bort
På tidens små bekymmer.
Allt skall dock lämnas innan kort,
När livets afton skymmer.
Mig följer blott
Vad rätt och gott
I Kristi tro jag övat.

4. Mig följer ej det mynt, som går,
Den skatt, som vinns i världen;
Men skatten av var torkad tår,
Var seger över flärden,
Var vägrad lön,
Var hjärtlig bön
Jag bad för dem mig hatat.

5. Mig följer ej till fridens land
Ett firat namn och rykte,
Men minnet av den hulda hand,
Som tyst en likes tryckte,
Den vattudrick,
Den ömhetsblick,
Som skänktes åt den arma.

6. Mig följer, ack! vart gott beslut,
Som ej till verk hann mogna;
Mig följer, eller går förut,
Var vän, min själs förtrogna;
Mig följer allt,
Vars rena halt
Också i himlen gäller.

7. Så vill jag, innan det blir natt
Och vilans bädd tillagas,
Blott samla här åt mig den skatt,
Som ej från mig kan tagas,
Blott söka här
Det namn, som är
I livsens bok inskrivet.

8. Men, Jesu! under dagens lopp
Låt mig din nåd förnimma,
Och kom till mig med saligt hopp
Uti min aftontimma.
När mig du bliv!
Är du mitt liv,
Blir döden ock min vinning.

J. O. WALLIN

473

1. Nu vill jag bryta opp, nu vill jag hädanfara,
Och komma till det land, där mig är gott att vara.
Jag kämpat länge nog med brister och besvär:
Nu längtar jag till ro; och Gud mig ro beskär.

2. Jag svåra slagen var, jag låg i nöd och smärta,
Jag hade, o min Gud! bekymmer i mitt hjärta:
Men du mig helat har, din tröst har glatt min själ.
Nu är jag lugn och nöjd; nu, Herre, är mig väl.

3. Jag ser, hur nådefullt, hur vist du mig ledsagar,
Jag ser, vad jag ej såg i livets glädjedagar,
Hur korsets väg, o Gud! till himmelriket bär,
Och allting bliver gott för dem dig hava kär.

4. Min högtidsdag går in: allt är så tyst och stilla.
Farväl, o värld! jag vill på dig ej tiden spilla.
Mitt hjärta redo är; min själ förbidar dig,
O min Förlossare! du är ej långt från mig.

5. Hur ljuvligt vid din hand jag, efter korta kvalen,
Förs genom dödsens hem, till ljusa bröllopssalen!
Du känner vägen bäst förbi den mörka ort:
Ett steg ännu; och så, jag är vid himlens port.

J. O. Wallin

476

1. I världen är jag blott en gäst,
Mitt liv som skuggan farit;
Det haver, då det var som bäst,
Blott sorg och möda varit.
Men målet syns, och innan kort
Jag vandrar nöjd den vägen bort,
Där ingen vänder åter.

2. Ej mer, lik en förlorad son,
Jag drivs kring fjärran länder:
Min själ, som längtar härifrån,
Till Fadren glad hemvänder.
Han möter mig så kärleksfull,
Benådar mig för Jesu skull,
Och fröjd det blir i himlen.

3. Min själ går fri ur dödsens dal,
Där bojan man begraver;
I himlen, bland de trognas tal,
Umgängelse hon haver.
Säll den, som är i Herrans hand!

Säll den, som hem till fridens land
Från livets stormar hunnit!

J. O. Wallin

481

1. Var är den Vän, som över allt jag söker?
När dagen gryr, min längtan blott sig öker;
När dagen flyr, jag än ej honom finner,
Fast hjärtat brinner.

2. Jag ser hans spår, varhelst en kraft sig röjer,
En blomma doftar och ett ax sig böjer;
Uti den suck jag drar, den luft jag andas,
Hans kärlek blandas.

3. Jag hör hans röst, där sommar-vinden susar,
Där lunden sjunger och där floden brusar;
Jag hör den ljuvast i mitt hjärta tala
Och mig hugsvala.

4. Likväl ett töcken mig från honom stänger;
Min bön, men ej min blick, till honom tränger.
Ack! såge jag hans anlet, och mig slöte
Intill hans sköte!

5. Ack! när så mycket skönt, i varje åder
Av skapelsen och livet, sig förråder,
Hur skön då måste själva källan vara,
Den evigt klara!

6. O ljusets, fridens, salighetens källa!
   När skall för mig din rena våg uppvälla?
   Vem förer mig till dina friska flöden?
   Den stilla döden.

7. Var tröst, min ande! hoppas, bed, försaka!
   Dig vännen vinkar: du skall se och smaka
   Hur ljuv han är, och sjunka i hans armar,
   Som sig förbarmar!

8. Snart till den strand, där böljor sig ej häva,
   Lik arkens trötta duva, skall du sväva;
   Till Herdens famn, lik rädda lammet, ila
   Och där få vila!

J. O. Wallin

483

1. En fridens ängel ropar: kom!
   Och hjärtat skall ej vackla,
   När döden sakta vänder om
   Den bleka livets fackla.
   Så nöjd jag far den tysta färden:
   Jag är så trött, så mätt på världen.

2. Jag fann ej det jag sökte här,
   Med all min svett och möda;
   Jag fann, att denna mark ej bär
   Den goda hoppets gröda:
   Fast rikt av tårar vattnad vorden,
   Hon dock ej gått i ax på jorden.

3. Nu skall den skörd sin mognad nå,
Som här blott börjat blomma;
Nu får jag hem till Herran gå
Och samlas till de fromma,
Som före mig fullbordat loppet
Och vunnit kronan efter hoppet.

4. Hur mången from, hur mången öm
Skall sluta mig i famnen
Och säga: »tidens stormar glöm,
Ty du har hunnit hamnen!«
Hur mången av begråtna vänner!
Hur mången, som först där jag känner!

5. Vad boningar i Faderns hus!
Vad stjärnor i det höga!
Och över alla flödar ljus
Ur Herrans öppna öga;
Och från en klarhet till den andra
Jag med Guds helige skall vandra.

6. Och fröjd i tider utan slut,
I rymder utan gränser,
Från Skaparns hjärta strömmar ut,
Så vidt som ljuset glänser;
Och fröjdfull skall min frälsta anda
Sin lovsång med de sällas blanda.

7. Så nöjd jag då från jorden far,
Och intet där begråter,
Ty vad för mig hon kärast har,
Jag snart skall finna åter.
Farväl, o värld! Det är Guds vilja,
Att mig utur ditt fängsel skilja.

8. Förlossning var den fångnes hopp,
Och glad han går ur banden.
Den brand, som löser stoftet opp,
Befriar, renar anden:
Det är odödlighetens flamma.
O Jesu Krist! min själ anamma!

J. O. Wallin

484

1. Så skön går morgonstjärnan fram
Och bådar, klar och lyckosam,
Den stora dagens möte,
Då själen, över jorden höjd,
Får svinga sig, med helig fröjd,
I Himlafadrens sköte.
Tiden,
Striden,
Snart skall slutas,
Friden njutas,
Hoppet vinna,
Tro och kärlek målet hinna.

2. Jag skyndar till den staden fort,
Det nya Salem, på vars port
Min bön så länge klappat.
Jag vet att du, så nådelig,
Av dem, som voro givne dig,
Ej någon har borttappat,

Blödde,
Dödde,
Kärleksfulle!
Att jag skulle
Även frälsas
Och bland de utvalda hälsas.

3. Och lindrigt lösas jordens band:
Jag vet, att vid din trogna hand
Jag i den glädje hamnar,
Där vännen återfår sin vän,
Och David, from och glad, igen
Sin Jonatan omfamnar.
Modren,
Brodren,
Där ej gråta;
Makar såta,
Ömma hjärtan,
Där ej hinnas mer av smärtan.

4. Ej mer, med blicken skum och svag,
Jag leta skall Guds anletsdrag
I världens dunkla spegel,
Men Herrans klarhet ohöljd se,
Bland dem som äro tecknade
Med Herran Guds insegel.
Salig,
Salig,
Skall jag röna
Allt det sköna,
Sanna, höga,
Som här doldes för mitt öga.

5. Min sällhetsdag! jag väntar dig,
Jag redo är, jag kläder mig
I vita högtidsdräkten.
Kom, Jesu! »Ja, jag kommer snart!«
Du svarar mig, jag hörer klart
Din röst i morgonväkten.
Ära,
Ära
Vare Herran!
Viker fjärran,
Sorger alla!
Gudi vill jag mig befalla.

J. O. Wallin

485

1. Herre! när skall jag dig skåda?
O! när vill du kalla mig?
Frälst ur tidens kval och våda,
Längtar jag att nalkas dig;
Nalkas dig i himlens höjd,
I den salighet och fröjd,
Som, av nåd mig lovad vorden,
Är mitt enda hopp på jorden.

2. Att de trogna sälla göra,
Har den Högste där berett
Glädje, hörd av intet öra,
Ljus, av intet öga sett.
Oskulden i snövit skrud
Får sin krona där av Gud;

Hopp och kärlek, tron och bönen
Framgå där till segerlönen.

3. Herren bland sin änglaskara,
Själv på tronen sitter där.
Att hans härlighet förklara,
Deras röst förenad är.
Trefalt helig, store Gud!
Sjunga de med glada ljud;
Bland de harpor, som de röra,
Skall man ock min lovsång höra.

4. Och mitt öga skall, förklarat,
O min Jesu! skåda dig.
Herrens råd skall, uppenbarat,
Till beundran lyfta mig.
Evig, som min salighet,
Bliva skall min tacksamhet;
Ingen syndig lusta störa
Helga känslor, som mig röra.

5. Frestelsen skall mer ej finna
Vägen till mitt rena bröst:
Ångerns tår skall aldrig rinna:
Intet kval skall fordra tröst:
Split och avund, våld och list,
Hunger, törst, behov och brist,
Från Guds boning utelyckta
Skola från mitt väsen flykta.

6. Sol och måne ej regera
Tidens lopp i denna rymd.
Himlarunden där ej mera

Är av nattens skuggor skymd:
Herren bliva skall mitt ljus,
Och min boning Fadrens hus;
Sanningens och nådens källa
Skall min åtrå tillfredsställa.

7. Vidden av Guds verk och ära,
I oändlighetens famn,
Skall i evig tillväxt lära
Mig att dyrka rätt hans namn.
Mera fast i Guds förbund
Skall jag slutas varje stund:
Varje tanke honom hylla,
Och han själv mitt hjärta fylla.

8. Låga jord! vik från mitt öga
Med din dårskap, med din flärd.
Blott en blick upp till det höga,
Mer än all din prakt, är värd.
Dig, o Jesu! tillhör jag.
Herre! är det ditt behag,
Värdes snart min prövning ända,
Att jag må till himlen ända.

G. J. Adlerbeth

488

1. Snart ligger bojan krossad
I gravens mörka klyft,
Och anden är förlossad

Och över jorden lyft.
Jag re'n, av änglar buren,
Hör himlaharpors ljud;
Han faller, skiljemuren,
Och jag får skåda Gud.

2. Med alla Herrans fromma
Jag till den staden går,
Där livsens träd i blomma
Vid ljusens källa står;
Där tusen sinom tusen
Åtnjuta vad vi tro;
Och i de sälla husen
Skall jag för evigt bo.

3. Och Herdens röst jag känner,
Som ropar mig vid namn,
Och mina forna vänner
De räcka mig sin famn;
Och här jag dem får bida,
Som lämnats efter mig,
En liten tid att lida
Ännu på korsets stig.

4. Så liden, tåligt liden,
Och varen vid gott mod,
Och Herrans dag förbiden
Och tron, att Gud är god.
Ack! för så liten möda,
Vad härlig lön han ger!
Här skall ej hjärtat blöda,
Ej ögat gråta mer.

5. Ty sorgerna och nöden
Ej hitta denna stråt,
Och icke mer skall döden
De goda skilja åt.
Ej synden skall besmitta,
Ej oron skall bebo
Det rike de besitta
I helighet och ro.

6. O klarhet, som fördriver
All tidens dunkelhet!
O härlighet, som bliver
Min lott i evighet:
Där alla tungor höja
Allfadrens lov och pris,
Och alla hjärtan röja,
Att Gud är god och vis!

J. O. Wallin

492

1. Nu tystne de klagande ljuden
Och stille sig tårarnas flöden!
Till liv och odödlighet bjuden
Är mänskan av Gud genom döden.

2. Vad säga de fredliga vårdar?
Vad är det, som runorna lova?
»De sälla, som bo i Guds gårdar,
De äro ej döda: de sova.«

3. Begärens och stormarnas ilar,
Och jordiska sorgen och fröjden,
De störa ej stoftet som vilar,
Ej anden som lever i höjden.

4. En dag skall ock känslan och modet
De domnade benen uppliva,
Och värman och spelande blodet
De stannade pulsarna driva;

5. Och vissnade lemmar, dem griften
I mörker och tystnad förblandar,
Högt över förgängelsens skiften,
Förklaras kring saliga andar.

6. Det höstliga kornet, som jordas,
Ej vintriga månar föröda:
Vid vårsolens blick det fullbordas
Till sommarens gyllene gröda.

7. Så, värmd av det eviga ljuset
Och vårdad för sällare tider,
Står kroppen förskönad ur gruset,
Och mera ej dör eller lider.

8. Men salig vi döden må prisa:
Dess kval, som till jorden oss böja,
Oss vägen till hemlandet visa
Och hjärtat till himmelen höja.

9. Nu, jord! slut den ädlaste sonen,
Slut mänskan till moderligt sköte.
Dess lemmar, de dyrbara lånen,
Förvara, till Givarens möte!

10. En anda som bad och som trodde,
Där ägde sin älskade boning;
En brinnande vishet där bodde,
Som närdes av Kristi försoning.

11. Omhägna med nattliga friden
Den trötte, o grav! i din gömma.
När natten en gång är förliden,
Skall Herren sin avbild ej glömma.

12. När jordenes grundvalar bäva
Och himla-basunen har dönat,
Skall Herren sitt lån återkräva,
Förädlat och nytt och förskönat.

PRUDENTIUS.
Första sv. övers. (1500-talet).
Ny övers. J. O. WALLIN

500

1. Du, som fromma hjärtan vårdar
Och de trognas bön upptar!
Gud! en dag i dina gårdar
Bättre är än tusen dar.
När oss levnans oro tär,
O hur skönt ditt tempel är!
O hur ljuvt, att där bortsjunga
Jordens sorg och dagens tunga!

2. Här det ofta går den fromma,
Som han mörksens gärning gjort;

Här förtvinar dygdens blomma,
Lastens ogräs skjuter fort.
Fröjd och lycka ila bort;
Vänner skiljas innan kort;
Rakel sina barn begråter,
Och sig ej hugsvalas låter.

3. Men när tempelsången stiger
Andaktsfull mot himlens höjd,
Oro stillas, klagan tiger,
Hjärtat slår av helig fröjd.
Själen då, från jordens grus
Trängtande till Fadrens hus,
Himlens tungomål re'n talar
Och av hoppet sig hugsvalar.

4. O min själ! du skall dig svinga
Till det Salems berg en gång,
Där Kerubers harpor klinga
Bland de sällas segersång.
Låt ditt lov, ditt böneljud
Gå i förväg hem till Gud,
Medan än du, följd av sorgen,
Irrar utom Fadersborgen.

5. Dagar komma, dagar flykta;
Håll dig vid Guds ord och säg:
Det är mina fötters lykta
Och ett ljus på all min väg.
Hav din lust i detta ord,
Som, av ålder, på vår jord
Mänskors tröst och frid beredde
Och till himmelen dem ledde.

6. Kristne! medan vi här vandra,
Låtom oss, på fädrens vis,
Fromme bedja med varandra,
Glade sjunga Herrans pris.
Barnens, liksom fädrens, ljud
Stige opp till samma Gud,
Att hans godhet nederkalla
Över oss och över alla:

7. Herre! signe du och råde
Och bevare nu oss väl.
Herre! ditt ansikt' i nåde
Lyse alltid för vår själ.
Herre Gud! dig till oss vänd,
Och din frid oss allom sänd.
O Gud Fader, Son och Ande!
Dig ske pris i allo lande.

J. O. Wallin.
J. Swedberg (strof 7)

1937 ÅRS PSALMBOK

21

1. Härlig är jorden,
Härlig är Guds himmel,
Skön är själarnas pilgrimsgång.
Genom de fagra
Riken på jorden
Gå vi till paradis med sång.

2. Tidevarv komma,
Tidevarv försvinna,
Släkten följa släktens gång.
Aldrig förstummas
Tonen från himlen
I själens glada pilgrimssång.

3. Änglar den sjöngo
Först för markens herdar.
Skönt från själ till själ det ljöd:
Människa, gläd dig,
Frälsarn är kommen,
Frid över jorden Herren bjöd.

B. S. Ingemann.
Övers. C. Bååth-Holmberg

29

1. Tränger i dolda djupen ner
Tanken, som söker och spanar,
Finner jag, var mitt öga ser,
Spår av en vilja, som danar.
Frågar jag vad den makten är,
Som i sin famn all världen bär:
Fader, din kärlek jag anar.

2. Möter jag i en salig stund
En, som de fallna benådar,
Tonar i själens stilla grund
Stämman, som himmelrik bådar,
Vilar min Broders blick på mig,
Himmelens förlåt lyfter sig:
Fader, din kärlek jag skådar.

3. Träder du själv i själen in,
Allmakt och kärlek, och säger
Ordet, som gör mig evigt din,
Intet all världen då väger,
Intet mitt hjärta mer begär,
Stillad dess heta oro är:
Fader, din kärlek jag äger.

4. Nalkas ock mig den onda dag,
Dagen, då mörkret begär mig,
Drabba mig tunga sorgens slag,
Bär jag på kval, som förtär mig,
Dignar jag maktlös, bruten, ner,
Orkar ej livets börda mer:
Fader, din kärlek dock bär mig.

5. Öppnas för mig den dunkla port,
Bakom vars rigel förvaras
Jordlivets mål på helig ort,
Där alla frågor besvaras,
Jublar jag högt ditt fadersnamn,
Skådar jag, sluten i din famn,
Fader, din kärlek förklaras.

N. Beskow

48

1. Jesus från Nasaret går här fram
Än som i gången tid,
Löser ur vanmakt, ur synd och skam,
Skänker sin kraft och frid:
Himmelriket är nära.

2. Fattiga ger han sin rikedom,
Läker de slagnas sår.
Själ, som var bunden och trött och tom,
Frihet och glädje får:
Himmelriket är nära.

3. Öppna ditt hjärta i bön och bot,
Upplåt vart hemligt rum.
Red dig att taga Guds Son emot,
Tro evangelium:
Himmelriket är nära.

A. Frostenson

52

1. Stilla natt, heliga natt!
Allt är frid. Stjärnan blid
Skiner på barnet i stallets strå
Och de vakande fromma två.
Kristus till jorden är kommen,
Oss är en Frälsare född.

2. Stora stund, heliga stund!
Änglars här slår sin rund
Kring de vaktande herdars hjord,
Rymden ljuder av glädjens ord:
Kristus till jorden är kommen,
Eder är Frälsaren född.

3. Stilla natt, heliga natt!
Mörkret flyr, dagen gryr.
Räddningstimman för världen slår,
Nu begynner vårt jubelår.
Kristus till jorden är kommen,
Oss är en Frälsare född.

J. Mohr. Övers. O. Mannström,
E. Evers, T. Fogelqvist

71

1. Min själ, du måste nu glömma
All världenes lusta snöd
Och intet annat berömma
Än Frälsarens kors och död.
Du måste förgäta all timlig fröjd,
Som ändå så snart försvinner,
Och vara i Jesus förnöjd.

2. Ack, kunde jag bättre följa
Min Frälsares marterstig!
Ty ännu täckelser dölja
Hans pina och död för mig.

Min traktan till jordiska ting jag vänt,
Men sällan himlarnas Herre
En helgad hugkommelse sänt.

3. I världen hjärtat omsider
Förhärdat mister sin tro.
Med fruktan och knot jag lider
Det kors, som kväljer min ro.
Men, Herre, du skrev ju i sten din lag,
Så värdes i mig ock skriva
Din vilja, ditt hårda behag.

4. Blott du mig, Jesu, kan lära,
Vad intet förnuft förstår,
Att oskuld får straffet bära,
Där brottslingen strafflös går,
Att Gud sin helighet lämnat till hån,
Då ogärningsmän han friar,
Men fäller sin enfödde Son.

5. När ögat jag låter dröja
Vid purpurmanteln du bär,
Dess blodiga färger röja,
Vem rätte syndaren är.
Mig tvådde du ren med ditt rena blod
Och plånade ut den handskrift,
Vars vittnesbörd mot mig stod.

6. Och när jag skådar dig bära
En krona av törne gjord
Och sådana skördar skära
På dömd och förbannad jord,
Jag vet, att förbannelsens ok, o Krist,

På dig du tagit och skänkt oss
Välsignelsens nåd, som vi mist.

7. Gud själv med sig oss försonat,
Det skedde i Jesu blod.
Sin egen Son han ej skonat
För straffet oss förestod.
Så måste jag låta hans helga död
All synd i mig dämpa och döda
Och leva som han mig bjöd.

8. Ack, värdes, Jesu, bevara
Mitt hjärta, som dig hör till,
Att frestaren med sin snara
Ej lockar mig, dit han vill.
Ja, hjälp mig att leva, från synden död,
Att dö såsom den där levat
Av eviga livets bröd.

H. Spegel. Bearb. E. Liedgren

82

1. Han på korset, han allena
Är min fröjd och salighet.
Ingen kan så väl mig mena,
Ingen så mitt bästa vet,
Ingen är som han mig god,
Ingen har så tålamod.
Sökte jag kring jorderike,
Aldrig funne jag hans like.

2. Jordisk vän kan lindra nöden
För en vän, som hjälp begär;
Jordisk kärlek går i döden,
När med kärlek lönt den är.
Men var se vi här en man,
Som så tåligt älska kan,
Att han allt för dem vill bära,
Som blott hat mot honom nära?

3. Han på korset, han allena,
Annan är ej funnen än,
Han, Guds Lamm, det fromma, rena,
Dör för ovän som för vän.
Han, den ende, gör ej val,
Räknar ej de sinas tal.
»Kommen alla«, så han talar,
Kämpar, blöder och hugsvalar.

4. Solen, som från fästet lyser
Över ond som över god,
Blott en ringa droppe hyser
Av hans djupa kärleksflod.
Månen, som från himlens hus
Ger åt själva natten ljus,
Månd en skugga endast vara
Av hans kärlekseld, den klara.

5. Honom vill jag glad tillhöra,
Vad mig än blir förelagt.
Kristus kan mig saliggöra,
Ingen världens gunst och makt.
Vanskligt är ju annat allt,
Som ett töcken tomt och kallt,

Men den jag vill efterfråga,
Evig är hans kärleks låga.

6. Han på korset, han allena
Allt mitt hopp och goda är.
Ingen må mig det förmena,
Att jag haver honom kär.
Var har jag en vän här sport,
Som mig gjort vad han har gjort?
Han kan mig med Gud förena,
Han på korset, han allena.

J. L. Runeberg

95

1. O huvud, blodigt, sårat,
Av smälek höljt och spe!
O huvud, kvalt och fårat
Och böjt i ångst och ve!
O huvud, som skall siras
Med ärekrans en dag,
Men nu med törne viras,
Dig ödmjukt hälsar jag.

2. O ansikte, du höga,
Som nyss betvang en värld,
Din makt nu gäller föga,
Din fägring är förtärd,
Din glans till intet vorden!

O vem har släckt den blick,
Vars ljus allt ljus på jorden
I klarhet övergick?

3. Den börda du har burit
Min syndabörda är.
Den skörden, som du skurit,
Jag sådde, Herre kär.
När skuldens tyngd mig böjer,
Hos dig jag söker råd.
Till dig mitt rop jag höjer:
Se ned till mig i nåd!

4. Dig tackar allt mitt hjärta,
Min Herre Jesu god,
För all din djupa smärta
Och allt ditt tålamod.
Du vän, för evigt trogen,
Dig vill jag mig förtro.
När jag till skörd är mogen,
Mig bärga till din ro.

5. När jag skall lämna världen,
O lämna du ej mig,
Och låt vid hädanfärden
Min blick ej släppa dig.
När vånda trycker anden
I sista kampens nöd,
Kom då och lossa banden,
O Jesu, för din död.

6. Träd i min sista timma
Själv för mitt öga fram.

Ack, låt mig då förnimma
Din bild på korsets stam.
Dess drag jag då vill gömma
I djupet av min själ
Och dödens smärta glömma.
Den så dör, han dör väl.

Arnulf av Löwen (1200-talet).
Bearb. P. Gerhardt (1656).
Övers. C. A. Torén.
Bearb. E. Linderholm

115

1. Om Kristus döljes nu för dig,
Så är han dock ej borta.
Om mörk och enslig är din stig
Och glädjens dagar korta,
Han är dig när med ljus och tröst,
Det vare vår, det vare höst.
Din sorg han bär,
Ty själens Herde trofast är.

2. Om jordisk lycka än förgår,
Dock Herren dig ej sviker.
I dag densamme som i går
Han aldrig från dig viker.
Hur mörkt Getsemane än är,
Se, före dig är Kristus där.
När du ej kan
Med honom vaka, vakar han.

3. Och där han vakar, skall till slut
All sorgen få en ända.
Till den som stilla håller ut
Skall Gud hugsvalan sända.
På Golgata var kampen hård,
Men nära är den örtagård,
Där själens Vän
Uppstånden möter dig igen.

4. Kom, Herde, du som tar dig an
Vad sårat är och brutet.
Om varje hjärta stängt jag fann,
Ditt hjärta är ej slutet.
Omistlige, som trösten räckt,
Bliv hos oss i vår aftonväkt.
Vår sorgetid
Skall fly, men ej din ljusa frid.

O. Arbman

139

1. Som sol om våren stiger
I makt mot himlens höjd
Och all naturen viger
Till livets nya fröjd,
I själens riken Anden
Går fram med vårens bud:
Nu brista alla banden,
Nu skapar livets Gud.

2. Som elden guldet renar,
Så Andens helga glöd
Med själen sig förenar,
Att synden varder död.
O salighet och fruktan,
När Anden kommer när!
O nåderika tuktan,
O eld, som allt förtär!

3. Vad intet öga spanar,
Vad intet öra hör,
Vad ingen tanke anar,
När Anden hjärtat rör,
Ur djupen uppenbaras,
Från höjden stiger ner:
Guds hemlighet förklaras,
Och tvivel är ej mer.

4. Du höga kraft, jag längtar
Åt dig att giva mig;
Min ande törstar, trängtar
Att varda ett med dig.
Din kärleks eld låt tändas,
Skriv i mitt bröst din lag.
Min död i liv låt vändas,
Min natt bli salig dag.

5. Guds Ande, du allena
Vårt släkte fria kan,
Från självisk lust oss rena
Och lösa hatets bann.
Blott du kan folken lära
Med skilda tungors ljud

Ett enigt lov hembära
Åt allas Far och Gud.

6. Du klara gudomslåga,
Du sol, som vår vigt in,
Guds svar på livets fråga,
I våra själar brinn.
O kom att nu oss viga
Till liv, som död ej vet,
Men utan gräns skall stiga
Mot okänd härlighet.

N. Beskow

140

1. Vår blick mot helga berget går,
Där, Jesu, du förklarad står
I glans så ren
Som solens sken
Och pris av Fadern får.
Med fäderna från löftets tid
Du talar om din död, din strid,
Då du ditt kall
Fullborda skall
Och oss förvärva frid.
Du styrker här de dinas tro
Med försmak av en salig ro,
En helgad fröjd
Från himlens höjd,
Där dina frälsta bo.

2. Här nere är en smärtans dal,
Vår hydda är ett bräckligt skal,
Av stoft vår dräkt,
Vårt liv en fläkt
Och himlavägen smal.
Men, Jesu, från din härlighet
Du våra sorger ser och vet.
Du lyfter mig
I tron till dig,
Till frid och ljuvlighet.
Och fast jag åter måste ned
I sorgedalen, följer med
Från glädjens stund
I hjärtats grund
En stilla tröst och fred.

3. En gång, när slutat är allt ve,
Skall skyn sig öppna, jag skall se
I evigt ljus
Mitt fadershus,
Min Gud, min Frälsare.
Då skall min blick ej skymmas mer,
Min hydda aldrig brytas ner,
Och hunnen dit,
I klädnad vit,
Jag allt förklarat ser;
Och med Guds folk i paradis
Jag tala får på himmelskt vis
Om allt hans råd,
Hans makt, hans nåd.
Hans namn ske lov och pris!

E. Evers

145

1. Den stora vita här vi se
Som tusen fjäll i snö sig te
I tronens ljus,
Vid palmers sus,
Säg vilka äro de?
Det är den skara utan tal
Från denna jordens sorgedal,
Som, ren och god
I Lammets blod,
Nu står i himlens sal.
Högt över jordens kval och tvång
De fira nu sin kyrkogång
I tempelkor,
Där Gud själv bor
Bland alla änglars sång.

2. Här levde de i stort förakt,
Men se dem där uti sin prakt
I tronens glans
Med palm och krans
I härlighet och makt!
Här livet ofta tårar gav,
Men Gud dem alla torkat av.
Nu vid hans bröst
De finna tröst
Högt ovan död och grav.
Nu står dem kvar vad dock är bäst:
Hos Gud en evig glädjes fest,
Och Lammet själv
Vid livets älv
Är både värd och gäst.

3. Dig, hjälteskara segersäll,
Ett mäktigt, tusenfaldigt hell!
Ty fast du stod
Med heligt mod,
Hell dig, Guds Israel!
Du världens glädje har försmått
Och korsets väg i smälek gått;
Ty skördar du
Med jubel nu
Vad du med tårar sått.
Så höj din röst, du Lammets brud,
Att världen all ger återljud:
Pris vare dig
Evinnerlig,
All nåds och trohets Gud!

H. A. Brorson. Övers. E. Linderholm

164

1. Med pelarstoder tolv står Herrens helga kyrka,
Och Jesus Kristus är dess grundval och dess styrka.
Där fogas sten vid sten, där bygges år från år,
Till dess vid tidens slut Guds hus fullkomnat står.

2. Därinne Anden bor. Han steg i lågor neder;
Med honom livets eld från själ till själ sig breder.
Han är i ordets ljus, i sakramentens tröst,
Av malmen bärs hans bud, i psalmen hörs hans röst.

3. En ny och kostbar sten med kyrkans mur förenas
Var gång ett mänskobarn i dopets källa renas.

När nästans sorg och fröjd vi känna såsom vår,
Då spännas nya valv, och Herren ära får.

4. Liksom ett fadershem i samma kärlek samlar
De barn, som hemma bo, och det som ute famlar,
Så för envar som tror och på Guds vägar går,
Men ock för vilsen själ Guds kyrka öppen står.

5. Vårt hem hon vara vill i livets glädjedagar,
Och när i sorgens tid bekymrat hjärta klagar,
Där redes oss ett rum vid Herrens nattvardsbord,
Där vigas vi till ro i våra fäders jord.

6. Blott som en flyktig dröm är mänskans dag i tiden,
Och snarligt lyktad är för varje släkte striden.
All jordisk glans förgår, all makt slås ned i grund:
Guds kyrka skall bestå till tidens sista stund.

E. Evers

169

1. Fädernas kyrka i Sveriges land,
Kärast bland samfund på jorden!
Vida hon famnar från strand till strand,
Fast är hon grundad av Herrens hand,
Byggd till hans tempel i Norden.

2. Allt fick sin vigning i kyrkans famn:
Brudgummens löfte till bruden,
Hemmet, de nyföddas kristna namn,
Kämparnas färd till den sista hamn,
Fanan och konungaskruden.

3. Kristet och fritt ville Sverige bo,
Råda för landet allena.
Därom i manlig och kristen tro
Därom i strid eller lagfäst ro
Konung och folk sig förena.

4. Fädernas Sverige sig kämpat fram,
Kristus var med det på banan,
Visade vägen för trofast stam:
Kristus är trofast, och svek är skam;
Korset stod tecknat på fanan.

5. Kristus har vunnit vår bästa gärd
Både i äran och nöden.
Vida gick striden kring Sveriges härd;
Frid åt Guds kyrka var kampen värd,
Konungens kamp intill döden.

6. Minnen från templet och klockors malm
Fäderna följde, och sången.
Ännu ur fängelsets natt och kvalm
Ljöd genom gallret en kämpes psalm:
Det var en svensk, som satt fången.

7. Ädel är skaran, sen tusen år
Gud i vår kyrka fått frälsa.
Framåt vår hoppfyllda längtan går:
Ungdomen kristnad är Sveriges vår,
Sveriges framtid och hälsa.

8. Komme nu åter till strid för Gud
Skaran sin Konung till möte,
Väpnad och villig, i helig skrud,

Samlad, som daggen på ljusets bud
Flödar ur morgonens sköte.

9. Kristnade ungdom, dig gånge väl.
Strid för Guds ära i Norden.
Kämpa för frihet åt bunden träl.
Gud bringe friden till Sveriges själ;
Gud bjude frid över jorden.

J. A. Eklund

172

1. En dyr klenod, en klar och ren,
Oss unnats här att äga,
Den pärlor, guld och ädelsten
På långt när ej uppväga.
En skatt, den yppersta på jord,
Få vi vår egen kalla;
Den skatten är Guds helga ord,
Som hörer till oss alla.

2. När annat, som vi akta värt
Att äga här och spara,
Av rost och mal och tid förtärt,
Hör upp vår fröjd att vara;
När dagens verk förgås med hast,
Ja, förr än afton stundat,
Står än Guds ord så nytt och fast,
Som när det först vart grundat.

3. Det tärs av ålder ej och tid,
Om den ock evigt räckte.
Det går med samma kraft och frid
Från släkte och till släkte.
Guds ord förblir i evighet,
När annat allt har farit.
Det ej av tidens växling vet,
Likt Gud, som evigt varit.

4. Det kära ord, det enkla ord,
Som mänskor dock förgäta,
Var är en mänsklig visdom spord,
Som sig därmed kan mäta?
Var giver världen oss en grund,
Så fast att därpå bygga,
Som ordet av Guds egen mun,
Det eviga och trygga?

5. Har jag det ordet sökt till stöd,
När andra stöd mig svikit,
Från världens hav, dess storm och nöd,
In i den hamnen vikit,
Då vet jag vad jag tryggas vid,
Var jag kan fasthet finna,
Då känner jag en ort av frid,
Dit inga sorger hinna.

6. Som vattenfågeln dyker ned
I fjärdens klara bölja
Att minsta fläck av stoft därmed
Från sina vingar skölja,
Så tvår sig anden ren och skär
I ordets djup, det klara,

Och känner, att hans hem det är,
Där han i fröjd får vara.

7. Välsignat vare, Gud, ditt namn
Och utan ände prisat,
Att du till säker tröst och hamn
Oss alla vägen visat.
Vem är nu fattig, vem är rik,
När ej ditt ord oss fattas?
Den ene har, den andre lik,
Ju det som mest må skattas.

J. L. Runeberg

177

1. Från tidevarv till tidevarv
Ditt rike, Gud, skall stå.
Din lära som ett heligt arv
Från far till son skall gå.
I nya tiders morgonväkt
Din kyrka för den unga släkt
Din nåd förkunna skall.

2. Allt klarare skall varje tid
Förstå ditt helga ord.
Allt djupare skall Kristi frid
I varje släkt bli spord.
Allt mäktigare brusa skall
De frälsta hjärtans jubelsvall
I högre kyrkovalv.

3. Ditt bud är övermåttan vidt,
Det är mitt hjärtas fröjd.
Ditt frälsningsråd är stort och fritt
Som stjärnevalvets höjd.
Din skaparviljas fasta lag,
Ditt fadershjärtas varma slag
Har ingen tanke mätt.

4. O vilket djup av rikedom
Och vishet är hos Gud!
Hur outgrundlig är hans dom,
Hans viljas väg och bud!
Vem mätte vidden av hans nåd?
Vem bistod honom med sitt råd,
När världens grund blev lagd?

5. Av honom allting är och var,
Han bjöd, och det blev till.
Och genom honom står det kvar,
Så länge han det vill.
Till honom varje väsen trår,
Som flodens våg mot havet går.
All äran är ock hans.

S. Gabrielsson

186

1. Gud, hos dig är livets källa,
Allt du bär med allmakts ord.
Nytt du låter livet välla

Över samma gamla jord.
Aldrig du ditt verk förgäter,
Du förgäter ej de små:
Deras änglar när dig stå.

2. Gud, hos dig är nådens källa:
Bättre är än liv din nåd.
Hur vår färd vi skola ställa
Står ej i vårt eget råd.
Mer än jordelivets gåva
Du åt barnen skänka vill:
Himmelriket hör dem till.

3. In i kyrkans hägn du för oss,
Förrän själva dit vi gå.
Dold din milda hand berör oss,
Innan vi ditt ord förstå.
Nya släkten du välsignar:
Över späda huvun spänns
Nådens himmel utan gräns.

4. Här den ström går fram, vars flöden
Giva glädje åt Guds stad.
Jesu Kristi dop till döden
Är det nya livets bad.
Nya mänskor, Sonen lika,
Klädda i hans renhets skrud,
Vill du dana av oss, Gud.

E. Liedgren

235

1. O Kriste, du föddes av kvinna.
Välsigna kvinna och man.
Hjälp oss att alltid tjäna
Och troget älska varann,
Och ge åt vår kärleks låga
Den eld, som är klar och sann.

2. Led oss i storm och fara
Med ljus av din sannings ljus.
Fyll våra arbetsdagar
Med levande sångers brus.
Gör du vår kropp och ande,
Gud, till ditt tempelhus.

3. Öden och tider välla
Som strömmande vattendrag.
Du binder släkte till släkte
Stilla som dag till dag.
Låt oss få ge och skapa,
Gud, efter ditt behag.

4. Som morgon ur natten stiger,
Som korn i åkrarna gro,
Låt med vår kärlek växa
En ärlig och kristen tro
Och låt oss i dina gårdar
En gång tillsammans bo.

K.-G. Hildebrand

245

1. Så långt som havets bölja går,
Så vidt sig solen tänder,
Varhelst ett mänskohjärta slår,
Till alla folk och länder
Skall ordets ljud
Med fridens bud
Om Kristi rike föras
Och hosianna höras.

2. Hans ära stråla skall så ren
Kring Jafets berg och lunder,
Sems hyddor skola se hans sken,
Hams land skall se hans under.
All jordens rund
Av hans förbund
Skall varda helt omsluten,
Av nåden övergjuten.

3. Han inför Gud rättfärdighet
Har åt de sina vunnit,
Och frid av hans barmhärtighet
I tron de hava funnit.
För Jesu skull
Är Gud oss huld.
All världen när och fjärran
Lovsjunge, prise Herran.

C. W. Skarstedt. Bearb. (1868)

252

1. Låt nya tankar tolka Kristi bud
Och nya själar flamma av hans brand.
Låt nya stämmor prisa Kristi Gud,
På nya tungomål, i nya land.

2. Låt nya släkten stamma Fader vår
Och nya folk utur sitt ödes natt
Stå väckta upp att söka Jesu spår
Och vinna andel i hans smärtas skatt.

3. O Herre Krist, hur outtömligt rik
Än efter sekler står din offerbragd!
Vi av din sanning gripa blott en flik,
Ditt väsens fullhet än är outsagd.

4. Du är oss evigt ny och dock dig lik.
Till enad fullklang än ditt lov ej når,
Men nya röster runt kring jorderik
Med oss förenas: Kristus, du är vår.

SIRI DAHLQUIST

265

1. Ingen hinner fram till den eviga ron,
Som sig ej eldigt framtränger.
Själen måste utstå en kamp för den tron,
Varpå vår salighet hänger.
Porten kallas trång, och vägen heter smal,

Hela Herrens nåd är ställd uti ditt val,
Men här gäller tränga, ja, tränga sig fram,
Annars är himlen förlorad.

2. Hindren äro många. Gör motstånd, min själ,
Satan dig nåden ej unnar.
Träng dig framom allt som vill hindra ditt väl,
Övergiv världenes brunnar.
Lyd ej hennes röst, som ropar: Följ med oss!
Ty, min dyra själ, du måste då förgås.
Nej, för Jesu kärlek, jag råder och ber:
Strid i Guds kraft för din krona.

3. Härlighetens himmel är värd all din flit,
Värd all din bön och din längtan.
Ingen ångrar sig, som har väl hunnnit dit,
Kronan förtjänar din trängtan.
Därför vakna upp och se dig flitigt om,
Laga dig tillreds till Herrens stora dom.
Bröllopskläder fordras av var och en själ,
Som in i staden skall komma.

4. Aldrig blir du insläppt i himmelens land,
Tro mig, o själ, vad jag säger,
Aldrig kastas ankar på himmelens strand,
Om du sann tro icke äger.
Tron skall rädda dig, så framt du räddas skall;
Därför, käre, hör och res dig från ditt fall,
Bättra dig och tro Jesu ljuvliga ord.
Detta, ja, detta är vägen.

5. Hela vida världen Gud bjuder och ber:
Kämpa för sällhetens krona.

Herren dig av nåde den skatten visst ger,
Sträva därefter i trona.
Himlafaderns hand är utsträckt till din själ,
Frälsarn klappar på, han ömmar för ditt väl,
Nådens Helge Ande vill störa din sömn.
Salig är du, om du vaknar.

L. Linderot

267

1. En dunkel örtagård jag vet,
Vars port jag ofta nalkas.
Den lockar med sin enslighet,
När dagen börjar svalkas.
Därinne dväljs min bäste vän,
Men jag vid porten dröjer än.

2. Jag vet ett vatten, friskt och klart;
Var afton kan jag höra
Det sorla djupt och underbart,
När andra ljud ej störa.
Jag kunde nå det med min hand,
Men törstar än vid källans rand.

3. Jag vet en gammal väg att gå,
När morgon åter randas.
Den leder upp mot höjder blå,
Där lätt och fritt jag andas.
Från kraft till kraft den vägen bär,
Men sällan, sällan går jag där.

4. O Herre, led mig i din vård
Den väg jag gått så sällan,
För in mig i din örtagård
Och släck min törst i källan.
Du vet ju allt vad i mig är,
Du vet ock, att jag har dig kär.

E. Liedgren

268

1. I mörker sjönko lyckodrömmens länder,
Mot hägringar jag sträckte mina händer,
På intighet jag allt mitt arv förspillt,
Från Gud och människor min synd mig skilt.

2. Den värld, som frihet lovat, bojor givit;
Dess glädje bitterhet och leda blivit.
Det hem jag lämnat vill jag åter nå:
Jag vill stå upp och till min Fader gå.

3. Till den som vilse gått ur fjärran ljuder
En röst, som glädje, ljus och frihet bjuder.
Jag vill den följa, vad det kosta må:
Jag vill stå upp och till min Fader gå.

A. Frostenson

287

1. Herre, jag vill bida
Stilla vid din port,
Tills min själ din blida
Fadersblick försport.
Trött på allt mitt eget,
Ödmjukt här jag står.
Hjälp mig sista steget,
Du som allt förmår.

2. Intet kan jag taga,
Som ej du mig ger.
Jag förmår ej draga
Himlen till mig ner.
Därför vill jag bida,
Herre, vid din port,
Icke fåfängt strida,
Som jag fordom gjort.

3. Månne Gud förkastar
Någon enda själ,
Som till honom hastar?
Nej, jag vet det väl:
Om än världen rämnar,
Herrens nåd står kvar.
Trygg är den som lämnar
Sig i hans förvar.

4. Det är gott att bida,
Herre, vid din port,
Himlar öppnas vida,

Här är helig ort.
Här min själ förnimmer
Glädjens nya ton,
Och jag ser ett skimmer
Från en snövit tron.

H. Öberg. Bearb. (1936)

301

1. Jag vet en port, som öppen står,
Där från de gyllne salar
En klarhet, som från korset går,
Om Kristi kärlek talar.
O djup av nåd, min Gud, hos dig,
Att porten öppen står för mig,
För mig, för mig, står öppen ock för mig!

2. Den öppen står för varje själ,
Som nådens ord anammar,
För rik och fattig, kung och träl,
För alla folk och stammar.
O djup av nåd, min Gud, hos dig,
Att porten öppen står för mig,
För mig, för mig, står öppen ock för mig!

3. Så skynda fram trots oväns hot,
Förrn porten sluten bliver,
Och kors och krona tag emot,
Som Frälsaren dig giver.
O djup av nåd, min Gud, hos dig,
Att porten öppen står för mig,
För mig, för mig, står öppen ock för mig!

4. Då vi på andra stranden stå,
Läggs korset av, det tunga.
Oss livets krona skänkes då,
Och Jesu lov vi sjunga.
O djup av nåd, min Gud, hos dig,
Att porten öppen står för mig,
För mig, för mig, står öppen ock för mig!

LYDIA BAXTER. Övers. E. NYSTRÖM

302

1. Klippa, du som brast för mig,
Låt mig gömma mig i dig.
Vattnet, blodet, som går fram
Från ditt hjärta, o Guds Lamm,
Blive mig en dubbel bot
Emot synd och lagens hot.

2. Med min fromma möda jag
Aldrig fylla kan din lag.
Bleve jag i nit ej matt,
Gräte jag båd dag och natt,
Stå dock syndens fläckar kvar.
Blott i dig jag frälsning har.

3. Intet kan jag giva dig.
Till ditt kors jag sluter mig.
Naken, dig om kläder ber,
Hjälplös, upp till nåden ser.
I din livsvåg låt mig tvås,
Herre, annars jag förgås.

4. Vid vart flyktigt andedrag
Och när jag skall dö en dag,
När till okänt land jag går,
När inför din dom jag står,
Klippa, du som brast för mig,
Låt mig gömma mig i dig.

A. M. Toplady.
Övers. Betty Ehrenborg-Posse

305

1. Fader, du vars hjärta gömmer
Helighet, som allting dömer,
Kärlek, som förlåter allt,
Du vill döda
För att föda
Oss på nytt till ny gestalt.

2. Dig vi bedja: låt oss känna,
Att den eld, där vi oss bränna,
Just din kärleks låga är,
Att ock vreda
Vindar leda
Hem till dig den du har kär.

3. Rikt med våra tårars flöde
Vill du vattna marker öde
Och ge liv och växt på nytt.
Rosor fromma
Skola blomma,
Öknen bli till äng förbytt.

4. Där vi än i ångest höra
Ovisst mummel nå vårt öra,
Helgsmålsringning ljuda skall:
Genom ljusa
Valv skall brusa
Påskkoralers jubelsvall.

5. Åter för du oss de gamla
Vägarna; ej mer vi famla
Var sin egen dunkla stig:
Samfällt böjas
Knän, och höjas
Unga hjärtan upp till dig.

6. Dig vi prisa och berömma,
Som i vrede allt kan döma
Och i nåd förlåta allt,
Som vill döda
För att föda
Allt på nytt till ny gestalt.

E. Liedgren

307

1. Herren är min Herde god,
Mig skall intet fattas.
Han mig för till källans flod,
När av törst jag mattas.
Han mig vederkvicker väl
På de ängar gröna,
Där en ljuvlig ro min själ
I hans vård får röna.

2. För sitt namn han låter mig
Aldrig vilse fara,
Leder mig den rätta stig,
Där jag trygg kan vara.
Om jag går i mörkrets dal,
Jag dock icke rädes:
Gud, min tröst i alla kval,
Du är där tillstädes.

3. Med din stav, ditt ord och råd
Du mig troget leder,
Och ett bord av idel nåd
Du åt mig bereder.
Godhet blott skall följa mig
Hela levnadsdagen.
Sist jag varder upp till dig
I din boning tagen.

A. F. Runstedt

315

1. Från Gud vill jag ej vika,
Han viker ej från mig,
Och han skall ingen svika,
Som vandra vill hans stig.
När arbetsdagen gryr,
Han till mitt kall mig leder,
Och vilan mig bereder,
När aftonsolen flyr.

2. När ingen kan mig råda
Och ingen hjälpa mer,
Jag upp till Gud får skåda,
Han ensam hjälpen ger.
Han friar mig ur nöd,
Ur frestelse och fara,
Han sliter syndens snara
Och frälsar mig från död.

3. På honom vill jag bygga
I prövningarnas år
Och mig vid honom trygga,
Tills sorgens tid förgår.
Det är mitt vissa hopp:
Han allt till godo vänder.
Jag lämnar i hans händer
Min ande, själ och kropp.

4. Jag honom vill åkalla
I all min skuld och brist.
Av kärlek till oss alla
Han gav oss Herren Krist.
Och därför visst jag vet,
Att med sin Son han giver
Vad oss till frälsning bliver
I tid och evighet.

5. All världen skall förbrinna
Med all sin glans och prakt,
Och inom kort försvinna
Dess rikedom och makt.
Men till sin härlighet
Skall Gud de trogna spara,

Hans makt skall dem bevara
I tron till salighet.

6. Min själ skall frigjord föras
Till evighetens ro,
Där ingen gråt skall höras
Och ingen smärta bo,
Där, löst ur syndens garn,
Jag varder änglars like
Och ärva får Guds rike
Med Faderns rätta barn.

7. O Fader, du oss tage
Bland barnen i din famn.
Vår lovsång dig behage
I ende Sonens namn.
Din Ande, god och vis,
I nåd oss härliggöre
Och oss till himlen före,
Ditt namn till lov och pris.

L. Helmbold. Övers. J. A. Eklund

332

1. O liv, som blev tänt
I kristtrognas bröst, dig har världen ej känt.
Det ljus, som vårt jordiska öga ej tålt,
Dock lever inom oss, fast skumt och fördolt.
Gud råder: allt skall under honom bli lagt
Med kärlekens makt.

2. O härliga lott:
Att leva där döden sin överman fått,
Där livet, som bleknat, sen hjärtvärmen flytt
Och vingkraften veknat, skall blomstra på nytt,
Där kärleken växer som solvärmen blid
I vårfrudagstid.

3. O ljuvliga land,
Där gråten ej rinner som timglasets sand,
Där rosen ej vissnar, där fågeln ej dör,
Där lyckan är klar som kristall, men ej skör,
Där intet skall fattas, blott sorgen som tär
Och plågar oss här.

4. O väldiga tro,
Som slår över djupen din svindlande bro
Och leder vår färd utmed avgrunders rand
Från dödsskuggans värld till de levandes land,
Dröj kvar hos oss ringa; här trivs du ju bäst,
Du högborne gäst.

5. Du levande hopp,
Som stiger förnyat ur dopkällan opp,
O giv mig de vingar, som Anden dig gav,
Att lätt jag mig svingar långt, långt bortom hav,
Dit bort där Guds sol lyser evig och stark
På paradismark.

6. O kärlek, som har
En sprudlande källa av liv för envar,
Du fyller, i kraft av vår Frälsares ord,
Välsignelsens kalk på hans heliga bord.
Din hälsodryck bjud oss härnere och bliv
Vårt eviga liv.

7. O kärlek, som är
Det eviga livet i växlingen här,
Smält om våra hjärtan i altarets glöd
Och rena vårt stoft från all krankhet och död,
Att glada vi känna, som eld i vårt blod,
De levandes mod.

N. F. S. Grundtvig. Övers. E. Liedgren

340

1. Att bedja är ej endast att begära,
Att självviskt ropa: Giv mig, Herre, giv!
Att bedja är att komma Gud så nära,
Att han blir livet i vårt eget liv.

2. Att bedja är att helt sig själv förglömma
I bönen: »Ske din vilja, icke min«,
Att låta nådens rika källsprång strömma
I egen tomhet, eget armod in.

3. Att bedja, det är kraften att försaka,
Att mitt i stormen vara trygg och still
Och visa alla varför fast tillbaka,
I lugn förtröstan på att Gud så vill.

4. Gud redo är att nådens port upplåta
För varje redlig själ, som klappar på,
I ödmjuk bön att livets dunkla gåta
I evighetens ljus förklarad få.

Stina Anderson

352

1. Fördolde Gud, som tronar i det höga,
Du Helige, ej har ett mänskoöga
Dig skådat än i härlighetens skrud.
I otillgängligt ljus du bor och bliver,
Och när din vilja du till känna giver,
Föraktar världen dina bud,
Fördolde Gud.

2. Fördolda råd, i vilket Gud oss leder!
Vad än som sker, vårt bästa han bereder
Och goda gåvor ger ur sitt förråd.
I urtids dagar Fadern på oss tänkte,
Och till en Frälsare sin Son han skänkte,
Som kom med sanning och med nåd.
Fördolda råd!

3. Fördolda tröst, som all vår nöd betvingar,
När nådens ord oss ljus och ledning bringar
Och gjuter frid i ett förkrossat bröst!
Det hugnar hjärtat, som sin skuld begråter,
Det gör mig viss, att du, o Gud, förlåter.
Hur ljuv är ej för mig din röst,
Fördolda tröst!

4. Fördolda liv, som av Guds Ande födes
Och icke dör, när annat allt förödes!
Det livet även mig, o Herre, giv.
Du ädla liv, dig äga Jesu vänner,
De Faderns barn, som världen icke känner.
Kom till mig in, hos mig förbliv,
Fördolda liv.

5. Fördolda skatt, du himmelrikets pärla!
Om morgon arla och om afton särla
Jag söker dig som gör mitt hjärta glatt.
I dig en evig rikedom jag vinner,
Som skall bestå, när världens guld försvinner,
Du skingras ej i dödens natt,
Fördolda skatt.

6. Fördolda tid, jag bidar dig i hoppet,
Då alla trogna, som fullbordat loppet,
Få skåda Jesus, efter lyktad strid.
När för du mig min Frälsare till möte,
När når min själ sin vila i hans sköte
Och smakar evighetens frid,
Fördolda tid?

J. E. Schmidt.
Övers. C. J. E. Hasselberg.
Bearb. J. A. Eklund

355

1. Blott en dag, ett ögonblick i sänder,
Vilken tröst, evad som kommer på!
Allt ju vilar i min Faders händer,
Skulle jag, som barn, väl ängslas då?
Han som bär för mig en faders hjärta
Giver ju åt varje nyfödd dag
Dess beskärda del av fröjd och smärta,
Möda, vila och behag.

2. Själv han är mig alla dagar nära,
För var särskild tid med särskild nåd.
Varje dags bekymmer vill han bära,
Han som heter både Kraft och Råd.
Morgondagens omsorg får jag spara,
Om än oviss syns min vandrings stig.
»Som din dag, så skall din kraft ock vara«,
Detta löfte gav han mig.

3. Hjälp mig då att vila tryggt och stilla
Blott vid dina löften, Herre kär,
Och ej trones dyra tröst förspilla,
Som i ordet mig förvarad är.
Hjälp mig, Herre, att vad helst mig händer,
Taga av din trogna fadershand
Blott en dag, ett ögonblick i sänder,
Tills jag nått det goda land.

Lina Sandell-Berg

366

1. Guds väg i dunkel ofta går,
Fördold, men underbar.
I havens djup vi se hans spår,
På stormens sky han far.

2. I outgrundlighetens schakt
Än gömd hans tanke är,
Men strålar fram en gång med makt
Som solen klar och skär.

3. Försagda helgon, fatten mod!
Ur moln, där åskor gå,
Skall snart hans rika kärleksflod
Välsignande er nå.

4. Tron icke ögats matta syn,
Tron det som tro blott ser:
Bakom en mulen himmels bryn
Guds fadersöga ler.

5. Blind otro kan blott vilse gå
Och klandra vad Gud gör.
Han själv vill lära oss förstå
De vägar han oss för.

W. Cowper. Övers. J. A. Eklund

377

1. Närmare, Gud, till dig,
Närmare dig!
Om det än blir ett kors,
Som lyfter mig,
Sjunger jag innerlig:
Närmare, Gud, till dig,
Närmare, Gud, till dig,
Närmare dig!

2. Döljer för pilgrim trött
Solen sitt sken,
Blir än min huvudgärd

Hårdaste sten,
Skall jag dock drömma mig
Närmare, Gud, till dig,
Närmare, Gud, till dig,
Närmare dig.

3. Där skall all nåd du gav
Stå för min syn
Såsom en stege, rest
Upp emot skyn.
Änglar där vinka mig
Närmare, Gud, till dig,
Närmare, Gud, till dig,
Närmare dig.

4. Vaknad, jag reser glad
Stenen så hård
Såsom mitt Betel upp,
Minnet till vård.
Natten ju förde mig
Närmare, Gud, till dig,
Närmare, Gud, till dig,
Närmare dig.

5. Sist, när jag ställa får
Uppåt min färd
Och ren till rygga är
Jordlivets värld,
Viskar det än i mig:
Närmare, Gud, till dig,
Närmare, Gud, till dig,
Närmare dig!

Sarah Adams. Övers. E. Linderholm

378

1. När ingen dager ögat skådar,
Ej sorgens natt vill taga slut,
När intet hopp en ljusning bådar
Och hjärtats tro vill slockna ut,
När ingen tänker på mitt väl,
Var finns ett fäste för min själ?

2. Du, Jesu, är den fasta borgen,
Min enda tröst, min frälsnings grund,
Min hjälp i tvivlet och i sorgen,
Min enda ro i stormig stund,
Min nådesbrunn, min hälsoflod,
Min Frälsare, min Konung god.

3. Du sorgsna själars vän den bäste,
Du enda tröst i plågans hus,
Du sanna sol på himlens fäste,
Bland ljus det enda klara ljus,
Du sanning utan svek och sken,
Guds Ord, Guds avbild skär och ren!

4. Ej bredden, längden, djupet, höjden
Jag av din kärlek mäta kan.
Du glädes med i änglafröjden,
När bättring gör en syndig man.
Din nåd från tid till tid består
Och mäktig genom världen går.

5. Hur djupt än mörkret här må vara,
Det gryr en morgon dock till sist,

Då du dig själv skall uppenbara,
Du livets ljus, o Jesu Krist.
Du leder genom nattlig värld
Till evig dag vår levnads färd.

E. M. Arndt. Övers. J. A. Eklund

380

1. Nu gläd dig, min ande, i Herran,
Upp, jubla, min själ, i din Gud.
Låt ängslan och sorg vika fjärran
På Guds, den Allsvåldiges, bud.
Väl andra må sucka och kvida,
Men dig som har Gud vid din sida,
Dig höves blott lovsångens ljud.

2. Som allting för intet han gav dig,
Så allting han ännu dig ger.
Den börda du bar tog han av dig,
Nu intet kan skada dig mer.
Så får du ej tveka och dröja.
Ditt huvud du dristigt må höja,
Och himmelen öppen du ser.

3. Ser ögat Guds himmel den klara,
Och bär du i hjärtat hans frid,
Då trygghet du har i all fara
Och mod för var stundande strid.
Ja, villigt ditt liv kan du mista,
Och glad kan du ge till det sista
Din kraft i din kallelses id.

4. När friden ett hjärta bevarar,
Stor rikedom får det och makt.
Det räknar ej längre och sparar,
Står ej om sitt eget på vakt.
Det frestaren bjuder att vika
Och källor att flöda så rika
I lidandets brännheta trakt.

5. Men såsom den jagade hinden,
Som ej äger rast eller ro,
Men räds för vart prassel av vinden
Och själv ej sin räddning kan tro,
Så värnlöst är människans sinne,
När icke på djupet därinne
Guds frid och hans salighet bo.

6. Vet, hela Guds frid du behöver,
Om hjärtat skall provet bestå,
Och hela Guds himmel däröver
Sitt skyddande valv måste slå.
Här duger ej dela och tveka.
Hur vågar ditt hjärta du neka
Att hela sin rikedom få?

7. Vi ängsliga gå och betryckta,
På vakt kring vårt nedgrävda pund.
Vi sitta med dörrarna lyckta,
En räddhågad lärjungarund,
Då Herren oss väntat att finna
Därute, där striderna brinna,
I manligt och troget förbund.

8. Som örnar med vingfjädrar unga
Att stiga mot himmelens höjd,
Som hjältar att mäktiga ljunga
Och sjunga om seger med fröjd:
Till sådana ting har oss alla
Vår väldige Gud velat kalla.
Med mindre han icke är nöjd.

9. Kom, himmelske Fader, var när mig:
All kraft utav dig är ett lån.
Om du icke lyfter och bär mig,
Var tager jag vingar ifrån?
Jag vet ju du aldrig kan svika,
Men att jag från dig ej må vika,
O Fader, sänd till mig din Son.

10. O Jesu, den frid, som vi alla
Begära, blott finnes hos dig.
I mörker vi famla och falla,
Så snart du ej lyser vår stig.
Min tro är en flämtande gnista,
Din segrade än i det sista.
O Herre, så tro du för mig.

11. Din Helige Ande du sände,
Som allt vad oss felar beskär,
Han styrke mig i mitt elände,
Han vise mig dig som du är.
I ångest, i vanmakt och smärta
Han säge mitt klentrogna hjärta,
Att, Herre, du än är mig när.

E. Billing

387

1. Vi skulle jag ej möta glad min plåga?
Hon är en ängel, sänd ifrån min Gud.
Vi skulle jag den gode Fadern fråga,
Varför han valde henne till sitt bud?

2. Som fågeln under moderns vingar vilar,
Intill hans bröst jag lutar mig i ro,
Och kommer döden än med tusen pilar,
Jag segrar dock, och segern är min tro.

3. Låt offret av min vilja dig behaga,
O du som djupet av mitt hjärta ser.
Jag vill av dig min kalk med kärlek taga,
Liksom du honom utav kärlek ger.

E. Sjöberg (»Vitalis«)

414

1. Ord av evighet,
Mästare, som vet
Att med Gud och mänskor tala
Och de stummas nöd hugsvala,
Lös med mäktig hand
Våra tungors band.

2. Bryt vår stolthets damm
Och låt brusa fram
All den oro, som oss jäktar,

Allt det kval, som tyst försmäktar;
Giv det form och ljud,
Bär det fram till Gud.

3. Och när Guds behag
Ger en solskensdag,
När ej längre plågan stinger,
Men av fröjd vårt hjärta springer
I befriat bröst,
Giv då glädjen röst.

4. Hjälp oss att ej kallt
Se och tåla allt,
Men när det blir brott att tiga,
Kom att våra läppar viga
Och gör rösten varm
Av din kärleks harm.

5. Helst dock låt oss få
Bjuda frid och nå,
Liksom du, igenom stängda
Dörrar in till de beträngda,
Giva dem din ro
Och din kraft till tro.

6. Du Guds starka Ord,
Skapa om vår jord.
Till ditt rikes tjänst bered oss,
Herre, gör ett under med oss:
Alla löftens Ja,
Säg ditt Effatá.

E. Liedgren

416

1. Verka, tills natten kommer,
Kallelsens verk är stort:
Hela livet behöves,
Dagarna svinna fort.
Tidigt i livets morgon
Sände dig Herren bud.
Dopets gåva förpliktar:
Livet helt åt Gud!

2. Verka, tills natten kommer.
Barndomens ljusa år,
Ungdomens drömuppfyllda,
Kämpande, rika vår,
Mannagärningens sommar,
Höstens och ålderns tid,
Livets dagsverkstimmar
Fyll med kostsam id.

3. Verka, tills natten kommer.
Du som gick tidigt ut,
Kastar du dina redskap,
Tror du ditt verk är slut?
Verket är icke färdigt
Ens när du hembud får.
Saligt ur natten dagas
Evigt gudstjänstår.

4. Verka, tills natten kommer,
Dröj i Guds verk och bed.
Vet: där du går i kallet,

Går din Herre med.
Dignar du under oket:
»Herre, min kraft är all«,
Han som gav värvet äger
Kraften för ditt kall.

5. Verka, ty natten kommer!
Dagen är alltid kort.
Kallets mått skall fyllas,
Spill ingen timme bort.
Verka, ty natten kommer,
Dagsverkets prövningstid,
Lönen för dagens möda:
Evig tjänst och frid.

SIRI DAHLQUIST efter A. L. COGHILL

432

1. I öster stiger solen opp
Och sprider guld på sky.
Hon stiger över bergets topp,
Bestrålar stad och by.

2. Hon kommer från den fagra kust,
Där paradiset låg.
Hon ger de gamla liv och lust
Och fröjdar barnens håg.

3. Hon hälsar oss ännu så skönt
Från Edens morgon klar,
Där livets träd stod evigt grönt,
Där livets källa var.

4. Hon hälsar oss från livets hem,
Där upp en stjärna rann,
Guds ljus, som över Betlehem
För österns vise brann.

5. Och stjärnorna, de buga sig,
När dagens sol går opp,
Den sol, som oförliknelig
Har bådat världens hopp.

6. Du solars sol från Betlehem,
Hav tack och lov och pris
För varje glimt från ljusets hem
Och från ditt paradis.

B. S. Ingemann. Övers. J. A. Eklund

447

1. Bliv kvar hos mig, se, dagens slut är när.
Bliv kvar, o Herre, snart är natten här.
Då allting annat sviker och bedrar,
Du ende trogne tröstare, bliv kvar.

2. Som drömmar fly, så ila våra år.
All jordens glädje likt en fläkt förgår.
Allt hastar hän mot sin förvandling snar.
Du är densamme, bliv du hos mig kvar.

3. Ej blott en blick, ett ord jag beder om.
Nej, som till Emmaus du fordom kom
Och sorgsna bröders tunga börda bar,
Kom, ej att gästa blott, bliv hos mig kvar.

4. Du ensam kan betvinga mörkrets hot
Och giva styrka att stå frestarn mot.
Var stund din närhet jag av nöden har;
I köld, i sol bliv, Herre, hos mig kvar.

5. Som späd jag lades i din kärleks famn
Och blev välsignad i ditt dyra namn.
Du mig ej lämnat, fast på villors stig
Jag ofta svek dig. O bliv kvar hos mig.

6. Ej fruktar jag, då du är när i nåd.
Då viker smärtan, aldrig fattas råd,
Av gravens fasa ej ett spår är kvar,
Och döden mist sin udd, när dig jag har.

7. Ditt kors skall skina för min blick, när sist
Jag somnar in, o Herre Jesu Krist.
Då viker natten, morgon bräcker klar.
I liv, i död bliv, Herre, hos mig kvar.

H. F. Lyte. Övers. O. Mannström

450

1. Somnar jag in med blicken fäst
På stjärnornas strålande skara,
Drömmer jag stundom min själ är gäst
Hos Gud i hans himlar klara.
Evige Gud, hos dig är bäst
För sorgsna själar att vara.

2. Milt är ditt öga och djupt dess sken,
Famnar i kärlek världen.
Trött är min själ; i din famn så len
Lyft den, o Gud, och bär den.
Lyft den till dig och söv den sen
Stilla till ro på färden.

3. Söv den i sömn på den färd, som går
Fram genom dödsrikets dalar,
Där det isande mörkret rår.
Du som vart kval hugsvalar,
Väck den sedan till ljuvlig vår
I dina ljusa salar.

J. Tegengren

453

1. Det ringer till vila, och veckan går ut,
Guds sabbat sig nalkar, och mödan har slut.
Tack, evige Fader, för hälsa och frid
Och nådenes gåvor i nödenes tid.

2. Förlåt mina brister och giv att alltmer
Din nåd jag förnimmer, din sanning jag ser.
Ack, öppna mig ögonen, Gud, för ditt ord,
Som bliver, då himlen förgås med vår jord.

3. Det ordet skall vara min tröst och mitt ljus.
I morgon det ljuder ännu i ditt hus.
Jag dit med de fromma så gärna då vill,
Och själen hon längtar och trängtar därtill.

4. Lär mig då besinna mitt eviga väl,
Upplys du mitt sinne, upplyft du min själ
Från levernets oro och sorg och besvär
Till dig och till det som evinnerligt är.

5. Det dröjer ej länge, så är det förbi
Med färden i världen och tingen däri.
Vad bleve då av mig, om, Herre, ej du
Mig vore barmhärtig och nådig ännu?

6. Ty vill jag till målet så vandra min stig,
Att synden ej skiljer mitt hjärta från dig.
Mitt salighetsverk så förena jag skall
Med trohet och flit i mitt jordiska kall.

7. Till detta beslut att ej glömma ditt bud
Välsigna min gudstjänst i morgon, o Gud.
När åter jag börjar min veckas besvär,
Ett steg jag då närmare himmelen är.

J. O. Wallin

460

1. Jag kan icke räkna dem alla,
De prov på Guds godhet jag rönt;
Likt morgonens droppar de falla
Och glimma likt dessa så skönt.
Jag kan icke räkna dem alla,
De prov på Guds godhet jag rönt.

2. Likt stjärnornas tallösa skara
De hava ej namn eller tal,
Men stråla likt dessa så klara
Jämväl i den mörkaste dal.
Likt stjärnornas tallösa skara
De hava ej namn eller tal.

3. Jag kan icke räkna dem alla,
Men ack, må jag tacka dess mer.
Guds kärleks bevis må jag kalla
De under av nåd han beter.
Jag kan icke räkna dem alla,
Men ack, må jag tacka dess mer.

LINA SANDELL-BERG

469

1. Nu kommer kväll med vilans bud,
Och bördan lägges av.
Nu vill jag tacka dig, min Gud,
För allt vad året gav:

2. För hus och hem och dagligt bröd,
För jordelivets id,
För tröst i nöd, för liv i död,
För himmelrikets frid.

3. Och gryr för mig en morgondag,
Så är den dagen din;
Så är din vilja all min lag,
Och all din kärlek min.

4. Så står jag här i Jesu namn.
Jag lever på ditt bud;
Jag går emot din öppna famn,
Min Fader och min Gud.

N. Beskow

475

1. I denna ljuva sommartid
Gå ut, min själ, och gläd dig vid
Den store Gudens gåvor.
Se, hur i prydning jorden står,
Se, hur för dig och mig hon får
Så underbara håvor.

2. Av rika löv är grenen full,
Och jorden täckt sin svarta mull
Med sköna gröna kläder.
De fagra blommors myckenhet
Med större prakt och härlighet
Än Salomos dig gläder.

3. Oss åkern bådar ymnig tid,
Och ung och gammal gläds därvid
Och bör Guds mildhet prisa,
Som vill i överflödigt mått
Oss människor så mycket gott
Var dag och stund bevisa.

4. Vi skulle jag allena då
I denna tid otacksam gå,
När allt sitt lov dig bringar?
O Gud, som äran hörer till,
Med lov till dig jag höja vill
I tron min andes vingar.

5. Ack, är det redan här så skönt,
Är det så härligt och så grönt
På denna ringa jorden,
Vad skall det då ej vara där
I härligheten, när jag är
En gång förklarad vorden!

6. Vad fröjd och ljus skall själen då
I Kristi lustgård njuta få,
När hon med änglatunga
Bland de utvaldas skara stor
Och tusende serafers kor
Halleluja får sjunga!

7. Ack, att jag redan stode där
Inför din tron, o Herre kär,
Och bure mina palmer!
Jag ville då på änglars vis
Instämma i ditt lov och pris
Med bättre fröjdepsalmer.

8. Låt, Jesu, mig uti ditt hägn,
Alltjämt av nådens milda regn
Bevattnad, stå i blomma.
Din kärleks sol upplive så
Min själ, att trones frukter må
Av hennes värme komma.

9. Låt Anden din mig bliva när,
Så att ett träd jag ständigt är,
Som goda frukter giver.
Förlän att jag, en planta grön,
En saronslilja, täck och skön,
Uti din vård förbliver.

10. Behåll mig till ditt paradis
Och låt mig på de trognas vis
I dina gårdar grönska.
Låt mig få tjäna dig allen,
I trohet sann, i kärlek ren,
Så vill jag mer ej önska.

P. Gerhardt.
Övers. C. O. Angeldorff.
Bearb. J. A. Eklund

476

1. En vänlig grönskas rika dräkt
Har smyckat dal och ängar.
Nu smeker vindens ljumma fläkt
De fagra örtesängar,
Och solens ljus
Och lundens sus
Och vågens sorl bland viden
Förkunna sommartiden.

2. Sin lycka och sin sommarro
De yra fåglar prisa:
Ur skogens snår, ur stilla bo
Framklingar deras visa.

En hymn går opp
Av fröjd och hopp
Från deras glada kväden,
Från blommorna och träden.

3. Men du, o Gud, som gör vår jord
Så skön i sommarns stunder,
Giv att jag aktar främst ditt ord
Och dina nådesunder.
Allt kött är hö,
Och blomstren dö,
Och tiden allt fördriver;
Blott Herrens ord förbliver.

4. Allt kött är hö. Allt flyktar här,
Och snart förvissna gräsen.
Hos dig allena, Herre, är
Ett oförgängligt väsen.
Min ande giv
Det nya liv,
Som aldrig skall förblomma,
Fast äng och fält stå tomma.

5. Då må förblekna sommarns glans
Och vissna allt fåfängligt;
Min vän är min och jag är hans,
Vårt band är oförgängligt.
I paradis
Han, huld och vis,
Mig sist skall omplantera,
Där intet vissnar mera.

C. D. af Wirsén

478

1. Fram skrider året i sin gång,
Nu gulna lund och lid.
Farväl med all din lust och sång,
Du korta sommartid.

2. Snart suckar vinterstormens röst:
Allt vissnar och förgår.
Men vissnar allt, jag vet en tröst,
Som under allt består.

3. Låt gulna varje blad på kvist,
Låt falna varje strå;
Guds rika nåd, det vet jag visst,
Den skiftar ej ändå.

4. Jag vet, var glädjen har sitt hem,
När jordens prakt förgår:
Ännu som förr från Betlehem
Ett livets bud mig når.

5. Jag vet ett träd så friskt och grönt,
När döden råder här:
På Golgata det blommar skönt,
Och evig frukt det bär.

6. Det liv, som fram ur graven går,
Skall aldrig mera dö.
Mig Kristus lovar evig vår
Trots död och vintersnö.

C. J. Boye. Övers. J. A. Eklund

480

1. Hur härligt vittna land och sjö
Ännu i frost och vintersnö,
O Gud, om dina under!
Förvissnad, öde, mörk och kall,
Är jorden dock din fotapall
Som i sin blomstrings stunder.

2. Hon ändat har sin arbetsdag,
Hon böjer sig för ditt behag
Och kläder av sin prydnad.
Nu vilar hon i sabbatsfrid
Och bidar nästa arbetstid
I tålamod och lydnad.

3. Ty du, barmhärtig år från år,
Bevarar för en nyfödd vår
Det frö, som drivan täcker.
Det lever i sin mörka grav;
Du lyfter snart dess täcke av,
Din sol det återväcker.

4. Ljus är din klädnad, Herre Gud:
I norrskensprakt och stjärneskrud
Din himmel skådar neder.
Dig bliver intet mörker när,
Du våra fötters lykta är,
Som oss i natten leder.

5. Upplys oss, Herre, med ditt ord,
Att vi på denna mörka jord
Ifrån din väg ej vike.

Och för oss sist i Kristi tro
Från dödens skugga, där vi bo,
Till ljuset i ditt rike.

Z. Topelius

492

1. Bevara, Gud, vårt fosterland,
Håll över det din starkhets hand
Och var dess hägn i strid som frid,
I sorgens som i glädjens tid.

2. Här se vi vad oss mest är värt,
Allt vad vi skatta dyrt och kärt;
Ej fjärran finns en bygd, ej när,
Som är för oss vad denna är.

3. Här hava våra fäder bott,
Arbetat, kämpat, hoppats, trott;
Här även vi vår boning fått
Med samma liv och samma lott.

4. Här skola våra barn också
En gång på våra stigar gå,
Ha det vi haft, se det vi sett
Och be till Herren, som vi bett.

5. Gud, skydda detta kära land,
Från sjö till sjö, från strand till strand.
Sänk över det din milda vård,
Som sommardagg på rosengård.

6. Välsigna varje trofast själ,
Som önskar det av hjärtat väl,
Men slå vart ondskans uppsåt ned,
Som vill dess fall och stör dess fred.

7. Låt det få bli och vara ditt,
Befolkat, tryggat, glatt och fritt,
På kärlek bördigt som på råd
Och uppfyllt av din Andes nåd.

8. Du hulpit det ur mörker opp
Liksom en blomma ur sin knopp;
Så låt det ock till tidens slut
Uti ditt ljus få vecklas ut.

9. Det ljuset är ditt helga ord,
En sol för himmel och för jord.
Giv att det klart här lysa må
Och aldrig mer ifrån oss gå.

J. L. Runeberg

513

1. Tryggare kan ingen vara
Än Guds lilla barnaskara,
Stjärnan ej på himlafästet,
Fågeln ej i kända nästet.

2. Herren sina trogna vårdar
Uti Sions helga gårdar;

Över dem han sig förbarmar,
Bär dem uppå fadersarmar.

3. Ingen nöd och ingen lycka
Skall utur hans hand dem rycka.
Han, vår vän för andra vänner,
Sina barns bekymmer känner.

4. Gläd dig då, du lilla skara:
Jakobs Gud skall dig bevara.
För hans vilja måste alla
Fiender till jorden falla.

5. Vad han tar och vad han giver,
Samme Fader han dock bliver,
Och hans mål är blott det ena:
Barnets sanna väl allena.

LINA SANDELL-BERG

517

1. Gläns över sjö och strand,
Stjärna ur fjärran,
Du som i Österland
Tändes av Herran.
Stjärnan från Betlehem
Leder ej bort, men hem.
Barnen och herdarna
Följa dig gärna,
Strålande stjärna,
Strålande stjärna.

2. Natt över Judaland,
Natt över Sion.
Borta vid västerrand
Slocknar Orion.
Herden, som sover trött,
Barnet, som slumrar sött,
Vakna vid underbar
Korus av röster,
Skåda en härligt klar
Stjärna i öster;

3. Gånga från lamm och hem,
Sökande Eden.
Stjärnan från Betlehem
Visar dem leden
Fram genom hindrande
Jordiska fängsel
Hän till det glindrande
Lustgårdens stängsel.
Hän till det glindrande
Lustgårdens stängsel.

4. Armar där sträckas dem,
Läppar där viska,
Viska och räckas dem,
Ljuva och friska:
Stjärnan från Betlehem
Leder ej bort, men hem.
Barnen och herdarna
Följa dig gärna,
Strålande stjärna,
Strålande stjärna.

V. Rydberg

518

1. Härlig är Guds himmel blå.
Det är skönt att se uppå,
Hur de gyllne stjärnor blinka
Och med stilla skimmer vinka
Oss från jorden upp till Gud,
Oss från jorden upp till Gud.

2. Det var mitt i julenatt,
Andra stjärnor lyste matt,
Men med ens på himlens båge
Tände en sin klara låge
Som en sol bland stjärnor små,
Som en sol bland stjärnor små.

3. Denna stjärna, ljus och blid,
Som går upp i midnattstid,
Bådar, att i Juda rike
Föds en konung utan like.
Så var sagt från forna dar,
Så var sagt från forna dar.

4. Vise män av Österland
Drogo genom öknens sand
Att den Kungen känna lära,
Att den Kungen offer bära,
Som var född i samma stund,
Som var född i samma stund.

5. Så han fanns i Davids hem,
I det lilla Betlehem.
Ingen prakt var där att finna,
Men där satt en fattig kvinna
Med ett nyfött barn i famn,
Med ett nyfött barn i famn.

6. Stjärnan troget följde de,
Tills de fingo Kristus se.
Ock för oss går upp en stjärna;
Om vi henne följa gärna,
Komma vi till Jesus Krist,
Komma vi till Jesus Krist.

7. Denna stjärna, mild och ljus,
Strålar fram i Herrens hus.
Det är Herrens ord det klara,
Som han låtit uppenbara
Att oss lysa på vår väg,
Att oss lysa på vår väg.

8. Ständigt före oss hon går,
Må vi följa hennes spår.
Upp till himlen hon oss leder
Där i fröjd vi falla neder
För vår Herre Jesus Krist,
För vår Herre Jesus Krist.

N. F. S. Grundtvig. Övers. S. Cavallin

527

1. O du som ser, o du som vet
Vart stackars väsens hemlighet,
Som också vet, långt mer än jag,
Mitt väsens natt och dag,
Tag allt jag äger i din hand,
Bränn slagget med din renhets brand
Och låt mig leva i ditt land,
Min Fader och min Gud.

2. Om än den väg, som för till dig,
Är smärtornas och dödens stig,
Så lär mig vilja, Gud, ändå
Den tunga vägen gå.
Den gång du viskade ditt: Bliv,
Du ville mening i mitt liv.
Din mening i mitt väsen skriv,
Min Fader och min Gud.

JEANNA OTERDAHL

532

1. Mästare, alla söka dig,
Uppenbart eller förteget:
Gamla, som tryggt gå trampad stig,
Unga, som dröja på steget.
Känd eller okänd väg vi gå
Tidigt och sent till dig ändå,
Trötta på allt vårt eget.

2. Läkare, du som bäst förstår
Vad för vår läkedom kräves,
Hela vårt släktes öppna sår,
Låt oss ej blöda förgäves.
Herre, är allt dig underlagt,
Säg blott ett ord, ett ord med makt,
Bjud, och vår krankhet häves.

3. Mästare, du som vet, hur tungt
Tvivlet kan trycka och tära,
Möt det som fordom, fast och lugnt,
Borgesman själv för din lära.
Klarna skall livets mål och grund,
Om endast du en salig stund
Kommer oss mänskligt nära.

4. Herre, du hör vad hjärtat ber,
Även när läpparna häda.
Högvisa män du sett och ser
Hemligt din tröskel beträda.
Kraft, som vart band i vanvett bräckt,
Måste i ödmjuk tjänardräkt,
Tämd av din röst, sig kläda.

5. Flockvis vi ryckas hit och dit,
Om du ej ensam får råda.
Sinnenas uppror, viljans split
Nesa och nederlag båda.
Härlige, höge Hövitsman,
Samla oss du och för oss an,
Låt oss din seger skåda.

6. Konung, vi ville gärna tro
Vad om ditt rike förtäljes.
Aldrig vårt hjärta finner ro,
Förrän därinne det dväljes.
Därför vi alla söka dig.
Själarnas Herde, sök du mig,
Aldrig jag når dig eljes.

E. Liedgren

534

1. När stormens lurar skalla
Kring bleka fält och land
Och dystra vågor svalla
Mot öde skär och strand,
När dödens lie blänker
I sommarblomstrens lid,
Jag mänskans lott betänker
Och hennes bråda tid.

2. Hör, allt omkring mig ropar:
Förgängelse och död!
Och mörkrets här sig hopar
Kring dagerns sista glöd.
O Gud, mig kläd med styrka
För Andens höga strid:
Nu samlar sig din kyrka
Till Mikaelitid.

3. Och himlens skyar jaga
Mer hett och brått varann.
Sig härar sammandraga

Kring himlens hövitsman.
Upp, Kristi stridsmän, vaken!
Guds kyrka, redo stå!
Nu Mikael mot draken
Till väldig strid skall gå.

4. Se ljusets kämpaskara!
Ej fruktan den betar.
Hur vapnen glänsa klara,
Hör segerglad fanfar!
Igenom mörkrets länder
Och heta striders bad
Den hoppets blickar sänder
Emot Guds gyllne stad.

5. Och falnar sista glöden
Av solens eld en gång,
Skall mörkrets här och döden
Ej sjunga segersång.
Från fjärran stammar glansen
I Kristi stridsmäns drag:
De skymta segerkransen
Och alla helgons dag.

S. Rönnegård

538

1. Skymningstimmen sakta nalkas,
Solen sig i havet sänker,
Dagens kvalm och hetta svalkas
I den dagg, som kvällen skänker.

Dämpad är den höga färgen,
Dämpat är det hårda bruset,
Framför oss på helga bergen
Skimrar mot oss fadershuset.

2. Bortom tidens dunkla vågor
Fläkta fridens vindar stilla.
Där är svar på alla frågor,
Inga tvivel där förvilla.
Dem som där i ljuset vandra
I sitt rådslut Gud inviger.
Från en klarhet till den andra
Där den frie anden stiger.

3. Ljuvlig är Guds helgons vila,
Deras ro i himlafriden.
Stunderna för dem ej ila
Orofyllda som i tiden.
Evigt skola där de tjäna,
Alltmer bliva Kristus like.
Salig den Gud täcks förläna
Detta liv i himlens rike!

A. F. Runstedt

572

1. Lär mig, du skog, att vissna glad
En gång som höstens gula blad:
En bättre vår snart blommar,
Då härligt grönt mitt träd skall stå
Och sina djupa rötter slå
I evighetens sommar.

2. Lär mig, du fåglars glada tåg,
Att draga hän med fröjdfull håg
Mot obekanta stränder.
När allt är vinter här och is,
Jag till ett evigt paradis
Från köld och töcken länder.

3. Lär mig, du fjäril, vingad, lätt,
Vad Herren ock åt mig berett,
Där du mot höjd dig svingar.
I går dig puppan inneslöt,
I dag du glad ditt fängsel bröt:
Min själ skall ock få vingar.

4. O Jesu Krist, som ur din grav
Stod upp med evigt liv och gav
Det ut åt världen vida,
Giv mig ditt liv, att även jag
Må efter bitter långfredag
Min påskdagsmorgon bida.

A. G. Oehlenschläger.
Övers. Emilia Ahnfelt-Laurin,
H. F. Lundberg. Bearb. (1920)

576

1. Det finns ett land, där helgons här
I evig hugnad bor,
Där oförgänglig dagen är
Och glädjen ren och stor.

2. Där växa i en evig vår
De blommor, som ej dö.
Men mellan oss och landet går
Den mörka dödens sjö.

3. Som Israel vid floden såg
En glimt av löftets land,
Vi skymta bortom dunkel våg
En aning av en strand.

4. Alltjämt försagda bäva vi
För stormig, oviss färd
Och frukta dödens tyranni
På väg till okänd värld.

5. Men Gud vår bävan lugna vill
Och skingra tvivlens ve.
Det Kanaan vi längta till
Vårt öga klart skall se;

6. Ty från det berg, där Moses stod,
Vi se den andra strand.
Då skrämmer oss ej dödens flod
På färd till livets land.

I. Watts. Övers. J. A. Eklund.
Bearb. E. Åkesson

578

1. Hemlandstoner mäktigt ljuda.
Nu vid slutet av min färd
Ökenvandraren de bjuda
Till en paradisisk värld.
Nu min Fader mig täcks kalla
Till det salighetens hus,
Där han dem församlar alla,
Som anammat nådens ljus.

2. Han som mörkrets välde krossat
Och mig köpt med ångst och död,
Han som nådigt mig förlossat
Från all synd och avgrundsnöd,
Han vars blod för mig har runnit,
Och som blivit mig så kär,
Nu, när jag till gränsen hunnit,
Mig oändlig fröjd beskär.

3. Snart min oros tid är gången,
Snart jag hör ett fridens bud,
Snart jag lyssna får till sången,
Frälsta själars segerljud.
Anden når sin sabbatsvila;
Sakta löst från stoftets band,
Uppåt, uppåt får han ila
Till de frias fröjdeland.

4. Snart ibland de helga släkten,
Vilka stå i ljusets famn,
Skall ock jag, i vita dräkten,

Prisa Guds och Lammets namn.
Snart förlossad ingå får jag
I de saliggjordas hem,
Snart i dina portar står jag,
Strålande Jerusalem.

C. A. Torén

594

1. Tänk när en gång det töcken har försvunnit,
Som över detta livet breder sig,
När evighetens sköna dag upprunnit
Och himmelskt solljus flödar på min stig!

2. Tänk när en gång vart varför blir besvarat,
Var gåta löst, som här jag grubblat på,
När allting blir av Herren själv förklarat,
Tänk när jag Herrens väg skall fullt förstå!

3. Tänk när en gång är stillad varje smärta,
Vart sår är läkt, var längtan nått sin hamn,
När varje tår avtorkats vid Guds hjärta
Och varje snyftning tystnat i hans famn!

4. Tänk när en gång med obeslöjat öga
Jag honom ser som här jag trodde på!
Tänk när jag träder i hans boning höga
Och får med lov inför hans anlet stå!

5. Tänk när en gång jag utan synd skall vara,
Var tanke ren, var gärning utan brist,

När brusten är för alltid varje snara
Och varje frestelse sin kraft har mist!

6. Tänk när en gång vart band, som här mig enat
Med människor i ändlighetens land,
I himlens värld blir genomlyst och renat
Och knytes fast av Herrens egen hand!

7. Tänk när en gång i himlens gyllne salar
Med vännen kär, som jag på jorden vann,
I evig frid om evigt liv jag talar
Och om det liv, som likt en dröm försvann!

8. O ljuva tanke, sjung du i mitt hjärta,
Var gång mig vägen synes tung och lång.
Gjut din hugsvalan i var bitter smärta
Och bär mig hemåt, hulda hemfärdssång.

W. A. Wexels. Övers. Elin Silén

XVIII

1. Snabbt jagar stormen våra år
Som skyar över hav.
Knappt tändes, år, din blida vår,
Så bleknar glansen av.
Din sommarblomstring är sin kos,
Hav tack för vad du gav,
Om ock du endast gav en ros
Att lägga på en grav.

2. Du makt för vind och skyar,
Du makt för liv och år,
Som ständigt allt förnyar
Och allt i spillror slår,
Med öden och med timmar
I julens aftonbrand
Du står, och sädet glimmar
I såningsmannens hand.

3. Giv psaltare och lyra,
Då mödan görs oss lång.
Betag oss ej den dyra,
Den ljuva lust till sång.
Låt klinga våra dagar
Som vind i gröna hagar,
Som hav i böljegång.

4. Giv oss en härd att njuta vid
Av vårt beskärda bröd.
Giv oss ett bröst att luta vid,
När glädjen vänds i nöd.
Giv oss en tro att sluta vid,
Tryggt i den mörka död.

E. A. Karlfeldt

Kommentarer och ordförklaringar

Våra tre äldsta officiella psalmböcker intar var och en för sig en rangplats i kyrko- och litteraturhistorien. Om den äldsta från 1695 har man sagt att den med sina (fram till 1819) 250 upplagor och 1 500 000 exemplar blev tidevarvets verkliga folkbok, om den wallinska från 1819 att den även i ett internationellt perspektiv torde ha få medtävlare, och om 1937 års psalmbok att den pietetsfullt vårdade och samtidigt vidgade och berikade vår psalmskatt med både nya översättningar och nyskrivna psalmer. Föreliggande urval inleds med en psalm av Olaus Petri och avslutas med en nyårspsalm av Erik Axel Karlfeldt: den svenska psalmen spänner över sekler och utgör en rik andlig och litterär tradition.

Flera samverkande faktorer låg bakom tillkomsten av 1695 års psalmbok. Tanken på en officiell och för hela riket gällande psalmbok ingick i den karolinska tidens enhetssträvande reformarbete i vars anda också kyrkolagen 1686, katekesen 1689 och kyrkohandboken 1693 tillkom. En ny rikspsalmbok betraktades dessutom som ett viktigt medel i försvenskningen av de erövrade dansk-norska delarna av landet.

På psalmboksområdet rådde vid denna tid stor förvirring. Den så kallade »Uppsalapsalmboken« från 1645 hade genom att anbefallas i 1686 års kyrkolag givits en särställning. Men samtidigt var en mängd olika psalmböcker i omlopp och boktryckarnas självsvåldiga ändringar och ständiga tillägg av nya psalmer gjorde situationen ohållbar.

Genom framför allt tyskt inflytande hade den estetiska medvetenheten höjts under 1600-talets gång och detta kom också psalmdiktningen till del. Den nya psalmboken blev en angelägenhet för hela den svenska vitterheten. Det var också en eldsjäl som tog ledningen i arbetet: Jesper Swedberg. Redan i

april 1693 var texten klar och året därpå färdig att tryckas. Den swedbergska psalmboken möttes dock genast av hård och högröstad kritik från de ortodoxas håll, vilket fick till följd att den drogs in. Efter en omfattande revision (ett 70-tal psalmer utmönstrades och flera av de kvarvarande bearbetades) stadfästes den nya psalmboken i december 1695. Den första upplagan trycktes 1696, koralboken 1697, och 1698 infördes den nya psalmboken i gudstjänsten.

Snart framstod 1695 års psalmbok som poetiskt bristfällig, språkligt svårbegriplig och i upplysningens och lekmannakretsarnas tidevarv även teologiskt antikverad. När Samuel Ödmann vid 1700-talets slut svepande konstaterade att den gällande psalmboken innehöll minst 300 psalmer som inte varit i bruk vid någon offentlig gudstjänst under de senaste femtio åren hade – talande nog – redan två nya psalmboksförslag hunnit framläggas. Varken 1765–67 års provpsalmbok (»den celsiska« efter Olof Celsius) eller psalmboksförslaget av år 1793 (den »troilska psalmboken« efter Uno von Troil) kom dock att antas.

Med statsvälvningen 1809 öppnade sig nya möjligheter att förverkliga de efterlängtade reformerna av de kyrkliga böckerna. Ärkebiskop Jacob Axelsson Lindblom var en energisk reformivrare, men hans förhoppning om en omedelbar lösning av psalmboksfrågan visade sig dock vara väl optimistisk. Pastoralutskottets förslag 1809 fick ett i övervägande grad negativt mottagande, vilket resulterade i att en kommitté tillsattes med uppgift att se över förslaget. I den år 1811 tillsatta psalmbokskommittén ingick sex ledamöter av Svenska Akademien, varibland Johan Olof Wallin, en av dem som hårt kritiserat 1809 års förslag.

Kommittén presenterade fyra olika förslag. Det första från 1812 var dock endast en ytligt bearbetad version av pastoralutskottets förslag från 1809. I november 1814 kom »Förslag till

förbättrade Kyrkosånger«. Det är det sista förslaget som söker bevara den gamla psalmbokens (1695) disposition, rubriker och antal psalmer (413). Trots ett på det hela taget välvilligt mottagande var Wallin övertygad om nödvändigheten av ett nytt förslag med en ny uppställning av psalmerna. Det blev Wallin själv som, med bistånd av sin främste medarbetare Johan Åström, utarbetade ett nytt psalmboksförslag, vilket närmast efter tyskt mönster ordnade de nu 500 psalmerna i två kateketiskt grundade huvuddelar: trosläran och det kristna livet. Wallins prisade psalmboksförslag utgjorde grunden för 1819 års psalmbok.

Det begynnande 1800-talet var en tid som såg intresset för den religiösa poesin tillta och fördjupas och som såg en rad framstående skalder engagerade i psalmdiktningen. Men det var särskilt ett namn som kom att förknippas med 1819 års psalmbok: Johan Olof Wallin. Med hänsyn till hans insatser i psalmbokskommittén 1811–1819 liksom till hans egen stora psalmproduktion har beteckningen »den wallinska psalmboken« fullt fog för sig.

Förslagen och tilläggen som ledde fram till 1937 års psalmbok blev många. Det sena 1800-talets kritik mot den wallinska psalmboken gällde i första hand teologiska frågor; med den evangeliskt-lutherska läran om frälsning genom nåden allena som rättesnöre befanns många psalmer i 1819 års psalmbok inte hålla måttet. I förening med ett tilltagande behov av nya psalmer – särskilt missionspsalmer – ledde detta till att frågan om en psalmboksrevision väcktes vid kyrkomötet 1868. Först 1883 tillsattes en psalmbokskommitté som sex år senare offentliggjorde »Förslag till reviderad psalmbok för Svenska kyrkan«, vilket därefter i omarbetat skick presenterades 1896. Dessa båda psalmboksförslag väckte inget bifall och revisionsarbetet avstannade. Däremot utkom under 1900-talets första decennium en mängd privata psalmboksförslag – av bl.a. Svante

Alin, Edvard Evers, Johannes Johansson och Paul Nilsson – som fick betydelse för det fortsatta psalmboksarbetet.

1908 tillsattes en ny psalmbokskommitté och revisionen av 1819 års psalmbok gick in i en ny fas som efter ett flertal förslag (1911, 1914, 1917, 1920) resulterade i »Nya psalmer«, som enligt kungörelse 1921 fick användas tillsammans med den då ännu gällande wallinska psalmboken. Först 1934 kom ett nytt psalmboksförslag. Det utgick närmast från 1920 års förslag och hade färdigställts av J. A. Eklund. Med sina 741 psalmer ansågs det eklundska förslaget väl omfångsrikt och en granskningsnämnd tillsattes med uppdrag att se över och avsluta arbetet. Resultatet presenterades den 29 februari 1936 (»februariförslaget«), men ännu en översyn ansågs nödvändig och den 23 september 1936 (»septemberförslaget«) antogs det nya förslaget av kyrkomötet. Efter en sista redigering av materialet stadfästes den nya psalmboken i november 1937 (koralbok kom 1939).

*

De i föreliggande volym utvalda psalmerna kommer utan undantag från våra tre äldsta officiella och stadfästa psalmböcker: 1695, 1819, 1937. Psalmerna har fått behålla de nummer som de har i sina respektive psalmböcker (och de återfinns med fet siffra i nummer- och bearbetningstabellen »De utvalda psalmernas nummer i Den svenska psalmboken 1695–1986« [s. 411–418]). 1695 års psalmtexter är hämtade från den år 1697 i Stockholm tryckta psalmboken, i vilken också koralerna ingår och som kom i faksimiltryck 1985. Stavningen har moderniserats, medan ordformer, särskrivning av sammansättningar, interpunktion och bruk av versaler (med undantag av dubbelversaler som *HErran*) inte har ändrats. Psalmerna från 1819 års psalmbok är citerade efter den så kallade normalupplagan, det vill säga den av Anders Gadelius i Stockholm tryckta fraktu-

rupplagan. Den moderniserade stavningen följer texten i *Den svenska psalmboken* och *Nya psalmer* 1921 (tr. Uppsala 1922). Dock har ordformer, särskrivning av sammansättningar och interpunktion bibehållits i överensstämmelse med normalupplagan från 1819. Urvalet av psalmtexter från 1937 års psalmbok är hämtat från *Den svenska psalmboken. Av konungen gillad och stadfäst 1937* (normalupplagan), tr. Uppsala 1938.

Kommentarerna ger upplysningar om författarattribution, de enskilda psalmtexternas väg fram till respektive officiell psalmbok och vid behov om den psalmhistoriska bakgrunden. I vissa fall kommenteras dessutom formmässiga och teologiska aspekter av psalmtexten. Till detta kommer ordförklaringar, sakupplysningar samt bibelhänvisningar. Ett och samma ord förklaras endast en gång per psalm, men förklaringen upprepas för varje ny psalm där ordet förekommer. I stället för upprepning av enstaka mer omfångsrika sakupplysningar görs en hänvisning till den psalmkommentar där upplysningen första gången gavs.

I kommentarerna utnyttjade förkortningar:

PsB 1695	Den svenska psalmboken. Med de stycker som där till höra [...]. Uppå Kongl. Maj:ts Nådigste befallning, År MDCXCV översedd och nödtorfteligen förbättrad, och År 1697 i Stockholm av trycket utgången.
PsBF 1814	Förslag till förbättrade Kyrko-Sånger. Till Kongl. Maj:t i underdånighet uppgivit av den för detta ändamål förordnade kommitté, 1814.
PsBF 1816	Förslag till Svensk Psalmbok, utgivit av J.O. Wallin, 1816.
PsB 1819	Den svenska psalmboken. Av Konungen gillad och stadfästad år 1819. (Normalupplagan, tryckt hos A. Gadelius, Stockholm.)
PsBF 1889	Förslag till reviderad psalmbok för svenska kyrkan av psalmbokskommittén, fullbordat 1889.

PsBF 1896 Förslag till reviderad psalmbok för svenska kyrkan av psalmbokskommittén, fullbordat 1896.

PsBF 1902 Förslag till reviderad psalmbok av Edvard Evers, fullbordat år 1902.

PsBT 1906 Tillägg till 1819 års psalmbok. Förslag med statsbidrag utgivet år 1906 av Edvard Evers.

PsBF 1911 Förslag till reviderad psalmbok för svenska kyrkan. På Kungl. Maj:ts nådiga uppdrag utgivet av J. A. Eklund, A. F. Runstedt och E. N. Söderberg, 1911.

PsBF 1914 Förslag till psalmbok för svenska kyrkan. På grundvalen av 1911 års förslag enl. Kungl. Maj:ts nådiga uppdrag utgivet av J. A. Eklund, A. F. Runstedt och E. N. Söderberg, 1914.

PsBF 1917 Förslag till psalmbok för svenska kyrkan. På Kungl. Maj:ts nådiga uppdrag utgivet av den 1915 i ärendet tillsatta nämnden, 1917.

PsBF 1920 Förslag till psalmbok för svenska kyrkan. Översedd och tillökad upplaga av 1819 års psalmbok. På Kungl. Maj:ts nådiga uppdrag utgivet av Gottfrid Billing, J. A. Eklund och E. N. Söderberg, 1920.

PsBT 1920 Tillägg till den svenska psalmboken av år 1819. Förslag på Kungl. Maj:ts nådiga uppdrag utgivet av den år 1919 i ärendet tillsatta kommittén, 1920.

PsBF 1934 Förslag till psalmbok för svenska kyrkan av J. A. Eklund, 1934.

PsBF 1936 (feb.) Förslag till psalmbok för svenska kyrkan, avgivet av inom ecklesiastikdepartementet tillkallade sakkunniga, 1936. (»Februariförslaget«.)

PsBF 1936 (sept.) Psalmbok för svenska kyrkan. Förslaget avgivet den 29 februari 1936 överarbetat av inom ecklesiastikdepartementet sakkunniga, 1936. (»Septemberförslaget«.)

PsB 1937 Den svenska psalmboken. Av Konungen gillad och stadfäst år 1937. (Normalupplagan tr. i Uppsala 1938.)

PsB 1986 Den svenska psalmboken. Antagen av 1986 års kyrkomöte, 1986.

I kommentarerna anförd litteratur:

Arvastson, Allan, *Den svenska psalmen*, Lund 1963.
Beckman, Johan Wilhelm, *Den Nya Svenska Psalmboken framställd uti Försök till svensk Psalmhistoria*, Stockholm 1845–1872 (omtr. 1883).
Belfrage, Esbjörn, *1600-talspsalm. Litteraturhistoriska studier*, Lund 1968.
Blückert, Kjell, *The Church as Nation. A Study in ecclesiology and nationhood*. [Europäische Hochschulschriften. Reihe XXIII. Theologie, 697], Frankfurt am Main 2000.
Estborn, Sigfrid, *Evangeliska svenska bönböcker under reformationstidevarvet. Med en inledande översikt över medeltidens evangeliska tyska bönelitteratur*, Lund 1929.
Fehrman, Carl, *Diktaren och döden. Dödsbild och förgängelsetanke i litteraturen från antiken till 1700-talet*, Stockholm 1952.
Fehrman, Carl, *Liemannen, Thanatos och dödens ängel. Studier i 1700- och 1800-talens litterära ikonologi*. [Skrifter utg. av Vetenskaps-Societeten i Lund 53], Lund 1957.
Ingebrand, Sven, *Swenske songer 1536. Vår första bevarade evangeliska psalmbok*. [Uppsala Studies in Faiths and Ideologies 7], Uppsala 1998.
Liedgren, Emil, *Vox angelica. Hymnologiska skisser och studier*, Stockholm 1917.
Liedgren, Emil, »En psalmist från Vasatiden och två gamla svenska originalpsalmer«, *Vår Lösen* (12) 1921, s. 217–221.
Liedgren, Emil, *Svensk psalm och andlig visa. Olaus Petri-föreläsningar i Uppsala mars 1924*, Stockholm 1926.
Liedgren, Emil, »Natanael Beskows andliga sånger och psalmer«, i *Djursholms kapell femtio år*, Stockholm 1948, s. 28–49.
Lucidor [Lars Johanson], *Samlade dikter*, utg. av Fredrik Sandwall. [Svenska författare utg. av Svenska Vitterhetssamfundet 4], del 2 [Kommentarer], Stockholm 1930.
Lundström, Gösta, *Frans Michael Franzén. Liv och diktning under Kumlatiden*, Göteborg 1947.
Lövgren, Oscar, *Psalm- och sånglexikon*, Stockholm 1964.
Möller, Håkan, *Den wallinska psalmen*. [Bibliotheca Theologiae Practicae. Kyrkovetenskapliga studier 56], Stockholm 1997.
Odenvik, Nathan, *Lars Linderot, »Stormklockan i Helgedomen«*, Stockholm 1958.

Runeberg, Johan Ludvig, *Samlade skrifter*, under redaktion av Olov Ahlbäck och Gunnar Tideström. [Svenska författare utg. av Svenska Vitterhetssamfundet 16], del 13:1 [Kommentar till psalmerna av Sixten Belfrage], Lund 1964.
Selander, Inger, *»O hur saligt att få vandra«. Motiv och symboler i den frikyrkliga sången*, Stockholm 1980.
Wright, Thomas, *Augustus M. Toplady and Contemporary Hymn-Writers*, London 1911.
Åkesson, Elof, »Det sökande hjärtats psalm«, i *Psalm och sång. Studier tillägnade Emil Liedgren den 21 februari 1959*, Lund 1959, s. 331–347.

1695 ÅRS PSALMBOK

3 *Nr 2*

Olaus Petri (1493–1552). Psalmen finns med redan i »Några gudeliga visor […]«, som utkom 1530, liksom i den betydligt omfångsrikare »Svenske sånger eller visor […]« (1536). Psalmen är den andra av de tre inledande budordspsalmerna i PsB 1695. Luther skrev två budordspsalmer, en kortare med fem strofer och en längre med tolv. De två andra budordspsalmerna i PsB 1695 är översättningar och bearbetningar av Luthers längre psalm. Denna korta och komprimerade budordspsalm har på goda grunder tillskrivits Olaus Petri. Vad som bl.a. talar för attribueringen är, enligt Sven Ingebrand (1998), den sista strofen som ger klara teologiska signaler: budorden skall fungera som levnadsregler (»som lära oss Guds vilja«) och när Gud ger sin »Anda« blir budorden uppfyllda. Den sista strofen är en sammanfattning, och inledningen tar en och en halv strof i anspråk. På två och en halv strof behandlas de tio budorden (jfr 2 Mos. 20:1–17 och 5 Mos. 5:6–21).

min Bud: 'mina Bud'.

skär: 'oskuldsfull', 'ren'. Versradens *skär och ren* är ett s.k. synonymt ordpar.

Mino namne: 'Mitt namn'.

gör vördning med: 'vörda'.

tyg: 'vittnesbörd'.

4 *Nr 16*

Haquin Spegel (1645–1714). Nattvardspsalm. Texten ingår i det handskrivna manuskript som Spegel författade i början av 1680-talet då han var superintendent på Gotland. Volymen omfattar dels en handskrift med vanliga psalmer av Spegel själv och andra författare, dels Spegels psaltarparafraser (till antalet 101). Denna handskriftsvolym, som brukar kallas »Spegels Psaltare«, förvaras i Linköping (T 220). Psalmen trycktes första gången i ett av kungl. boktryckaren Henrik Keyser utgivet »Manuale« (1686; närmast ett slags utökad psalmbok), i vilket Spegel fick 21 nya psalmer införda under rubriken »Till-Ökning Utav Åtskillige Andelige Psalmer, Skrevne av Hq. Sp. […]«. Dessa psalmer, som Spegel författade under sina vistelser på Gotland under första hälften av 1680-talet, var också tänkta att ingå i försvenskningsarbetet på Gotland, som genom freden i Brömsebro 1645 hade övergått från Danmark till Sverige. Spegel lät sprida psalmerna bland gotlänningarna för att med sångens hjälp verka för det svenska språket. Att anknyta till bekanta melodier och texter var ett tacksamt tillvägagångssätt och Spegels gotländska psalmdiktning vittnar enligt Esbjörn Belfrage (1968) om inflytande från dansk psalmdiktning, något som gäller även för denna nattvardspsalm.

Avplanat […] blod […] handskrift […] stod: Se Kol. 2:14. Under antiken korsades en skuldsedel med den grekiska, korsformade bokstaven X, tillika första bokstaven i det grekiska ordet för *Kristus*.

Avplanat: 'Utplånat', 'Borttagit'.

väsentlig: 'verkliga', 'egentliga'.

ju visserlig: 'i sanning'.

5 *näst:* 'närmast'.

misskund: 'förbarmande'.

6 *Nr 56*

Martin Luther (1483–1546). »Eine feste Burg ist unser Gott« är Luthers mest omskrivna psalm. Det råder delade meningar om tidpunkten för tillkomst och första tryck, men slutet av 1520-talet är en i båda avseendena godtagbar datering.

Luther har utgått från Psalt. 46 men förhåller sig mycket fritt till förlagan. Det har i allmänhet antagits att Olaus Petri översatte psalmen, som finns med i »Svenske sånger« (1536), men somliga detaljer, såsom utelämnandet av hänvisningarna till gudsordet i den tyska psalmens två sista strofer, har gett anledning till ett berättigat tvivel om det riktiga i detta. Den svenska texten följer tämligen nära Luthers text men lyckas ändå inte riktigt förmedla den starka tros- och segervissheten. J. O. Wallin förde med sin tolkning (PsB 1819:124), som delvis är inspirerad av P. A. Sondéns övers., texten närmare det tyska originalet.

av [nöd och sorg]: 'mot'.
bätsk: 'besk', dvs. 'hård' eller 'svår'.
Beviste oss gott: 'Visade oss godhet'.
gram: 'ondskefull', 'grym'.
Ehuru: 'Fastän'.
förman: Världens förman, dvs. djävulen.
7 *låta:* 'lämna', 'låta gå'.
Evad: 'Vare sig'.
nid: Den gamla stavningen har bibehållits med hänsyn till slutrimmet.
springa: 'hoppa', här närmast 'dansa'.
Have sig det bort: 'Avlägsnas (Bortförs) det'.

Nr 63

Haquin Spegel (1645–1714). Psaltarparafras (Psalt. 58). Psalmen är hämtad ur »Spegels Psaltare«. Inför publiceringen gjordes vissa mindre förändringar. Spegel ansåg att omarbetningen av »Davids Psaltare« till för allmänheten sångbara psalmer var en mycket angelägen uppgift och ett viktigt led i det kyrkligt organiserade försvenskningsarbetet på Gotland (se komm. till PsB 1695:16).

dumbar: 'stumma', 'mållösa'.
slätt: 'alldeles', 'helt'.
arge: 'ondskefulla'.
vrånga: 'orättfärdiga', 'illasinnade'.
menlöse: 'oskuldsfulla', 'oskyldiga'.
i vrak: 'förkastad', 'i spillror'.

8 *tjusa:* 'locka', 'förtrolla'.
avgång hastas: 'död påskyndas'.
otidig börd: 'missfall'.
skäkta: 'pil' eller '(pilliknande) spjut'.
brott: 'avbrott', 'slut'.
9 *städse:* 'alltid'.

Nr 73

Haquin Spegel (1645–1714). Psaltarparafras (Psalt. 77). Med några smärre förändringar i förhållande till versionen i »Spegels Psaltare« infördes denna parafras i PsB 1695. Den förefaller vara utformad med viss ledning av Anders Christensøn Arrebos (1587–1637) parafras, som dock förhåller sig friare till psaltarpsalmen.

10 *kväl:* 'kväljer', dvs. 'plågar'.
Vi: 'Varför'.
ängslar: 'oroar'.
titt: 'ofta'.
runda: 'generösa', 'goda'.
rygger: 'bryter', 'står inte fast vid'.
11 *kväljes:* 'plågas'.
Han fordom […] bragt: Jfr 2 Mos. kap. 13.
12 *Han haver […] spott:* Jfr 2 Mos. kap. 14.
spott: 'föremål för skam och vanära'.
fast: 'mycket'.

Nr 95

Jakob Arrhenius (1642–1725). Psaltarparafras (Psalt. 121). Denna förtröstansfulla psalm, kanske Arrhenius mest älskade, är hämtad ur hans »Psalme-Prover« (1691). Wallin gjorde en varsam bearbetning av denna psalm för 1819 års psalmbok (nr 33).

13 *skygger:* 'beskyddar', 'värnar'.
stand: 'stånd', 'tillstånd', 'lott'. Wallins omskrivning av raden är upplysande: 'Välsignar ock mitt kall.'
Evad […] händer: 'Vad som än händer mig'.

Nr 105

Jakob Arrhenius (1642–1725). Psaltarparafras (Psalt. 144). Omdiktningen följer dispositionellt och tematiskt psaltarpsalmen. Några partier i psalmen har dock komprimerats: strof 4 sammanfattar närmast vers 5–8 i psaltarpsalmen. Psalmen är ett exempel på hur Arrhenius, som annars kanske främst är känd för sina innerliga Jesus-psalmer, kunde anpassa sitt psalmskrivande efter vad han ansåg att tiden krävde; psalmen får förmodas höra till dem som tillkom redan under det danska kriget (1675–79). Psalmen ansluter sig sålunda till den omfattande patriotiska och krigiska 1500- och 1600-talspsalmdiktningen som gärna utnyttjade vissa psaltarpsalmer.

kvida: 'klagan', 'jämmer'.

14 *Förström*: 'Skingrar'.

rundelig: 'frikostigt', 'generöst'.

stundelig: 'hela tiden', 'ständigt'.

15 *Nr 112*

Jesper Swedberg (1653–1735). Psaltarparafras (Psalt. 150). Denna lovsång trycktes första gången i Swedbergs psalmbok 1694.

gamman: 'fröjd', 'glädje'.

regal: Liten bärbar orgel.

16 *Nr 116*

Denna under 1600-talet väl spridda psalm, som av allt att döma är av danskt ursprung, är enligt Emil Liedgren (1926) känd på svenska i handskrift från omkr. 1570 och tryckt första gången i »Tre Sköna Andelige Historiske Visor« (1642). Ämnet är Jesu intåg i Jerusalem (Matt. 21; Mark. 11; Luk. 19; Joh. 12).

Kristi brud: Kyrkan. Se komm. till PsB 1695:131.

Hosianna: Jfr Psalt. 118:25. Enligt evangelierna hyllades Jesus vid intåget i Jerusalem med detta tillrop, som i den kristna traditionen uppfattats som ett hyllningsrop.

vidt: Den gamla stavningen har i förtydligande syfte bibehållits.

aktar: 'har för avsikt att'.

17 *paulun:* Tältliknande hydda eller koja.
ärones: 'ärans'.
dotter Sion: Jerusalems befolkning; här avses Guds folk eller Kyrkan. Se Jes. 62:11; Sak. 9:9; Matt. 21:5.
din [kläder]: 'dina'.
ganske: 'hela'.

Nr 117

Georg Weissel (1590–1635). Publicerades först i »Preussische Fest-Lieder« 1642. Översattes av Jakob Arrhenius (»Psalme-Prover«, 1691) och bearbetades av J. Swedberg för 1694 års psalmbok. Anslaget till denna adventspsalm är hämtat från Psalt. 24:7, 9.

18 *ynnst:* 'ynnest', 'gunst'.
båld: 'mäktige', 'väldige'.
lät: 'låt'.
Grant: 'Noggrant'.
visserlig: 'förvisso', 'i sanning'.

19 *Nr 131*

Philipp Nicolai (1556–1608). »Wie schön leuchtet der Morgenstern« anses tillkommen i samband med pestens härjningar i Nicolais egen församling Unna i Westfalen 1598. Ursprungligen tänkt som en dödsberedelsepsalm: med sitt praktfulla bildspråk skall den skänka den fromma själen en försmak av den eviga saligheten. Psalmen översattes till svenska av Petrus Jonæ Angermannus (1559–1630) och trycktes i »En Kristlig Brudasång« 1604 och bearbetades av Swedberg 1694. Angermannus översatte psalmen för ett bröllop och diktade då till de tre avslutande stroferna. Den kristna brudmystiken, som bygger på den sedan kyrkofäderna allegoriska tolkningen av Höga Visan (se också Ef. 5:23), är framträdande i psalmen: bruden är Kyrkan/församlingen (eller den enskilde kristnes själ) och Kristus är brudgummen. I PsB 1695 placerades psalmen bland julpsalmerna, och i södra Sverige blev det enligt Johan Wilhelm Beckman (1845–72) brukligt att sjunga psalmen på juldagen. Psalmen består i grova drag av två teologiskt länkade hälfter. Strof 1–5: Kristusgemen-

skapen, i ord, ande och sakrament. Strof 6–10: eskatologin, dvs. om den tillkommande härligheten.

den Morgonstjärn: Syftar på Kristus.

roten Jesse: Jesse är en äldre form för *Ishai*, namnet på konung Davids far. Uttrycket *Jesse rot* kommer från Jes. 11:1, 10 (Telningen från Ishais rot, Jes. 11:10) och har i kristen tradition tolkats som en profetia om Jesus. Psalmens inledande kombination av omskrivningar för *Kristus*, såsom *morgonstjärnan* respektive *Jesse rot*, är hämtad från Upp. 22:16.

lilium: (lat.) 'lilja'. Det tyska originalets Kristussymbol förbinds här med »Evangelium« och den talande är föremål för den »fröjd« som evangeliet skänker.

20 *Hosianna!:* Se komm. till PsB 1695:116.

Efterlåt: 'Förlåt'.

Du klare Jaspis och Rubin: Se Upp. 4:3.

intryck: 'inprägla (i)', 'inpränta (i)'.

Gloriosa Coeli rosa: (lat.) 'Himlens ärofulla ros'.

21 *Lät:* 'Låt'.

till honom föga: 'med honom förena'.

Eja!: Uttryck för glädje och fröjd.

Kitara: Ett antikt stränginstrument.

Musica: (lat.) 'Musik'.

Springa: 'Hoppa', 'Dansa'.

Evart: 'Varthelst'.

22 *sig självan se:* 'se sig själv'.

bete: 'visa'.

hon honom täckes bäst: 'hon behagar honom bäst'.

Som Aron […] Ädla stenar: Se 2 Mos. 28.

23 *A och O:* Det grekiska alfabetets första (alfa) resp. sista (omega) bokstav. I Uppenbarelseboken benämning på både Gud och Kristus, och i Upp. 22:13 med den uttalade innebörden: »den förste och den siste, begynnelsen och änden«.

Vill […] Paradis: Se Psalt. 45:15–16.

Nr 151

Johann Heermann (1585–1647). »Jesu deine tiefe Wunden« publicerades i tredje uppl. av »Devoti musica Cordis« 1644. Utgångspunkten för Heermanns psalm är en – via Martin

Mollers »Meditationes sanctorum patrum« (1584–91) – betraktelse med ursprung i en medeltida uppbyggelseskrift. Den svenska översättningen är gjord av Ericus Laurentii Norenius (1635–1696) och publicerades i »Gudfruktighetenes övning uti Gudeliga Sånger om Jesu lidande« (1675). Denna passionsmeditation i psalmform står inom avdelningen »Om Kristi pino och död« i PsB 1695.

argt: 'illasinnat'.

24 *tör:* 'törs', här snarast 'dristar sig att'.

Din förtjänst: Kristi försoningsgärning.

marters: 'svåra plågors'.

fast: 'mycket'.

Din hugsvalans sötma god: 'Din (lindrande) trösts goda sötma'.

25 *vederkvecka:* Den gamla stavningen har bibehållits med hänsyn till slutrimmet.

Nr 155

Johann Quirsfeld (1642–1686). Passionspsalmen »Mein Heiland was für Seelen-Weh« publicerades ursprungligen i Quirsfelds andaktsbok »Himmlische Gartengesellschaft« (1682), som översattes av Andreas Petri Amnelius (1638–1692) och utgavs i Sverige 1685 under titeln »M. Joh. Quirsfälds Himmelske Örtegårds Sällskap«. Flera upplagor följde och verket blev väl spritt i Sverige. Det är en i dialogform utformad bönbok med tolv inflikade sånger (i den svenska utgåvan har de samlats i slutet av boken). Psalmens referenspunkt är »Getsemane-episoden« i Matt. 26:36–46; Mark. 14:31–42; Luk. 22:39–46.

bäcker Belial: 'Belials bäckar' (Psalt. 18:5); i 1917 års bibelöversättning heter det »fördärvets strömmar«. Belial (hebr. 'värdelös', 'oduglig') är en gammaljudisk djävulsgestalt som förekommer på många ställen i GT och som omtalas även i NT (1 Kor. 6:15).

26 *Förtag:* 'Ta bort'.

kvida: 'klagan'.

Täckes: 'Behagar (i nåd)'.

puster: 'suckar'.

Jag har förskyllt: 'Jag har skulden (till din pina)'.

27 *Immanuel:* (hebr.) 'Gud med oss'; namnet på det barn vars födelse profeten Jesaja förutsäger (Jes. 7:14). Enligt kristen tolkning (Matt. 1:23) en förutsägelse om Kristus. Här synonymt med 'Kristus'.
Din skälaångst i örtagård: Se Joh. 18.
städs: 'ständigt'.
Margfallig: 'Mångfaldiga'.

28 *Nr 156*
Johann Quirsfeld (1642–1686). Långfredagspsalmen »Schaut, schauet doch ihr Sünden« kommer i likhet med föregående psalm (nr 155) från Quirsfelds andaktsbok »Himmlische Gartengesellschaft« och är översatt av A.P. Amnelius (se komm. till PsB 1695:155). Psalmen ger en i överensstämmelse med andaktslitteraturens meditationstexter utförlig och åskådlig bild av Jesu lidande och död på korset. Psalmtexten vill med sitt tilltal och sina visuella beskrivningar skapa närvarokänsla – läsaren placeras nedanför korset med den plågade Frälsaren. Den tematiska utgångspunkten är evangeliernas korsfästelseskildringar (Matt. 27:33 ff.; Mark. 15:22 ff.; Luk. 23:33 ff.; Joh. 19:17 ff.).
skalle: 'skall', 'starkt ljud'.
I: 'ni'.
genombårad: 'genomborrad'. Den gamla stavningen har bibehållits med hänsyn till slutrimmet.
galle: 'galla'.
29 *slätt ingen:* 'absolut ingen'.

Nr 157
Venantius Fortunatus (ca 530–ca 600 e.Kr.). Den senromerske diktarens, och sedermera biskopens av Poitiers, korshögtidshymn »Pange, lingua, gloriosi proelium certaminis« har av allt att döma funnits översatt redan innan den dyker upp i den av Sigfrid Aronius Forsius (1550–1624) utgivna »Andelige Psalmer och Visor« 1614. Gustaf Ollons (1646–1704) genomgripande bearbetning infördes i Swedbergs psalmbok 1694. I PsB 1695 placerades Ollons översättning inom avdelningen »Om Kristi pino och död«. Wallin (PsBF

1816) gjorde en radikal omarbetning av psalmen och skrev om och bevarade endast fyra (1, 8, 9 och 11) av de elva stroferna. Det är en passionspsalm med försoningsteologisk spännvidd: fallet/arvssynden – inkarnationen – Kristi lidande och död – uppståndelsen – segern över fördärvsmakten och återställelsen av relationen till Gud.

nid: Den gamla stavningen har bibehållits med hänsyn till slutrimmet.

värvde: 'förvärvade', 'åstadkom'.

30 *lisa:* 'tröst'.

misskund: 'barmhärtighet'.

Mandom tar: 'Blir människa'.

Spott och kvida: 'Smälek och kval'.

31 *röntes:* 'visades prov på'.

Josefs grav: Syftar på Josef från Arimataia som enligt bl.a. Matt. 27:57–61 bad Pilatus om tillstånd att ta hand om Jesu döda kropp och begrava honom.

32 *Ty:* 'Därför'.

33 *Nr 158*

Haquin Spegel (1645–1714). Passionspsalm (Matt. 26–27; Mark. 14–15; Luk. 22–23; Joh. 18–19). Psalmen är från ca 1684, den ingår i den första handskriftsdelen av »Spegels Psaltare« och publicerades först i Swedbergs psalmbok 1694. När psalmen intogs i PsB 1695 kastade man om vissa strofpartier, och följande andaktsschema kan urskiljas: strof 1–4 (bön och ämnesangivelse, dvs. Kristi lidande och död); strof 5–17 (att betrakta och betänka Kristi lidande; strof 5–9: Kristi lidande som ett förebildligt exempel och ett vapen i kampen mot olika synder; strof 10–15: frälsningen och försoningen genom Kristus; strof 16–17: de etiska konsekvenserna, dvs. aktiv medverkan i striden mot synden); strof 18–20 (avslutande bön till Kristus).

lämna: 'utelämna', 'förbigå'.

samka: 'samla'.

bete: 'bevisa', 'ge prov på'.

34 *svårhet finna:* '(syndernas) tyngd förstå'.

Efter: 'Eftersom'.

stygghet: 'styggelse'.
svåra lönt: trol. 'tungt (illa) lönad'.
kjortel: 'klädnad'.
Jude kyss: Se Matt. 26:48–49.
Petri eder: Se Matt. 26:30–35.
Kaife så ock Hanne trug: '(översteprästerna) Kaifas och Hannes hot'. Se Joh. 18.
Pilati rädda hug: 'Pilatus rädsla'. Se Matt. 27:15–26.
hug: 'håg'. Den gamla stavningen har bibehållits med hänsyn till slutrimmet.
Herodis stolta seder: Se Luk. 23:6–12.
35 *besnärde:* 'insnärjde', 'fångade'.
svåra drog: 'släpade våldsamt'.
spott: 'skam och vanära'.
svåra häddes: 'hånades mycket'.

37 *Nr 160*
Jesper Swedberg (1653–1735). Psalm för långfredagens kvällsgudstjänst (Matt. 27:57 ff.; Mark. 15:42 ff.; Luk. 23:50 ff.; Joh. 19:38 ff.). Först publicerad i Swedbergs psalmbok 1694. Mot dödens och gravens fasa ställs Kristi försonande död och trösterika uppståndelse.
Men givom etc.: 'Men lämna oss inte med detta'.
[där] ved: Den gamla stavningen har bibehållits med hänsyn till slutrimmet.
38 *Lät:* 'Låt'.

Nr 184
Paul Gerhardt (1607–1676). Psalmen »O Du allersüsste Freude« publicerades i Johann Crügers sångsamling »Praxis pietatis melica« 1647. Haquin Spegels fria översättning av Gerhardts pingstpsalm återfinns i hans »Psaltare« (T 220) och trycktes första gången i »Till-Ökning […]« 1686 (se komm. till PsB 1695:16).
Lät: 'Låt'.
39 *min återlösnings pant:* 'beviset på min frälsning från träldomen under synden (genom Kristi försoningsgärning)'.
hugnad: 'tröst och glädje'.

Du […] väl: Se 1 Kor. 2:10.
40 *täcklig:* 'behaglig' ('Att jag den Helige Ande behagar').
Den […] när: Se bl.a. Matt. 12:31.
framgent: 'fortfarande'.
Att du värdes: '(Så) att du måtte värdigas'.

41 *Nr 188*

Olaus Petris (1493–1552) treenighetspsalm står först bland »Några gudeliga Visor […]« (1530). Den överfördes på ett ord när oförändrad i »Svenske sånger […]« (1536) och därifrån till PsB 1695. Sven Ingebrand (1998) har övertygande visat att det är Olaus Petri som författat psalmen och avfärdar den osäkerhet om attributionen som i PsB 1986:372 markerats med ett frågetecken efter författarangivelsen. Psalmen är utformad som en bön. Tematiskt är det en psalm om Ordet. I de inledande stroferna är bönen riktad till Fadern och Skaparen, i den tredje till Jesus Kristus och i den sista till den Helige Ande.

Och stänka […] alla: Se Heb. 9:13–14, 10:22, 12:24; 1 Pet. 1:2.
dina nåde: 'din nåd'.
komma oss sig tillhanda: 'förleda (locka) oss till sig'.
Ty: 'Därför'.
Efter: 'Eftersom'.
Värdes: 'Måtte du (i nåd) värdigas'.
Hugsvalaren […] alla: Se Joh. 14:16–17, 15:26, 16:13.
Hugsvalaren: 'Tröstaren'.

42 *Nr 195*

Georg Reimann (1570–1615). Änglapsalmen »Aus Lieb lässt Gott der Christenheit« för den helige Mikaels dag (29 september) publicerades första gången 1639. Swedberg översatte psalmen för sin psalmbok 1694.

förfara: 'erfara'.
ärna: 'ämnar'.
troligt: 'trofast'.
43 *betedd:* 'visad', 'bevisad'.

44 *Nr 200*

Jesper Swedberg (1653–1735). Apostlapsalm (1694). Församlingen riktar sin bön och bekännelse till Gud vid prästens – Ordets och sakramentets förvaltare – tillträde till sitt ämbete.

Den större etc.: 'Ge den störste och den ringaste (både hög och låg) kunskap om Gud (genom Kristus)'.

titt: 'tidigt'.

städs: 'ständigt'.

Apostlomen: 'Apostlarna', dvs. Jesu sändebud.

nid: 'nere'.

skärt: 'rent'.

45 *Lät:* 'Låt'.

värdes: 'bevärdigar dig att'.

troligt: 'troget'.

akta: 'ge akt på', 'sköta'.

Dem som […] mycken: Se Matt. 9:37–38.

Med kraft […] bekläd: Se Luk. 24:49.

Må finnas tro arbetare: 'Må befinnas vara trogna arbetare'.

slemma: 'usla'.

svåra led: 'svårligen (mycket) elak'.

46 *riktar:* 'berikar'.

uppehåller: 'understödjer', 'sörjer för'.

trug: 'hot'.

granna: 'noggrann'.

sir: 'ser'. Den gamla stavningen har bibehållits med hänsyn till slutrimmet.

47 *lät:* 'låt'.

svåra på oss vred: 'mycket vred på oss'.

Städs: 'Ständigt'.

Nr 205

Ericus Olai (d. 1486), teolog, historieskrivare och professor vid Uppsala universitet, har med en medeltida latinsk hymn (»Homo quidam rex nobilis […]«) som förlaga författat denna liknelsepsalm (det stora gästabudet – Matt. 22:1–14 och Luk. 14:15–24). Den trycktes första gången 1515 och återfinns även något bearbetad i »Svenske sånger eller visor […]« (1536). Liknelse- eller parabelpsalmer förekom redan

under medeltiden, men anses särskilt typiska för reformationstiden. De har förmodligen i första hand fyllt en pedagogisk, didaktisk funktion. Den berättande stilen, med inskjutna undervisande kommentarer till händelserna, gör att de erinrar om världsliga ballader. Med PsB 1819 försvann denna psalmtyp.

väldiger: 'mäktig'.
bröllops kost: 'bröllopsfest'.
mån: 'omsorg'.
betedde: 'bevisade'.
fåm: 'få'; jfr Matt. 22:14.
vidt: Den gamla stavningen har i förtydligande syfte bibehållits.
De budne voro: 'De som var bjudna'.
försöka sin fromma: 'söka sin lycka'.
48 *[komma till] sin*: 'sig'.
pläga: 'förpläga', 'traktera'.
kommer det ej till väga: 'förmår det inte'.
äga: 'äkta', 'ingå äktenskap med'.
både vissan och sannan: 'pålitlig'.
av nyo: 'från grunden'.
byar: 'gårdar'.
båda: 'förkunna', här snarast 'bjuda till fest'.
huru de sig flya: 'i vilket skick de befinner sig'.
töva: 'vänta', 'dröj'.
skött: 'snart'.
bitt: 'bidat', 'väntat'.
för vi: 'för visst'.
ökar: 'dragdjur'.
åka: 'låta köra', 'låta draga'.
försöka: 'pröva'.
dess akt: 'den avsikt'.
49 *slätt:* 'med lugn'.
fast till: trol. 'nästan vilka medel som helst'.
älte: 'drev'.
tigga: 'åtnjuta'.
sig omtänkt: 'besinnat sig'.
sia: 'se', 'träffa'.
långa: 'längta'.

gäster: 'gäst'.
allt förment: 'redan förhindrat'.
min [Bud]: 'mina'.
sätte: 'aktar', 'bryr dig om'.
ro: 'vila mig'.
åt kvälle: 'för natten'.
laste: 'klandrar'.
Så stor äro min missfälle: 'Så stora är mina missöden'.
50 *litte:* 'litade'.
Vad […] råda?: 'Vad finns nu för hjälp?', 'Vad skall jag nu göra?'.
våda: 'olycka', 'fara'.
svik: 'bedräglighet', 'bländverk'.
dårat: 'förlett', 'bländat'.
kvida: 'klagan'.

Nr 211

Haquin Spegel (1645–1714). Psalmen, som förmodligen hör till de senast tillkomna av Spegels Gotlandspsalmer, återfinns i »Spegels Psaltare« (T 220) och trycktes sedan i »Till-Ökning […]« 1686 (se vidare komm. till PsB 1695:16). Som fallet var med dem av Spegels psalmer som togs med i Swedbergs psalmbok 1694, bearbetades även denna psalm något, och det var med undantag för några få mindre ändringar denna version som sedan infördes PsB 1695. Det finns inslag i psalmen som man har menat ligger nära en folklig balladstil (se strof 7), och det är tänkbart att detta delvis kan förklaras av den danska psalmdiktning som Spegel tog intryck av. Psalmen utgår (i likhet med PsB 1695:210) från Matt. 6:24–34, och bibeltexten styr också psalmens argumentativa förlopp. Strofen kan delas upp i 2+2+3 rader, en i Spegels och i äldre psalmdiktning över huvud vanlig strofform.

51 *tarver:* 'behov'.
Vi: 'Varför'.
skjul: 'skydd'.
mån: 'månde', 'skall'.
52 *upprinna:* 'växer upp'.
städse: 'ständigt'.
titt: 'ofta'.

söker […] fiker: 'sök […] sträva'.
53 *Den dagen […] till:* Se Matt. 6:34.
otidig åhoga: 'att bekymra sig i förtid'.

Nr 242
Petrus Brask (ca 1650–1690). Under 1670- och 1680-talen översatte Brask flera tyska andaktsböcker i vilka ingick psalmer; det rör sig främst om översättningar men här ingår också några psalmer som han själv författat. Mer än hälften av Brasks psalmer i Swedbergs psalmbok uteslöts i PsB 1695. Denna psalm är hämtad från Brasks stora psalmsamling, »En Helig och Hjärtelig Sång-Lust«, utgiven som femte delen av Caspar Neumanns »Gyllene Böne-Tempel […]« (1690).
anfäktning: '(andlig) prövning'.
ganska: 'mycket'.
54 *kärlek rund:* 'rikligt med kärlek', 'mycket kärlek'.
finnes: 'befinnes'.
Upphållt: 'Stöd', 'Bistå'.

Nr 245
Jakob Arrhenius (1642–1725). Denna Jesuspsalm, präglad av ett innerligt tilltal, trycktes i »Psalme-Prover« (1691). Arrhenius original avviker på några punkter från den version som togs in i PsB 1695. Grunden för psalmen är Rom. 8:31–39.
bidit: 'bett'.
55 *Ho:* 'Vem'.
förklaga: 'anklaga'.

Nr 247
Israel Kolmodin (1643–1709). Tryckt första gången i Swedbergs psalmbok 1694 och bearbetad inför PsB 1695. Psalmen utvecklar avdelningsrubrikens försoningsteologiska tematik: »Kristi Förtjänst, Kärlek och nådiga Närvarelse«.
56 *bortmist:* 'förlorat'.
Med sin förtjänst Guds vrede stillt: Genom Kristi lidande och död har den troende människan fått syndaförlåtelse och rättfärdiggörelse av Gud.
sint: 'sinnad', 'hågad'.

veka: 'veke'; jfr Jes. 42:3 och Matt. 12:20.
i trona håller an: 'bevarar tron'.
lit: 'tillit', 'tro'.
57 *Slätt ingen, utan:* 'Absolut ingen, utom'.
hjälper dig av all din last: 'befriar dig från all din synd'.

Nr 252
Bartholomeus Ringwaldt (1532–ca 1599). Psalmen ingår i hans på sin tid populära och spridda verk »Christliche Warnung des trewen Eckarts« från 1588. Den svenska översättningen – vem som gjort den är inte känt – trycktes i »En liten Psalm-Bok« (1648).
våde: 'olycka', 'fara'.
margelund: 'på mångfaldigt sätt'.
Fast kvälja och nedertråda: 'Mycket plågar och nedtrampar'.
58 *misskundig:* 'barmhärtig'.
men: 'skada'.
skär: 'klar', 'ren'. Versradens *skär och ren* är ett s.k. synonymt ordpar.
lät: 'låt'.
fast: 'mycket'.
platt tillgivet: 'helt och hållet förlåtet'.
ter: 'uppenbarar'.
Som David och Manasse: Jämförelsen med David syftar på hur han efter att ha bekänt sin synd (äktenskapsbrottet med Urias hustru Bat-Seba) blir förlåten (se 2 Sam. 12:13). Jämförelsen med Manasse – kung i Juda rike 696–641 f.Kr. – syftar på hur han efter att ha avfallit från Herren och blivit Baalsdyrkare (avgudadyrkare) ber om förlåtelse, blir bönhörd och efter sin fångenskap i Babel återvänder till Jerusalem som kung (se 2 Krön. 33:13).
59 *mån:* 'månde', 'måtte'.
glindra: 'utmärka sig'.

Nr 258
Det tidigaste kända trycket av den tyska botpsalmen »Bin ich allein ein Fremdling auf der Erden« finns i bokbindaren och förläggaren Christoph Reusners, för Tyska församlingen i

Stockholm utgivna, »Gottselige Haus- und Kirchen-Andacht« (1675). Det är osäkert vem som författat psalmen, men signaturen »R.« anses peka på Reusner. Den svenska översättningen har gjorts av Jakob Arrhenius och infördes i hans »Psalme-Prover« (1691).

60 *låt:* 'klagan', 'jämmer'.
svåra: 'tunga', 'stora'.
stundelig: 'hela tiden', 'ständigt'.
[Men] vi: 'varför'.
städs: 'beständigt', 'alltid'.
brottslig: 'skyldig'.
huld: 'god', 'trofast'.

61 *bögt:* 'böjt'. Den gamla stavningen har bibehållits med hänsyn till slutrimmet.
lyckt: 'tillslutit'.
båta: 'hjälpa', 'gagna'.
O! hade […] ställe: Se Psalt. 55:7.
snälle: 'snabba'.
draga: 'fördraga'.
far fort: 'fortsätter'.
Att du […] letar fram: Se Luk. 15.

62 *Ja, kröner […] valdas tal:* Se Upp. 21–22.

Nr 259

Johann Quirsfeld (1642–1686). Ursprungligen publicerad i Quirsfelds andaktsbok »Himmlische Gartengesellschaft« (1682), översättning A. P. Amnelius (1685), se vidare komm. till PsB 1695:155. Denna bot- och bättringspsalm bearbetades vid införandet i Jesper Swedbergs psalmbok 1694 samt i mindre omfattning när den togs in i PsB 1695.

Ho: 'Vem'.
Lät: 'Låt'.
arga list: 'ondskefulla svek', 'elaka list'.
sky: 'fruktan', 'skygghet'.
gruvsamhet: 'oro', 'förfäran'.

63 *mån:* 'månde', 'måtte'.
bråkat: 'plågat'.
stackot: 'kort'.

gör mig hjärtans kvida: 'får mitt hjärta att klaga (oroas)'.
svåra: 'svårt'.
vär: 'värj', 'skydda'.
Stäcke: 'Må hindra', 'Må göra slut på'.
inveva: 'inveckla', 'insnärja'. Den gamla stavningen har bibehållits med hänsyn till slutrimmet.
städs: 'ständigt'.

64 *Nr 260*
Författaren till denna undervisande och moraliskt vägledande psalm är inte känd. Under beteckningen »Det gyllene ABC« finner man denna psalm med smärre inbördes variationer dels i Per Brahes visbok (daterad till 1621), dels i 1626 års s.k. miniatyrpsalmbok. Liedgren (1926) förmodar att psalmen har en tysk förlaga i »Allein auf Gott sei dein Vertrauen« från 1597, men han nämner även en tidig svensk besläktad alfabetisk psalm, »Ett kristeligt ABC« från 1588, skriven av Jakobus Erici. De 24 parrimmade strofernas begynnelsebokstäver bildar tillsammans alfabetet från A till Z. En didaktisk och förmanande psalm av denna typ utnyttjar gärna Ordspråksboken, men även den klassiska historien tillhandahåller exempel (se strof 22).
hull: 'huld', 'trofast'. Versradens *trofast och hull* är ett s.k. synonymt ordpar. Den gamla stavningen har bibehållits med hänsyn till slutrimmet.
förvisst: 'med visshet'.
fögo: 'små'.
löp: 'färdas'.
Christi: Den gamla stavningen har bibehållits för att ABC-psalmen skall vara intakt.
eho han är: 'vem det än må vara'.
blygd: 'skam'.
förnär: 'till skada'.
åtler: 'ler hånfullt åt', 'hånar'.
försmå: 'förakta'.
kvart: 'kvar'.
65 *arma:* 'stackare'.
skäl: 'sak'.

den omvända din barn eller dig: 'vända den (lyckan) från dig eller dina barn'.
spott: 'skam'.
idkelig: 'idogt', 'träget'.
smuckt: 'vackert'.
Känn: 'Anse'.
rund: 'frikostig'.
för an: 'anför', 'driver'.
fast: 'mycket'.
allom led: '(i moraliskt avseende) motbjudande för alla'.
66 *försann:* 'sannerligen'.
Qvida: 'Kval'. Den gamla stavningen har bibehållits för att ABC-psalmen skall vara intakt.
kväl: 'plågar'.
ganska svår: 'mycket tung'.
gemenlig: 'allmänt'.
går av med spe: 'dör hånad'.
Tu: 'Du'. Den gamla stavningen har bibehållits för att ABC-psalmen skall vara intakt.
hjulet: En särskilt i förgängelsediktningen vanlig symbol för ödets och lyckans snabba växlingar.
all: 'slut'.
givit tappt: 'fått ge upp', 'gått förlorad'.
67 *Xerxes […] förakt:* Persisk storkonung (400-talet f. Kr.) som efter att ha besegrat grekerna vid Thermopyle led nederlag till sjöss vid Salamis (480 f. Kr.) och drog sig tillbaka till Mindre Asien.
förlät: 'förlitade'.
Och mot din nästa […] ske: Se 3 Mos. 19:18 och Matt. 7:12.
Zakarie lovsång: De profetiska ord som Sakarias – Johannes döparens far – uttalade vid Johannes omskärelse och namngivning (se Luk. 1:68–79).
betett: 'visat', 'bevisat'.

Nr 272

Johann Rosenthal (1615–1690). »Ach was ist das Leben doch« (trol. tillkommen före 1660) översattes av Petrus Brask (1690; se komm. till PsB 1695:242). Psalmen är en av de 16

psalmer av Brask, mestadels översättningar, som i mer eller mindre bearbetad form överflyttades från Swedbergs psalmbok (1694) till PsB 1695. Psalmen placerades under rubriken »Om Världenes Väsende, Fåfänglighet och Förakt«.

städs: 'ständigt'.

68 *gör:* 'orsakar'.

Den där: 'Den som (minsann)'.

blid: trol. 'glänsande', 'mild'.

fal: 'till försäljning'.

tidast: 'oftast'.

drar: 'pådrager sig'.

69 *äntlig:* 'slutligen'.

ändskap: 'ände', 'slut'.

Nr 275

Psalmen »emot dryckenskap«, som det heter i rubriken i PsB 1695, är förmodligen en svensk originalpsalm. Vem som författat den är dock okänt, antagandet att det skulle vara ärkebiskop Laurentius Petri d.ä. saknar övertygande grund. Med överskriften »En Visa om Dryckenskap, och det onda som där med följer« trycktes den för första gången i ett av tilläggen till 1572 års psalmbok. Liedgren (1926) har med rätta beskrivit psalmen som en »drastisk nykterhetspredikan i den gamla folkliga stilen«.

Oskicklig håller […] sig: Uppför sig moraliskt anstötligt.

lekt: 'olärd'.

förestå: 'sköta'.

70 *fast:* 'mycket'.

När Noe […] stannat: Se 1 Mos. 9:20–27.

Vart det då där i stannat: 'Slutade det med'.

Vad synd […] hände: Se 1 Mos. 19:31–36.

granna akt: 'omsorgsfullt handlande'.

våda: 'fara'.

städs: 'ständigt'.

förestått: 'skött'.

spott: 'hån', 'smälek'.

71 *prisen månde bära:* 'segern måtte vinna', 'vara överlägsen'.

gement: 'allmänt'.

Ho: 'Vem'.
tälja: 'räkna'.
spisa sig: 'förse sig (själv) med (andlig) föda'.
svalg: 'frosseri', 'omåttlighet'; jfr Luk. 21:34.
stånd: 'samhällsstånd'.
stå: 'bestå'.
platt: 'alldeles'.
förfara: 'förslösa', 'fördärva'.
Allt mån dem platt uppfräta: 'Allt (detta) månde helt och hållet förgöra dem'.
72 *kvida:* 'klagan'.
föröva månde: ung. 'hann bedriva'.
drinkar: 'drinkare', 'suput'.
mån råda: 'måtte råda (uppmana)'; jfr Luk. 1:15.

73 *Nr 278*
Haquin Spegel (1645–1714). Denna psalm mot »högmod«, eller »högfärdigt leverne« som det heter i 1 Joh. 2:16, trycktes första gången i Jesper Swedbergs psalmbok 1694.
vi: 'varför'.
tänks ingen tid: 'ägnar du ingen tanke' eller 'betänker du inte'.
Du äst jord […] av: De från 1 Mos. 3:19 hämtade och allt sedan reformationstiden inom Svenska kyrkan brukade begravningsorden.
mån: 'skall'.
Vad vilt du dig då förhäva?: 'Varför vill du då förhäva dig?'.
lät: 'låt'.
arm: 'fattig'.
74 *gemen:* 'ringa'.
menlöst: 'oskyldigt'.
braska: 'ståta', 'pråla'.
snöde maskesäck: 'eländiga människokropp'. *Maskesäck* är en i den äldre förgängelsedikten vanlig benämning på människokroppen.
matkemat: 'maskmat'.
nesor: 'skymfer'.
du mull vilt så stoltsera: 'du vill pråla i din förgängliga (bräckliga) kroppshydda'.

Du […] förlossat: Strof 7 är en komprimerad version av Nebukadnessars – konungen i Babel – drömsyn sådan den berättas av Daniel; se Dan. 2:31–35.

75 *blygd:* 'skam'.

Sions döttrar etc.: Syftar på Jerusalems (el. Palestinas) kvinnor och deras, enligt beskrivningen i Jes. 3:16–24, högfärd och fåfänga, som bestraffas av Gud.

76 *Gud*: dvs. Jesus.

Hans förakt: 'Det förakt han utsattes för'.

Nr 288

Georg Neumark (1621–1681). Psalmen »Wer nur den lieben Gott lässt walten« tillkom 1641 och trycktes i Neumarks »Fortgepflanzter Musikalisch-poetischer Lustwald« (1657). Översättningen är gjord av Gustaf Ollon (1646–1704) och publicerades i »En kristens gyllene klenodium eller själeskatt […]« (1683). Den placerades i PsB 1695 bland »Psalmer i Bedrövelse, Kors och Anfäktning«.

Min själ […] tid: Jfr Psalt. 103:1–4.

lät: 'låt'.

sorge-bröd: Bröd (eller sammanfattande: mat) vid begravning eller sorgemåltid. Hela uttrycket är här bildligt: 'Ju sorgligare (eländigare) blir vårt liv'.

77 *hugsvala:* 'trösta (och lindra)'.

skickar: 'ordnar', 'ombestyr'.

hugnad: 'glädje', 'tröst'.

förlåten: 'övergiven'.

Det kostar […] rik: Se Syr. 11:21.

nedrig: 'låg', 'ringa'.

gör din kallelse med flit: 'var trägen i ditt levnadskall (yrke)'.

78 *Nr 291*

Jakob Arrhenius (1642–1725). Psalmen, känd först i och med publiceringen i Swedbergs psalmbok (1694), ingår i samma avdelning som föregående psalm (nr 288).

fromma: 'fördel', 'nytta'.

misskundelig: 'i barmhärtighet'.

Lät: 'Låt'.

städes: 'städse', 'ständigt'.
värdes: 'måtte du (i nåd) värdigas'.
79 *Dess:* 'Därför'.
Klaglig: 'Beklagligtvis'.
spott: 'skam'.
våda: 'olycka', 'skada'.

Nr 303

Haquin Spegel (1645–1714). Psalmen tillkom under Spegels första vistelse på Gotland 1680–82. Som psalmens rubrik i »Spegels Psaltare« (T 220) och i »Till-Ökning [...]« (1686) – se komm. till PsB 1695:16 – avslöjar, är det en parafras av den bibliska hymnen »De tre männens lovsång i den brinnande ugnen« ur det apokryfiska tillägget till Daniels bok (kap. 5). Den världs- och himmelsomfattande lovsången till Skaparens ära, i vilken såväl skapade varelser som naturfenomen medverkar, finns också på andra håll i Bibeln, se Psalt. 148. När Wallin bearbetade psalmen för PsB 1819 (nr 270) skars den ned till blott fem strofer.

80 *Priser [...] berömmer:* Imperativformer av verben.
Kerubim: (hebreisk plur. av *kerub*) Änglaväsen (se Psalt. 80:2).
fast: 'mycket'.
81 *samhällig:* 'samstämmig'.
I: 'ni'.
misskund: 'barmhärtighet', 'nåd'.
Serafim: (hebreisk plur. av *seraf*) Änglaväsen (se Jes. 6:2–4).
Edor: 'Eder'.
82 *töst:* 'tysta'. Den gamla stavningen har bibehållits med hänsyn till slutrimmet.
upprinner: 'växer upp'.
83 *Adams söner:* Människosläktet. Genom Adam, den första människan, är människosläktet hemfallet åt synd och död (se Rom. 5:14).
Er för ändra bör: 'Ni bör förändras'.

84 *Nr 309*

Psalmen, en översättning av den tyska »Ach Herr du allerhöchster Gott«, ingick ursprungligen i Sigfrid Aronus Forsius »Andelige Psalmer och Visor« (1614). Denna botpsalm be-

arbetades sedan av Swedbergs medhjälpare i psalmboksarbetet, den regimkritiske och svärmiske moraprosten Jacob Boëthius (1647–1718). Asketiskt sinnad klandrade han gärna mänskligt överdåd. I psalmen rasas det också mot, särskilt i samtiden, iögonfallande palatsprakt och klädlyx (se t.ex. strof 6–7).

lät: 'låt'.

platt: 'alldeles'.

Ty: 'Därför'.

85 *Fast:* 'Mycket'.

stånd: 'samhällsstånd'.

värvar: 'förvärvar'.

maner: 'sed', 'skick'.

drager: 'bär'.

Evad: 'Vad än'.

Av högfärd […] ända: Se Jes. 13–14 och Upp. 17–18.

rike: 'riken'.

nyckelig: 'plötslig'.

så ock: 'såväl som'.

86 *pestilens:* 'pest'.

titt: 'tidigt'.

nid: Den gamla stavningen har bibehållits med hänsyn till slutrimmet.

trug: 'hot'. Versradens *trug och hot* är ett s.k. synonymt ordpar.

ingom går till hjärtat: ung. 'saknar all betydelse'.

Sodome: Stad som omnämns i Gamla testamentet som avskräckande exempel på en lastbar ort (se 1 Mos. 19).

Si, Ninive […] hörde: Se Jona 3.

87 *slätt:* 'föga', 'dåligt'.

Nr 317

Israel Kolmodin (1643–1709). Den populära »sommarvisan« tillkom i början av 1690-talet och trycktes först i Jesper Swedbergs psalmbok 1694. De fyra mittstroferna – Skaparen och skapelsen (strof 2–3) och Kristus och själen (strof 4–5) – inramas av den inledande »årstidsstrofen« och den avslutande appellen (strof 6), där den i psalmen genomgående dubbelexponeringen uttrycks i bönen om den timliga *och* andliga kosten. Psalmen är varsamt bearbetad i PsB 1819 (övertogs i

PsB 1937). I PsB 1986 är den femte strofen, med dess kristna brudmystik (Kristus och själen), struken.

88 *skin:* 'sken', 'ljus'.
till vårt siste: 'på vårt yttersta'.
Du Sarons […] dal: Se Höga V. 2:1. Strof 5 är i sin helhet genomsyrad av bildspråket i Höga Visan.
värdes: 'måtte (i nåd) värdigas'.
Välsigna årets […] fetma: Jfr Psalt. 65:10–12.
nödtorftig: 'behövlig', 'nödvändig'.

89 *Nr 319*
Paul Gerhardts (1607–1676) psalm »Wer wohl auf ist und gesund« översattes av Petrus Brask och publicerades i »En Helig och Hjärtelig Sång-Lust« (1690) – se komm. till PsB 1695: 242. Emil Liedgren (1917) menar att denna »hälsopsalm« är »Brasks yppersta, mest kongeniala tolkning av Gerhardt«.
lisa: 'lindring'.
förbida: 'tåligt vänta på'.
kvida: 'klagan'.
Salmon rik: Syftar på kung Salomos rikedom (se bl.a. 1 Kung. 10:14–29).

90 *disk:* 'fat', 'tallrik'.
kräslig: 'välsmakande', 'läcker'.
våld: 'välde', 'makt'. Versradens *våld och makt* är ett s.k. synonymt ordpar.
Lända då till fromma: 'Då gagna'.
åger: 'äger'.

91 *präktigt fläder:* 'stor och praktfull flärd'.
hugnad: 'glädje', 'tröst'.
Ingen bräck besinna: 'Ingen brist (skada) förnimmer (finner)'.
margelund: 'på mångfaldigt sätt'.

92 *förlisat:* 'mist', 'förlorat'.
huld: 'god', 'trofast'.
helbrägda: 'friska'.

Nr 339
Författaren till denna ursprungligen tyska måltidspsalm (»Singen wir aus Herzen Grund«, tryckt 1568–69) är okänd.

Den svenska översättningen är från 1594. Liedgren (1926) har inför detta det välsignade gudslånets lov träffande talat om psalmens intryck av veritabel matsedel (se strof 5).

93 *Rundeligen:* 'Rikligt'.
mill: 'mild', här snarast 'givmild'.
Konstigt: 'Konstfärdigt', 'Skickligt'.
köke: 'kök', 'kosthåll'.
försann: 'förvisso', 'sannerligen'.
bet: 'bete', dvs. gräs och andra växter.

94 *vidt:* Den gamla stavningen har i förtydligande syfte bibehållits.

Nr 356

Martin Opitz (1597–1639). Morgonpsalmen »O Liecht gebohren aus dem Liechte« trycktes första gången 1634 tillsammans med några av Opitz talrika psaltarparafraser (»Zehen Psalmen Davids«). Opitz övade genom sin egen psalm- såväl som profandiktning samt sin poetik (»Buch von der deutschen Poeterey«, 1624) ett betydande inflytande på tysk psalmdiktning under 1600-talet. Opitz berömda morgonpsalm blev enligt Esbjörn Belfrage (1968) föremål för en fri tolkning (utvidgad vers- och strofform) av den finske prästen Johannes Christierni Melartopaeus (d. 1679). Denna tolkning ingick tillsammans med två andra psalmer i ett tryck från 1664 och bearbetades inför publiceringen i Swedbergs psalmbok (1694) och i PsB 1695.

Ljus av […] Morgonstjärna: Det inledande böneropets bildspråk går tillbaka på ljusmetaforiken i Johannesevangeliet och leder också tankarna till den nicenska trosbekännelsen.
upptäcker: 'avtäcker', 'uppenbarar'.
oss kommit uppå fall: 'fått oss på fall'.

95 *Lät:* 'Låt'.
Morgonröda: 'Morgonrodnad', 'Gryning'.
kväl: 'pinar', 'plågar'.
töcken och villo: 'oklarheter och villfarelser (som kan hindra ett rättfärdigt leverne)'.
Vär: 'Värj', 'Vakta'.
god tid: 'goda tider'.

förmena: 'förhindra'.
lampos oljo brinna […] vid: Se Matt. 25:1–13.
avrinna: ung. 'förlöpa'.
Värdes: 'Måtte (av nåd) värdigas'.

96 *Nr 360*
Haquin Spegel (1645–1714). Denna morgonpsalm förekommer i »Spegels Psaltare« (T 220) och i »Till-Ökning […]« (1686) – se komm. till PsB 1695:16. Förvisso en morgonpsalm, men lika väl gör den skäl för beteckningen bekännelsepsalm. Den textorganiserande stommen utgörs av de tre trosartiklarna (Gud och skapelsen, Kristus och återlösningen, Den Helige Ande och helgelsen). Påtagligt är också bruket av Psaltaren i psalmens inledande strofer; Spegel gjorde sig som psalmdiktare ofta ärende till den »stora och fruktbara lustgården«, som han kallade Psaltaren. För att vara i en psalm är strofformen tämligen komplicerad: varierande radlängd samt omväxlande jambisk och trokeisk rytm. Det är, som Esbjörn Belfrage (1968) påpekat, melodiförlagan (»Wie schön leuchtet der Morgenstern«) som styrt valet av strofform.
Ty bör mig: 'Därför bör jag'.
Ty intet […] själ: Se Psalt 51:17–19.
All djur […] åkalla: Jfr Psalt. 148.
97 *Mig bör ej vara värre:* 'Jag bör inte vara sämre'.
Din omsorg […] tröst: Se Psalt. 71:6–7.
underlig: 'underbart', 'undransvärt'.
live: 'sköte'.
titt: 'ofta'.
Besynnerlig: 'I synnerhet'.
98 *titt rönt och njutit:* 'ofta erfarit och åtnjutit'.
ditt bord: Nattvardsbordet.
Ett liv som av dig självan är: Dvs. människan är skapad till Guds avbild.
99 *Dess:* 'Därför'.
mig tiden lämna vill: 'vill utsträcka min livstid'.
besnärd: 'insnärjd', 'fångad'.
städigt: 'stadigt'.

De där: 'De som'.
100 *lät:* 'låt'.

Nr 370
Samuel Columbus (1642–1679). Columbus »Afton-Sång« trycktes första gången i hans »Odae sveticae« (1674) och omarbetades av allt att döma av Swedberg (1694): en strof (2) av icke-biblisk karaktär ersattes av två nyskrivna (2–3). Psalmens överlag konstmässiga utformning har dock inte gått förlorad; noteras kan den i psalmsammanhang mindre vanliga versen (jambisk vers i sexradiga strofer; genomgående manliga rim med flätningen aabccb) samt omskrivningar (ex: 'natten' = *sömnens vän*) och klangliga effekter (ordupprepningar, assonans, allitteration).
äntlig: 'slutliga'.
[I ljusets] rum: 'ställe'.
101 *Lät:* 'Låt'.
Förordna: 'Skicka'.
fastan: 'pålitlig', 'säker'.
vilostad: 'viloplats', 'bädd'.
härlig skrud: Jfr bl.a. Psalt. 110:3; Upp. 6:11.

102 *Nr 375*
Paul Gerhardt (1607–1676). »Nun ruhen alle Wälder« publicerades i Johann Crügers sångsamling »Praxis pietatis melica« 1647. Liksom många av Gerhardts psalmer ger denna aftonpsalm intryck av »enkelhet och innerlighet«, det har förklarligt nog även talats om det »folkviseartade« i denna och andra psalmer av Gerhardt (Belfrage, 1968). Spegels delvis mycket fria översättning (strof 1–5 följer dock tämligen troget Gerhardts text) återfinns i hans »Psaltare« (T 220) och trycktes första gången i »Till-Ökning […]« 1686 – se komm. till PsB 1695:16. Psalmen kom att bli populär, och enligt folklivsskildraren Nils Lovéns (pseud. Nicolovius) beskrivningar från sydvästra Skåne sjöngs den ännu i början av 1800-talet i snart sagt varje allmogehem vid kvällsandakten.
dig […] bör: 'du […] bör'.

tjäll: 'tält'.
dägeliga: 'sköna', 'strålande'.
lät: 'låt'.
dödelighets hamn: Människans kropp (yttre gestalt).
skyla: 'dölja'.
blygd: 'vanära'. Versradens *blygd och skam* är ett s.k. synonymt ordpar.
klämmer: 'tynger'.
betarva: 'behöver'.
103 *livsens land:* Det tillkommande livets land.

104 *Nr 381*
Denna dödspsalm härstammar från en tysk visa, »Ich stund an einem Morgen«, som enligt Emil Liedgren (1926) tidigast förekom i »katolsk gestalt med anvisning på fyra helgon (Jungfru Maria, S:t Sebastian, S:t Martin och S:t Rochus) som hjälpare och förebedjare under svåra farsoter […] och dödliga landsplågor«. På svenska dyker den för första gången upp i 1610 års psalmbok, och därefter även hos Forsius (1614; se komm. till PsB 1695:309) under den läromässiga rubriken: »En Visa om dödsens tyranni, emot alla människor, och orsaken där till, nämliga Synden«. På vägen till PsB 1695 har psalmtexten bearbetats. Psalmen har, som Carl Fehrman (1952) påpekat, karaktären av en »dialogus mortis cum homine« – psalmens dialog mellan döden och en ung man refereras med dramatiska effekter av en tredje person.
Hemlig: 'Avsides', 'Dold'.
lönnlig stad: 'avsides plats (ställe)'.
lät: 'låt'.
Ehvem: 'Vem än'.
Ty: 'Därför'.
105 *fullsnart:* 'mycket snart'.
pestilens: 'pest'.
margelund: 'många'.
Dyr tid: 'Dyrtid', dvs. tid då priset är högt på livsförnödenheter (p.g.a. missväxt e.d.).
örlig: 'krig' (synonymt ordpar).
106 *Slätt ingen:* 'Absolut ingen'.

blygd: 'skam', 'vanära'.
Evart du hädan: 'Vart än du härifrån (härefter)'.
sin kära Brud: Själen.

107 *Nr 387*
Magnus Gabriel De la Gardie (1622–1686). Denna dödsberedelsepsalm tillkom under De la Gardies sista år och trycktes första gången i Swedbergs psalmbok 1694. Som Sigfrid Estborn (1929) visat är psalmen skriven med en i den svenska andaktslitteraturen från 1500-talet ofta förekommande bön som förebild.
hädan: 'från detta livet'.
För vinning skattar jag: 'Som vinning betraktar jag (döden)'.
Min kropp […] förklarad: Se 1 Kor. 15:42–43.
Fast: 'Mycket'.
Jag kläder […] salighet: Se 1 Kor. 15:53–54.
Himmels kronan: Jfr 2 Tim. 4:8 där det talas om »rättfärdighetens krona« och Jak. 1:12 resp. Upp. 2:10 där det talas om »livets krona«.
För jordisk hyddon slätta: 'I stället för denna (själens) bräckliga jordiska boning (kroppen)'.
för detta: 'i stället för detta (dvs. det jordiska livet)'.
108 *Ho:* 'Den som'.
dem fromom god: 'god mot den som är from'.
de arga: 'de onda', 'syndarna'.
fäller högmod marga: 'slår ned mycket högmod'.
Det du […] givit: Ett liv i himlen.
Lät: 'Låt'.

109 *Nr 388*
Erik Lindschöld (1634–1690) omarbetade och utvidgade 1688 Spegels andaktsbok »Barnabibel« från 1684, och bland de nytillkomna psalmerna återfinns Lindschölds egen dödsberedelsepsalm under rubriken »Tröstfulla Döds tankar«. Psalmen bearbetades i samband med publiceringen i den swedbergska psalmboken (1694).
margahanda ränker: 'mångahanda svekfullheter'.
fast: 'fort'.

fullt för mig inskänker: 'utgjuter sitt blod för mig'.
tränga: 'tvinga'.
intet platt: 'inget alls'.
sin håg ha satt: 'ägnat sitt intresse'.
110 *En krono […] skara:* Jfr 2 Tim. 4:8.
Städs: 'Ständigt'.
smitta: 'synd'.
Betäckt och platt avtvagen: 'Överskyld och helt och hållet utplånad'.
dragit: 'burit'.
last: 'synd'.
kvald: 'pinad'.
111 *länker:* 'vänder'.
ganska stor: 'mycket stor'.
misskund: 'barmhärtighet'.
Med förbön […] eftergiver: Här åsyftas Kristus som förbedjare i himlen – ett uttryck för hans fortsatta frälsningsverk. Se bl.a. Joh. 17; Rom. 8:34; Heb. 7:25; 1 Joh. 2:1.
tillreds: 'beredd'.
täckes: 'behagar'.
Mig till min' fäder samka: 'Samlas till mina fäder', dvs. dö.
Vidt: Den gamla stavningen har i förtydligande syfte bibehållits.

112 *Nr 399*
Laurentius Petri Gothus (ca 1530–1579). Dödsberedelsepsalm, som första gången trycktes i »En liten Tröstebok« (1564), utgiven av Laurentius Petri Gothus. Den finns även med i 1572 års psalmbok. Psalmens utgångspunkt är en medeltida antifon (kort sångstycke, självständigt eller omramande en psaltarpsalm): »Media vita in morte sumus […]«. Att antifonen omarbetats och utvidgats märks, som Emil Liedgren (1926) observerat, tydligt på att »mitt i livet hör vi döden till«-tematiken kompletterats med Luthers replik i hans Genesiskommentar (1 Mos. 22): »media morte in vita sumus« (»mitt i döden hör vi livet till«). I psalmen ställs alltså i kontrasterande syfte förgängligheten (strof 1–3: »Kyrie Eleison«) mot den kristna uppståndelsetron (strof 4–6: »Halleluja«).

misskundelig: 'barmhärtig'.
Ho: 'Vem'.
kvida: 'klaga', 'sucka'.
Kyrie Eleison: 'Herre förbarma dig'. Se Psalt. 6:3, 31:10; Matt. 17:15.
Adams barn: Se komm. till PsB 1695:303.
Snarde: 'Snärjda', 'Fångade'.
113 *Oss en spegel varda:* Graven eller skelettet som en spegel för de i livet kvarvarande är en vanlig bild i medeltidens förgängelselitteratur (se Fehrman, 1952).
döden hårda: 'den stränga (obarmhärtiga) döden'.
fast: 'mycket'.
Lät: 'Låt'.
Vi: 'Varför'.
Denne död är ej utan en sömn: Bilden av döden som en sömn har bibliskt ursprung (se bl.a. Dan. 12:2; Sak. 4:1; Matt. 9:24 och Joh. 11:11–13). Det väsentliga här är den nytestamentliga uppståndelsetron: uppvaknandet i en annan och bättre värld.
hamn: 'skepnad', 'gestalt'.
Lagen [...] driver: Det väsentliga här är att lagen inte råder i himlen.
114 *tillgivit:* 'tillåtit'.
sova: Se komm. ovan till *sömn*.

Nr 406

Lars Johanson, »Lucidor« (1638–1674). Drygt ett decennium efter Lucidors död utkom dikthäftet »Lucida intervalla« (1685). I häftet ingick tre andliga visor, varibland denna psalm i dess första tryckta version. Den finns också tryckt i samlingsutgåvan av Lucidors diktning, »Helicons blomster« från 1689. Haquin Spegel hade bearbetat texterna inför tryckningen 1685 och dessutom infört dem i sin »Psaltare« – se komm. till PsB 1695:16. Det var också Spegel som företog den mer omfattande bearbetningen av psalmen inför publiceringen i Swedbergs psalmbok 1694, då inte mindre än sju strofer uteslöts. Karlfeldt kallade Lucidors botpsalm för »en av syndasorgens högsta visor i den svenska psaltaren«.

kväljer: 'plågar'.
titt: 'ofta'.
Ty: 'Därför'.
värdes: 'måtte (av nåd) värdigas'.
115 *förmätit överdåd:* 'förmäten fräckhet'.
Städse: 'Ständigt'.
116 *täckts mig läna:* 'behagat låna mig'.
platt: 'helt'.
behagat: 'tyckt om'.
ho: 'vem'.
117 *besnärt:* 'insnärjt'.
spott: 'smälek'.
huld: 'nådig', 'trofast'.
visslig: 'förvisso', 'i sanning'.
lider: 'tål', 'fördrager'.
Döden […] mig: Jfr 1 Kor. 15:54–57.
118 *avplanar:* 'utplånar'.
allt gott för mig manar: 'vädjar för mig'. Se Rom. 8:34.
skont: 'skonad'.

Nr 409

Lars Johanson, »Lucidor« (1638–1674). Psalmen tryckt i »Lucida intervalla« (1685) – se komm. till PsB 1695:406 – och samma år i den av Petrus Brask översatta andaktsboken »Den Sinnrike Fransosens och Herrens De la Serre Söte Döds Tankar […]«. Psalmen dyker sedan upp i flera olika psalmverk och i något bearbetad form i den swedbergska psalmboken 1694. Troliga förebilder för Lucidors psalm är, enligt Sandwall (i komm. till »Samlade dikter«), ett par andaktstexter av De la Serre respektive Johannis Baptista som Brask översatte.

huld: 'nådig', 'trofast'.
Fast [genom]: 'Fastän'.
platt: 'helt'.
lät: 'låt'.
grant akta: 'noga betänka'.
119 *fast:* 'fort', 'hastigt'.
däglighet: 'skönhet'.

färgad maske-säck: Se komm. till PsB 1695:278.
hastigt nämnes: Och lika snart glöms bort.
högvis: 'mycket vis'.
tacklöst huvudbrott: 'tanklöst huvudbry'.
dit oss bör lända: 'dit vi bör styra färden'.
gästabod: 'gästabud'.
där hos: 'desslikes'.
120 *titt:* 'ofta'.
[Giv] ju: 'alltid'.
förskyllt: 'förtjänat'.
min: 'mina'.
ganska: 'mycket'.

121 *Nr 410*
Laurentius Laurentii Laurinus (1577 – ca 1656). Psalmen kom till vid begravningen av Laurinus hustru i första giftet, Margareta Larsdotter, och trycktes 1622 i Isaac Ericis likpredikan över henne. Den då blott fem strofer långa psalmtexten trycktes ånyo i Laurinus översättning av »Compendium Hafenrefferi« 1650. Under 1650-talet utvidgades psalmen av okänd hand och kom då att omfatta 18 strofer. Det är denna text som vid införandet i Swedbergs psalmbok 1694 bearbetas och då skärs ned till 17 strofer, ett omfång som bibehålls i PsB 1695. Psalmtextens starka verkan menar Liedgren (1921) har att göra med att den »från början varit lämpad till en […] för ämnet särskilt avpassad melodi«, vilket får honom att gissa att det är den musikaliskt väl skickade Laurinus som också är koralens upphovsman.
Där […] bor: Se Upp. 21:3.
fast: 'mycket'.
Ansikte mot ansikte: Se 1 Kor. 13:12 och Upp. 22:4.
När: 'Nära'.
Vidt: Den gamla stavningen har i förtydligande syfte bibehållits.
122 *täckes:* 'behagar'.
skär: 'ren', 'klar'.
utan men: 'utan brist'.
123 *Ej torv där någor tänka:* 'Där behöver ingen tänka'.

mån: 'månde', 'skall'.
ospar: 'ospard'.
hugsvalande: 'tröst (och lindring)'.
Mer […] var: Här åsyftas episoden om Jesus på härlighetens berg; se bl.a. Matt. 17:1–8.
Ja, Paulus […] skär: Se 1 Kor. 2:9–10.
ohörligt: 'inte förut omtalat', '(för människan) okänt'.
124 *lät:* 'låt'.
125 *mån:* 'omsorg'.

1819 ÅRS PSALMBOK

129 *Nr 1*
Johan Olof Wallin (1779–1839). Wallin presenterade en del av sin ingångspsalm (4 strofer) redan i en nyårspredikan 1815/16. Den publicerades kort därefter i Stockholms Posten 23/1 1816 under titeln »Andakts-Sång« och innehöll då 9 strofer. Vid införandet i PsBF 1816 bearbetades den: första strofen skrevs om och två strofer (2 och 3) ströks. Psalmen, som tillkom i början av det mest intensiva skedet av Wallins psalmboksarbete, ger prov på hans skicklighet att väva samman bibelcitat och bibelanspelningar till en tematisk helhet – här gäller det psalmens funktion: att skapa andakt, att skänka tröst och att lovsjunga Gud.
Upp […] harpa!: Se Psalt. 57:9 och 108:3.
psaltare: Ett stränginstrument.
Andans svärd: Se Ef. 6:17. Det sjungna ordet är ett effektivt vapen mot de onda makterna.
huld: 'trofast', 'god'.
Sions gårdar: Sion är namnet på en kulle och en borg i Jerusalem; med tiden en symbol för hela staden, landet och folket. Här avses i enlighet med den kristna traditionen Kyrkan eller församlingen. Jfr t.ex. Psalt. 65, 84, 100 och 135.
Han […] ner: Se Joh. 15:5–6 och Luk. 13:6–9.
Han […] ser: Anspelning på Abrahams förbön för de rättfärdiga i de lastbara städerna Sodom och Gomorra; se 1 Mos. 18:16–32.

vederkvecker: 'styrker'. Den gamla stavningen har bibehållits med hänsyn till slutrimmet.

Så […] brud: I enlighet med den allegoriska tolkningen av Höga Visan är den åkallade bruden här Kyrkan.

Sulamit: Bruden i Höga Visan; se Höga V. 6:12.

130 *Kedars hyddor:* Kedar är namnet på en beduinstam i arabiska öknen (till sammanhanget hör att Abraham drev ut Hagar och deras son Ismael i öknen [1 Mos. 21:8–21]; Kedar är också namnet på en av Ismaels söner [1 Mos. 25:13]). Uttrycket *Kedars hyddor* är närmast hämtat från Psalt. 120:5 (jfr också Höga V. 1:5) och skall här tolkas som 'andlig landsflykt'.

När […] bröst: Syftar på berättelsen i 1 Sam. 16:23 om hur Sauls själsvånda lindrades och hur den onda anden lämnade honom när David spelade för honom på sin lyra. Här har innebörden vidgats: psalmens läkande och uppbyggliga kraft.

Men […] Jordan: Skådandet av det förlovade landet återkommer på flera ställen i 4 och 5 Mos.

131 *Israel:* I enlighet med den typologiska (ung. 'allegoriska') bibeltolkningen alltså 'Kyrkan'.

mänskofunder: 'mänskliga påfund'.

innan kort: 'inom kort'.

Dig […] sjunga: Se Psalt. 147:2.

132 *Nr 3*

Samuel Johan Hedborn (1783–1849). Med rubriken »Te Deum« trycktes denna högstämda lovpsalm första gången i Hedborns »Psalmer« 1812. I något omarbetat skick (den andra strofen uteslöts) infördes den i PsBF 1814 och därefter med några få mindre ändringar i PsBF 1816 och PsB 1819. Bearbetningen stod av allt att döma Wallin för. En tänkbar förebild är Gerhard Teerstegens (1697–1769) »O Majestät, wir fallen nieder«. Framför allt Psaltaren har utnyttjats till Hedborns lovsång.

Kerubim: Se komm. till PsB 1695:303.

Serafim: Se komm. till PsB 1695:303.

länder: 'anländer', 'kommer'.

133 *grand:* 'stoft (i skapelsen)'.

dina verk i gruset: här närmast i betydelsen 'det minsta och ringaste i skapelsen'.

134 *Kor:* 'Sång'.

Oss […] frid!: Den prästerliga välsignelsen ur 4 Mos. 6:24–26.

135 *Nr 12*

Johan Olof Wallin (1779–1839). Tryckt tillsammans med en predikan: »Religionens varning mot tidens villfarelser. Kristelig Predikan på 8:de S. efter h. Tref. […]« (Stockholm 1817) samt i Stockholms Posten 27/6 1817. Vid intagandet i PsB 1819 gjordes några smärre ändringar. Psalmens rubrik i den tryckta predikan – »Allestädes-Närvarande« – sammanfattar ämnet. Den första strofen parafraserar en passage i den tematiskt förebildliga Psalt. 139 (v. 7–12).

grand: 'stoft (i skapelsen)'.

Slå dig för ditt bröst: Ett uttryck för förtvivlan; jfr bl.a. Jes. 32:12; Luk. 18:13.

Du det vittnet etc.: 'Du skall ej tvivla på det vittnets (dvs. Guds) befogenhet (och förmåga)'.

skrymtare: 'hycklare'.

136 *beskärm:* 'beskydd', 'omvårdnad'.

137 *Nr 19*

Johan Åström (1767–1844). Trycktes första gången i PsBF 1814. Den ställvis omfattande omarbetningen av psalmen i PsBF 1816 (strof 3 och drygt halva strof 4 har strukits och strof 7 är nydiktad) är gjord av Wallin, en version som med några smärre korrigeringar infördes i PsB 1819. Det är en treenighetspsalm som är strukturerad i överensstämmelse med katekesen (strof 1–2: Gud och skapelsen; strof 3: människan och syndafallet; strof 4–6: Kristus och återlösningen; strof 7–8: Den Helige Ande och helgelsen; strof 9: treenigheten sammanfattad).

varelse: 'tillvaro', 'liv'.

138 *ändligheten:* Jordelivet, där allt har en ände.

139 *villans:* 'förvillelsens'.

änglakor: 'änglakör'.

Nr 30

Samuel Ödmann (1750–1829). Psalmen publicerades redan i 1793 års provpsalmbok, och med vissa förändringar därefter i Ödmanns egen samling »Försök till Kyrko-Sånger« 1798. När den togs in i PsBF 1816 bearbetades den av Wallin, och med en mindre ändring följde den versionen med in i PsB 1819. Mildhet och majestät som för gudomen särskilt utmärkande egenskaper samt den starka försynstron är typiska inslag i Ödmanns upplysningsteologiskt påverkade psalmdiktning.

Hör ett stoft: 'Hör en ringa människas bön'.

fjät: '(fot)spår', dvs. spåren av Skaparens majestät.

140 *Dårens oförvägna råd:* 'Den enfaldiges djärva gärning (tilltag)'.

långmod: 'tålamod'.

tryckta: 'förtryckta'.

141 *Kan […] Gud?:* Den s.k. teodicéns fråga.

Nr 42

Johan Åström (1767–1844). Under de sista åren av psalmboksarbetet kom Åström att fungera som Wallins främste medarbetare. Denna psalmtext sände Åström i brev till Wallin i oktober 1815 varefter den omarbetades och trycktes i PsBF 1816 och med ytterligare ändringar i PsB 1819.

gruset: 'den jordiska ringheten'.

142 *sköt:* 'sköte', dvs. platsen för Guds kärlek, som själen utgår från.

varelse: 'liv'.

Vartill: ung. 'Till vad nytta'.

vink: 'antydan', 'aning'.

villans: 'villfarelsens'.

hugsvalar: 'tröstar'.

143 *fjät:* '(fot)spår'.

Av […] bli: Begravningsformeln med de från 1 Mos. 3:19 hämtade orden; jfr komm. till PsB 1695:278.

krona: Jfr komm. till PsB 1695:387.

144 *Nr 45*

Johan Olof Wallin (1779–1839). Psalmen publicerades första gången i Stockholms Posten 11/4 1816 tillsammans med en annan psalm under den samlande rubriken »Återlösningen«.

»Huru länge skall mitt hjärta« infördes i PsBF 1816 och placerades sedan som första psalm i den första underavdelningen – »Den fallna människans upprättelse genom Jesum« – i psalmbokens (1819) tredje huvudavdelning: »Återlösningen«. Avvikelserna mellan de tre versionerna rör endast smärre detaljer som interpunktion, ordformer och stor resp. liten begynnelsebokstav i vissa ord. Det är en av Wallins mest genomarbetade psalmer och den rönte också uppskattning bland recensenterna av PsBF 1816: den fick F. M. Franzén att tala om en »äkta mysticism« och V. F. Palmblad om »det sköna« (se Möller, 1997).

förevites: 'anklagas'.

Svåra fallen: Den genom synden (svårt) fallna människan; jfr PsB 1695:259.

Men […] återlösnings borgen: Själens osalighet, aning och längtan tycks vara en garant för människans återlösning.

145 *Viser […] Tolker:* Imperativ av verben.

Över […] ljuset: Se Jes. 59:20 och Rom. 11:26.

Och […] boning: Den gudomliga konceptionen; Guds Ande tar sin boning i Marias beredvilliga hjärta (se Luk. 1:35).

I […] ingången: Se Heb. 9:12.

redebogen: 'redo och villig'.

Världen dö och Gudi leva: 'Dö bort från världen och leva för Gud'.

146 *Salig […] givet:* Den avslutande strofen är präglad av framför allt johanneiska formuleringar, se Joh. 17:3 och Joh. 14:6.

Nr 53

Frans Michael Franzén (1772–1847). Denna med tiden mycket populära adventspsalm publicerades första gången i Franzéns och Wallins »Prov-psalmer« 1812. Texten genomgick därefter på vägen – PsBF 1814 och PsBF 1816 – till den slutliga versionen i PsB 1819 olika förändringar (bl.a. tillkom den femte strofen). I sin recension i Stockholms Posten av PsBF 1816 presenterade Franzén själv den mer radikalt omarbetade version som kom att införas i PsB 1819. Utgångspunkten är evangeliernas skildringar av Jesu intåg i Jerusalem (Matt. 21:1 ff.; Mark. 11:1 ff.; Luk. 19:29 ff.; Joh. 12:12 ff.).

Rättfärdighetens Förste: Jfr Dan. 9:25; Mika 5:2; Matt. 2:6.

147 *bida:* 'tåligt vänta'.
Andans svärd: Se Ef. 6:17 och jfr PsB 1819:1.
från Herran viket: 'som avvikit (avskilt sig) från Herren'.
148 *sig […] förklarar:* 'förhärligas', 'utbreder sig'.

Nr 55

Johan Olof Wallin (1779–1839). Julottepsalmen framför andra trycktes för första gången i PsB 1819. Utgångspunkten, vad beträffar melodi och meter, är Philipp Nicolais »Wie schön leuchtet der Morgenstern« (se komm. till PsB 1695:131). I övrigt är beroendet av förlagan ringa: den centrala brudmystiken har i Wallins psalm ersatts av bilderna av Kristus som »människosonen« och »herden«, den senare johanneiska bilden utnyttjade Wallin ofta. Julglädjens fördjupning genom lidandestanken har bidragit till att ge psalmen en särskild plats bland julpsalmerna.

149 *Guds väsens avbild:* Se Heb. 1:3.
lända: 'anlända', 'komma'.
villade: '(andligt) vilsegångna'.
usla brunnar: Se Jer. 2:13.

150 *Nr 69*

Samuel Johan Hedborn (1783–1849). Till skillnad från Wallins julpsalm (nr 55) ligger Hedborns psalm i sitt ursprungliga skick, publicerad i uppsalaromantikernas tidskrift Phosphoros hösten 1811, i alla avseenden nära Philipp Nicolais »Wie schön leuchtet der Morgenstern« (1598). Den trycktes därefter i något bearbetad form, och med en direkt hänvisning till den svenska övers. av Nicolais psalm (PsB 1695: 131), i Hedborns psalmhäfte 1812. Men den från början nio strofer långa psalmen kom att genomgå flera radikala omarbetningar. I PsBF 1814 reducerades den till fyra strofer. Med smärre korrigeringar överfördes den 4-strofiga versionen till PsBF 1816, men skrevs på nytt till stora delar om inför publiceringen i PsB 1819: mittstroferna ströks och ersattes av en ny strof. Efter nedskärningen till blott tre strofer är det endast begynnelse- och slutstrofen som bär spår av den allra första versionen.

rinner: 'stiger'.
spörjas: 'förnimmas', 'uppenbaras'.
151 *ordet / Kött är vordet:* Se Joh. 1:14.
förklarad: 'förhärligad'.
huld: 'nådig', 'trofast'.

Nr 72
Erik Gustaf Geijer (1783–1847). Ursprungligen tryckt i det enligt Geijer själv snabbt tillkomna (14 dagar) psalmhäftet »Försök till Psalmer« 1812. Efter vissa språkliga förändringar (den första raden, som löd »På låga strån man lade Dig«, fick här sin definitiva formulering) samt uteslutningar (en strof) infördes den i PsBF 1816. Ytterligare smärre ändringar gjordes – även dessa av Wallin – inför publiceringen i PsB 1819. Dessa ingrepp till trots har det mesta av det särpräglade i psalmen bevarats: tydligt genomförd är Geijers tanke att skapa en julpsalm som »innehåller snarare allmänna betraktelser över hela Jesu uppenbarelse på jorden«, som det heter i en marginalanteckning till psalmen. Den för hans psalmdiktning typiska bilden av Jesus som framför allt nåderik och »mild« är också bevarad.
152 *dvaldes:* 'vistades', 'uppehöll dig'.

153 *Nr 73*
Johan Olof Wallin (1779–1839). Under rubriken »Messias« trycktes denna psalm första gången i Stockholms Posten 4/9 1818. Ett par mindre ändringar gjordes vid publiceringen i PsB 1819.
Evighetens Sol: Kristus.
ve: 'elände', 'olycka'.
154 *slöt:* 'upplöste', 'fick ett slut på'.
klippas: Här avses Kristus eller Gud (jfr PsB 1819:407 [strof 8]).

155 *Nr 89*
Erik Gustaf Geijer (1783–1847). Denna passionspsalm trycktes för första gången i PsB 1819. Psalmbokskommitténs musikaliske medarbetare Pehr Frigel menade att den tyska melodi som psalmen uppenbarligen skrevs till var både vacker,

uttrycksfull och »passande till ämnet«. Emil Liedgren (1917) förmodar också att melodin tillsammans med de i Haeffners »Choral-Bok« (1808) tryckta inledningsorden till den tyska texten hade fört »Geijers tankar till korsdragningens via dolorosa«, och slående beskriver han hur Geijer »i sin psalm lyckats […] träffa det enstaviga ordval, som bäst framhäver melodins karaktär av ett slags sorgmarsch«. Kristusbilden har stor spännvidd i psalmen: den milde frälsaren och segerhjälten. Inledningsfrasen är hämtad från Joh. 19:17.

hädde: 'smädade', 'hånade'.

Det [intet finns]: 'Att'.

156 *Nr 102*

Frans Michael Franzén (1772–1847). Den kungliga psalmbokskommittén mottog och antog psalmen redan 1811. Därefter publicerades den i Franzéns och Wallins »Prov-psalmer«, det första häftet 1812. Psalmen togs med i de båda PsBF: en, 1814 och 1816, i vilka smärre ändringar gjordes. I denna påskpsalm, som med sin metaforik gör skäl för beteckningen »ljushymn« (Lundström, 1947), tolkas evangeliernas berättelse om kvinnorna vid graven och Jesu uppståndelse (Matt. 28; Mark. 16; Luk. 24; Joh. 20). Det har framhållits – med risk för övertolkning – att den fjärde strofen rymmer anspelningar på ett Europa härjat av Napoleon och därutöver också den begynnande världsmissionen.

inseglet bräckt: '(gravens) försegling bruten'.

157 *sändningabud:* 'sändebud', dvs. missionärerna.

En Förstling till livet: Kristus blev den förste som uppstod från de döda; jfr 1 Kor. 15:20.

V*i:* 'varför'.

Likt kornen som gro: En särskilt bland romantikens poeter uppskattad metaforik, den jordiska sådden och den himmelska växten (Fehrman, 1957).

158 *Nr 105*

Erik Gustaf Geijer (1783–1847). I sin ursprungliga version, i »Försök till psalmer« (1812), bestod Geijers uppståndelsepsalm av åtta strofer. När den togs med i PsBF 1816 hade

den, gissningsvis under Wallins händer, koncentrerats till fem strofer (strukna strofer: 2, 3 och 5). Dessa revideringar hade Geijers fulla stöd. I detta skick – inklusive ett fåtal mindre ändringar – överfördes den till PsB 1819. Vid införandet i PsB 1819 gjordes dock ytterligare en förändring: den femte strofens avslutande tre rader skrevs om, från den något kantiga formuleringen – »Ack låt oss mild Dig finna! / Då värdes Dig påminna, / Vi hoppats uppå Dig!« – till den (wallinskt) mer välljudande (och trosvissa).

dödsens udd: Se 1 Kor. 15:55.

hugnad: 'glädje', 'tröst'.

Ty: 'Därför'.

159 *morgonväkt:* 'tidiga morgonen'.

Nr 113

Johan Olof Wallin (1779–1839). Tryckt första gången i PsBF 1816 och utan ändringar överförd till PsB 1819. Wallins Kristi himmelsfärdspsalm utgör ett enastående exempel på hans förmåga att väva samman ord och fraser ur Bibeln – som framgår av nedanstående redovisning är i detta fall väven ovanligt tätt spunnen. Utgångspunkten är skildringarna av Kristi himmelsfärd (Mark. 16:19; Luk. 24:50–51; Apg. 1:9–11). Tankarna på jordelivets förgänglighet tycks, precis som i Wallins dödsberedelsepsalmer, ge en särskild intensitet åt uttrycken för evighetslängtan.

gäst och främling: Se 1 Krön. 29:15; Psalt. 39:13; Heb. 11:13.

min Faders hus: Se Joh. 14:2.

Ack, […] länge?: Se Psalt. 6:4.

Min ömma bön […] dig: Se Syr. 35:21. Jfr också PsB 1819:481 och 500.

i trone: 'i tro'.

det goda landet: Se 5 Mos. 3:25.

Bland helgonen […] stad: Se Heb. 12:22.

160 *Där uppe […] natt:* Se Upp. 21:23–25, 22:5.

högsta skatt […] hjärta: Se Matt. 6:21.

min umgängelse: 'mitt umgänge', 'min gemenskap' (som jag vill ha i himlen med min Frälsare). Se Fil. 3:20.

Och […] tillbaka: Se Apg. 1:11.

bedja […] vaka: Se Matt. 24:42, 26:41.
vet ej stund […] dag: Se Matt. 24:44–51, 25:13.
dagligt […] jag: Se Psalt. 25:5.
salig […] göra: Se Matt. 24:46; Luk. 12:43.
lovat […] härlighet: Se Joh. 12:26, 17:24.

Nr 117

Johan Olof Wallin (1779–1839). Tryckt första gången i PsBF 1816 och med en ändring i andra strofens fjärde rad (PsBF 1816: »Änglar äro hennes makt«) överförd till PsB 1819. Ämnet är den stridande och triumferande Kyrkan, »ecclesia militans et triumphans«.

klippa […] Kristi kyrka: Se Matt. 16:18.
161 *Fåfängt förstar […] hans Smorda:* Se Psalt. 2:1–2. Uttrycket *hans Smorda* är en omskrivning för 'Kristus'.
förstar: 'furstar'.
Lägga […] fotapall: Se Psalt. 110:1.
svärd […] Guds ord: Se Ef. 6:17. Jfr PsB 1819:1 (strof 1).
162 *Jord och himmel […] ord:* Se Matt. 24:35.
En ny […] tid: Se 2 Pet. 3:13; Upp. 21:1.

Nr 119

Frans Michael Franzén (1772–1847). Tryckt första gången i Franzéns och Wallins »Prov-psalmer«, andra häftet 1813. Smärre ändringar gjordes i PsBF 1814, vilka följde med över i PsBF 1816 och PsB 1819. Överskriften i »Prov-psalmer« är betecknande för denna påtagligt johanneiska psalm: »Den Gode Herden« (Joh. 10; Jes. 40).

164 *Nr 140*

Johan Olof Wallin (1779–1839). Presenterades första gången i PsBF 1816 och fördes med en smärre ändring över i PsB 1819. Denna psalm om Ordet som nådemedel tar sin utgångspunkt i Psalt. 19. Wallin har utnyttjat psaltarpsalmens grundstruktur men i sin strävan att lämpa psalmen till nämnda ämne har han tämligen fritt utformat den tredje strofen som ställer det uppenbarade Ordet i centrum.

vidt: Den gamla stavningen har i förtydligande syfte bibehållits.

kostelig: 'dyrbar'.
håvor: 'gåvor'.
165 *ho:* 'vem'.
täckas: 'behaga'.

Nr 146

Samuel Johan Hedborn (1783–1849). Utgångspunkten för psalmen är – enligt Hedborns egen angivelse – PsB 1695:227 (»Jag vet ett blomster skönt och fint«), en ursprungligen tysk 1500-talspsalm översatt av Peder Dåleman (senare hälften av 1500-talet) och publicerad 1583. Hedborns text trycktes första gången i hans andra psalmsamling 1813. Psalmen genomgick en omarbetning i PsBF 1814 (samma text i PsBF 1816 samt, med undantag för en mindre ändring, även i PsB 1819): de inledande stroferna skrevs om och en strof (7) ströks i den från början tio strofer långa psalmen. Den första hälften av psalmen har hämtat många ord och fraser ur Johannesevangeliet.

kvalda: 'plågade', 'lidande'.
huld: 'trofast', 'mild', 'god'. Versradens *huld och god* kan betecknas som ett s.k. synonymt ordpar.
166 *hugna:* 'glädja', 'trösta'.
fördrag: 'tålamod'.
När dig: 'Hos dig'.

167 *Nr 150*

Frans Michael Franzén (1772–1847). Psalmen trycktes första gången i Franzéns och Wallins »Prov-psalmer« från 1812; det är en version som starkt skiljer sig ifrån den omarbetade text som togs med i PsBF 1814. Franzén presenterade en ny omarbetad version av psalmen i sin stora recension av PsBF 1816 i Stockholms Posten 1/7 1817. I detta sammanhang lämnar han också en instruktiv redogörelse för utformningen av sin nattvardspsalm, nämligen »att helt enkelt och troget framställa själva handlingen därvid [Nattvardens instiftelse] såsom icke endast skedd utan skeende ännu, för att förnya och stärka intrycket av Instiftelseorden och den efter dem följande bönen, med vilkas uppläsning från altaret avsikten varit av ålder att likasom återkalla det stora ögonblicket, då

Kristus själv utdelade brödet och vinet, och väcka en livlig föreställning om hans egen närvaro i sin Nattvard«.
huld: 'trofast', 'mild', 'god'. Versradens *huld och god* kan betecknas som ett s.k. synonymt ordpar.

169 *Nr 165*
Frans Michael Franzén (1772–1847). En första version av psalmen trycktes i »Prov-psalmer« av Franzén och Wallin 1812 med överskriften »Bättringstider«. Den genomgick flera omarbetningar – PsBF 1814, PsBF 1816 och PsB 1819 – och en av de ursprungligen fem stroferna (2) uteslöts i PsBF 1816. I och med denna strykning försvagas den i ursprungsversionen angivna kopplingen till Upp. 10 – kvar är frasen »ingen tid är mer« (Upp. 10:6) i tredje strofen.
väkten […] murar: Se Jes. 62:6.
väkten: 'vakten'.
livsens Förste: 'livets Furste'; se Apg. 3:15.
behaglig: 'rätt', 'lämplig'. Se 2 Kor. 6:2.

170 *Nr 168*
Johan Åström (1767–1844). Tillkom och skickades hösten 1815 till Wallin, vars förändringsförslag godtogs av Åström. Psalmen infördes omarbetad i PsBF 1816 och sedan efter ytterligare ändringar – en strof (3) ströks – i PsB 1819.
vrångvis: 'vrångsint', 'ondskefullt'.
överdåd: 'övermod'.
min själavåda: 'min själs olycka'.
morgonstjärnan: Kristus, se Upp. 22:16 (jfr också 2 Pet. 1:19).
Lagens blixt etc.: Kristi försoningsdöd befriar människan från den gammaltestamentliga lagens krav.
171 *tvivlans:* 'tvivlets'.
ljus i ljuset se: Se Psalt. 36:10.
i trone: 'i tron'.
Ty du […] Solen där: Se Upp. 22:5.

Nr 193
Johan Olof Wallin (1779–1839). Först publicerad i PsBF 1816 och med en mindre ändring införd i PsB 1819. Det för-

tröstansfulla anslaget, upprepat i början av varje strof, är hämtat från 2 Tim. 1:12.

redlig bättringshåg: 'ärlig (hederlig) villighet att göra bättring'.

172 *Igenom […] gå:* Se Apg. 14:22.

sin död […] fall: Jfr Heb. 2:14.

Ej ropar […] gör: Jfr Matt. 7:21.

Nr 210

Johan Olof Wallin (1779–1839). Först publicerad i PsBF 1816 intogs denna »vaksamhetspsalm« med ett antal smärre ändringar i PsB 1819. Det mesta pekar på att Wallin hämtat melodi och meter från en tysk psalm, »Seelen-Bräutigam […]«, ingående i »Geistreiches Gesangbuch« (Darmstadt, 1698); både text och melodi anges vara av Adam Drese (d. 1701). Ett gemensamt stildrag i psalmerna är också att strofernas respektive begynnelserader återkommer som slutrader (dock inte med lika stor konsekvens i den tyska psalmen). Psalmens anslag – »Vaka, själ, och bed« – går tillbaka på Matt. 26:41 (Mark. 14:38).

frestarn […] snaran: Jfr 1 Tim. 3:7.

173 *Sig […] skapar:* Se 2 Kor. 11:14.

efterlöpa: 'ivrigt strävar (traktar) efter'.

därhos: 'därtill', 'därjämte'.

Urie-brev: Syftar på berättelsen om Davids äktenskapsbrott med Bat-Seba (2 Sam. 11). För att kunna äkta Bat-Seba, som var gift med Uria, sände David Uria med ett brev till sin överbefälhavare Joab, som befann sig vid krigsfronten. I brevet uppmanar David Joab att ställa Uria där striden rasar som häftigast, att där överge honom och låta honom bli slagen till döds. *Uriebrev* fungerar som ett symboliskt uttryck för 'skamligt svek'. Även i dikten »Dödens ängel« (strof 25) begagnar sig Wallin av detta uttryck.

Joabs kyssar: Avser Joabs falska kyssar och svekfulla mord på Amasa (2 Sam. 20:8–10), som hade utsetts till överbefälhavare efter det att Joab fallit i onåd hos David (2 Sam. 19:13).

174 *Dryck […] släcker:* Jfr Joh. 4:13.

Resekost […] räcker: Jfr Joh. 6:58.

Egyptens resenärer: Syftar på den egyptiska hären som vid för-

följandet av israeliterna drunknade i Röda havet när vattnet vände tillbaka (2 Mos. 14:28).
gå i kvav: 'gå under'.
Se […] land: Se 5 Mos. 3:25.
[…] Josue […] land: Jfr Jos. 11:23.
Arvet ej förspill: Jfr Heb. 6:12.
175 *ditt Kanaan:* Det himmelska Kanaan, himlen. Jfr Heb. 11:16.
Kronan: Se Jak. 1:12; Upp. 2:10.

Nr 247
Johan Olof Wallin (1779–1839). En av Wallins mycket sent tillkomna psalmer: de tre sista stroferna använde han i en predikan, »Enfaldens vishet«, i Storkyrkan 6:e söndagen efter påsk 1819. I sin helhet trycktes psalmen första gången i PsB 1819.
176 *Våra […] tvång:* Se Jes. 61:1.
Endast […] bröst: Se Jer. 31:33.
tröstligt: 'förtröstansfullt'.

Nr 260
Per Olof Nyström (1764–1830). Denna ursprungligen åtta strofer långa psalm med överskriften »Bönen, dess grund och verkan« omarbetades och skars ned till sex strofer när den trycktes första gången i PsBF 1814. Den bearbetades ytterligare i PsBF 1816, och den då blott fyra strofer långa texten överflyttades med ett par mindre ändringar till PsB 1819.
Åkalla […] nöden: Se Psalt. 50:15.
177 *trösta:* 'förtrösta'.
beskärde: 'skänkte', 'gav'.
vike fjärran: 'må fly långt bort'.

178 *Nr 277*
Johan Olof Wallin (1779–1839). Tryckt första gången i Journal för Litteraturen och Theatern i januari 1810 och året därpå i »Psalmer av Joh. Ol. Wallin« (andra häftet, 1811) under rubriken »Rättskaffenhet«. Psalmen genomgick smärre bearbetningar i PsBF 1814, PsBF 1816 och PsB 1819. Det är

en psaltarparafras (Psalt. 15) som följer förlagans tematiska struktur men som i detaljer förhåller sig fri.

Ho: 'Vem'.

vank och villa: 'fel och villfarelse'.

skrymtan: 'hyckleri'.

prövar: 'finner', 'erfar'.

ränker: 'listiga (och onda) planer'.

tror: 'anser'.

179 *Ej förhåller / Nödens rätt för gunst och gull:* '(Den som) inte för snöd vinnings skull (*gunst och gull*) undanhåller (*förhåller*) den hjälp som hon/han i sin nöd har rätt att få'.

Nr 286

Samuel Ödmann (1750–1829). Under rubriken »Givmildhet« trycktes psalmen första gången i Ödmanns »Försök till Kyrko-Sånger« 1798. Psalmen genomgick smärre förändringar i PsBF 1814, PsBF 1816 och PsB 1819.

finnes: 'befinnes'.

beskär: 'skänker', 'ger'.

180 *Må […] gör:* Se Matt. 6:3.

Nr 321

Erik Gustaf Geijer (1783–1847). Först tryckt i »Försök till psalmer« (1812) med överskriften »Morgon-Psalm på en Söndag«. Försiktigt omarbetad i PsBF 1814, några mindre ändringar i PsBF 1816 och därefter, utan ytterligare ändringar, införd i PsB 1819.

dina gårdar: Här 'dina församlingar' eller 'Kyrkan'. Se bl.a. Psalt. 65:5.

går av: 'utgår från'. I den första versionen (1812) heter det: »Som vällukt ifrån blomstrens ring«.

Allt […] anda har: Se Psalt. 150:6.

181 *Den samma lära yrka:* 'Gör anspråk på (driver) samma lära'.

de helga rum […] ära: Jfr Psalt. 63:3.

Vår jord […] evigt vara: Se Matt. 24:35; Mark. 13:31; Luk. 21:33.

huld: 'mild', 'nådig'.

182 *Nr 341*

Frans Michael Franzén (1772–1847). En psalm »För föräldrar«. Först tryckt i PsBF 1814. En mindre ändring i såväl PsBF 1816 som PsB 1819.

lät barnen […] träda: Se Matt. 19:14.
Livsens bad: Dopet.
nådens bord: Nattvardsbordet.
huldrik: 'nåderik'.
Gud! […] de: Se Psalt. 127:3.
Ej med ont […] föregå: 'Ej föregå (barnen) med dåligt exempel'.
Ej en menlös […] anklaga: Se Matt. 18:10.
menlös: 'oskuldsfull', 'oskyldig'.
Ingen […] rike: Se Matt. 18:3; Mark. 10:15; Luk. 18:17.

183 *Nr 351*

Johan Olof Wallin (1779–1839). Ett par brev från Wallin till medarbetaren J. Åström visar att psalmen skrevs under början av sommaren 1816, och den trycktes sedan i PsBF 1816. I psalmbokskommittén godtogs psalmen med vissa reservationer: det var en socialt sett smal psalm, ansåg man. De förändringar som föreslogs överensstämmer med Franzéns kritiska synpunkter i recensionen av PsBF 1816 i Stockholms Posten under 1817 och 1818 (om denna psalm 22/3 1817). Wallin stryker de fyra sista raderna i den femte respektive sjunde strofen, men bibehåller perspektivskiftet. Bearbetningen röjer en tendens till att tona ned romantikens spekulativa bild av kvinnans religiösa särart och förstärka bilden av hennes mer praktiskt inriktade fromhet (se Möller, 1997).

huld: 'nådig', 'god'.
hägna: 'skydda', 'värna'.
Som Maria […] ordet: Se Luk. 2:19.
vad är, att: 'varför', 'hur kommer det sig att'.

184 *falska flärden:* Jfr 1 Pet. 3:3.
Himlavän: Dvs. Jesus.
menlöst: 'oskuldsfullt'.
vederkvecke: 'må ge nya krafter'. Den gamla stavningen har bibehållits med hänsyn till slutrimmet.
tvedräkt: 'oenighet', 'söndring'.

bilde: 'må bilda'.
Dröje hon […] Magdalena: Syftar på beskrivningen i Joh. 19:25 av hur Maria från Magdala tillsammans med Jesu moder och hennes syster står vid Jesu kors.
Herre […] bevaka: Se Luk. 1:38.
185 *mig tryggar:* 'söker trygghet', 'söker skydd'.

Nr 358
Gudmund Jöran Adlerbeth (1751–1818). Först tryckt i PsBF 1814, men inte medtagen i PsBF 1816. På Franzéns uttryckliga önskan (Stockholms Posten 14/3 1818) återinfördes psalmen i PsB 1819 under rubriken »För ålderstigna« – Franzén skriver om behovet av Adlerbeths psalm: »Inträdet i världen är nästan detsamma för alla: det sker med lika förbindelser och förhoppningar, men de gamla gå ur världen med allt för olika minnen. Den uteslutna psalmen vore mer passande för dem, som med mindre tillfredsställelse se tillbaka på sin förflutna levnad.« Några smärre ändringar – två verspar samt enstaka ord – kan noteras i PsB 1819.
skiften: 'förändringar', 'växlingar'.
186 *Äntlig:* 'Slutligen'.
villa: 'förvillelse'.
unde: 'förunnade', 'medgav'.
187 *min vandel:* 'mitt liv', 'mitt leverne'.
förbida: 'vänta'.

Nr 372
Johan Olof Wallin (1779–1839). Denna tillfällespsalm – »Efter storm på havet« – trycktes först i PsBF 1816. Ett par smärre ändringar gjordes vid införandet i PsB 1819.
flarn: Båten är en 'bräcklig farkost', och *flarn* är i denna betydelse synonymt med den föregående radens *sköra planka*.
188 *Till stormen […] mer:* Se Matt. 8:26.
förnam: 'hörde'.

189 *Nr 378*
»Gustav II Adolfs fältpsalm«. Författarskapet till den ursprungligen tyska psalmen, »Verzage nicht, du Häuflein

klein«, är omstritt. Mindre troligt anses antagandet att Gustav II Adolf själv författade den psalm som skall ha sjungits före slaget vid Lützen 6/11 1632. Att det var Johann Michael Altenburg (1584–1640), kyrkoherde i Sömmern nära Erfurt, som skrev psalmen efter meddelandet om segern vid Leipzig 17/9 1631, är ett förslag som tycks ha mindre som talar för sig än det som säger att det var Jacob Fabricius (1593–1654), Gustav II Adolfs hovpredikant, som skapade psalmen genom att skriva om och versifiera en prosaversion författad av kungen själv. Psalmen utkom i ett par tryck redan 1632 i Leipzig. Enskilda, mindre framgångsrika, försök att översätta den till svenska gjordes under både 1600- och 1700-talen, men inte något av dessa försök vann burskap i en psalmbok eller ett psalmboksförslag. Wallins fria tolkning trycktes i PsBF 1814. En ändring i den tredje strofen gjordes vid införandet i PsBF 1816 (inga ytterligare förändringar i PsB 1819).

Förfäras […] hop: Se Luk. 12:32.
Ty: 'Därför'.
gack i ditt kall: Se Dom. 6:14.
gack: 'gå'.
Hans: Guds.
Gideon: En av Israels domare, en folkhjälte och krigare, som uppmanas av Gud att befria sitt folk ur midjaniternas våld; se Dom. 6–8.
spord: 'sedd'.
spott: 'skam', 'vanära'.
Med oss är Gud: Jfr Dom. 6:12.

Nr 391

Johan Olof Wallin (1779–1839). Under rubriken »Klagodags-psalm« publicerades psalmen första gången i Stockholms Posten 24/10 1818. Med en mindre ändring överfördes den till PsB 1819 (ändringen är betecknande för Wallins pietetsfulla och estetiserande syn på psalmspråket: han väljer till sist den något ålderdomliga ordformen *dödsens* framför *dödens* i strof 6).

En jämmerlig […] ting: Se Syr. 40:1.
tar snarligt slut: Se Psalt. 90:10.

snarligt: 'snart'.
190 *Fåfänglighet!:* Jfr Pred. 1:2.
glav: 'svärd', 'spjut'.
En stark […] en vis: Se Jer. 9:23.
ej tröste på: 'må ej förlita sig på'.
mänskopris: 'människors beröm'.
dagakarls: 'daglönares', 'dagsverkares'.
sätter kött till arm: Se Jer. 17:5, där det heter (1703 års bibelövers.): »Förbannad är den man, som förlåter sig uppå människo, och sätta sig kött till arm, och viker med sitt hjärta ifrå Herranom.« Bibelkommissionens översättning 1999 ger en förklaring till uttrycket *sätter kött sig till arm*: »[…] stöder sig på mänsklig kraft och vänder sig bort från Herren«.
191 *frukter Gud:* Verbets imperativform. Jfr Pred. 12:13.
Allt […] under solen […] Fåfänglighet!: Se Pred. 1:2–3, 4:7.

Nr 393
Samuel Ödmann (1750–1829). Först tryckt i »Försök till Kyrko-Sånger« (1798). Smärre ändringar gjordes i PsBF 1814 (med undantag av en ändring samma version i PsBF 1816), och slutligen gjordes också ett flertal mindre ändringar i PsB 1819. Ödmanns sommarpsalm är en exponent för det sena 1700-talets naturskildrande psalm med utgångspunkt i framför allt Psaltarens naturpoesi och profan landskapsdiktning, som exempelvis James Thomsons »The Seasons«.
192 *Dig […] ärar/Allt […] gett:* Se Psalt. 150:6.
luftens härar: Fåglarna.
hugnar: 'gläder'.

193 *Nr 404*
Balthasar Münter (1735–1793). »Früh, mit umwölktem Angesicht« trycktes i den andra samlingen av Münters »Geistliche Lieder«, 1774. J. O. Wallins översättning av den tyska höstpsalmen trycktes först i hans och Franzéns »Prov-psalmer«, andra häftet (1813). I PsBF 1814 skrevs psalmen om och den första och andra strofen skrevs ihop till en strof. I PsBF 1816 återvände Wallin till 1813 års version, och den infördes också i PsB 1819.

förlåter: 'lämnar', 'överger'.
luftens härar: Flyttfåglarna.
194 *skygd:* 'skydd'.
förspörja: 'erfara'.
hart […] nära: 'mycket (helt) nära'.
vad man sår […] uppskära: Se Gal. 6:7.
uppskära: 'skörda'.
gråa hårens heder: Jfr Ordspr. 16:31.

Nr 407
Samuel Johan Hedborn (1783–1849). Denna nyårspsalm trycktes första gången i Hedborns »Psalmer« (första häftet, 1812) och omfattade då nio strofer. I omarbetat skick togs den med i PsBF 1814 (bl.a. ströks den första respektive sjätte strofen). En av den nya skolans kritiker, Lorenzo Hammarsköld, recenserade PsBF 1814 i Svensk Litteratur-Tidning 1815 och anmärkte då bl.a. på strykningarna i Hedborns nyårspsalm. Måhända tog Wallin intryck av kritiken, för i PsBF 1816 återinfördes den sjätte strofen. Wallin gick också i några fall tillbaka till formuleringar i Hedborns första version (1812).
förborgat: 'dolt'.
195 *mask i gruset:* ung. 'ringa människa'. Jfr Psalt. 22:7.
morgonväkt: 'tidig morgon'.
båga […] förbund: Se 1 Mos. 9:16.
båga: 'regnbåge'.
Han försörjer […] ej: Se Matt. 6:26, 28; Luk. 12:24, 27–28.
Gud i tjäll med Aron bodde: Som överstepräst hade Aron tillträde till det allraheligaste i förbundstältet (*tjäll*) där Gud ansågs ha sin boning; se 2 Mos. 28:1, 43.
Det […] bröd […] fick: Syftar på mannat, den »himmelska« föda som israeliterna fick under ökenvandringen (2 Mos. 16).
Och […] klippan […] drick: Syftar på när Mose under ökenvandringen slog på klippan vid Horeb så att den gav vatten åt det törstande folket (2 Mos. 17:6).
drick: 'dryck'.
196 *min […] borg:* Se bl.a. Psalt. 31:4.
min starkhets klippa: Se Psalt. 62:8.
mitt hus jag bygger där: Se Matt. 7:24; Luk. 6:48.

Nr 420

Johan Olof Wallin (1779–1839). Denna med tiden mycket populära morgonpsalm trycktes första gången i PsBF 1814. Samma version trycktes i PsBF 1816. Ett par smärre ändringar gjordes vid införandet i PsB 1819.

Din […] sol […] opp: Jfr Matt. 5:45.

197 *skygd:* 'skydd'.

beskär: 'skänker', 'ger'.

din nåd […] ny: Jfr Klag. 3:22–23.

Nr 423

Johan Olof Wallin (1779–1839). Trycktes först i PsBF 1814. Med några smärre ändringar infördes den i PsBF 1816 (med undantag för en detaljändring samma version i PsB 1819).

Allsvåldige: 'Allsmäktige'.

fordomtima: 'förr', 'en gång i tiden'.

Edens lunder: Se 1 Mos. 2:8.

198 *Över […] Fadren spord:* Se Ef. 3:15.

spord: 'känd', 'uppenbarad'.

förbida: 'längta efter', 'hoppas på'.

tunga: 'möda'.

Trygg […] bo: Jfr Psalt. 91:1.

199 *Nr 433*

Frans Michael Franzén (1772–1847). Denna aftonpsalm trycktes första gången i PsBF 1814 och genomgick fram till den slutliga versionen i PsB 1819 flera omfattande bearbetningar. Tre av stroferna (2–4) har en från slutversionen avvikande utformning i de bägge psalmboksförslagen och PsBF 1814 har dessutom ytterligare en strof (3). I sin recension av PsBF 1816 i Stockholms Posten presenterade Franzén själv en ny version (22/4 1818), som efter ytterligare några ändringar infördes i PsB 1819. Psalmen har visst släktskap med Paul Gerhardts aftonpsalm »Nun ruhen alle Wälder« (se PsB 1695:375), som också skänkt melodin.

när [mig bliver]: 'hos'.

Där […] solen är: Jfr Upp. 22:5.

Ditt anlete betraktar: Jfr Upp. 22:4.

200 *Nr 437*

Erik Lindschölds (1634–1690) psalm »Nu i skuggans tid den tysta« (nio strofer) trycktes först i andaktsboken »Barnabibel« (1688) – se komm. till PsB 1695:388 – och sedan i Swedbergs psalmbok (1694). Med utgångspunkt i Lindschölds psalm skapade Wallin denna aftonpsalm som han lät publicera i Stockholms Posten 29/7 1814 och med två ändringar i det under samma år utgivna PsBF. PsBF 1816 återger versionen i PsBF 1814, men vid införandet i PsB 1819 bearbetades denna och en strof ströks (3), en strof som Franzén i sin recension av PsBF 1816 hade kritiska synpunkter på (Stockholms Posten 22/4 1818). Formuleringar som »Nattens vind, bland höjda toppar,/Sjunger sitt Halleluja./Daggens pärlor, rosens knoppar/Binda namnet *Jehova*«, var enligt Franzén »icke i psalmstil« och det sista uttrycket stämplade han som »falsk grannlåt«.

Jorden […] fotapall: Se Jes. 66:1.

fjät: 'spår', dvs. spåren av Skaparens majestät.

Ack! så nära […] nära: Jfr Apg. 17:27.

Fast […] anlete: Jfr 1 Tim. 6:16.

Lever […] rörs i dig: Se Apg. 17:28.

201 *Bidar:* 'Väntar tåligt'.

Nr 449

Anna Maria Lenngren (1755–1817). Den ursprungligen fyra strofer långa dikten »En blick på graven« trycktes första gången i Stockholms Posten 16/9 1797. Dikten är en fri översättning av en dansk dikt, Odin Wolffs »Naar jeg skal døe«, tryckt i tidskriften Morgen-Posten (1787:1) och medtagen i samlingen »Vers og Prosa« (1789). När den i slutskedet av psalmboksarbetet togs med (troligen vid slutgranskningen av PsBF 1816 i dec. 1818 och början av jan. 1819) ströks diktens inledande strof (»Snart skola mina år förflyta,/Som droppar uti Tidens hav;/Snart tunga stormar ödsligt ryta/Och gräset vissna kring min grav.«).

Åkallar […] namn: Se Psalt. 116:4.

hulda: 'trofasta', 'milda', 'nådiga'.

202 *Nr 451*

Johan Olof Wallin (1779–1839). Med överskriften »Beredelse till Döden« trycktes psalmen första gången i Wallins »Psalmer« från 1809. I psalmbokskommittén (1811) var man överens om att psalmen skulle, som det hette, »retoucheras«. De mest omfattande förändringarna gjordes dock inte i PsBF 1814 utan i PsBF 1816 (den nionde strofen omarbetades helt) och ytterligare ändringar gjordes vid upptagandet i PsB 1819.

Herre! […] aftonen: Se Luk. 24:29.

trånga läger […] låga vilorum: Graven.

den gamla lagen: Gamla Testamentet.

Mänska […] varda skall: Begravningsformeln med de från 1 Mos. 3:19 hämtade orden; jfr komm. till PsB 1695:278.

vansklig: 'förgänglig'.

203 *Han […] domstol ställas:* Jfr 2 Kor. 5:10.

Att […] krona få: Se Jak. 1:12; Upp. 2:10.

Gud! misskunda dig: Jfr Luk. 18:13.

misskunda dig: 'ha barmhärtighet'.

villat: 'vilsegånget'.

Ryck mig ej […] halva dar: Se Psalt. 102:25.

Uti mina halva dar: 'I förtid', dvs. 'när jag (mänskligt att döma) inte har hunnit leva mer än hälften av en människas genomsnittliga tid på jorden'.

204 *Nåd i Jesu blod:* Jfr 1 Joh. 1:7; Upp. 1:5.

skifta: 'fördela', 'tilldela'.

Än: 'Ännu'.

205 *Gode […] vilja!:* Se Matt. 6:10 (dvs. ur »Fader vår«).

Jag […] hand: Se Psalt. 31:6; Luk. 23:46.

Nr 461

Johan Olof Wallin (1779–1839). Psalmen trycktes först i PsB 1819. De tre första stroferna utgör dock omarbetade versioner av tre inledande strofer i en annan psalm av Wallin, PsBF 1816:463. Det etiska budskapet, livshållningen och sinnelaget, är särskilt utarbetat i denna dödsberedelsepsalm, och värd att notera är sjätte strofens inledande tankegång, som då och då återkommer hos Wallin: inför Gud tycks viljan att handla rätt och den utförda goda handlingen vara likvärdiga.

Ty döden […] kvar: Se 1 Kor. 15:55–57.
innan kort: 'inom kort'.
206 *Mig följer ej […] världen:* Jfr Matt. 6:19–20.
Jag bad […] hatat: Jfr Matt. 5:44; Luk. 6:28.
hulda: 'goda', 'trofasta'.
en likes: 'en medmänniskas'.
Den vattudrick […] den arma: Se Matt. 10:42.
vattudrick: 'vattendryck'.
Det namn]…] inskrivet: Se Luk. 10:20; Fil. 4:3; Upp. 20:12.
207 *Uti […] bliv:* Se Luk. 24:29.
När: 'Hos'.
Blir döden […] vinning: Se Fil. 1:21.

Nr 473

Johan Olof Wallin (1779–1839). Först tryckt i PsBF 1816 och utan ändringar placerad i PsB 1819 under rubriken »En trogens själs glädje att skiljas hädan«.

där mig är gott att vara: Jfr Matt. 17:4; Mark. 9:5; Luk. 9:33.
svåra: 'mycket svårt'.
din tröst har glatt min själ: Se Psalt. 94:19.
Och allting […] hava kär: Se Rom. 8:28.
förbidar: 'väntar tåligt på'.
208 *bröllopssalen:* Bildspråket avser det himmelska bröllopet mellan Kristus (brudgummen) och den troende själen (bruden).

Nr 476

Johan Olof Wallin (1779–1839). »Jag är i världen en främling och gäst« löd första raden i den första versionen av psalmen, som stod i Franzéns och Wallins »Prov-psalmer« (första häftet, 1812). Vid införandet i PsBF 1814 genomgick den en metrisk och således även en språklig bearbetning för att passa till en annan melodi, nämligen samma som i Magnus Gabriel De la Gardies psalm »O, Jesu! när jag hädan skall«; se PsB 1695:387.

I världen […] skuggan farit: Se 1 Krön. 29:15.
Det haver […] möda varit: Se Psalt. 90:10.
Ej […] himlen: Strof 2 utgår från Luk. 15.
I himlen […] haver: Se Fil. 3:20.

209 *Nr 481*

Johan Olof Wallin (1779–1839). En av Wallins mest välkända psalmer, och samtidigt den som blivit föremål för flest kommentarer (se Möller, 1997). Denna dödsberedelsepsalm trycktes första gången som en fristående avslutning till det tal som Wallin höll vid invigningen av en ny begravningsplats för Västerås och S:t Ilians församlingar den 4 juli 1818. Ändringarna i den slutgiltiga versionen i PsB 1819 gäller endast detaljer (framför allt interpunktion). Bibelcitaten och bibelanspelningarna är ovanligt få i denna Wallinpsalm, där själens osaliga sökande går från orons frågor över det aningsfulla (romantiskt/platonska) sökandet i naturen till de stegrat trösterika (och med ens påtagligt bibliska) slutstroferna.

Var är […] söker?: Jfr Höga V. 3:1 f.

hugsvala: '(lindrande) trösta'.

210 *smaka / Hur ljuv han är:* Se Psalt. 34:9. Den sjunde strofen kan i sin helhet tolkas som en beskrivning av nattvardsgången.

arkens trötta duva: Syftar på duvan som Noa släppte ut ur arken för att se om vattnet hade sjunkit undan, men som återvände till Noas ark eftersom den inte fann någon viloplats på den vattentäckta jorden (1 Mos. 8:8–9).

Till Herdens […] vila: Se Jes. 40:11; Luk. 15:5.

Nr 483

Johan Olof Wallin (1779–1839). En av de senast tillkomna av Wallins psalmer för PsB 1819, tryckt första gången i Stockholms Posten 31/10 1819 under rubriken »En Kristen på sin Sotsäng«. Psalmbokskommittén godkände utan vidare psalmen, och ändringarna inför publiceringen i PsB 1819 gällde detaljer. Strofformen är unik i PsB 1819: de två inledande radparen består av en åtta- respektive sjustavig versrad, och det avslutande av två niostaviga versrader; taktarten är jambisk.

fridens ängel: Denna personifiering av döden är tillsammans med attributet *facklan* ett tydligt tecken på att Wallin tagit intryck av nyklassicismens ikonologi (Fehrman, 1957). Döden framställs som god och mild, det är i ordets ursprungliga mening en *eutanasi* (en lugn och smärtfri död). Jfr också slutstrofen i Wallins sista stora dikt »Dödens ängel« (1839).

211 *Nu […] hoppet:* Jfr 2 Tim. 4:6–8.
Vad boningar […] hus: Se Joh. 14:2.
Och från […] andra: Se 2 Kor. 3:18.
vidt: Den gamla stavningen har i förtydligande syfte bibehållits.
Och fröjdfull […] blanda: Jfr Upp. 7:10.

212 *Nr 484*
Johan Olof Wallin (1779–1839). En given utgångspunkt för denna psalm är – vilket anslaget (samt meter och melodi) röjer – Philipp Nicolais »Wie schön leuchtet der Morgenstern« (1598), som också den ursprungligen var en dödsberedelsepsalm (jfr komm. till PsB 1695:131 respektive PsB 1819:55). Någon omarbetning av Nicolais inflytelserika psalm är det ändå inte fråga om – Wallins psalmtext står på egna ben. Den trycktes första gången i PsBF 1816 och ändringarna i PsB 1819 är ytterst få.
morgonstjärnan: Se Upp. 22:16, men här mer allmänt det hoppingivande och förebådande tecknet för det tillkommande livets härlighet.
den staden: Se Heb. 11:16, 12:22; Upp. 21:2, 22:14.
Det nya Salem: Det nya, himmelska Jerusalem; se Upp. 3:12, 21:2.
Min bön […] klappat: Jfr Matt. 7:7; Luk. 11:9.
Av dem […] borttappat: Se Joh. 6:39, 18:9.
213 *Jag […] glädje hamnar:* Jfr Joh. 16:22.
Och David […] Jonatan omfamnar: I sin klagosång över Saul och hans son Jonatan ger David bl.a. uttryck för sin sorg över den i striden fallne vännen Jonatan (2 Sam. 1:26). Den traditionsbundna, trösterika tanken om det himmelska återseendet är mycket vanlig i Wallins dödsberedelsepsalmer liksom i hans gravdiktning.
Där ej gråta: Se Upp. 21:4.
såta: 'tillgivna', 'ömma'.
Där ej […] smärtan: Se Upp. 21:4.
I världens […] se: Se 1 Kor. 13:12.
Guds insegel: Se Upp. 7:12.
214 *vita högtidsdräkten:* Se Upp. 7:9.
»Ja, […] snart!«: Se Upp. 3:11, 22:20.

morgonväkten: 'tidiga morgonen'.
Viker: Verbets imperativform.
Gudi vill jag mig befalla: 'åt Gud vill jag överlämna mig'. Jfr Psalt. 31:6; Luk. 23:46.

Nr 485

Gudmund Jöran Adlerbeth (1751–1818). Det handskrivna utkastet till psalmen, som förvaras i Kungl. Psalmbokskommitténs handlingar (KB), visar att den från början omfattade nio strofer (Liedgren, 1917, återger denna version). Den genomgick inför det första trycket i PsBF 1814 en bearbetning (troligen av Wallin) som förutom uteslutningen av en strof också omfattade ordbyten och ordföljdsändringar. Psalmen är starkt präglad av Uppenbarelsebokens bildskatt (se nedan). De två avslutande stroferna röjer dock inga entydiga bibelanspelningar, däremot anknyter den sjunde strofen, enligt Emil Liedgrens (1917) iakttagelse, till 1700-talets »idé om den oändliga perfektibiliteten [människan liksom världen ses som utvecklings- och förbättringsbar]« på så vis »att Guds verk och ära evigt skola vidgas och växa och på samma gång människan själv mer och mer utvecklas och djupare och djupare föras in i Guds gemenskap«.

Herre […] skåda: Se Psalt. 42:3.
våda: 'fara'.
Har […] öra: Se 1 Kor. 2:9.
snövit skrud: Se Upp. 7:9.
krona: Se Fil. 4:8; Jak. 1:12; Upp. 2:20.
215 *Framgå där:* 'Når där (fram)'.
segerlönen: Jfr Fil. 3:14.
på tronen sitter: Se Upp. 4:9, 5:13.
Trefalt helig: Se Upp. 4:8.
harpor: Se Upp. 5:8, 15:2.
förklarat: 'förhärligat'.
Hunger, törst […] utelyckta: Se Upp. 7:16.
utelyckta: 'utestängda'.
Sol […] ljus: Jfr Upp. 21:23.
216 *Och […] hus:* Jfr Joh. 14:2.
Sanningens […] källa: Jfr Joh. 1:14, 17.

ditt behag: 'din vilja'.
Värdes: 'Värdigas i godhet (i nåd)'.

Nr 488

Johan Olof Wallin (1779–1839). Först tryckt i PsBF 1814 och med ett par ändringar införd i PsBF 1816 (samma version i PsB 1819). Liksom i många av de föregående dödsberedelsepsalmerna (jfr nr 483, 484, 485) dominerar här citaten från och anspelningarna på Uppenbarelseboken. Versformen kan mycket väl, som Beckman (1845–72) hävdat, vara hämtad från Petrus Johannis Gothus (1536–1616) översättning (1604) av Johann Walthers (1496–1570) »Herzlich tut mich erfreuen« (tryckt 1552), »Mig gör stor lust och glädje« (PsB 1695:412).

Och anden […] lyft: Jfr Vish. 9:15.
217 *himlaharpors ljud:* Se Upp. 14:2.
skåda Gud: Jfr Matt. 5:8; 1 Kor. 13:12.
den staden: Se Heb. 11:16, 12:22; Upp. 21:2, 22:14; jfr också PsB 1695:484 (strof 2).
livsens träd: Se Upp. 2:7, 22:2.
sälla husen: 'himmelska boningarna'; jfr Joh. 14:2.
Och Herdens […] namn: Se Joh. 10:3–4.
bida: 'tåligt vänta på'.
En […] lida: Se 1 Pet. 1:6.
korsets stig: Jfr Matt. 10:38; Mark. 8:34; Luk. 9:23.
Och varen […] mod: Jfr Joh. 16:33.
218 *Ty sorgerna […] besmitta:* Se Upp. 21:4, 27.

Nr 492

Utgångspunkten för Johan Olof Wallins (1779–1839) psalm är en hymn av Prudentius (348 – ca 410 e.Kr.) ingående i »Liber Cathemerinon«, en samling hymner för dygnets och det kyrkliga livets olika andakter, tillkommen omkr. 400 e.Kr. I sin ursprungliga version består Prudentius begravningshymn av 172 versrader fördelade på 43 strofer. Den inom den evangelisk-lutherska kyrkan på 1500-talet brukade versionen av Prudentius hymn – »Jam maesta quiesce querela« – utgör ett urval av 12 fyrradiga strofer med orimmad

vers (strof nr 30, 14, 9–11, 31, 24, 23, 32–35) och det är denna version som dyker upp också i Sverige, redan 1536. Wallins översättning föregicks av ett betydande antal översättningar till svenska, varav den första, som delvis mycket fritt följer den latinska texten, återfinns i 1567 års psalmbok. Wallins första försök med den traditionsrika latinska hymnen trycktes i »Omarbetning av Svenska Psalmer«, som han lät ge ut 1807 tillsammans med Michael Choraeus. I denna parrimmade översättning arbetar Wallin efter samma fria översättningsprincip som i sina tidiga Horatiustolkningar. Innan Wallin 1813 presenterade en ny översättning hade Samuel Hedborn (1810) offentliggjort en översättning av »Jam maesta […]«. I PsBF 1814 lät Wallin införa en ny version av den latinska hymnen bestående av sju strofer från Hedborns översättning och fem från sin egen senaste tolkning (1813). Denna sammangjutning av två olika tolkningar mötte kritik och i PsBF 1816 införde Wallin ännu en ny bearbetning av den latinska begravningshymnen. Med denna version, där vissa element stammar från Hedborns tolkning (exempelvis *runorna* i strof 2), sökte Wallin att komma närmare den latinska texten. Med undantag för några få mindre ändringar upptogs denna version i PsB 1819.

Till liv […] bjuden: Jfr 1 Kor. 15:35.

runorna: Inskriptionerna på gravvården.

Guds gårdar: Se Psalt. 65:5 (m.fl. ställen i Psalt.). Här i betydelsen 'Guds himmel'.

De äro […] sova: Se bl.a. Matt. 9:24. Jfr också komm. till PsB 1695:399.

219 *De domnade benen uppliva:* Se Hes. 37:4–6.

Förklaras: 'Förhärligas'.

kornet, som jordas: Se 1 Kor. 15:36–38, 42–44.

220 *Skall Herren sin avbild:* Enligt 1 Mos. 1:27 skapade Gud människan till sin avbild, dvs. till sin like.

Nr 500

Johan Olof Wallin (1779–1839) (strof 1–6), Jesper Swedberg (1653–1735) (strof 7). Slutpsalmen i PsB 1819 står i ett särskilt förhållande till ingångspsalmen (nr 1). Båda psalmer-

na introducerades först i PsBF 1816. I PsBF 1814 är den enstrofiga, swedbergska versifieringen av den aronitiska välsignelsen med vissa ändringar övertagen från PsB 1695 (nr 413, sluttext). I PsBF 1816 har Wallin skapat en ny slutpsalm genom att foga en varsamt bearbetad version av Swedbergs strof till sex nyskrivna strofer, en psalmtext som utan nya ändringar infördes i PsB 1819. Slutpsalmen tematiserar liksom »Upp, psaltare och harpa!« psalmens betydelse och funktion. Men redan genom det inledande, innerliga tilltalet (»Du, […]«) skiljer sig samtidigt slutpsalmen från den storslagna begynnelsepsalmen, liksom genom accentueringen och utvecklingen av bönens och psalmsångens lindrande, tröstande och uppbyggliga kraft. Polariseringen mellan jordelivet och den tillkommande härligheten har drivits längre i slutpsalmen: när sprickan vidgas, tilltar sorgen och sången stiger stark.

Gud! en dag […] dar: Se Psalt. 84:11.

levnans: 'livets'.

dagens tunga: 'dagens börda'; jfr Matt. 20:12.

Som han mörksens: 'Som om han ondskans'.

221 *skjuter fort:* 'växer fort', 'skjuter i höjden'.

innan kort: 'inom kort'.

Rakel […] låter: Uttrycket »Rakel begråter sina barn« kommer från Jer. 31:15, och enligt Matt. 2:16–18 gick profetens ord i uppfyllelse då Herodes lät döda alla gossar i Betlehem med omnejd. Jfr också Wallins dikt »Dödens ängel« (strof 26).

hugsvalas: 'tröstas'.

Himlens tungomål: Jfr 1 Kor. 13:1.

Salems berg: Det himmelska Jerusalem; se Heb. 12:22.

harpor: Se Upp. 5:8, 14:2, 15:2.

Kerubers: Keruberna är ett slags änglaväsen, se Psalt. 80:2.

Fadersborgen: Det himmelska hemmet.

Det är […] väg: Se Psalt. 119:105.

Hav […] ord: Jfr Psalt. 1:2, 112:1, 119:16.

222 *Herre! signe […] lande:* Strof 7 parafraserar den s.k. aronitiska (översteprästen Arons) välsignelsen i 4 Mos. 6:24–26.

1937 ÅRS PSALMBOK

227 *Nr 21*

Bernhard Severin Ingemann (1789–1862). Tryckt första gången 8/9 1850 i Dansk Kirketidende. En översättning av Erik Nyström (1842–1907) fick plats i »Missionsförbundets sångbok« (1894), men det var Cecilia Bååth-Holmbergs (1857–1920) översättning – tryckt i »Folkhögskolebladet« 15/11 1884 – som upptogs i den svenska psalmboken. Den då sedan länge kända och ofta sjungna psalmen togs med i PsBF 1917 och PsBF 1920. I PsBT 1920 skrevs den avslutande strofens fyra sista rader om, men i Nya psalmer 1921 återgick man till den i tidigare PsBF tryckta versionen. I PsBF 1934 och PsBF 1936 gjordes ett par smärre ändringar. Ytterligare en mindre ändring (»själens« i stället för »själarnas« i strof 2:6) gjordes vid införandet i PsB 1937.

Släkten […] gång: Jfr Pred. 1:4.

Änglar […] herdar: Se Luk. 2:13.

Nr 29

Natanael Beskow (1865–1953). Tryckt första gången i Vår Lösen (10) 1919:19–20. Med ett par ändringar (»Skälver« → »Tonar« [2:3] och »Livets gåva« → »Jordlivets mål« [5:3]) infördes den i PsBT 1920. I PsBF 1936 (feb.) är den avslutande strofen omskriven, men vid införandet i PsB 1937 återgick man till versionen i PsBT 1920. Den är placerad bland trefaldighetspsalmerna. I den första strofen, som kan leda tankarna till Wallins »Var är den vän, […]« (PsB 1819: 481), *anar* man den allsmäktige och kärleksfulle Skaparens närvaro i skapelseverket, i den andra *skådar* man Guds kärlek i Kristus, i den tredje *äger* man kärleken genom ett liv i helgelse. De två avslutande stroferna sammanfattar den gudomliga kärleken, dess bärkraft genom livet (strof 5) respektive dess uppenbarelse i det tillkommande livet (strof 6).

228 *himmelrik bådar:* Jfr Matt. 4:17.

bådar: 'bebådar', 'lovar'.

Himmelens förlåt: Förhänget mellan det heliga och det allraheligaste, vilket rämnade när Jesus dog på korset, se Matt. 27:

51; här menas att det som skymmer blicken avlägsnas och man skådar »Faderns kärlek« i Kristus.
Träder […] evigt din: Jfr Joh. 14:23.

229 *Nr 48*
Anders Frostenson (f. 1906). Först tryckt i PsBF 1936 (feb.) och då omfattande fyra strofer. Den fjärde strofen (»Hastigt vi nalkas den tysta värld / som vi ha kommit från. / Klockorna snart kring vår sista färd / ringa med mäktigt dån: / himmelriket är nära.«) ströks vid införandet i PsB 1937.
Jesus […] fram: Jfr Luk. 18:37.
Himmelriket är nära: Se bl.a. Matt. 3:2 .
Fattiga […] slagnas […] bunden: Se Jes. 61:1; Luk. 4:18.
Tro evangelium: Se Mark. 1:15.

Nr 52
Joseph Franz Mohr (1792–1848). Den med tiden mycket populära julpsalmen »Stille Nacht, heilige Nacht« skrevs 1818 och översattes till svenska första gången av Oscar Mannström 1915, därefter trycktes den i samlingen »Livets gåtfullhet« (1918). En ny översättning presenterades av Edvard Evers i samlingen »I helgedom och hem« (1917). Mannströms version trycktes först i PsBT 1920 (därefter i Nya psalmer 1921 och i PsBF 1936 [feb.]). Evers version trycktes i PsBF 1934. Med utgångspunkt i dessa båda översättningar gav Torsten Fogelqvist psalmen dess slutgiltiga utformning i PsB 1937. Psalmen utgår från Luk. 2:1–13.
230 *Änglars här slår sin rund:* 'Änglars härskara församlar sig'.

Nr 71
Haquin Spegel (1645–1714). Denna ursprungligen 33 strofer långa passionspsalm – »Betraktelse över Jesu heliga pina och död« – är daterad till 1684–85 (Belfrage, 1968) och finns i »Spegels Psaltare« (T220). Psalmen trycktes första gången i »Till-Ökning […]« till Keysers »Manuale« (1686) – se komm. till PsB 1695:16 – och upptogs i Swedbergs psalmbok (1694), men ströks av censorerna och fick inte plats i PsB 1695. I PsBF 1934 presenterade J.A. Eklund en starkt förkortad och

bearbetad version om sju strofer. En ny version omfattande åtta strofer, signerad Emil Liedgren, togs med i PsBF 1936 (feb.). I bearbetat skick (PsBF 1936 [sept.]) infördes denna version i PsB 1937. Liedgren har i sin bearbetning av Spegels psalm utgått från stroferna: 1, 2, 3, 5, 18, 19, 28, 33.

timlig: 'världslig'.

marterstig: 'lidandesväg'.

täckelser: För de oomvända är Kristus ännu dold; jfr 2 Kor. 3:13–16.

231 *traktan till:* 'strävan efter'.

Men sällan […] hugkommelse sänt: 'Men sällan tänkt (på Gud)'.

kväljer min ro: 'plågar mig'.

skrev […] lag: Se bl.a. 2 Mos. 31:18.

behag: 'vilja'.

sin enfödde Son: Se Joh. 1:14, 18.

purpurmanteln: Se Mark. 15:17; Joh. 19:2.

Och plånade ut den handskrift: Se komm. till PsB 1695:16.

232 *Gud […] försonat:* Se 2 Kor. 5:18–19.

Sin […] ej skonat: Se Rom. 8:32.

Att frestaren […] snara: Jfr 1 Tim. 3:7.

leva, från synden död: 'dö bort från synden' (och leva för Kristus). Jfr Rom. 6:11.

den där: 'den som'.

livets bröd: Se Joh. 6:35.

Nr 82

Johan Ludvig Runeberg (1804–1877). Tryckt första gången i »Förslag till Svensk psalmbok för de evangeliskt-lutherska församlingarna i storfurstendömet Finland« (1857). Med hänsyn till Runebergs insats – 66 originalpsalmer samt åtskilliga bearbetningar – kom den att kallas den »runebergska psalmboken«. I PsBF 1889 hämtade man från det finska psalmboksförslaget tre originalpsalmer av Runeberg, varibland »Han på korset, han allena«. Psalmen togs därefter praktiskt taget oförändrad med i samtliga officiella psalmboksförslag fram till PsB 1937. Med undantag för några smärre ändringar återger således PsB 1937 Runebergs första tryckta version från 1857.

233 *Guds Lamm:* Se Joh. 1:29; 1 Kor. 5:7.
»Kommen alla«: Se Matt. 11:28.
hugsvalar: 'tröstar'.
Solen […] god: Se Matt. 5:45.
djupa kärleksflod: Denna bild med den ovanliga ordsammansättningen är besläktad med bildspråket i pietismens och herrnhutismens psalm- och sångskatt.
Månd: 'Skall'.
Vanskligt: 'Förgängligt'.
234 *förmena:* 'neka', 'hindra'.
sport: 'fått se', 'fått uppleva', 'erfarit'.

Nr 95
Arnulf av Löwen (f. omkr. 1200 och d. 1250), abbot i cistercienserklostret i Villers, Belgien. Till grund för psalmen ligger en text som ursprungligen ingick i en diktcykel av Arnulf som till sitt ämne hade Kristi lidande på korset. I sju avsnitt besjungs Jesu sargade kropp från fötterna till huvudet. Det är Paul Gerhardts (1607–1676) tolkning av det sista partiet i diktcykeln – »O Haupt voll Blut und Wunden« – som utgör underlaget för den första svenska översättningen, gjord av Carl Axel Torén (1813–1904) och införd i PsBF 1889. I varierande omfattning bearbetades Toréns tio strofer långa version ett flertal gånger av J. A. Eklund, första gången i hans »Psalm och sång« (1910), liksom av Paul Nilsson för PsBF 1920. Den version som till sist upptogs i PsB 1937 är en bearbetning med utgångspunkt i de äldre översättningarna utförd av Emanuel Linderholm, som trots att den är kraftigt beskuren på flera punkter återvänder till Toréns första översättning.
spe: 'hån', 'förakt'.
ve: 'plåga'.
235 *När […] mogen:* Jfr Mark. 4:29; Upp. 14:15.
för din död: 'för (ditt lidandes och) din döds skull'.

236 *Nr 115*
Olof Arbman (1887–1955). Denna tröstepsalm skrevs 1927 och trycktes första gången i Arbmans samling »Stämda

strängar« (1933). Den upptogs i PsBF 1936 (sept.) och infördes med några omformuleringar i särskilt de två mittenstroferna i PsB 1937.

Det vare […] det vare: 'Antingen det är […] eller'.

själens Herde: Jfr Psalt. 23:1; 1 Pet. 2:25.

I dag […] i går: Se Heb. 13:8.

Hur […] Getsemane […] vakar han: Syftar på den episod i de synoptiska evangelierna (Matt. 26:36 ff.; Mark. 14:32 ff.; Luk. 22:39 ff.) där det berättas om hur Jesus i Getsemane kämpade i bön före sitt lidande.

237 *hugsvalan:* 'tröst (och lindring)'.

Men […] örtagård […] igen: Syftar på den örtagård där Jesus efter korsfästelsen lades i en ny grav (Joh. 19:41) och där han efter uppståndelsen uppenbarade sig för Maria från Magdala (20:11–18).

Bliv […] aftonväkt: Se Luk. 24:29.

Nr 139

Natanael Beskow (1865–1953). Tillkom 1919 och trycktes första gången i PsBT 1920. Smärre ändringar gjordes i PsBF 1936 (feb. och sept.) inför PsB 1937. I jämförelse med äldre svenska pingstpsalmer fann Liedgren (1948) Beskows psalm präglad av en påtagligare »flykt och hänryckning«.

238 *Som elden guldet renar:* Jfr 1 Pet. 1:7.

Vad intet öga […] öra hör: Se Jes. 64:4; 1 Kor. 2:9.

kärleks eld: Jfr Apg. 2:3.

Skriv […] lag: Se Jer. 31:33.

Med skilda tungors ljud: Jfr Apg. 2:4; se även Upp. 7:9–10.

239 *gudomslåga:* Jfr Apg. 2:3.

Nr 140

Edvard Evers (1853–1919). Psalm för Kristi förklarings dag, som trycktes första gången i det av Evers utgivna PsBT 1906 och med vissa ändringar i PsBF 1911. På nytt omarbetad – särskilt strof 1 – togs den med i PsBF 1914, en version som bibehölls i PsB 1937.

fäderna från löftets tid: Mose och profeten Elia; jfr Matt. 17:3.

240 *himlavägen smal:* Se Matt. 7:14.

ve: 'lidande'.
Min hydda […] ner: Jfr 2 Kor. 5:1.
klädnad vit: Se Upp. 7:9.
hans råd: Guds vilja (handlande, beslut).

241 *Nr 145*
Hans Adolph Brorson (1694–1764). Denna visionärt praktfulla allhelgonapsalm ingick i den efter Brorsons död utgivna sångsamlingen »Svane-sang« (1765). Den första svenska översättningen från 1909 stod Emanuel Linderholm för. I bearbetat skick infördes den i PsBF 1911 (»Den stora vita här i skyn«) och därefter med några ändringar i PsBT 1920 där den liksom i Nya psalmer 1921 har inledningsraden »O se den stora, vita här«. Det var först vid slutredigeringen av PsB 1937 som psalmen fick den slutgiltiga begynnelseraden. Utgångspunkten är Upp. 7:9–17.
här: 'härskara'.
Nu står dem kvar […] bäst: 'Ännu återstår för dem det bästa'.
242 *Ty [skördar]:* 'Därför'.

Nr 164
Edvard Evers (1853–1919). Först tryckt i PsBF 1914 och då sju strofer lång. Redan i Evers »Psalmer för kyrkoårets sön- och helgdagar« från 1899 finner man i pingstpsalmen »På pelarstoder tolv är Guds församling vorden« en förstudie till denna psalm om Kyrkan. Den slutgiltiga utformningen fick psalmen genom en delvis omfattande (strof 2, 3 och 6) bearbetning i PsBF 1936 (sept.).
pelarstoder tolv: Apostlarna; jfr Gal. 2:9; Upp. 21:14.
Och Jesus Kristus […] grundval: Se 1 Kor. 3:11; Ef. 2:20.
steg i lågor neder: Se Apg. 2:3.
malmen: 'klockmalmen', dvs. kyrkklockan.
i dopets källa renas: Jfr Ef. 5:26.
243 *som en flyktig dröm:* Jfr Psalt. 39:7.
snarligt lyktad: 'snart slut'.
Guds kyrka [skall]: Jfr Matt. 16:18.

Nr 169

Johan Alfred Eklund (1863–1945). Tillkom vintern 1909 och trycktes i Sveriges Ungdom 25/3 1909. Tillsammans med Gustaf Auléns melodi gavs den därefter ut i ett otal separattryck. Sången blev snabbt populär och snart också den svenska ungkyrkorörelsens särskilda signaturmelodi. Den togs först med i den separata avdelningen med »Andliga sånger« i PsBF 1917 (Eklund var själv tveksam till om den lämpade sig som »psalm«) men i PsBF 1920 placerades den bland övriga psalmer. En version om fem strofer trycktes i PsBT 1920, men i följande psalmboksförslag gjordes blott detaljändringar fram till slutversionen i PsB 1937. Kjell Blückert (2000) urskiljer tre huvuddelar i psalmen: 1) Enheten mellan nationen Sverige och den svenska kyrkan (strof 1–2); 2) Den nationella historiens höjdpunkt: Sveriges och den svenska kyrkans kamp (*ecclesia militans*) för nationell enhet och evangelisk frihet under Kristi ledning (strof 3–6); 3) Framtiden: frälsningshistorien går vidare och hoppet ställs till nationens kristna ungdom i dess kamp för frihet och fred.

244 *Kristus […] nöden:* Dvs. i livets alla skiften (*äran och nöden*) har vi gett Kristus bevis på vår tacksamhet (*vunnit vår bästa gärd*).

striden: Syftar av allt att döma på trettioåriga kriget (1618–1648).

härd: 'hem'.

Konungens: Avser i överensstämmelse med strofen i övrigt Gustav II Adolf. J. A. Eklunds bestämda historie- och världsuppfattning röjs förvisso i hans uppräknande av världshistoriens tre största hjältar: Kristus, Luther – och Gustav II Adolf.

Det var en svensk, som satt fången: Den åsyftade svenske soldaten var, enligt Eklunds egna uppgifter, riksamiralen Carl Carlsson Gyllenhielm (1574–1650).

Komme […] sköte: Den åttonde strofen som skildrar den kämpande kyrkan (*ecclesia militans*) är i sin helhet en parafras av Psalt. 110:3.

245 *dig gånge väl:* 'må det gå dig väl'.

Gud bjude frid över jorden: Se Luk. 2:14.

Nr 172

Johan Ludvig Runeberg (1804–1877). Tryckt första gången i »Förslag till Svensk psalmbok för de evangeliskt-lutherska församlingarna i storfurstendömet Finland« (1857) – se komm. till PsB 1937:82. En omarbetad och förkortad version (5 strofer) presenterades i Edvard Evers PsBF 1902. Året därpå publicerades en varsamt bearbetad version i Svante Alins (1852–1930) psalmboksförslag. Med undantag för den fr.o.m. PsBF 1917 införda ändringen i strof 5 – *du* ersätts genomgående med *jag* – är det Alins bearbetning som upptas i PsB 1937.

En dyr klenod: Clenodium och *Klenod* var en vanlig beteckning på andaktsböcker under framför allt 1600-talet. Sixten Belfrage (1964) framhåller i sin kommentar till texten att Runeberg förmodligen är ensam om att i en psalm använda ordet som en »prisande beteckning för bibeln i dess helhet«.

Av rost […] förtärt: Se Matt. 6:19; Luk. 12:33.

246 *Guds ord […] evighet:* Se Jes. 40:8.

Likt Gud […] varit: Jfr Psalt. 90:2.

spord: 'upplevd', 'uppenbarad'.

tryggas vid: 'tryggar mig till', 'söker skydd hos'.

skär: 'ren', 'klar', 'oskyldig'. Versradens *ren och skär* är ett s.k. synonymt ordpar.

247 *skattas:* 'uppskattas', 'värdesättas',

Nr 177

Samuel Gabrielsson (1881–1968). Första gången tryckt i samlingen »Sånger till cittra och psalmodikon« (1929). Ett par detaljändringar gjordes vid upptagandet i PsB 1937.

Från tidevarv […] stå: Jfr Psalt. 145:13.

morgonväkt: 'tidiga morgon'.

spord: 'upplevd', 'uppenbarad'.

248 *Ditt bud […] vidt:* Se Psalt. 119:96.

vidt: Den gamla stavningen har i förtydligande syfte bibehållits.

Det […] fröjd: Se Psalt. 119:111.

frälsningsråd: Avser Guds rådslut angående människornas frälsning. Jfr Rom. 8:28.

O vilket djup […] lagd?: Den fjärde strofen är, med undantag

för den sista raden (jfr Psalt. 102:26), en parafras av Rom. 11:33–34.
Han bjöd […] till: Se Psalt. 148:5.

Nr 186
Emil Liedgren (1879–1963). Doppsalm tryckt i Vår Lösen (2) 1911:4. I omarbetat skick (bl.a. ströks två strofer) upptogs den i PsBF 1936 (feb.) och med några smärre ändringar infördes denna version i PsB 1937. Liedgren uppvisar här ett citatsmide i klass med J. O. Wallins – se komm. till PsB 1819:1 och 113 (Liedgren skrev flera grundläggande arbeten om Wallin).
Gud […] källa: Se Psalt. 36:10.
Allt […] allmakts ord: Se Heb. 1:3.
249 *Du […] små:* Se Matt. 18:10.
Bättre […] nåd: Se Psalt. 63:4.
Står ej i vårt eget råd: 'Står inte i vår egen förmåga att avgöra'; se Jer. 10:23.
Du […] till: Se bl.a. Matt. 19:14.
hand […] välsignar: Jfr Matt. 19:15.
Nådens himmel: Se Psalt. 108:5.
Här […] stad: Se Psalt. 46:5.
Jesu Kristi […] bad: Se Rom. 6:3–4.
dop till döden: Dvs. den gamla, syndiga människan dödas; se Rom. 6:3.
Nya mänskor […] skrud: Se Ef. 4:24.
dana: 'skapa'.

250 *Nr 235*
Karl-Gustaf Hildebrand (f. 1911). Bröllopspsalm tonsatt av Gustaf Aulén och utgiven i separattryck vid makarna Hildebrands vigselakt i juni 1936. Det var så sent som vid slutredigeringen av den av kyrkomötet 1936 antagna psalmboken som Hildebrands psalm togs med.
O Kriste […] kvinna: Jfr Gal. 4:4.
kropp och ande […] tempelhus: Se 1 Kor. 3:16–17.
dina gårdar: Se bl.a. Psalt. 65:5. Här i betydelsen 'din himmel'.

251 *Nr 245*

Carl Wilhelm Skarstedt (1815–1908). Missionspsalm som trycktes första gången i »Kristliga Missions-Sånger« (1861) och därefter i bearbetat skick i det finska psalmboksförslaget 1868. I en fyra strofer lång version finns den sedan med i så gott som samtliga enskilda och officiella svenska psalmboksförslag från PsBF 1889 (där den felaktigt tillskrivs P. Fjellstedt) fram t.o.m. PsBF 1934. I PsBF 1936 (feb.) utesluts den i de föregående förslagen tredje strofen som besjunger Kristus som allhärskare.

vidt: Den gamla stavningen har i förtydligande syfte bibehållits.

Till […] länder: Se Matt. 28:19; Mark. 16:15.

Skall […] bud: Jfr Apg. 10:36.

Jafets […] Sems […] Hams: Se 1 Mos. 5:32, 7:13, 9:18. Jafet, Sem och Ham är Noas söner, och efter syndafloden människosläktets nya stamfäder. Här får de representera hela den av Kristus i nåd omslutna jorden och dess människor (se strofens fortsättning).

huld: 'nådig', 'mild'.

252 *Nr 252*

Siri Dahlquist (1889–1966). Första gången tryckt 1923 i tidskriften Tillkomme ditt rike. Den ännu i PsBF 1936 (feb. och sept.) på två åttaradiga strofer uppdelade psalmen omarbetades i slutskedet av psalmboksarbetet.

offerbragd: Kristi försoningsdöd.

Du […] dig lik: Jfr Heb. 13:8.

Till […] fullklang […] ej når: I missionspsalmens perspektiv fattas ännu många röster i den världsvida lovsången till Kristi ära.

jorderik: 'jorden', 'jordens riken'.

Nr 265

Lars Linderot (1761–1811). Först tryckt i »Fem Andeliga Visor« (1798) samt därefter även i Linderots egen samling »Andeliga Sånger och tillfällighets-verser« (1815). Linderots sång kom inte med i PsB 1819, men likväl blev den enastående populär, och få svenska psalmer och sånger förekommer i

så många olika sångsamlingar; Nathan Odenvik (1958) har räknat till 84 olika sångböcker (inkl. olika uppl. 170). Ett väsentligt skäl till varför Linderots sång levde kvar och införlivades med den svenska psalmboken är förmodligen, som Arvastson (1963) antytt, att den upptogs i 4:e upplagan av P. H. Syréens spridda »Kristelig sångbok« (1844; 1:a uppl. 1826), bättre känd som »Syréens sångbok«. Linderots sång togs med i Edvard Evers PsBF 1902 och därutöver förekommer den med få inbördes variationer i samtliga psalmboksförslag och -tillägg fram till PsB 1937.

Själen […] tron: Jfr 1 Tim. 6:12.

Porten […] smal: Matt. 7:14; Luk. 13:24.

253 *Hela Herrens nåd är ställd uti ditt val:* 'Guds nåd erbjuds dig och du får själv välja om du vill ta emot den eller inte'.

världenes brunnar: ung. 'denna världens andligt sett usla brunnar'; jfr Jer. 2:13.

Strid […] krona: Se Upp. 2:10, 3:11.

Laga dig tillreds: 'Gör dig redo', 'Se till att du är redo'.

Bröllopskläder: Se Matt. 22:12.

kastas ankar: Vid slutet av livsresan över ett stormigt hav kan den troende äntligen kasta ankar.

så framt: 'så vida', 'om'.

Bättra […] ord: Se Mark. 1:15.

bjuder: 'befaller'.

Kämpa […] krona: Se Jak. 1:12; Upp. 2:10.

254 *skatten:* Den himmelska skatten, himmelriket; jfr Matt. 6:19–20, 13:44.

Frälsarn klappar på: Se Upp. 3:20.

Salig […] vaknar: Se Ef. 5:14.

Nr 267

Emil Liedgren (1879–1963). Tryckt första gången i Vår Lösen (10) 1919:18 under rubriken »Vanmaktens ande«. Med ett par mindre ändringar togs den med i PsBT 1920 och sin slutgiltiga utformning – med den tredje strofen omarbetad – fick den i PsBF 1936 (feb.).

örtagård: Jfr Joh. 18:1.

min bäste vän: Jesus; jfr Joh. 15:12–15.

Från kraft till kraft: Se Psalt. 84:8.
255 *Du vet […] är:* Se Joh. 2:25.
Du vet […] kär: Se Joh. 21:15–17.

Nr 268

Anders Frostenson (f. 1906). En av de 19 psalmer av Frostenson som infördes i PsBF 1936 (feb.). Den bearbetades något dels i PsBF 1936 (sept.), dels vid slutgranskningen, innan den upptogs i PsB 1937. Utgångspunkten för psalmen är liknelsen om den förlorade sonen (Luk. 15:11–31).

256 *Nr 287*

Hans Öberg (1893–1969). Först tryckt i Tro och gärning 1935:3. Den i PsBF 1936 (feb.) upptagna psalmen har där ännu sex strofer. I PsBF 1936 (sept.) har texten genomgått en omfattande bearbetning: tre strofer har strukits till förmån för en delvis nydiktad strof (2). Denna version införs i PsB 1937. Det i varierande former återkommande anslaget »Herre, jag vill bida« är hämtat från Klag. 3:25.

Du […] förmår: Jfr Ef. 3:20.
Intet […] ger: Jfr Joh. 3:27.
Jag […] ner: Jfr Rom. 10:6.
Om […] kvar: Jfr bl.a. Matt. 5:18.
257 *nya ton:* Jfr Upp. 5:9.
snövit tron: Se Upp. 20:11.

Nr 301

Lydia Baxter (1809–1874). »There is a gate that stands ajar« tillkom omkr. 1872 och trycktes i Ira D. Sankeys »Songs and Solos« 1873. Baxters sång införlivades med den svenska sång- och psalmskatten genom Erik Nyströms (1842–1907) översättarinsats: med början 1875 lät han häftesvis ge ut »Sankeys sånger« på svenska under rubriken »Sånger till Lammets lov«. Till de under detta år utgivna sångerna hörde också den amerikanska baptistens väckelsesång, med den för denna tradition typiska omtagningstekniken. I psalmbokssammanhang dök den första gången upp i PsBT 1920, en version som med blott några smärre ändringar upptogs i PsB

1937. Anslagets och omkvädets bildspråk är hämtat från Upp. 21:25.

kors […] giver: Se bl.a. Matt. 10:38.

krona […] giver: Jfr 2 Tim. 4:8; 1 Pet. 5:4.

258 *andra stranden:* Stranden på det himmelska hemlandet.

livets krona: Se Jak. 1:12; Upp. 2:10, 3:11.

Nr 302

Augustus Montague Toplady (1740–1778). »Rock of Ages, cleft for me« trycktes första gången i den evangeliska tidskriften Gospel Magazine 1776 och med mindre korrigeringar samma år i Topladys egen »Psalms and Hymns«. Denna psalm, som av Topladys biograf, Thomas Wright, ansågs vara »by general consent [the] greatest hymn in the English language« (Wright, 1911), införlivades genom Betty Ehrenborg-Posses (1818–1880) översättning i den svenska psalmskatten. Översättningen publicerades i ett av Ehrenborg-Posses häften »Andliga Sånger för Barn«, 1854. Texten togs med och bearbetades i psalmboksarbetets slutskede. I jämförelse med framför allt herrnhutismens sångtradition är sårsymboliken försiktigt utvecklad och bildspråket är generellt sett väl förankrat i Bibeln, som Inger Selander (1980) påpekat.

Klippa: Avser Kristus. Bildspråket går tillbaka på utläggningen i 1 Kor. av berättelsen om Israels ökenvandring; se 1 Kor. 10:4; 2 Mos. 17:6; 4 Mos. 20:11.

Vattnet, blodet: Se Joh. 19:34.

Guds Lamm: Se bl.a. Joh. 1:29.

Aldrig fylla kan din lag: Jfr Gal. 2:16, 3:11.

fylla: 'uppfylla'.

Bleve jag i nit ej matt: 'Även om jag inte tröttades i min iver'.

syndens fläckar: Jfr 1 Tim. 6:14; 1 Pet. 1:19.

Blott […] frälsning har: Jfr Apg. 4:12.

I din livsvåg […] tvås: Jesu blod (*livsvåg*), dvs. hans lidande och död, renar människan från all synd. Jfr Upp. 7:14, 22:14.

259 *När […] står:* Se 2 Kor. 5:10.

Nr 305

Emil Liedgren (1879–1963). Tillkom våren 1902 och trycktes omarbetad i Vår Lösen (1) 1910:2 med rubriken »Nytt liv«. Därefter publicerad i PsBT 1920, en version som med enstaka detaljändringar upptogs i PsB 1937. Som Oscar Lövgren (1964) anmärkt är strofformen densamma som i Astolfs själamässa i det fjärde äventyret i Atterboms »Lycksalighetens ö« (»Ljus, som klarnar alla öden!«).

föda […] på nytt: Jfr Joh. 3:3; 2 Kor. 5:17.

vreda / Vindar: Sorger och lidanden.

Öknen […] förbytt: Jfr Jes. 32:15.

260 *Nr 307*

Axel Fredrik Runstedt (1861–1933). Denna psaltarparafras (Psalt. 23) trycktes första gången i Edvard Evers PsBT 1906. Den lätt bearbetade version som därefter trycktes i PsBF 1914 upptogs i PsB 1937.

röna: 'erfara', 'komma i åtnjutande av'.

261 *tillstädes:* 'närvarande'.

bord av idel nåd: Nattvardsbordet.

boning: Jfr Joh. 14:2.

Nr 315

Ludwig Helmbold (1532–1598). Tröstepsalmen »Von Gott will ich nicht lassen« skall ha tillkommit omkr. 1564 i samband med en pestepidemi i Erfurt (Lövgren, 1964). Den översattes till svenska första gången 1601 och förekommer i en nio strofer lång version i PsB 1695:283. Denna översättning har föga gemensamt med den som J. A. Eklund gjorde och lät trycka första gången i PsBF 1911. En starkt omarbetad version av denna åttastrofiga text infördes i PsBF 1914. Med en struken strof (i PsBF 1917) upptogs versionen från PsBF 1914 i PsB 1937. Edvard Evers hade redan i sitt PsBF 1902 presenterat en tolkning av Helmbolds psalm.

262 *mig vid […] trygga:* 'söka trygghet (skydd) hos'.

Jag lämnar […] kropp: Se Psalt. 31:6; Luk. 23:46.

Av kärlek […] Krist: Se Rom. 8:32.

263 *Där ingen gråt […] bo:* Se Upp. 21:4.

syndens garn: Jfr 1 Tim. 3:7.
Och ärva […] barn: Jfr 1 Kor. 15:50; Gal. 5:21.
I nåd oss härliggöre: Avser det sista momentet i »nådens ordning«, då en avliden människa genom Guds nådeshandling görs delaktig av den himmelska saligheten.

Nr 332
Nikolai Frederik Severin Grundtvig (1783–1872). »O Kristelighed! Du skænker vort Hjerte« tillkom 1824. Emil Liedgrens översättning, som daterar sig till 1935, togs med i PsBF 1936 (feb.).
dig […] ej känt: Jfr bl.a. Joh. 8:19.
under […] lagt: Se 1 Kor. 15:27–28.
264 *döden […] fått:* Se bl.a. Rom. 6:9; 1 Kor. 15:26.
veknat: 'mist sin styrka'.
vårfrudagstid: Jungfru Marie Bebådelsedag.
Där gråten ej rinner: Se Upp. 21:4.
Dröj kvar: Jfr Luk. 24:29.
högborne gäst: Kristus, Guds son.
Guds sol: Se Upp. 22:5.
Välsignelsens kalk: Se 1 Kor. 10:16.
265 *altarets glöd:* Nattvarden.

Nr 340
Stina Anderson (1876–1940). Denna psalm om bönens väsen och kraft trycktes första gången i Svenska Posten 3/2 1922. Den togs med i PsBF 1936 (feb.). Det uppfordrande ordvalet, *begära* och *försaka*, pekar mot en from och trosviss omvandling av Stagnelius välkända formulering i »Suckarnas mystér«: »Tvenne lagar styra människolivet / […] / Hör, o mänska! Makten att begära / Är den första. Tvånget att försaka/ Är den andra. […].«
»Ske din vilja […]«: Se Matt. 6:10 (dvs. ur »Fader vår«).
Att […] i stormen […]: Se bl.a. Matt. 8:26.
Och visa alla varför fast tillbaka: 'Och bestämt avvisa alla varför'.
Gud […] klappar på: Jfr bl.a. Matt. 7:7–8.

266 *Nr 352*

Johann Eusebius Schmidt (1670–1745). »Verborgener Gott, du wohnst in einem Lichte« trycktes i pietismens stora sångbok, »Geistreiches Gesangbuch« (del 2, 1714), utgiven av J. A. Freylinghausen. Den översattes av Carl Jonas Erik Hasselberg (1856–1938) och infördes i hans sångsamling »Harpotoner« (1923), vilken domineras av översättningar av pietistiskt orienterade 1700-talsförfattare. Psalmen omarbetades för PsBF 1934 av dess utgivare J. A. Eklund (tre strofer ströks) och genomgick därefter ytterligare bearbetning i PsBF 1936 (feb.).

Fördolde Gud: Se Matt. 6:6.
ej har ett mänskooöga / Dig skådat: Se Joh. 1:18.
I otillgängligt ljus du bor: Se 1 Tim. 6:16.
goda gåvor: Jfr Matt. 7:11.
I urtids […] tänkte: Jfr bl.a. Ef. 1:4.
sin Son han skänkte: Se Joh. 3:16.
med sanning och med nåd: Se Joh. 1:14.
Fördolda liv: Se Kol. 3:3.
av Guds Ande födes: Jfr bl.a. Joh. 1:13.
De Faderns barn […] icke känner: Se 1 Joh. 3:1.
hos mig förbliv: Se 1 Joh. 3:24.

267 *Fördolda skatt, du himmelrikets pärla:* Se Matt. 13:44–46.
arla: 'tidigt'.
särla: 'sent'.
I dig […] vinner: Jfr Ef. 3:8.
bidar dig i hoppet: Jfr Tit. 2:13; Rom. 8:24.
bidar: 'väntar tåligt på'.
fullbordat loppet: Se 2 Tim. 4:7.
Få skåda […] strid: Jfr 1 Joh. 3:2.
lyktad: 'avslutad'.

Nr 355

Lina Sandell-Berg (1832–1903). Gudstillitens psalm framför andra trycktes första gången i tidskriften Korsblomman 1866 (tr. 1865) som en avslutning på en allegorisk framställning om ett gammalt väggur. Uret stannar plötsligt därför att pendeln vid tanken på sitt evinnerliga svängande vill ge upp sitt kall.

Men urtavlan övertalar pendeln att fortsätta med hänvisning till att även om tanken på de framtida svängningarnas antal är förskräckande, »fordras likväl endast *ett varv i sänder* av dig, och att huru ofta du än må hava att gå samma väg fram och åter, skall du dock alltid hava ett ögonblick för varje gång«. Den sandellska sensmoralen lyder: »O, huru dåraktigt att vilja tillägga det närvarande ögonblicket det tillkommandes tyngd! Vi skola icke hava mer än en dag, en timma, en stund i sänder att genomgå och för varje dag ny nåd, ny kraft, ny hjälp.« Man kan med andra ord säga att psalmen tematiskt sett tar sin utgångspunkt i Matt. 6:34. I samband med publiceringen i Oscar Ahnfelts »Andeliga sånger« 1872 (häfte 10) utökades raderna med en stavelse: »En dag, ett ögonblick i sänder« blev »Blott […]«. Ahnfelts melodi, »med dess folkligt romantiska uppbyggnad« (Arvastson, 1963), har tveklöst befordrat psalmens popularitet. Det personliga, innerliga tilltalet i förening med den inom frikyrkosången vanliga bilden av den trofaste och för sin barnaskara sörjande fadern är betecknande för Lina Sandells psalmdiktning. Sången togs med först i PsBF 1936 (feb.) och bearbetades sedan i psalmboksarbetets slutskede.

Blott […] sänder: Jfr Matt. 6:34.

evad: 'vadhelst', 'vad än'.

Allt […] Faders händer: Se Psalt 31:6.

268 *Själv […] nära:* Se Matt. 28:20.

Kraft och Råd: Jfr Jes. 9:6.

Morgondagens […] spara: Jfr Matt. 6:34.

»Som din dag […] vara«: Jfr 5 Mos. 33:25. Som Lövgren (1964) påpekat har Sandell här utgått från formuleringen i den engelska bibelöversättningen: »Thy shoes shall be iron and brass; and as thy days so shall thy strength be.«

trones: 'trons'.

det goda land: Jfr 5 Mos. 3:25.

Nr 366

William Cowper (1731–1800). »God moves in a mysterious way« tillkom kring årsskiftet 1773/74 och trycktes 1774. Översättningen är gjord av J. A. Eklund, som till PsBF 1934 hade valt att med ett brett urval översatta texter introducera

den engelska hymnskatten: förutom Cowper även texter av bl.a. Watts, Keble, Newman och Ellerton. Psalmen fick sin slutliga utformning i PsBF 1936 (sept.).

I havens djup […]/ På stormens sky: Se Psalt. 104:3.

skär: 'ren', 'klar'. Versradens *klar och skär* är ett s.k. synonymt ordpar.

269 *Tron […] ser:* Jfr 2 Kor. 5:7; Heb. 11:1.

Nr 377

Sarah Adams (1805–1848). Den vitt spridda psalmen »Nearer, my God, to Thee, nearer to Thee«, efter hand känd också som »Titanics dödshymn«, trycktes 1841 och förekommer i många olika översättningar till svenska, inte minst i olika frikyrkosångböcker. Emanuel Linderholms översättning kom i separattryck 1912 och togs sedan med i PsBT 1920. Denna version trycktes med en mindre ändring i PsB 1937. Till skillnad från många andra översättare har Linderholm valt att i stroferna 2–4 bibehålla originalets tydliga anspelning på Jakobs dröm i Betel (1 Mos. 28:10–22), och i jämförelse med originalet till och med förstärkt bibeltextens närvaro genom att i strof 3 nämna stegen i Jakobs dröm (1 Mos. 28:10–22). Himmelsstegen, *scala sacra*, var inte minst i den medeltida mystiken en vanlig symbol för vägen till Gud.

Om […] kors: Jfr Gal. 2:19, 5:24.

270 *Såsom mitt Betel:* Syftar på berättelsen om hur Jakob efter sin dröm i Betel om himlastegen (1 Mos. 28:10–22) reste en stod på platsen (1 Mos. 28:18).

Minnet till vård: 'För att vårda minnet'.

ren till rygga: 'redan tillryggalagd', dvs. den sista delen av jordevandringen är avverkad.

271 *Nr 378*

Ernst Moritz Arndt (1769–1860). »Wenn aus dem Dunkeln ich mich sehne« tillkom 1818 och trycktes året därpå i Arndts samling »Von dem Wort und von dem Kirchenliede«. J. A. Eklunds översättning trycktes första gången i PsBF 1911 och genomgick därefter flera smärre bearbetningar (PsBF 1914, PsBF 1917 och PsBF 1920).

bådar: ’bebådar’, ’lovar’.
fasta borgen: Jfr Psalt. 46:8.
frälsnings grund: Se 1 Kor. 3:11.
Min nådesbrunn, min hälsoflod: Jfr Joh. 4:14, 7:37.
klara ljus: Jfr Joh. 8:12.
Du sanning: Jfr Joh. 14:6.
Guds Ord: Se Joh. 1:14.
Guds avbild: Jfr Kol. 1:15; Heb. 1:3.
skär: ’klar’, ’ren’. Versradens *skär och ren* är ett s.k. synonymt ordpar.
Ej bredden […] kan: Se Ef. 3:18–19.
Du glädes […] syndig man: Se Luk. 15:10.
272 *livets ljus:* Se Joh. 8:12.
evig dag: Jfr Upp. 21:25.

Nr 380

Einar Billing (1871–1939). Trycktes första gången i Vår Lösen (13) 1922:4 under rubriken »En tröstepsalm« och omfattade då tolv strofer. En strof ströks, men i övrigt gjordes endast mindre ändringar av interpunktionen inför upptagandet i PsB 1937. Psalmens teologiska tematik, med utgångspunkt i den centrala anspelningen på Fil. 4:7 (se strof 3), finns utvecklad i Billings herdabrev till prästerskapet i Västerås stift 1920. I en passage där han kommenterar det paulinska textstället heter det, upplysande: »Det är hela Romarbrevets lära, som i detta korta ord är kondenserad: om Guds gåva såsom föregående och förekommande vår gärning – ej vi skola bevara den utan den oss –, om friden, den av Kristus förvärvade samvetsfriden, såsom summan av alla Guds gåvor, den ur vilken allt annat springer fram och som ger oss kraft till allt […].«

Nu gläd […] i Herran: Se Fil. 4:4.
Allsvåldiges: ’Allsmäktiges’.
Väl andra må: ’Andra må nog (förvisso)’.
höves: ’anstår’.
Som allting […] gav dig: Se Matt. 10:8.
Ditt huvud […] ser: Se Luk. 21:28.
Ja, villigt […] mista: Se Matt. 10:39. Jfr också PsB 1937:417.

id: 'strävan'.
273 *När […] bevarar:* Se Fil. 4:7.
Står ej om sitt eget på vakt: 'Månar ej om sitt eget'.
dela och tveka: Jfr Fil. 2:14; Jak. 1:7–8.
nedgrävda pund: Se bl.a. Matt. 25:25.
Vi sitta […] lärjungarund: Se Joh. 20:19, 26.
lyckta: 'stängda'.
274 *Som örnar […] höjd:* Jfr Jes. 40:31.
Som hjältar […] fröjd: Jfr Psalt. 103:20–22.
ljunga: 'blixtra', 'dundra'.
O Jesu, den frid: Jfr Fil. 4:7.
Din […] sände: Se bl.a. Joh. 14:26.
beskär: 'skänker'.

275 *Nr 387*
Erik Sjöberg (»Vitalis«) (1794–1828). Med titeln »Försakelse«, och bestående av fyra strofer, tryckt i den av bokhandlaren Pär Götrek i Stockholm utgivna tidskriften Brage 1824. När dikten införlivades med PsBF 1936 (feb.) uteslöts en strof (3).
Vi: 'Varför'.
Som fågeln […] vilar: Jfr bl.a. Matt. 23:37.
Och kommer döden […] segrar dock: Jfr 1 Kor. 15:55–57.
segern är min tro: Jfr 1 Joh. 5:4.
Låt offret […] behaga: Jfr Psalt. 51:19.

Nr 414
Emil Liedgren (1879–1963). Först tryckt i Vår Lösen (10) 1919:19–20 under rubriken »Stumhetens ande«. Anvisningen »12 Sönd. e. Tref.« upplyser också om att det är den söndagens evangelietext som är utgångspunkten för psalmen: »Jesu botar en dövstum« (Mark. 7:31–37). Psalmen togs med i PsBT 1920, men det var först i PsBF 1936 (feb.) som den genom en bearbetning av de två avslutande stroferna fick sin slutgiltiga utformning.
hugsvala: 'lindra'.
276 *När ej […] röst:* Jfr Psalt. 30:12–13.
springer: 'slår', 'klappar'.

Liksom […] beträngda: Jfr Joh. 20:19, 26.
Skapa om vår jord: Se bl.a. Jes. 65:17.
Alla löftens Ja: Se 2 Kor. 1:20.
E f f a t á : (aram.) 'Upplåt dig'. Det maktord som Jesus brukar när han botar den dövstumme (Mark. 7:34).

277 *Nr 416*
Annie L. Coghill (1836–1907). »Work, for the night is coming« trycktes 1854. De första svenska översättningarna gjordes av Teodor Truvé (1838–1910) i »Andliga sånger, sjungna av Ira D. Sankey« (1876) respektive Erik Nyström (se komm. till PsB 1937:301) för »Sånger till Lammets lov« (1878). I jämförelse med dessa tidiga översättningar, som troget följer det trestrofiga originalet och dess många parallellismer, framstår Siri Dahlquists tolkning som mycket fri. Hennes tolkning tillkom 1912 och tycktes 1916 i Kyrklig Sång. Den version som trycktes i Nya psalmer 1921 upptogs med några enstaka ändringar av interpunktionen i PsB 1937. Anslaget är hämtat från Joh. 9:4.
kostsam id: 'träget arbete'.
när du hembud får: 'när Gud kallar dig hem till sig'.
278 *är all:* 'är slut'.
Dagsverkets prövningstid: Se 1 Kor. 3:13.
Lönen för dagens möda: Jfr Matt. 20:8.

Nr 432
Bernhard Severin Ingemann (1789–1862). »I Østen stiger solen op« trycktes i »Morgen-Sange for Børn« (1837), som gavs ut för morgonandakten vid Sorø akademi där Ingemann var lektor. Den första svenska översättningen gjordes av J. A. Eklund och publicerades i hans samling »Morgon och afton. Sånger i bearbetning […]« (1912). Den översättning av Ingemanns psalm som infördes i PsBT 1920 är dock hämtad ur den av Malin Holmström-Ingers utgivna sångsamlingen »Den svenska sången. För skola och hem« (1917). En bearbetad och förkortad version (5 strofer) av Eklunds översättning infördes i PsBF 1934. Till grund för den version som infördes i PsBF 1936 (feb.) och som med ett par tre mindre

ändringar upptogs i PsB 1937 ligger översättningen i PsBT 1920. Eklunds översättning har påverkat utformningen av framför allt de två första stroferna samt i övrigt enstaka ordval.

279 *bådat:* 'förkunnat'.

Nr 447

Henry Francis Lyte (1793–1847). »Abide with me, fast falls the eventide« tillkom i september 1847. Oscar Mannströms (1875–1938) översättning infördes i PsBT 1920, och med några få ändringar av skiljetecken upptogs denna version i PsB 1937. Det genom olika upprepningar varierade anslaget – *Bliv kvar hos mig* – är hämtat från Luk. 24:29.

Som drömmar fly: Jfr Psalt. 39:7.

All […] fläkt förgår: Jfr Psalt. 144:4.

Du är densamme: Se Heb. 13:8.

Nej, som till Emmaus […] bar: Syftar på den episod i Luk. 24 där Jesus uppenbarar sig för två lärjungar på väg till Emmaus.

280 *av nöden har:* 'behöver'.

Som späd […] namn: Se Mark. 10:16.

villors stig: 'orätt väg'.

aldrig fattas råd: Jfr 2 Kor. 4:8.

döden mist sin udd: Se 1 Kor. 15:55.

bräcker: 'gryr'.

Nr 450

Jacob Tegengren (1875–1956). Den österbottniske skalden är representerad med 30 psalmer i 1943 års finska psalmbok, men endast med denna, bland aftonpsalmerna placerade, text i PsB 1937. Den stod ursprungligen i samlingen »Nya dikter« (1903), en version som med enstaka ändringar av interpunktionen upptogs i PsB 1937.

281 *hugsvalar:* 'lindrar'.

Nr 453

Johan Olof Wallin (1779–1839). Med rubriken »Bön när det ringer Heligsmål, tillägnad Järvsö Församling den 22 Juli 1838 av Joh. Olof Wallin« utgavs texten i ett separattryck i

Stockholm 1838. Bakgrunden till psalmens tillkomst är följande. Under sin andra visitationsresa som ärkebiskop färdades Wallin sommaren 1838 genom de nordligaste delarna av sitt stift, först och främst Hälsingland. Med båt över Ljusnan anlände Wallin lördagen den 21 juli till Järvsö, vars stora kyrka han dagen därpå invigde. Tillkomsten av den s.k. »Järvsöpsalmen« har med hänvisning till bl.a. Wallins egna uppgifter kommit att knytas till roddturen över Ljusnan om lördagsaftonen då kyrkans storklocka ringde helgsmål; nedskriften av texten skedde på söndagskvällen. Wallins psalm infördes med några mindre ändringar i Nya psalmer 1921 under rubriken »Vid helgsmålsklämtningen«. I PsBF 1936 (feb.) presenterades slutversionen med originaltextens andra strof struken (»Du varit mitt stöd i min anletes-svett,/Min börda Du lättat, mitt bord Du berett,/Och, om i min blindhet jag knotat ibland,/Du tog dock ej från mig din skyddande hand.«).

Ack, öppna […] jord: Jfr bl.a. Matt. 5:18.

Det ordet […] mitt ljus: Se Psalt. 119:105.

Och själen […] längtar och trängtar: Se Psalt. 84:3.

282 *levernets:* 'livets', 'levnadens'.

Ty: 'Därför'.

Mitt salighetsverk: 'Mitt arbete på min frälsning'.

Nr 460

Lina Sandell-Berg (1832–1903). Trycktes i »Barnens bilderbok«, 2, 1880, och intogs i »Sionstoner« (1889) och i Edvard Evers PsBT 1906, men därefter först i PsBF 1936 (sept.) som utan ändringar vidarebefordrade texten till PsB 1937.

rönt: 'erfarit', 'kommit i åtnjutande av'.

283 *Jämväl:* 'Också'.

beter: 'bevisar', 'ger prov på'.

Nr 469

Natanael Beskow (1865–1953). Denna nyårsaftonspsalm tillkom 1921, och den sista strofen skrevs i direkt anslutning till nyårsbönen i Djursholms kapell 1921 (Liedgren, 1948). Psalmen togs med i PsBF 1936 (feb.), men när den upptogs i

PsB 1937 ändrades slutstrofens mittrader (»och lever på ditt bud/ Så går jag mot din öppna famn«).
id: 'flit', 'strävan'.

284 *Nr 475*
Paul Gerhardt (1607–1676). »Geh' aus, mein Herz, und suche Freud« trycktes 1653 i Johann Crügers sångsamling »Praxis pietatis melica« (den äldsta bevarade uppl. 1647) och översattes till svenska första gången av riksrådet Joachim von Düben och trycktes i hans »Utvalde Andelige Sånger« (1725). Men när J. A. Eklund i PsBF 1911 införde Gerhardts sommarpsalm i bearbetat skick utgick han från C. O. Angeldorffs (1808–1866) tolkning av psalmen ingående i dennes översättning av Johann Arndts »Fyra anderika böcker om en sann kristendom […]« (1855). Versionen i PsBF 1911 bestod av tolv strofer, varav två uteslöts i PsBF 1914, en version som med några få ändringar intogs i PsB 1937. I de två uteslutna stroferna (3 och 4 i PsBF 1911) illustreras skapelsens rikedom i sommartid med lärkans respektive näktergalens sång, biets strävsamma verk och vindruvans växt. Nathan Söderbloms med tiden bekanta melodi tillkom 1916 och presenterades i koralboksförslaget 1917.
håvor: 'gåvor'.
Med större prakt […] gläder: Se bl.a. Matt. 6:29.
285 *Vi:* 'Varför'.
förklarad: 'förhärligad'.
serafers: Se komm. till PsB 1695:303.
Inför din tron […] palmer: Se Upp. 7:9.
trones: 'trons'.
286 *Så att […] giver:* Se bl.a. Matt. 7:17.
saronslilja: Uttrycket kommer från Höga V. 2:1 där det (i 1917 års bibelövers.) står: »Jag är ett ringa blomster i Saron, en lilja i dalen.«
I dina gårdar grönska: Se Psalt. 92:14; jfr också Upp. 2:7.

Nr 476
Carl David af Wirsén (1842–1912). Tryckt första gången i Wirséns häfte »Kristna högtids- och helgdagar. En samling

sånger och psalmer« (1889), med illustrationer av Jenny Nyström. Psalmen är här placerad under vinjettrubriken »Midsommardagen«. Den togs med få smärre ändringar med i PsBF 1896. I den version som intogs i PsB 1937 är en strof utesluten (ändringen gjordes redan i PsBF 1917).

287 *kväden:* 'sånger'.
Allt kött […] förbliver: Se Jes. 40:6–8.
Min vän […] hans: Uttrycket är hämtat från Höga V. 2:16; med vännen avses här Jesus.
huld: 'nådig', 'god'.

288 *Nr 478*
Caspar Johannes Boye (1791–1853). Boyes höstpsalm »Dybt hælder Aaret i sin gang« trycktes i »Aandelige Digte og Sange« (1853), och vid mitten av 1800-talet förelåg en svensk översättning i Budbäraren 1858:12, vilken har samma inledningsord som J. A. Eklunds första översättning i PsBF 1911: »Djupt sjunker året […]«. I PsBF 1914 fick psalmen sin nuvarande inledningsrad, men bestod då ännu av sju strofer. Först i PsBF 1936 (sept.) fick psalmen sin slutgiltiga utformning med sex strofer.
lid: 'backe', 'sluttning'.
Men vissnar allt […] består: Jfr Jes. 40:7.
falna: 'vissna'.

289 *Nr 480*
Zacharias Topelius (1818–1898). Från det svenskspråkiga psalmboksarbetet i Finland under senare hälften av 1800-talet hämtades till PsB 1937 tre psalmer av Topelius, varibland denna årstidspsalm från 1880 års psalmboksförslag, framtaget av den kommitté där Topelius själv var ordförande. Topelius psalm finns i en något bearbetad version i Severin Cavallins (1820–1886) »Förslag till revision av Svenska Kyrkopsalmboken« (1882). Med undantag för en mindre ändring var det dock den version som togs med i PsBF 1889 som sedan infördes i PsB 1937.
jorden […] din fotapall: Jfr bl.a. Jes. 66:1.
ditt behag: 'din vilja'.

Dig bliver intet mörker när: 'I dig finns inget mörker'; jfr 1 Joh. 1:5.
Du våra fötters lykta är: Se Psalt. 119:105.
290 *Från [...] bo:* Jfr Jes. 9:2.

Nr 492
Johan Ludvig Runeberg (1804–1877). Under rubriken »För Medborgare« trycktes Runebergs fosterlandspsalm, som skrevs 1855, i »Förslag till Svensk psalmbok för de evangeliskt-lutherska församlingarna i storfurstendömet Finland« (1857). Psalmen togs med i PsBF 1889 och följde sedan utan bearbetningar med i både enskilda och av olika kommittéer framtagna förslag fram till PsB 1937. Vissa uttryck och vändningar erinrar, av naturliga skäl, om psalmens profana pendang, Runebergs »Vårt Land«.
hägn: 'skydd', 'värn'.
291 *Välsigna [...] väl:* Jfr Psalt. 122:6.
[Som önskar] det: Syftar på *detta kära land* i föregående strof.
hulpit: 'hjälpt'.

Nr 513
Lina Sandell-Berg (1832–1903). Första gången tryckt i den av Lina Sandell anonymt utgivna »Andeliga daggdroppar« (1855) och därefter införd i ett häfte av Fredrik Engelkes (1848–1906) »Lovsånger och Andeliga Visor i nådene« (1873). Engelke skrev till fem strofer och gjorde också i övrigt en och annan ändring, han bytte bland annat ut formuleringen i inledningsstrofens andra rad (»än de kristnas lilla skara«) mot den sedan dess gällande: »Än Guds lilla barnaskara« (Lövgren, 1964). Det var också Engelke som införde den melodi som gav inledningsraden den stavelsebetoning som förbryllat och roat generationer av söndagsskolebarn: »Tryggarékan ingen vára«. Edvard Evers införde en sex strofer lång version i sitt PsBT 1906, och en annan sexstrofig version följde med i PsBT 1920, Nya psalmer 1921 och PsBF 1934. Först i PsBF 1936 (feb.) presenterades den version som sedan upptogs i PsB 1937.
Herren [...] vårdar: Se Psalt. 31:24.

Sions helga gårdar: Kyrkan, församlingen; jfr bl.a. Psalt. 65:5.
292 *Över […] fadersarmar:* Jfr Psalt. 103:13.
Ingen […] rycka: Se Joh. 10:28–29.
Han […] vänner: Jfr Joh. 15:13.
du lilla skara: Se Luk. 12:32.
Jakobs Gud: Går tillbaka på det i Bibeln vanligt förekommande gudsordet: »Jag är Abrahams Gud, Isaks Gud och Jakobs Gud.« Se t.ex. 2 Mos. 3:6 och Matt. 22:32.
Fiender […] falla: Se bl.a. Psalt. 110:1.
tar och […] giver: Se Job 1:21.
det ena: 'detta enda'.

Nr 517

Viktor Rydberg (1828–1895). Dikten tillkom 1891 och ingår i den samma år utgivna romanen »Vapensmeden« (i kapitlet: »På Mäster Gudmunds brygga«). Under en båttur på Vättern en förtrollande vacker sommarkväll sjunger Margit den av »harpolekaren« Svante skrivna »visan«. Rydbergs »Betlehems stjärna« trycktes med ny strofindelning i PsBT 1920, en version som utan ändringar intogs i PsB 1937. Diktens ämne är »Jesu födelse«, och Rydberg utgår i första hand från Luk. 2:1–20 och Matt. 2:1–12 (om »Betlehems stjärna«). Rydberg låter också stjärnan visa vägen genom jordelivet till det första hemmet (strof 3), en närmast romantisk symbolik som kan föra tankarna till slutstroferna i Johan Olof Wallins dikt »Hemsjukan« (1821). Det finns flera melodier till psalmen, men den med tiden oftast brukade blev Alice Tegnérs från 1893.
293 *Orion:* Stjärnbild med många ljusstarka stjärnor.

294 *Nr 518*

Nikolai Frederik Severin Grundtvig (1783–1872). »Dejlig er den Himmel Blaa« tillkom i december 1810 och trycktes 1815 (Lövgren, 1964). Den första kända svenska översättningen stod Severin Cavallin (1820–1886) för, presenterad i hans »Några ord om Svenska Kyrkopsalmboken och några bidrag till hennes omarbetning« (1873) samt i hans »Förslag till revision av Svenska Kyrkopsalmboken« (1882). Cavallins revision intogs med en mindre ändring i PsBF 1889. När

psalmen nästa gång dyker upp i ett psalmboksförslag – PsBF 1936 (feb.) – har den, med undantag för första raden (»Härlig är den himmel blå«), fått sin slutgiltiga utformning. Denna barnpsalm om de vise männen och stjärnan utgår från Matt. 2:1–11.

296 *Nr 527*

Jeanna Oterdahl (1879–1965). Tryckt i Vår Lösen (1) 1910: 12–13. Den infördes i stort sett oförändrad i PsBT 1920, en version som med några ändringar av interpunktionen togs upp i PsB 1937.

O du […] ser […] vet: Se Psalt. 139:1–2.

Bränn slagget […] brand: Jfr Jes. 1:25.

Bliv: trol. 'Förbliv (i mig)', dvs. 'Håll fast vid tron'. Jfr också »Varde« (1917 års bibelövers.) i skapelseberättelsen 1 Mos. 1.

Nr 532

Emil Liedgren (1879–1963). Psalmen lästes som avslutning på ett föredrag om »Tidens religiösa längtan« som Liedgren höll den 6/8 1919 i Vadstena. Den trycktes första gången i Vår Lösen (10) 1919:15–17 under rubriken »Alla fråga efter dig«, ord hämtade från Mark. 1:37. Därefter togs den i revi-derat skick (särskilt genomgripande omarbetning av den femte strofen) med i PsBT 1920 och genomgick därefter smärre ändringar i PsBF 1934 och PsBF 1936 (feb.). Precis som J. O. Wallin gärna lät en dikt eller en psalm fungera som ett tematiskt kondensat av en föregående predikan eller motsvarande, fogade Liedgren denna psalm till sitt föredrag – slutorden belyser kopplingen mellan de båda texterna: »Medvetet eller omedvetet drager en ständig ström av sökande själar, ett tåg av 'husvilla andar' hän mot 'Oljobergets susande oliver', hän till honom, som ensam förmår stilla och tillfredsställa deras längtan.« (Åkesson, 1959).

Mästare, […] dig: Öppningsfrasen går tillbaka på texten i 1883 års bibelöversättning.

297 *Läkare:* Jfr Mark. 2:17.

Säg blott ett ord […] och vår krankhet häves: Se bl.a. Matt. 8:8.

ett ord med makt: Se bl.a. Matt 7:29.

Herre […] häda: Jfr bl.a. Mark. 1:23–26.
Högvisa […] beträda: Jfr Joh. 3:2.
Högvisa: 'Mycket visa'.
Kraft […] kläda: Jfr Mark. 5:2–13.
bräckt: 'sönderbrutit'.
Hövitsman: Kristus; jfr Apg. 5:31.
Samla oss […] an: Jfr Joh. 11:52.
298 *Själarnas Herde:* Se 1 Pet. 2:25.

Nr 534

Sam Rönnegård (1893–1974). Psalmen ingick ursprungligen i Rönnegårds religiösa mysteriespel »Det heliga året« som uppfördes i Garpenbergs kyrka 4:e söndagen i advent 1936. Den är placerad i »Mikaelitid«, och den är, som Lövgren (1964) påpekat, »skriven med tanke på Mikaelimässans egentliga betydelse. Mikael är fattad som Kristus, eller en sida av honom, som kallar allt vad ande har till revolt mot förgängelsens och dödens makter.« När psalmen upptogs i PsB 1937 uteslöts en strof i den första versionen.

lid: 'backe'.
299 *himlens hövitsman:* Kristus och/eller S:t Mikael.
Kristi stridsmän: Se 2 Tim. 2:3.
Nu Mikael […] gå: Se Upp. 12:7.
Guds gyllne stad: Se Upp. 21:18.
Och falnar […] en gång: Jfr bl.a. Matt. 24:29.
falnar: 'håller på att slockna'.
segerkransen: Se bl.a. 2 Tim. 4:8.

Nr 538

Axel Fredrik Runstedt (1861–1933). Denna aftonpsalm trycktes första gången i PsBF 1934, då fyra strofer lång och med begynnelseraden »Solen sig till nedgång sänker«. I PsBF 1936 (feb.) ströks en strof (2) och i PsBF 1936 (sept.) omarbetades inledningsstrofen.

300 *helga bergen:* Jfr Psalt. 121:1.
Från […] stiger: Jfr 2 Kor. 3:18.
Ljuvlig […] vila: Jfr Upp. 14:13.
i tiden: 'i jordelivet'.

Evigt […] tjäna: Jfr Upp. 7:15.
Alltmer […] like: Jfr 1 Joh. 3:2.
täcks: 'behagar'.

Nr 572
Adam Gottlob Oehlenschläger (1779–1850). »Lær mig, o Skov, at visne glad« trycktes 1813. Den uppges vara översatt av Herman Fredrik Lundberg (1852–1913) och trycktes i »Några Sånger samlade av H. F. Lundberg« (1886) och därefter i »Sionstoner« (1889) samt i Edvard Evers PsBT 1906. Den bearbetade version av denna översättning som togs med i PsBT 1920 infördes med blott några få ändringar av interpunktionen i PsB 1937. En översättning av Emilia Ahnfelt-Laurin (1832–1894) från 1879 föreligger också.
301 *länder:* 'anländer'.
bida: 'tåligt invänta'.

Nr 576
Isaac Watts (1674–1748). »There is a land of pure delight« trycktes i Watts samling »Hymns« (1707). J. A. Eklunds översättning trycktes första gången i hans »Under korset och inför döden« (1922) och infördes i PsBF 1934. I PsBF 1936 (feb.) presenterades en av N. Beskow gjord bearbetning av Eklunds översättning (1934), men det var Elof Åkessons bearbetning (från 1934) som infördes i PsB 1937.
här: 'härskara'.
hugnad: 'glädje'.
302 *Som Israel […] land:* Se bl.a. 4 Mos. 22:1.
ve: 'plågor'.
Det Kanaan vi längta till: Himlen; se Heb. 11:16.
det berg, där Moses stod: Se 5 Mos. 34:1.

303 *Nr 578*
Carl Axel Torén (1813–1904). Denna dödsberedelsepsalm trycktes i PsBF 1889, och med en mindre ändring upptogs den i PsB 1937.
Ökenvandraren: Människan i tiden (inför evigheten).
täcks: 'behagar'.

Och mig köpt […] död: Jfr 1 Kor. 6:20; Gal. 3:13; 2 Pet. 2:1.
köpt: 'friköpt'.
avgrundsnöd: Kristus har genom sin uppståndelse fängslat avgrundens eller helvetets och dödens makt; jfr Upp. 20:1–3.
beskär: 'skänker', 'förunnar'.
sabbatsvila: Jfr Heb. 4:9.
Snart […] Lammets namn: Se Upp. 7:9–10.

304 *Nr 594*

Wilhelm Andreas Wexels (1797–1866). »Tænk naar engang den Taage er forsvunden« tillkom 1841 och trycktes i »Religiøse Digte« 1845. Elin Siléns (1875–1954) översättning infördes i PsBT 1920. Med några få mindre ändringar – huvudsakligen i interpunktionen – upptogs denna version i PsB 1937.

v a r f ö r: Jfr bl.a. Psalt. 22:2; jfr även komm. till PsB 1937:340.
stillad varje smärta: Se Upp. 21:4.
nått sin hamn: 'nått till himlen' (efter livets resa).
När varje tår avtorkats: Se Upp. 21:4.
Tänk […] trodde på: Jfr bl.a. 1 Kor. 13:12.
Och får […] stå: Jfr Upp. 7:9–10.
lov: 'lovsång', 'lovpris'.
305 *Och […] försvann:* Se Psalt. 39:7.
hugsvalan: '(lindrande) tröst'.
hulda: 'goda' eller 'skyddande'.
hemfärdssång: 'pilgrimssång'.

Nr XVIII

Erik Axel Karlfeldt (1864–1931). Dikten lästes upp vid Svenska Akademiens högtidssammankomst den 20 december 1929 och dagen efter trycktes den i Dagens Nyheter. Den trycktes därefter flera gånger, bl.a. i Svenska Akademiens Handlingar 1886:40 (1929; tr. 1930), men som »psalm« dök den upp först i PsBF 1936 (feb.) och där karakteriserad som »nyårsaftonspsalm«.

är sin kos: 'är över'.
306 *Giv psaltare […] lång:* Jfr PsB 1819:1.
vårt beskärda bröd: 'det bröd som förunnats oss'.

De utvalda psalmernas nummer i Den svenska psalmboken 1695–1986

Fet siffra anger den i föreliggande volym utvalda psalmens nummer i den psalmbok där den första gången togs med. De ursprungliga numren i resp. psalmbok har bibehållits i detta urval.

Normal siffra anger ringa eller ingen bearbetning i förhållande till den i föreliggande volym utvalda psalmen.

Kursiv siffra anger mer omfattande bearbetning i förhållande till den i föreliggande volym utvalda psalmen.

1695	1819	1937	1986
	1	1	*326*
2			
	3	3	329
	12	20	
16	154	190	*388*
	19		
		21	297
		29	26
	30		
	42		
	45	45	*349*
		48	39
		52	114
	53	43	103
	55	55	119
56	*124*	*124*[1]	*237*[2]
63			
69	69	132	

[1] PsB 1937:124 återger Wallins nydiktade version.
[2] PsB 1986:237 återger Wallins nydiktade version.

1695	1819	1937	1986
		71[3]	440[4]
	72	34	
	73	35	34
		82	*141*
	89	89	140
95	33	306	238
		95	*144*
	102	102	*146*
105			
	105	105	150
112	*271*	*11*[5]	*6*[6]
	113	125	159
		115	471
116	*51*	*41*[7]	*104*[8]
117	*52*	*42*[9]	*107*[10]
	117	117	
	119	119	157
131		*32*	*478*[11]
		139	162
	140	173	
		140	165
		145	*170*

[3] PsB 1937:71 är en omarbetning av Spegels psalm; se komm. till PsB 1937:71.
[4] PsB 1986:440 är en varsam omarbetning av PsB 1937:71 (en strof är dock struken).
[5] PsB 1937:11 återger bearbetningen i PsB 1819:271.
[6] PsB 1986:6 är en omarbetning som i vissa avseenden för psalmen närmare Swedbergs ursprungliga text.
[7] PsB 1937:41 återger bearbetningen i PsB 1819:51.
[8] PsB 1986:104 är en mindre omfattande bearbetning av PsB 1819:51.
[9] PsB 1937:42 återger bearbetningen i PsB 1819:52.
[10] PsB 1986:107 är en bearbetning av PsB 1819:52.
[11] PsB 1986:478 är en bearbetning av PsB 1937:32.

1695	1819	1937	1986
	146	33	*347*
	150	187	70
151	77	77	*441*
155	84	84	
156	*92*	*92*[12]	*142*[13]
157	*106*	*106*[14]	*147*[15]
158	75	75	*447*
160	*99*	*99*[16]	*458*[17]
		164	*369*
	165	257	*535*
	168	*259*	*215*[18]
		169	
		172	64
		177	376
184	136	136	
		186	378
188	*21*	*25*[19]	*372*[20]
	193	363	*557*
195	*35*	*142*[21]	*483*[22]

[12] PsB 1937:92 återger bearbetningen i PsB 1819:92.
[13] PsB 1986:142 är en bearbetning av PsB 1819:92.
[14] PsB 1937:106 återger bearbetningen i PsB 1819:106.
[15] PsB 1986:147 återger med undantag för ett par mindre ändringar bearbetningen i PsB 1819:106.
[16] PsB 1937:99 återger den varsamma bearbetningen i PsB 1819:99.
[17] PsB 1986:458 är en mer omfattande bearbetning av i första hand PsB 1819:99.
[18] PsB 1986:215 är en mer omfattande bearbetning av PsB 1819:168.
[19] PsB 1937:25 återger bearbetningen i PsB 1819:21.
[20] PsB 1986:372 är en bearbetning av PsB 1819:21.
[21] PsB 1937:142 återger bearbetningen i PsB 1819:35.
[22] PsB 1986:483 är en omdiktning av den tyska originalpsalmen; se komm. till PsB 1695:195.

1695	1819	1937	1986
200	*316*	*224*[23]	*419*[24]
205			
	210	345	*566*
211	*298*	*317*[25]	*243*[26]
		235	*83*
245	213	120	*43*
		245	*414*
247	*191*	*361*[27]	
	247	320	561
252	*186*	*282*[28]	
		252	417
258	*178*	*276*[29]	
259	179	277	
260			
	260	336	*209*
		265	265
		267	530
		268	
272	*457*		
275			
	277	405	
278			
	286		
		287	206

[23] PsB 1937:224 återger bearbetningen i PsB 1819:316.
[24] PsB 1986:419 är en bearbetning av PsB 1819:316.
[25] PsB 1937:317 återger bearbetningen av PsB 1819:298.
[26] PsB 1986:243 är en bearbetning av PsB 1819:298.
[27] PsB 1937:361 återger bearbetningen i PsB 1819:191.
[28] PsB 1937:282 återger bearbetningen i PsB 1819:186.
[29] PsB 1937:276 återger bearbetningen i PsB 1819:178.

1695	1819	1937	1986
288	239	369	*575*
291	*246*		
		301	223
		302	*230*
303	*270*	*10*[30]	*327*[31]
		305	233
		307	558
309			
		315	551
317	*394*	*474*[32]	*199*[33]
319			
	321	203	
		332	258
339			
		340	213
	341	181	379
351			
		352	570
		355	249
356	*426*	*426*[34]	*488*[35]
358			
360	*430*	*430*[36]	
		366	340
370	440	440	*503*

[30] PsB 1937:10 återger bearbetningen i PsB 1819:270.
[31] PsB 1986:327 är en ny bearbetning av PsB 1695:303.
[32] PsB 1937:474 återger bearbetningen i PsB 1819:394.
[33] PsB 1986:199 är en bearbetning av versionen i PsB 1819:394.
[34] PsB 1937:426 återger bearbetningen i PsB 1819:426.
[35] PsB 1986:488 är en mer omfattande bearbetning än i PsB 1819:426.
[36] PsB 1937:430 återger bearbetningen i PsB 1819:430.

1695	1819	1937	1986
	372		
375	*442*	*442*[37]	*186*[38]
		377	271
	378	508	
		378	*270*
		380	272
381			
387	*471*	555	*621*[39]
		387	*573*
388	*459*	*551*[40]	
	391	*546*	
	393	473	
399			
	404	477	
406	*467*	547	*620*[41]
	407	462	
409	*465*		
410	*486*	*144*[42]	*169*[43]
		414	284
		416	*585*
	420	420	*176*
	423	423	*494*
		432	495
	433	433	505

[37] PsB 1937:442 återger den varsamma bearbetningen i PsB 1819:442.
[38] PsB 1986:186 är en mer omfattande bearbetning än i PsB 1819:442.
[39] PsB 1986:621 är en mer omfattande bearbetning än i PsB 1819:471.
[40] PsB 1937:551 återger bearbetningen i PsB 1819:459.
[41] PsB 1986:620 är en mer omfattande bearbetning av PsB 1819:467.
[42] PsB 1937:144 återger bearbetningen i PsB 1819:486.
[43] PsB 1986:169 återger bearbetningen i PsB 1819:486.

1695	1819	1937	1986
	437	437	*504*[44]
		447	189
	449	541	
		450	
	451	543	
		453	*512*[45]
		460	260
	461	552	
		469	508
	473	557	
		475	*200*
	476	559	
		476	201
		478	203
		480	518
	481	564	305
	483	*565*	
	484	586	*319*
	485	566	
	488	567	*616*
	492	571	*623*[46]
		492	*593*
	500	600	77
		513	248
		517	134
		518	*133*

[44] PsB 1986:504 är en bearbetning av E. Lindschölds psalm från 1688; se komm. till PsB 1819:437.
[45] PsB 1986:512 har återinfört den strof i originalet som ströks i PsB 1937:453.
[46] PsB 1986:623 är en ny bearbetning av Prudentius hymn; se komm. till PsB 1819:492.

1695	1819	1937	1986
		527	227
		532	216
		534	
		538	
		572	*304*
		576	*636*
		578	
		594	*320*

Författarregister

Originaltexter anges med **fet stil**.
Översättningar, bearbetningar o.dyl. anges med normal stil.

Adams, S. 1937: **377**
Adlerbeth, G. J. 1819: **358**, **485**
Ahnfelt-Laurin, E. 1937: 572
Amnelius, A. P. 1695: 155, 156, 259
Anderson, S. 1937: **340**
Angeldorff, C. O. 1937: 475
Arbman, O. 1937: **115**
Arndt, E. M. 1937: **378**
Arnulf av Löwen 1937: **95**
Arrhenius, J. 1695: **95**, **105**, 117, **245**, 258, **291**
Baxter, L. 1937: **301**
Beskow, N. 1937: **29**, **139**, **469**
Billing, E. 1937: **380**
Boëthius, J. 1695: 309
Boye, C. J. 1937: **478**
Brask, P. 1695: **242**, 272, 319
Brorson, H. A. 1937: **145**
Bååth-Holmberg, C. 1937: 21
Cavallin, S. 1937: 518
Coghill, A. L. 1937: **416**
Columbus, S. 1695: **370**
Cowper, W. 1937: **366**
Dahlquist, S. 1937: **252**, 416
De la Gardie, M. G. 1695: **387**
Ehrenborg-Posse, B. 1937: 302
Eklund, J. A. 1937: **169**, 315, 352, 366, 378, 432, 475, 478, 576
Ericus Olai 1695: **205**
Evers, E. 1937: 52, **140**, **164**
Fabricius, J. 1819: **378** (?)
Fogelqvist, T. 1937: 52
Franzén, F. M. 1819: **53**, **102**, **119**, **150**, **165**, **341**, **433**
Frostenson, A. 1937: **48**, **268**

Gabrielsson, S. 1937: **177**
Geijer, E. G. 1819: **72**, **89**, **105**, **321**
Gerhardt, P. 1695: **184**, **319**, **375**; 1937: 95, **475**
Grundtvig, N. F. S. 1937: **332**, **518**
Hasselberg, C. J. E. 1937: 352
Hedborn, S. J. 1819: **3**, **69**, **146**, **407**
Heermann, J. 1695: **151**
Helmbold, L. 1937: **315**
Hildebrand, K.-G. 1937: **235**
Ingemann, B. S. 1937: **21**, **432**
Johanson, L. (»Lucidor«) 1695: **406**, **409**
Karlfeldt, E. A. 1937: **XVIII**
Kolmodin, I. 1695: **247**, **317**
Laurentius Laurentii Laurinus 1695: **410**
Laurentius Petri Gothus 1695: **399**
Lenngren, A. M. 1819: **449**
Liedgren, E. 1937: 71, **186**, **267**, **305**, 332, **414**, **532**
Linderholm, E. 1937: 95, 145, 377
Linderot, L. 1937: **265**
Lindschöld, E. 1695: **388**; 1819: 437
Lundberg, H. F. 1937: 572
Luther, M. 1695: **56**
Lyte, H. F. 1937: **447**
Mannström, O. 1937: 52, 447
Mohr, J. 1937: **52**
Münter, R. 1819: **404**
Neumark, G. 1695: **288**
Nicolai, Ph. 1695: **131**
Norenius, E. L. 1695: 151
Nyström, E. 1937: 301
Nyström, P. O. 1819: **260**
Okänd förf. 1695: **116** (Dansk psalm [1500-talet]), **260** (»Det gyllene ABC«), **275** (trol. 1500-talet), **309** (Tysk psalm [trol. 1500-talet]), **339** (Tysk psalm [omkr. 1568]), **381** (Tysk psalm)
Olaus Petri 1695: **2**, 56, **188**
Ollon, G. 1695: 157, 288
Opitz, M. 1695: **356**

Oterdahl, J. 1937: **527**
Petrus Jonæ Angermannus 1695: 131
Prudentius 1819: **492**
Quirsfeld, J. 1695: **155**, **156**, **259**
Reimann, G. 1695: **195**
Reusner, C. 1695: **258** (?)
Ringwaldt, B. 1695: **252**
Rosenthal, J. 1695: **272**
Runeberg, J. L. 1937: **82**, **172**, **492**
Runstedt, A. F. 1937: **307**, **538**
Rydberg, V. 1937: **517**
Rönnegård, S. 1937: **534**
Sandell-Berg, L. 1937: **355**, **460**, **513**
Schmidt, J. E. 1937: **352**
Silén, E. 1937: 594
Sjöberg, E. (»Vitalis«) 1937: **387**
Skarstedt, C. W. 1937: **245**
Spegel, H. 1695: **16**, **63**, **73**, **158**, 184, **211**, **278**, **303**, **360**, 375; 1937: **71**
Swedberg, J. 1695: **112**, **160**, 195, **200**, 356; 1819: 500 (**strof 7**)
Tegengren, J. 1937: **450**
Topelius, Z. 1937: **480**
Toplady, A. M. 1937: **302**
Torén, C. A. 1937: 95, **578**
Wallin, J. O. 1819: **1**, **12**, 19, **45**, **55**, **73**, **113**, **117**, **140**, **193**, **210**, **247**, **277**, **351**, **372**, 378, **391**, 404, **420**, **423**, 437, **451**, **461**, **473**, **476**, **481**, **483**, **484**, **488**, 492, **500**; 1937: **453**
Watts, I. 1937: **576**
Weissel, G. 1695: **117**
Venantius Fortunatus 1695: **157**
Wexels, W. A. 1937: **594**
af Wirsén, C. D. 1937: **476**
Åkesson, E. 1937: 576
Åström, J. 1819: **19**, **42**, **168**
Öberg, H. 1937: **287**
Ödmann, S. 1819: **30**, **286**, **393**
Oehlenschläger, A. G. 1937: **572**

Förstaradsregister

Ack! Herre Gud i höjden bor (1695:309) 84
Ack! vad är dock livet här? (1695:272) 67
Ack! vi ästu dock så blinder (1695:278) 73
Allena till Gud sätt ditt hopp fast (1695:260) 64
Att bedja är ej endast att begära (1937:340) 265
Av himlens här den Högstes makt (1819:140) 164

Bereden väg för Herran! (1819:53) 146
Bevara, Gud, vårt fosterland (1937:492) 290
Bliv kvar hos mig, se, dagens slut är när (1937:447) 279
Blott en dag, ett ögonblick i sänder (1937:355) 267

Den blomstertid nu kommer (1695:317) 87
Den korta stund, jag vandrar här (1819:119) 162
Den som frisker är och sund (1695:319) 89
Den som vill en Kristen heta (1695:2) 3
Den stora vita här vi se (1937:145) 241
Det finns ett land, där helgons här (1937:576) 301
Det ringer till vila, och veckan går ut (1937:453) 281
Din klara sol går åter opp (1819:420) 196
Du bar ditt kors, o Jesu mild! (1819:89) 155
Du segren oss förkunnar (1819:105) 158
Du, som fromma hjärtan vårdar (1819:500) 220
Du, som var den minstes vän (1819:341) 182
Du, vars gudahjärta blödde (1819:351) 183

En dunkel örtagård jag vet (1937:267) 254
En dyr klenod, en klar och ren (1937:172) 245
En fridens ängel ropar: kom! (1819:483) 210
En jämmerlig och usel ting (1819:391) 189
En riker man, väldiger han (1695:205) 47
En vänlig grönskas rika dräkt (1937:476) 286

Fader, du vars hjärta gömmer (1937:305) 259
Fram skrider året i sin gång (1937:478) 288
Från Gud vill jag ej vika (1937:315) 261
Från tidevarv till tidevarv (1937:177) 247
Fröjda dig du Kristi brud (1695:116) 16
Fädernas kyrka i Sveriges land (1937:169) 243
Fördolde Gud, som tronar i det höga (1937:352) 266
Förfäras ej, du lilla hop! (1819:378) 189

Glädje utan Gud ej finnes (1819:247) 175
Gläns över sjö och strand (1937:517) 292
Gud, hos dig är livets källa (1937:186) 248
Gud låter här sin Kristenhet (1695:195) 42
Gud, som gläder mina dagar (1819:286) 179
Guds väg i dunkel ofta går (1937:366) 268
Gör porten hög, gör dörren bred (1695:117) 17

Han på korset, han allena (1937:82) 232
Hela världen klagar sig (1695:399) 112
Helge And mins hjärtans nöje! (1695:184) 38
Hemlandstoner mäktigt ljuda (1937:578) 303
Hemlig stod jag en morgon (1695:381) 104
Herre, du min tröst och fromma (1695:291) 78
Herre Gud, för dig jag klagar (1695:406) 114
Herre, jag vill bida (1937:287) 256
Herre! när skall jag dig skåda? (1819:485) 214
Herren är min Herde god (1937:307) 260
Ho är den, som, trött av striden (1819:277) 178
Hur härlig, Gud! din sol uppgår! (1819:321) 180
Hur härligt vittna land och sjö (1937:480) 289
Huru länge skall mitt hjärta (1819:45) 144
Härlig är Guds himmel blå (1937:518) 294
Härlig är jorden (1937:21) 227
Höga majestät! vi alle (1819:3) 132
Höj, mänska! höj ur gruset (1819:42) 141

I denna ljuva sommartid (1937:475) 284
I det djupa, i det höga (1819:12) 135
I himmelen, i himmelen (1695:410) 121
I mörker sjönko lyckodrömmens länder (1937:268) 255
I världen är jag blott en gäst (1819:476) 208
I öster stiger solen opp (1937:432) 278
Ingen hinner fram till den eviga ron (1937:265) 252
Jag, i tysta skuggors timmar (1819:437) 200
Jag kan icke räkna dem alla (1937:460) 282
Jag lyfter mina händer (1695:95) 12
Jag tackar dig, min högste Gud (1695:242) 53
Jag vet en port, som öppen står (1937:301) 257
Jag vet på vem jag tror, när mina synders minne (1819:193) 171
Jesu! djupa såren dina (1695:151) 23
Jesu Kristi oskyldiga död (1695:16) 4
Jesu! lär mig rätt betänka (1695:158) 33
Jesus från Nasaret går här fram (1937:48) 229
Jesus är min vän den bäste (1695:245) 54

Klippa, du som brast för mig (1937:302) 258
Kring rymden breddes fasa (1819:372) 187

Ljus av ljus, o Morgonstjärna! (1695:356) 94
Lovad vare Herren (1695:303) 79
Lover Gud i Himmels höjd (1695:112) 15
Låt nya tankar tolka Kristi bud (1937:252) 252
Lär mig, du skog, att vissna glad (1937:572) 300

Med hastat lopp och dunkelt sken (1819:404) 193
Med pelarstoder tolv står Herrens helga kyrka (1937:164) 242
Min Frälsare, vad själave (1695:155) 25
Min Gud jag nu åkallar (1695:73) 9
Min högsta skatt o Jesu kär! (1695:252) 57
Min själ, du måste nu glömma (1937:71) 230
Min själ och sinne lät Gud råda (1695:288) 76
Mina levnadstimmar stupa (1819:451) 202
Misströsta ej o Kristen god (1695:247) 55

Morgonrodnan mig skall väcka (1819:423) 197
Mästare, alla söka dig (1937:532) 296

Naturen åter träder (1819:393) 191
Nu gläd dig, min ande, i Herran (1937:380) 272
Nu haver denne dag (1695:370) 100
Nu kommer kväll med vilans bud (1937:469) 283
Nu segrar alla trognas hopp (1819:69) 150
Nu tystne de klagande ljuden (1819:492) 218
Nu vilar hela jorden (1695:375) 102
Nu vill jag bryta opp, nu vill jag hädanfara (1819:473) 207
När allt omkring mig vilar (1819:433) 199
När ingen dager ögat skådar (1937:378) 271
När jag uti min enslighet (1695:388) 109
När stormens lurar skalla (1937:534) 298
När världens hopp förtvinat stod (1819:146) 165
Närmare, Gud, till dig (1937:377) 269

O Du bittra sorge-källa! (1695:259) 62
O du som ser, o du som vet (1937:527) 296
O Fader vår, barmhärtig och god (1695:188) 41
O Gud! all sannings källa! (1819:260) 176
O Herre Gud av Himmelrik! (1695:275) 69
O hoppets dag, som klarnar opp (1819:461) 205
O huvud, blodigt, sårat (1937:95) 234
O Jesu! när jag hädan skall (1695:387) 107
O Jesu! än de dina (1819:150) 167
O Kriste, du föddes av kvinna (1937:235) 250
O liv, som blev tänt (1937:332) 263
O Människa Gud klagar (1695:63) 7
O Syndig man som säker är och trygger! (1695:409) 118
Om Kristus döljes nu för dig (1937:115) 236
Ord av evighet (1937:414) 275
Oss Kristna bör tro och besinna (1695:211) 50
Oändlige, i ljusets strålar (1819:19) 137

Pris vare Gud, som min hand lärer strida (1695:105) 13
På krubbans strå man lade dig (1819:72) 151

Sjungom nu av hjärtans grund (1695:339) 92
Skymningstimmen sakta nalkas (1937:538) 299
Skåder, skåder nu här alle (1695:156) 28
Snabbt jagar stormen våra år (1937:XVIII) 305
Snart döden skall det öga sluta (1819:449) 201
Snart ligger bojan krossad (1819:488) 216
Som sol om våren stiger (1937:139) 237
Somnar jag in med blicken fäst (1937:450) 280
Stilla natt, heliga natt! (1937:52) 229
Store Gud, som handen räckte (1819:168) 170
Store Gud, som tusen världar (1819:30) 139
Så have vi i denna dag (1695:200) 44
Så långt som havets bölja går (1937:245) 251
Så skön går morgonstjärnan fram (1819:484) 212
Så skön lyser den Morgonstjärn (1695:131) 19
Så är fullkomnat Jesu kär (1695:160) 37

Till härlighetens land igen (1819:113) 159
Tryggare kan ingen vara (1937:513) 291
Tränger i dolda djupen ner (1937:29) 227
Tänk när en gång det töcken har försvunnit (1937:594) 304

Upp, att Kristi seger fira (1819:117) 160
Upp min tunga (1695:157) 29
Upp, psaltare och harpa! (1819:1) 129

Vad ljus över griften! (1819:102) 156
Vak upp! hör väkten ljuder (1819:165) 169
Vak upp min själ och var ej sen (1695:360) 96
Vaka, själ! och bed (1819:210) 172
Var hälsad, sköna morgonstund (1819:55) 148
Var är den Vän, som över allt jag söker? (1819:481) 209
Verka, tills natten kommer (1937:416) 277
Vi skulle jag ej möta glad min plåga? (1937:387) 275
Vår blick mot helga berget går (1937:140) 239

Vår Gud är oss en väldig borg (1695:56) 6
Vänligt över jorden glänser (1819:73) 153

Ålderdomen redan sprider (1819:358) 185

Än ett år uti sitt sköte (1819:407) 194
Är jag allen en främling här på jorden? (1695:258) 59